

6. Asesiad effaith rheoleiddiol

- 6.1 Mae asesiad effaith rheoleiddiol wedi'i gwblhau ar gyfer y Bil, a gellir ei weld yn Rhan 2.
- 6.2 Nid yw'r asesiad effaith rheoleiddiol wedi'i osod mewn ffordd sy'n cyfateb i strwythur y Bil. Yn hytrach, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn cyflwyno'r costau fel y maent yn berthnasol i'r prif newidiadau a gyflwynir gan y Bil, gan ddwyn ynghyd y darpariaethau perthnasol. Enghraifft o hyn yw'r amcangyfrif o'r gost o ailenwi'r tribiwnlys o Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru i Dribiwnlys Addysg Cymru. Mae'r ddarpariaeth i ailenwi'r tribiwnlys wedi'i amlinellu yn rhan tri y Bil, ond mae'r amcangyfrif o'r gost yn cael ei drafod fel rhan o'r diwygiadau i gyflwyno CDUau statudol i bobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol, sydd wedi'u cynnwys yn y darpariaethau yn rhan dau y Bil (gweler paragraff 8.258).
- 6.3 Er mai'r arfer safonol yw amlinellu'r amcanestyniadau cost dros gyfnod o bum mlynedd, yr hyn a wneir yn yr asesiad effaith rheoleiddiol hwn yw amlinellu'r costau dros gyfnod o bedair blynedd yn unol â thymor cyfredol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Crynodeb – asesiad effaith rheoleiddiol

Y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru)

Yr opsiwn a ffefrir: cyflwyno deddfwriaeth i wella'r system bresennol ar gyfer anghenion addysgol arbennig i leihau'r gwrthdaro sydd o fewn y system ar hyn o bryd, a gwella canlyniadau i bobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Mae'r opsiynau penodol yn cynnwys cyflwyno:

- cynlluniau datblygu unigol statudol (CDUau) i bobl ifanc ag ADY. Gweler tudalennau 94 a 131
- gofyniad i awdurdodau lleol osgoi a datrys anghytundebau. Gweler tudalennau 101 a 219
- cyfrifoldeb ar awdurdodau lleol i asesu anghenion pobl ifanc ôl-16 a sicrhau darpariaeth addysg bellach arbenigol. Gweler tudalennau 103 a 234
- newidiadau i gofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig. Gweler tudalennau 107 a 248
- newidiadau i'r sail statudol dros gydlynwyr anghenion addysgol arbennig mewn addysg. Gweler tudalennau 110 a 269

<ul style="list-style-type: none"> newidiadau i'r sail statudol dros gydlynwyr anghenion addysgol arbennig mewn iechyd. Gweler tudalennau 115 a 281 		
Cam: cyflwyno	Cyfnod arfarnu: 2017-18 i 2020-21	Blwyddyn y sail brisiau: 2016-17
Cyfanswm y gost Cyfanswm: £8,519,900 Gwerth presennol: £7,856,860	Cyfanswm y manteision Cyfanswm: £4,272,740 Gwerth presennol: £3,923,530	Gwerth presennol net: £3,933,330

Costau gweinyddol

Costau

Costau rheolaidd: Yn gyffredinol, mae disgwyl i'r bil arwain at arbedion cost. Fodd bynnag, mae yna bedwar sefydliad sy'n debygol o wynebu costau rheolaidd ychwanegol:

Byrddau iechyd: £825,600 (£206,400 y flwyddyn)

Sefydliadau addysg bellach: £92,800 (£23,200 y flwyddyn)

Estyn: £172,000 (£43,000 y flwyddyn)

Llywodraeth Cymru: £680 (£170 y flwyddyn)

Costau pontio: mae'n debygol y bydd naw o gyrff y sector cyhoeddus yn wynebu costau pontio, sef gwasanaethau addysg awdurdodau lleol, gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol, TAAAC, ysgolion y brif ffrwd, byrddau iechyd, sefydliadau addysg bellach, Estyn, unedau cyfeirio disgyblion a Llywodraeth Cymru. Cyfanswm y costau pontio yw £11,528,460. Costau pontio Llywodraeth Cyru yw £1,972,510, sy'n gadael £9,555,950 o gostau pontio i weddill y sefydliadau sector cyhoeddus.

Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi gweithredu'r Bil drwy grantiau pontio.

Pontio: £11,528,460	Rheolaidd: £1,091,080	Cyfanswm: £12,619,540	Gwerth Presennol: £11,621,330
<p>Arbedion costau:</p> <p>Yn gyffredinol, gallai'r bil sicrhau arbedion rheolaidd o tua £4,766,340 dros y cyfnod pedair blynedd rhwng 2017-18 a 2020-21. Mae hwn yn arbediad o tua £1,191,585 y flwyddyn.</p> <p>Gallai gwasanaethau addysg awdurdodau lleol arbed tua £2,750,740 dros y cyfnod pedair blynedd; gallai Gyrfa Cymru arbed tua £1,954,400 a gallai TAAAC arbed £61,200 dros y cyfnod pedair blynedd.</p> <p>Disgwylir i'r arbedion ddeillio o ddarpariaethau yn y bil sy'n ceisio cael gwared â natur wrthwynebol y broses bresennol o greu datganiad.</p> <p>Yn ogystal â chydabod yr arbedion posibl a allai ddeillio o gyflwyno'r opsiynau a ffefrir, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn cydnabod na wyddom i ba raddau y caiff yr arbedion eu cyflawni. Wrth gyfrifo'r arbedion, felly, defnyddiwyd ffigurau canol yr ystod yn gyffredinol i osgoi gorddatgan yr arbedion posibl.</p> <p>Lle na fu'n bosibl nodi'r arbedion posibl oherwydd arferion amrywiol sy'n debygol o gael eu sefydlu wrth weithredu darpariaethau'r bil, cyflwynir arbedion enghreifftiol yn y testun, ond ni chaiff y rhain eu cynnwys yng nghrynodeb Tabl 69 a Thabl 70.</p>			
Pontio: £0	Rheolaidd: £4,766,340	Cyfanswm: £4,766,340	Gwerth Presennol: £4,376,790
Y gost weinyddol net a arbedir: £7,853,200			

Costau cydymffurfio

Bydd ysgolion annibynnol, rheni a darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn wynebu costau ychwanegol dros y cyfnod pedair blynedd. Fodd bynnag, mae yna fanteision net i reini a darparwyr gwasanaethau – gweler isod.

Bydd ysgolion annibynnol yn wynebu costau ychwanegol o tua £17,300 dros y cyfnod pedair blynedd, sef £2,100 o gostau pontio a £15,200 o gostau rheolaidd. Amcangyfrifir cost reolaidd ychwanegol bob blwyddyn o £3,800.

Bydd cost ychwanegol i reini o £592,400 dros y pedair blynedd yn sgil hawliau estynedig i apelio, sef £148,100 y flwyddyn.

Bydd darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn wynebu costau ychwanegol o £57,000 dros y cyfnod pedair blynedd yn sgil hawliau estynedig i apelio, sef £14,250 y flwyddyn.

Pontio: £2,100	Rheolaidd: £664,600	Cyfanswm: £666,700	Gwerth Presennol: £612,310
--------------------------	-------------------------------	------------------------------	--

Costau eraill

Nid yw'r dadansoddiad effaith rheoleiddiol wedi nodi unrhyw gostau economaidd, cymdeithasol nac amgylcheddol sy'n gysylltiedig â chyflwyno'r opsiynau a ffefir.

Pontio: £0	Rheolaidd: £0	Cyfanswm: £0	Gwerth Presennol: £0
-------------------	----------------------	---------------------	---------------------------------

Costau ac anfanteision na chyfrifwyd

Mae yna nifer o gostau, anfanteision a risgiau'n gysylltiedig â chyflwyno'r bil na fu modd cyfrifo eu gwerth, ac nid yw'r costau'n hysbys, ee:

Cost gweinyddu cyhoeddus

- costau rheolaidd a chostau yn y dyfodol i ysgolion yn sgil cwynion am gynlluniau a darpariaeth
- costau rheolaidd a chostau yn y dyfodol i sefydliadau addysg bellach yn sgil cwynion am gynlluniau a darpariaeth
- costau sy'n gysylltiedig â throshiant staff mewn perthynas â chymhwyster sylfaenol Cydlynwyr ADY
- costau sy'n gysylltiedig â datblygu cymhwyster sylfaenol Cydlynwyr ADY
- y gost reolaidd gyfredol i fyrddau iechyd lleol yn sgil cydgysylltu darpariaeth iechyd i blant a phobl ifanc ag ADY

Mae'r rhain wedi'u nodi yn ôl darpariaeth a sefydliad drwy gydol yr asesiad effaith rheoleiddiol.

Manteision

Mae'r dadansoddiad effaith rheoleiddiol wedi nodi arbedion posibl o tua £3,921,900 dros y cyfnod pedair blynedd i rieni pobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol. Mae hwn yn arbediad posibl o £980,475 y flwyddyn.

Gallai darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod wneud arbedion o £350,840 dros y cyfnod pedair blynedd. Amcangyfrifir bod hwn yn arbediad posibl o £87,710 y flwyddyn.

Mae'r manteision na chyfrifwyd wedi'u nodi yn yr adran ar opsiynau.

Pontio: £0	Rheolaidd: £4,272,740	Cyfanswm: £4,272,740	Gwerth Presennol: £3,923,530
-------------------	---------------------------------	--------------------------------	--

Manteision na chyfrifwyd

Mae yna nifer o fanteision yn gysylltiedig â chyflwyno'r bil na fu modd cyfrifo eu gwerth, ee:

Manteision o ran gweinyddu cyhoeddus

- arbedion posibl i sefydliadau addysg bellach yn sgil peidio â gorfod cynnal cynlluniau colegau ar gyfer pob person ifanc ag ADY yn sgil y ddarpariaeth i gyflwyno cynlluniau datblygu unigol a gynhelir gan awdurdodau lleol ar gyfer rhai pobl ifanc ag ADY sy'n mynd i addysg bellach
- arbedion posibl i awdurdodau lleol sy'n gysylltiedig ag unrhyw ostyngiad yn nifer yr anghytundebau yn sgil y ddarpariaeth sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol osgoi a datrys anghytundebau
- arbedion posibl i wasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau iechyd sy'n deillio o gael gwared â'r gofyniad presennol iddynt ddarparu cyngor ym mhob achos asesu statudol, pa mor berthnasol bynnag y bo.

Manteision i sefydliadau eraill

- arbedion posibl i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn sgil y ddarpariaeth sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol osgoi a datrys anghydfodau

Manteision i blant, pobl ifanc a rhieni

- arbedion posibl i rieni sy'n gysylltiedig ag unrhyw ostyngiad yn nifer yr anghytundebau yn sgil y ddarpariaeth sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol osgoi a datrys anghydfodau

Manteision cymdeithasol

- manteision cymdeithasol o ganlyniad i blant a phobl ifanc ag ADY yn cyflawni eu potensial, gan gynnwys cyrhaeddiad uwch, mynd i'r coleg, byw'n annibynnol a chyflogaeth yn y dyfodol
- Mae'r rhain wedi'u nodi yn ôl darpariaeth a sefydliad drwy gydol yr asesiad effaith rheoleiddiol.

Tystiolaeth allweddol, rhagdybiaethau ac ansicrwydd

Mae'r dystiolaeth allweddol, y rhagdybiaethau a'r elfennau o ansicrwydd wedi'u nodi yn y cyflwyniad. Mae mwy o fanylion i'w gweld yn y trafodaethau ar gostau a manteision y cynigion unigol.

RHAN 2 - ASESIAD EFFAITH

7. Yr opsiynau

7.1 Mae'r bennod hon yn amlinellu'r opsiynau sy'n gysylltiedig â phob un o'r darpariaethau canlynol a amlinellir yn y Bil:

- Cynlluniau i gefnogi plant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol
- Datrys anghydfodau
- Cyfrifoldeb dros asesu anghenion pobl ifanc sy'n hŷn nag 16 oed a thros sicrhau darpariaeth addysg bellach arbenigol
- Cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig
- Sail statudol i gydlynwyr anghenion addysgol arbennig mewn addysg
- Sail statudol i gydlynwyr strategol anghenion addysgol arbennig ym maes iechyd

Cynlluniau i gefnogi plant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol

7.2 Ar hyn o bryd, bydd gan bobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (y cyfeirir atynt hefyd fel anghenion addysgol arbennig) un neu fwy o'r cynlluniau canlynol:

- Datganiad statudol o anghenion addysgol arbennig (AAA)
- Cynllun addysg unigol anstatudol
- Cynllun dysgu a sgiliau statudol
- Cynllun anstatudol eu coleg.

7.3 Bydd y cynllun sydd gan blentyn neu berson ifanc yn dibynnu ar sail statudol ei ddarpariaeth addysg arbennig ac ar ba gam y mae'r person ifanc o ran ei yrfa ysgol. Bydd gan blant a phobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth, er enghraifft, ddatganiad anghenion addysgol arbennig a chynllun addysg unigol tra byddant yn mynychu ysgol a bydd ganddynt gynllun dysgu a sgiliau

tra byddant yn mynychu addysg ôl-16 mewn sefydliad addysg bellach. Bydd gan blant a phobl ifanc sydd â mân anghenion dysgu ychwanegol (ADY) neu anghenion cymhedrol gynllun addysg unigol tra byddant yn mynychu'r ysgol, a chynllun gan y coleg tra byddant mewn addysg bellach ôl-16.

- 7.4 Yn ogystal â chynlluniau amrywiol, mae gan blant a phobl ifanc hawliau amrywiol ar hyn o bryd. Gall plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig herio penderfyniadau a wneir gan yr awdurdod lleol ynghylch darpariaeth, drwy apelio i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru (TAAAC). Ni all plant a phobl ifanc sydd â chynllun addysg unigol apelio i TAAAC i herio penderfyniadau a wneir gan ysgolion ynghylch darpariaeth.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 7.5 O dan opsiwn 1, byddai'r arfer presennol o greu cynlluniau addysg i gefnogi plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol yn parhau.

Manteision

- 7.6 Nid yw opsiwn 1 yn golygu unrhyw gostau ychwanegol.

Anfanteision

- 7.7 Nid yw'r system bresennol yn trin pawb ar yr un sail. Darperir gwasanaeth sydd wedi'i warchod gan y gyfraith ar gyfer plant a phobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf difrifol ac sy'n cyrraedd y trothwy i gael datganiad anghenion addysgol arbennig. Ar y llaw arall, nid oes darpariaeth na hawliau statudol sydd wedi'u gwarchod ar gyfer plant a phobl ifanc y mae eu hanghenion yn llai difrifol ac nad ydynt yn cyrraedd y trothwy i gael datganiad anghenion addysgol arbennig.
- 7.8 Nid yw'r trothwy cymhwysedd presennol ar gyfer datganiad anghenion addysgol arbennig wedi'i ddiffinio yng Nghod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru¹. O ganlyniad, gall awdurdodau lleol ddehongli pwy sy'n

¹ <http://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/131016-sen-code-of-practice-for-wales-en.pdf>

gymwys mewn amrywiol ffyrdd, gan arwain at anghysondeb rhwng awdurdodau lleol.

- 7.9 Mae'r arferion a'r prosesau presennol sy'n gysylltiedig â datganiadau anghenion addysgol arbennig yn aneffeithlon ac anhyblyg, a gallant arwain at ddarpariaeth aneffeithiol i blant a phobl ifanc.
- 7.10 Mae'r trefniadau presennol ar gyfer adolygu a diwygio cynlluniau statudol yn llafurus yn weinyddol, ac mae ysgolion yn gorfod gwahodd set benodol o broffesiynolion, p'un a oes angen iddynt fod yno a ph'un a oes angen eu mewnbwn i sicrhau effeithiolrwydd yr adolygiad ai peidio. Mae'n cymryd cryn amser i drefnu a pharatoi ar gyfer adolygiadau statudol. Gall diwygio cynllun, felly, fod yn broses hir a gall arwain at oedi cyn i ddysgwyr dderbyn y cymorth mwyaf priodol.
- 7.11 Yn ogystal, nid oes llawer o hyblygrwydd wrth adolygu'r ddarpariaeth ar gyfer plant a phobl ifanc sydd ar y trothwy ar gyfer derbyn cymorth statudol. Lle, er enghraifft, bydd canlyniadau cynllun statudol wedi'u cyflawni yn achos plentyn neu berson ifanc, gallai pryder rhieni ynghylch colli hawliau statudol arwain at bwysau i gadw'r cynllun a'i ddarpariaeth, er nad dyma o reidrwydd y ddarpariaeth fwyaf effeithiol ar gyfer y person ifanc.
- 7.12 Nid yw'r system bresennol yn hwyluso'r broses bontio rhwng gwahanol gamau addysg, hynny yw rhwng y blynyddoedd cynnar a'r ysgol a rhwng yr ysgol ac addysg ôl-16. Gall hyn gael effaith negyddol ar addysg dysgwyr.
- 7.13 Yn ogystal, nid yw'r system bresennol yn rhoi hawl i bob plentyn a pherson ifanc ag ADY apelio i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru. Yn wahanol i blant a phobl ifanc o oed ysgol gorfodol, ar hyn o bryd nid yw pobl ifanc sydd mewn addysg ôl-16 yn cael apelio i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.

Opsiwn 2: disodli'r cynlluniau cymorth presennol ag un cynllun ar gyfer plant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol

- 7.14 O dan opsiwn 2, byddai'r cynlluniau statudol ac anstatudol presennol ar gyfer dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig ac anawsterau a/neu anabledau dysgu yn cael eu disodli ag un cynllun datblygu unigol (CDU) statudol ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc ag ADY.
- 7.15 Ysgolion, sefydliadau addysg bellach neu awdurdodau lleol fydd yn cynnal y CDUau. Y disgwyl yw y bydd y plant a'r bobl ifanc sydd â chynllun anstatudol ar hyn o bryd yn cael CDU a gynhelir gan yr ysgol/sefydliad addysg bellach, ac y bydd y rheini sydd â chynlluniau statudol yn cael un a gynhelir gan yr awdurdod lleol.
- 7.16 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Manteision

- 7.17 Ar ôl rhoi'r CDUau ar waith, ni fyddai unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol yn gysylltiedig â'u datblygu a'u hadolygu². Mae'r diffiniad arfaethedig ar gyfer ADY yn debyg i'r diffiniadau presennol ar gyfer anghenion addysgol arbennig ac anawsterau a/neu anabledau dysgu³. Dylai nifer y dysgwyr a fyddai ag ADY, felly, fod yr un fath â'r rheini sydd ag anghenion addysgol arbennig neu sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu ar hyn o bryd.
- 7.18 Byddai defnyddio'r term 'ychwanegol' mewn perthynas ag anghenion dysgu yn helpu i osgoi'r stigma sy'n gysylltiedig â'r term 'arbennig' ac yn symud y ffocws i'r cymorth ychwanegol y mae ei angen ar blant a phobl ifanc i gael addysg.
- 7.19 Byddai pob plentyn a pherson ifanc ag ADY yn cael eu trin yn yr un ffordd, pa mor ddifrifol bynnag yw eu hangen. Byddai hawl gan bob dysgwr yn lleoliadau'r blynyddoedd cynnar, ac mewn ysgolion (gan gynnwys ysgolion arbennig, unedau cyfeirio disgyblion a meithrinfeydd a gynhelir) a sefydliadau

² Fodd bynnag, mae'n bosibl y gallai fod yna gostau rheolaidd ychwanegol o £23,200 i sefydliadau addysg bellach yn sgil ymateb i apelau gan bobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu ac anawsterau dysgu dwys a lluosog o ganlyniad i ehangu'r hawl i apelio i TAAAC i gynnwys pobl ifanc hyd at 25 oed sydd ag ADY sy'n mynychu addysg bellach.

³ Gweler yr adran ar gyflwyno'r term Anghenion Dysgu Ychwanegol yn y memorandwm esboniadol.

addysg bellach, y mae angen darpariaeth ddysgu ychwanegol arnynt, i gael cynllun statudol, y CDU.

- 7.20 Byddai cyflwyno cynlluniau statudol ar gyfer pob person ifanc ag ADY yn ei gwneud yn bosibl canolbwyntio'n fwy ar nodi angen dysgwr a'i gefnogi yn gynnar. Gallai ymyrraeth gynnar arwain at arbed costau drwy, er enghraifft, gadw'r anghenion rhag cynyddu.
- 7.21 Yn ogystal, bydd gan bob plentyn a pherson ifanc ag ADY hawl i apelio i Dribiwnlys Addysg Cymru (Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru ar hyn o bryd). Byddai opsiwn 2, drwy ymestyn yr hawl i apelio i bob dysgwr, gan gynnwys y rheini mewn darpariaeth ôl-16, yn cyflwyno hawliau apelio tecach i blant, eu rhieni a phobl ifanc.
- 7.22 Dylai'r prosesau a'r arferion a gyflwynir i gefnogi CDUau helpu i gyflwyno dull mwy effeithlon a hyblyg o asesu ac adolygu. Byddai hyn yn cynnwys, er enghraifft, ei gwneud yn ofynnol i ymarferwyr iechyd a gwasanaethau cymdeithasol gymryd rhan mewn asesiadau ac adolygiadau dim ond lle byddai eu mewnbwn o fudd i'r dysgwr⁴. Mae yna botensial, felly, i arbed costau o ran amser proffesiynol a'r amser mae'n ei gymryd i drefnu a chydlynu cyfarfodydd asesu ac adolygu.
- 7.23 Dylai dysgwyr a'u teuluoedd hefyd fod ar eu hennill yn sgil llai o oedi wrth gynllunio a/neu adolygu cynlluniau, gan y bydd yn haws trefnu cyfarfodydd lle gwahoddir llai o broffesiynolion.
- 7.24 Bydd cael un cynllun ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc ag ADY yn cael gwared ar y pwysau sy'n dod gan rieni ar hyn o bryd i gadw'r ddarpariaeth mewn datganiad anghenion addysgol arbennig ar ôl i amcanion y cynllun gael eu cyflawni a bod dim gwarant am yr un lefel o ddarpariaeth bellach. Mae'r pwysau hyn yn deillio o bryder ynghylch colli hawl i gynllun statudol os lleiheir y ddarpariaeth. Bydd cael gwared ar y rhaniad presennol rhwng darpariaeth

⁴ Ar hyn o bryd, wrth gynnal asesiad, rhaid i awdurdod lleol ofyn am gyngor rhiant y plentyn, y pennaeth (neu'r unigolyn cyfatebol), yr awdurdod iechyd. Mae'r rheini, yn eu tro, yn gorfod cael cyngor ymarferwr meddygol sydd wedi'i gofrestru'n llawn, seicolegydd addysg, awdurdod gwasanaethau cymdeithasol ac unrhyw gyngor arall y mae'r awdurdod yn ei ystyried yn briodol at ddiben cynnal asesiad boddhaol (gweler Rheoliadau Addysg (Anghenion Addysgol Arbennig) (Cymru) 2002 (2002 Rhif 152)).

statudol ar gyfer yr anghenion mwyaf cymhleth a darpariaeth anstatudol ar gyfer dysgwyr ag anghenion llai cymhleth yn goresgyn y pryder hwn.

- 7.25 Y disgwyl yw y bydd cael gwared ar y gwahaniaeth rhwng darpariaeth statudol ac anstatudol yn arwain at ddull mwy hyblyg o gynllunio, a allai leihau'r gost a chynyddu effeithiolrwydd gan y gellid targedu'r gwasanaethau yn well yn ôl anghenion y dysgwr.
- 7.26 Bydd cael un cynllun ar gyfer plant a phobl ifanc yn hwyluso mwy o gysondeb o ran arferion a phrosesau ADY, a bydd pob ymarferwr yn gweithredu o fewn un system, ar draws y blynyddoedd cynnar, ysgolion ac addysg bellach.
- 7.27 Yn ogystal, gallai creu un cynllun wella'r gwaith cynllunio o ran y broses bontio rhwng gwahanol gamau addysg - y blynyddoedd cynnar, yr ysgol ac addysg bellach - gan mai'r disgwyl yw y bydd un cynllun yn hyrwyddo dilyniant y broses gynllunio. O dan y system bresennol, ceir amryw o gynlluniau sy'n adlewyrchu gwahanol gamau addysg. Dylai un cynllun hwyluso darpariaeth lyfn, ddi-dor.
- 7.28 Dylai proses bontio lyfn rhwng camau addysgol eglur helpu i atal canlyniadau pontio gwael, lle caiff y manteision a gafodd dysgwyr yn ystod eu plentyndod eu tanseilio wrth iddynt dyfu'n oedolion.

Risgiau

- 7.29 Gallai cynyddu nifer y plant a'r bobl ifanc sydd â hawl statudol i ddarpariaeth arwain at fwy o bwysau am ddarpariaeth.
- 7.30 O dan opsiwn 2, bydd nifer y bobl ifanc sydd â chynllun statudol yn cynyddu o 13,218 i 107,668⁵. Gallai cyfran o'r 94,350 o blant a phobl ifanc ychwanegol a/neu eu rhieni ddisgwyl mwy gan gynllun statudol nag yr oeddent yn ei ddisgwyl gan eu cynllun anstatudol blaenorol, a herio penderfyniadau ynghylch y ddarpariaeth.
- 7.31 Gallai hyn arwain at fwy o anghytuno ynghylch y ddarpariaeth a nodir yn y CDUau a gynhelir gan ysgolion a sefydliadau addysg bellach. Yn yr achosion

⁵ Ar sail ffigurau 2015/16 a'r rhagdybiaeth y caiff pob person ifanc y nodwyd ar hyn o bryd bod ganddynt anghenion addysgol arbennig eu nodi wedyn fel rhai sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.

hynny, bydd yna oblygiadau o ran cost⁶. Fodd bynnag, rydym yn ystyried bod y risg yn isel am ddau reswm. Yn un peth, cyflwynir cynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn⁷. Yn ail, fel rhan o'r cynnig dysgu proffesiynol, mae datblygu'r gweithlu yn cynnwys hyfforddiant ar nodi'r addysg sydd ei hangen ar blant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol, ac ar wahaniaethu rhwng elfennau'r addysgu hwnnw.

⁶ Nid oes disgwyl apeliadau ychwanegol i dribiwnlysoedd gan fod y Bil yn sefydlu darpariaethau ynghylch datrys anghytundebau sy'n sicrhau, lle ceir anghytundeb ynghylch CDU neu ei ddarpariaeth, y caiff y mater ei ystyried a'i ddatrys ar y lefel fwyaf leol bosibl.

⁷ Mae adran 6 y Bil yn cynnwys darpariaeth sy'n pennu bod sylwadau, dymuniadau a theimladau plant a phobl ifanc yn elfen graidd o'r system newydd ac mae'n pwysleisio pwysigrwydd sicrhau bod plant a phobl ifanc, a'u rhieni, yn chwarae rhan mor lawn â phosibl yn y penderfyniadau a wneir mewn perthynas â'u ADY a'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol a gânt.

Datrys anghydfodau

- 7.32 Ar hyn o bryd, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi *neu* ddatrys anghydfodau mewn perthynas â phenderfyniadau am ddatganiadau.
- 7.33 Yn fwy cyffredinol, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer osgoi neu ddatrys anghydfodau am ddarpariaeth addysgol arbennig rhwng ysgolion a phlant a phobl ifanc a'u rhieni.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 7.34 O dan opsiwn 1, byddai'r dull presennol o ddatrys anghydfod yn parhau.

Manteision

- 7.35 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 7.36 Efallai nad yw'r trefniadau presennol mor effeithlon ag y gallent fod gan nad yw'n ofynnol ar hyn o bryd i awdurdodau lleol ganolbwyntio ar osgoi anghydfodau. O'r herwydd, gallai anghytundeb y gellid bod wedi'i osgoi greu gwrthdaro a chymryd amser diangen.

Opsiwn 2: ehangu cwmpas y trefniadau presennol

- 7.37 Mae opsiwn 2 yn wahanol i opsiwn 1 mewn dwy ffordd. Yn gyntaf, caiff y trefniadau presennol eu hehangu i gynnwys pob person ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, gan gynnwys y rheini mewn addysg bellach.
- 7.38 Yn ail, bydd yn ofynnol i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi a datrys anghydfodau. Ar hyn o bryd, mae gofyn i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi *neu* ddatrys anghydfodau.
- 7.39 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Manteision

- 7.40 Dylai canolbwyntio ar osgoi a datrys anghytundeb wneud y broses o ddatrys anghydfod yn fwy effeithlon, a dylai leihau'r costau i wasanaethau addysg awdurdodau lleol ac i blant a phobl ifanc a'u rhieni drwy leihau'r achosion lle mae anghytundeb yn gwaethygu, gan gynnwys osgoi sefyllfaoedd lle bydd yn rhaid mynd i'r tribiwnlys.
- 7.41 Mae un awdurdod lleol sydd wedi creu rôl ar gyfer swyddog cymorth teuluol ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol fel ffordd o osgoi anghytundebau wedi gweld cwmp sylweddol yn nifer yr apeliadau i'r tribiwnlys.
- 7.42 Mae'r swyddog cymorth teuluol hwn yn gyfrifol am roi cyngor a chymorth gydag asesiadau, datganiadau ac adolygiadau blynyddol, gan gynnwys paratoi ar gyfer cyfarfodydd a chefnogaeth yn y cyfarfodydd hynny⁸.
- 7.43 Dylai plant a phobl ifanc hefyd elwa yn sgil dull mwy effeithlon a llai ffurfiol o ddatrys anghytundeb.

Risgiau

- 7.44 Gallai'r gofyniad i sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi yn ogystal â datrys anghydfod gynyddu'r costau. Lle na weithredir hyn yn effeithiol, mae yna risg y bydd yna gynnydd yn y costau heb yr arbedion disgwylidig yn sgil osgoi trefniadau drud datrys anghydfod neu dribiwnlys.

⁸ http://fis.carmarthenshire.gov.uk/eng/aln_support_e.htm

Cyfrifoldeb dros asesu anghenion pobl ifanc sy'n hŷn nag 16 oed a thros sicrhau darpariaeth addysg bellach arbenigol

- 7.45 Ar hyn o bryd, cyfrifoldeb Gweinidogion Cymru yw asesu'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr dros 16 oed sydd ag anawsterau dysgu a/neu anableddau, a sicrhau darpariaeth addysg ôl-16 arbenigol i ddysgwyr sydd â'r anghenion mwyaf difrifol. Mae Gyrfa Cymru yn cynnal asesiadau ar ran Gweinidogion Cymru ac mae swyddogion Llywodraeth Cymru yn sicrhau lleoliadau ar ran Gweinidogion Cymru.
- 7.46 Pan fydd person ifanc yn gadael yr ysgol ac yn mynd i addysg ôl-16, mae'r canlynol yn digwydd:
- fel rhan o'r broses adolygu a phontio flynyddol, bydd ysgolion, sefydliadau addysg bellach a/neu golegau arbenigol annibynnol yn darparu gwybodaeth am y dysgwr i Gyrfa Cymru
 - mae Gyrfa Cymru yn defnyddio'r wybodaeth wrth asesu anghenion addysgol arbennig y dysgwr ac wrth lunio'r cynllun dysgu a sgiliau
 - lle bydd gan berson ifanc anghenion cymhleth a bod angen cymorth darpariaeth ôl-16 arbenigol, bydd Gyrfa Cymru yn gwneud cais i Weinidogion Cymru ei ystyried
 - mae Gweinidogion Cymru yn gyfrifol am sicrhau a chyllido darpariaeth arbenigol ôl-16.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 7.47 O dan opsiwn 1, byddai'r cyfrifoldebau presennol o ran asesu anghenion a sicrhau addysg ôl-16 arbenigol yn parhau.

Manteision

- 7.48 Ni fyddai unrhyw gostau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 7.49 O dan y trefniadau presennol, yr awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am asesu anghenion ac am sicrhau darpariaeth addysg arbenigol ar gyfer plant a phobl ifanc hyd at 16 neu 19 oed lle mae gan y person ifanc ddatganiad. Yna, mae

swyddogion Gyrfu Cymru a Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â'r cyfrifoldeb ar ran Gweinidogion Cymru.

- 7.50 Mae risg i'r wybodaeth y mae awdurdod lleol wedi'i chasglu am y dysgwr yn ystod ei yrfa ysgol gael ei cholli yn ystod y cyfnod pontio. Yn wahanol i awdurdodau lleol, nid yw swyddogion Llywodraeth Cymru a swyddogion Gyrfu Cymru wedi datblygu perthynas gyda'r person ifanc ac felly mae'r wybodaeth sydd ganddynt i seilio penderfyniadau arni yn gyfyngedig.
- 7.51 Yn ogystal, fel y mae pethau ar hyn o bryd, mae perthynas y naill ochr a'r llall yn dod i ben ac mae'n rhaid datblygu perthynas newydd. Gall hyn fod yn rhwystredig i bobl ifanc a'u rhieni.

Opsiwn 2: pennu bod awdurdodau lleol yn gyfrifol am gynllunio a sicrhau darpariaeth addysg bellach arbenigol ar gyfer dysgwyr ag ADY

- 7.52 O dan opsiwn 2, lle mae gan ddysgwyr CDU a gynhelir gan yr awdurdod lleol, byddai'r cyfrifoldeb dros asesu anghenion a sicrhau darpariaeth arbenigol ôl-16 yn cael ei drosglwyddo i awdurdodau lleol. Byddai'r gyllideb bresennol a ddefnyddir gan Weinidogion Cymru i gynllunio a sicrhau darpariaeth ôl-16 arbenigol yn cael ei throsglwyddo i awdurdodau lleol wrth iddynt ysgwyddo'r cyfrifoldebau hyn. Ni fydd costau ychwanegol i awdurdodau lleol, felly.
- 7.53 Yn ogystal, byddai'n ofynnol i Weinidogion Cymru gynnal a chyhoeddi rhestr o golegau ôl-16 arbenigol annibynnol.
- 7.54 Byddai gwasanaethau addysg awdurdodau lleol yn gweithio'n uniongyrchol gydag ysgolion a darparwyr ôl-16 i nodi'r ddarpariaeth y mae ei hangen i fodloni anghenion y dysgwr, ac i sicrhau ei bod ar gael. Ni fyddai awdurdodau lleol yn gallu rhoi person ifanc mewn coleg nad yw ar y rhestr o golegau arbenigol annibynnol a gynhelir gan Weinidogion Cymru.
- 7.55 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Manteision

- 7.56 Byddai'r cydberthnasau presennol yn cael eu cadw ac ni fydd yr wybodaeth y mae'r awdurdod lleol wedi'i chasglu am y person ifanc yn cael ei cholli pan aiff i addysg bellach.
- 7.57 Byddai trosglwyddo'r cyfrifoldeb i awdurdodau lleol yn galluogi adrannau addysg awdurdodau lleol ac adrannau gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol i gydweithio wrth ddatblygu'r ddarpariaeth a negodi'r gost. Yn y ffordd hon, mae'r awdurdod lleol mewn sefyllfa well na swyddogion Llywodraeth Cymru i hyrwyddo datblygu pecynnau cymorth lleol.
- 7.58 Yn ogystal, byddai ymgymryd â rôl uniongyrchol yn caniatáu i'r awdurdod lleol gydweithio â sefydliadau addysg bellach lleol wrth ddatblygu darpariaeth leol ar gyfer pobl ifanc ag anghenion cymhleth. Gallai hyn leihau'r arfer o'u lleoli mewn sir arall, gan sicrhau arbedion yn sgil hynny. Byddai pobl ifanc a'u teuluoedd yn elwa ar opsiwn darpariaeth leol.

7.59 Byddai rhestr Gweinidogion Cymru o golegau arbenigol annibynnol yn rhoi sicrwydd i awdurdodau lleol ac i bobl ifanc ynghylch safonau ac ansawdd yr addysgu.

Risgiau

7.60 Ar hyn o bryd, caiff y prosesau asesu a chyllido eu cynnal gan gyrff gwahanol - Gyrfu Cymru a Llywodraeth Cymru. O dan opsiwn 2, yr awdurdodau lleol fyddai'n cyllido ac yn asesu. Mae yna risg y bydd gwrthrychedd yr asesu yn llai sicr nag ar hyn o bryd; hynny yw, gallai'r gost fod yn ffactor pwysicach yn y penderfyniad nag y mae ar hyn o bryd.

7.61 Mae'r risg hon yn isel, gan fod modd dal awdurdodau lleol yn atebol am benderfyniadau a wnânt o ran darpariaeth ar gyfer pobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig.

7.62 Yn ogystal, bydd Llywodraeth Cymru yn gwneud y meini prawf ar gyfer lleoliadau addysg bellach arbenigol yn glir.

7.63 Mae yna risg y caiff yr wybodaeth y mae Gyrfu Cymru wedi'i chasglu am golegau arbenigol annibynnol ei cholli, o ran y cymorth y gallant ei ddarparu i grwpiau penodol o bobl ifanc ag anghenion ychwanegol. Disgwylir i'r risg hon fod yn isel a gellir ei chadw'n isel drwy sicrhau bod Gyrfu Cymru yn trosglwyddo gwybodaeth i awdurdodau lleol.

Cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol o safbwynt anghenion addysgol arbennig

- 7.64 Ar hyn o bryd, mae yna ddwy system ddeddfwriaethol wahanol ar gyfer cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol yng Nghymru o safbwynt anghenion addysgol arbennig⁹.
- 7.65 Rhaid i unrhyw sefydliad sydd am weithredu fel ysgol yn y sector annibynnol gael ei gofrestru gyda Gweinidogion Cymru. Dylai'r ysgol annibynnol hefyd gofrestru os yw'n bwriadu derbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig.
- 7.66 Yn ogystal, rhaid i Weinidogion Cymru gymeradwyo ysgol annibynnol i gael derbyn plant â datganiad anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol. Lle cymeradwyir ysgolion annibynnol i gael derbyn plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol, cânt eu monitro bob blwyddyn gan Estyn.
- 7.67 Lle nad yw ysgol annibynnol wedi'i chymeradwyo i dderbyn plant â datganiad anghenion addysgol arbennig, mae modd i awdurdod lleol geisio cydsyniad Gweinidogion Cymru i leoli un plentyn sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig o fewn yr ysgol. Ni fydd Estyn yn monitro'r lleoliadau hynny bob blwyddyn.
- 7.68 Mae modd i rieni wneud eu trefniadau eu hunain i dalu am le i blentyn neu berson ifanc mewn ysgol annibynnol, nad yw wedi'i chymeradwyo gan Weinidogion Cymru, cyhyd ag y bydd yr awdurdod sy'n cynnal y datganiad yn fodlon bod y trefniadau yn addas.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 7.69 O dan opsiwn 1, bydd y trefniadau presennol ar gyfer cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol sydd am dderbyn plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig yn parhau.

Manteision

⁹ Mae adran 160 o Ddeddf Addysg 2002 yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion gofrestru mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig, ac mae adran 347 o Ddeddf Addysg 1996 yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion gael cymeradwyaeth Gweinidogion Cymru er mwyn derbyn plentyn sydd â datganiad AAA.

7.70 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 7.71 Bydd y ddwy system ddeddfwriaethol wahanol sydd, i ryw raddau, yn cyflawni'r un gwaith â'i gilydd mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig, yn parhau.
- 7.72 O dan y trefniadau presennol, caiff ysgolion annibynnol, sydd wedi'u cymeradwyo gan Weinidogion Cymru i dderbyn plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol, dderbyn unrhyw blentyn neu berson ifanc sydd â datganiad, beth bynnag yw lefel benodol y ddarpariaeth sy'n ofynnol.
- 7.73 Yn ogystal, byddai'n dal i fod yn bosibl i blant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig gael eu lleoli mewn ysgol annibynnol nad yw'n cael ei monitro gan Estyn. Byddai hyn yn digwydd lle nad oedd gan ysgol gymeradwyaeth Gweinidogion Cymru i dderbyn plant a phobl ifanc yn gyffredinol sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig, ond lle roedd yr awdurdod lleol wedi cael caniatâd i leoli plentyn â datganiad anghenion addysgol arbennig yn yr ysgol.

Opsiwn 2: diwygio'r system ar gyfer cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol o safbwynt anghenion addysgol arbennig

- 7.74 Byddai opsiwn 2 yn cyflwyno gofyniad i Weinidogion Cymru gynnal a chyhoeddi cofrestr o ysgolion annibynnol.
- 7.75 Fel rhan o'r broses gofrestru, bydd gofyn i ysgolion nodi'r mathau o angen ychwanegol y gallant ddarparu ar eu cyfer. Cyn rhoi plentyn neu berson ifanc mewn ysgol annibynnol, mae'n rhaid i'r awdurdod lleol fod yn fodlon y gall yr ysgol gynnig y ddarpariaeth ddysgu ychwanegol sy'n ofynnol er mwyn bodloni anghenion dysgu ychwanegol y person ifanc, fel yr amlinellir yn ei CDU.
- 7.76 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Manteision

- 7.77 Byddai cyhoeddi cofrestr ar gyfer ysgolion annibynnol, ynghyd â newid y system gofrestru, yn sicrhau y byddai'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y mae'r ysgol yn gallu ei chynnig yn cael ei nodi'n glir er mwyn i wasanaethau addysg awdurdodau lleol a rhieni dysgwyr sydd ag ADY ei gweld.
- 7.78 Byddai gwybodaeth gliriach ynghylch yr hyn y gall ysgol ei ddarparu yn lleihau'r risg y gallai dysgwyr ag ADY gael eu lleoli'n amhriodol mewn ysgol annibynnol.
- 7.79 Mae opsiwn 2 yn sicrhau lefel o sicrwydd ar gyfer yr awdurdod lleol a rhieni o ran gallu'r ysgol annibynnol i fodloni anghenion y dysgwr, yn unol â'r hyn a nodir yn ei CDU. Yn ogystal, bydd pob ysgol annibynnol sydd wedi cofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol yn cael eu monitro bob blwyddyn gan Estyn, gan roi sicrwydd i bob plentyn, person ifanc a'u rhieni am ansawdd a safonau addysgu a darpariaeth yr ysgol.

Anfanteision

- 7.80 Nid oes unrhyw anfanteision i opsiwn 2.

Sail statudol i gydlynwyr cymorth anghenion addysgol arbennig mewn addysg

- 7.81 Ar hyn o bryd, drwy gydlynnydd anghenion addysgol arbennig yr ydym yn cydlynu cymorth i blant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig yn lleoliadau'r blynyddoedd cynnar ac mewn ysgolion. Mae'r Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig yn gyfrifol am gydlynu darpariaeth anghenion addysgol arbennig i blant, gan gynnwys hyfforddi staff eraill, cydlynu ag ystod o asiantaethau ac â theuluoedd, addysgu a chefnogi plant a phobl ifanc, a chynnal cofnodion.
- 7.82 Mae casgliadau'r ymchwil yn dynodi bod darpariaeth anghenion addysgol arbennig sy'n cael ei chydlynu'n effeithiol mewn ysgol brif-ffrwd yn un o'r prif ffactorau o ran pa mor effeithiol yw darpariaeth i blant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig¹⁰.
- 7.83 Er bod rôl Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig yn rôl gydnabyddedig, ar hyn o bryd nid yw'n ofynnol i leoliadau'r blynyddoedd cynnar, ysgolion y brif ffrwd, unedau cyfeirio disgyblion na sefydliadau addysg bellach ddynodi aelod o'u staff i gyflawni'r rôl.
- 7.84 Nid oes sail orfodol i God Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru, ac nid yw Gweinidogion Cymru felly yn gallu rhagnodi ar hyn o bryd sut y dylid mynd ati i gyflawni rôl Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig. Mae'r cod yn amlinellu prif gyfrifoldebau *posibl* rôl Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig, ond nid oes llawer o gyfarwyddyd am yr amser a'r gefnogaeth y dylid eu rhoi i'r rôl. Nid oes diffiniad clir o'r rôl, felly, ar lefel leol na chenedlaethol, a chyflawnir y rôl mewn sawl ffordd.
- 7.85 Nid oes gan sefydliadau addysg bellach Gydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig. Yn hytrach, mae gwasanaethau cymorth penodol i sefydliadau addysg bellach ar gael i bobl ifanc sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu mewn addysg bellach.

¹⁰ <http://www.assembly.wales/laid%20documents/gen-ld7255%20-%20written%20response%20to%20the%20enterprise%20and%20learning%20committee,%20rapporteur%20group%20report%20on%20support%20for%20-08102008-100412/gen-ld7255-e-english.pdf>

Opsiwn 1: gwneud dim

- 7.86 O dan opsiwn 1, byddai'r dull presennol o gydlynu'r ddarpariaeth ar gyfer plant a phobl ifanc sydd ag Anghenion Addysgol Arbennig ac anawsterau a/neu anabledau dysgu yn parhau; hynny yw, ni fyddai unrhyw ofyniad statudol i ysgolion, na lleoliadau addysg eraill, benodi Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig nac unrhyw ofyniad i sefydliadau addysg bellach sefydlu gwasanaethau cymorth.

Manteision

- 7.87 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 7.88 Ar hyn o bryd, nid yw'n ofynnol i leoliadau addysg benodi Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig. Er bod yna rai mewn ysgolion, nid oes gweithdrefn gyson ledled Cymru o ran pwy ddylai fod yn Gydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig, pa gymwysterau ddylai fod ganddo, a sut y dylid cyflawni'r rôl. Er bod Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig yn athrawon sydd wedi cymhwyso yn gyffredinol, mae hefyd yn bosibl i Gydlynwyr beidio â bod yn athrawon sydd wedi cymhwyso. Er enghraifft, gallai fod yn gynorthwy-ydd addysgu lefel uwch neu'n aelod o'r staff nad ydynt yn addysgu.
- 7.89 Er mwyn cyflawni'r rôl yn effeithiol, mae angen hyfforddiant penodol ar Gydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig ym maes asesu ac addysgu pobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig. Fodd bynnag, ar hyn o bryd mae yna ddiffyg hyfforddiant penodol a diffyg cyfatebol, felly, yn y Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig sydd â'r sgiliau angenrheidiol.
- 7.90 Mae yna gwestiwn ynghylch i ba raddau y mae athrawon wedi'u hyfforddi i asesu ac addysgu pobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig (gweler, er enghraifft, Rose, 2010). Mewn astudiaeth ddiweddar a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, daeth Holtom et al (2010)¹¹ i'r casgliad bod staff ym maes addysg yn gyffredinol hyderus yn eu sgiliau a'u gwybodaeth mewn perthynas

¹¹ <http://dera.ioe.ac.uk/22888/1/150330-sen-en.pdf>

ag anghenion addysgol arbennig. Mae'r dystiolaeth o'r astudiaeth yn awgrymu, er bod asesu a gwahaniaethu yn eithriadau pwysig,¹² fod yna sail weddol dda i'r hyder hwn.

- 7.91 Gall diffyg hyfforddiant ar gyfer Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig ac athrawon olygu nad oes gan rai ysgolion ddigon o gapasiti i ddelio ag anghenion addysgol arbennig, gan arwain at asesiadau diangen gan yr awdurdod lleol (gweler, er enghraifft, Rose, 2010).
- 7.92 Yn ogystal, mae rhieni wedi mynegi pryderon ynghylch anghysondeb yn effeithiolrwydd ac ansawdd gwasanaeth Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig ysgol eu plant¹³.

¹² Dull addysgol yw gwahaniaethu sy'n ei gwneud yn ofynnol i athrawon deilwra eu dysgu, eu haddysgu a'u hasesu, gan addasu'r cwricwlwm yn ôl anghenion y plant, gan gynnwys y rheini ag anghenion addysgol arbennig, yn hytrach na disgwyl i'r disgyblion addasu i'rcwricwlwm (Cole, R. (2008), *Educating Everybody's Children: diverse strategies for diverse learners*, Cymdeithas Goruchwylio a Datblygu'r Cwricwlwm, Google Books, <http://books.google.co.uk/books?id=ixmW-porsQAC>; Rogers, C. (2007), *Experiencing an Inclusive Education: parents and their children with special educational needs*, *British Journal of Sociology of Education*, 28, 1, tud 55-68).

¹³ Llywodraeth Cymru (2008) Datganiadau neu Rywbeth Gwell?: crynodeb o'r cynnydd a wnaed hyd yma a'r camau nesaf. Ewch i: <http://gov.wales/dcells/publications/publications/guidanceandinformation/ellscomitteerecommendation/s/summaryprogressenglish?lang=en>

Opsiwn 2: cyflwyno rôl cydlynnydd cymorth ADY statudol

- 7.93 O dan opsiwn 2, byddai rôl statudol yn cael ei chyflwyno ar gyfer cydlynnydd ADY. Byddai'n ofynnol i bob lleoliad addysg, ac eithrio ysgolion arbennig, benodi Cydlynnydd ADY.
- 7.94 Mewn ysgolion a lleoliadau blynyddoedd cynnar a gynhelir¹⁴ bydd y Cydlynnydd ADY yn athro sydd wedi cymhwyso. Mewn sefydliadau addysg bellach, bydd yn ymarferydd addysgu.
- 7.95 Yn ogystal, bydd yn rhaid i bob Cydlynnydd ADY fod wedi dilyn rhaglen hyfforddiant ar lefel meistr.
- 7.96 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Manteision

- 7.97 Bydd y gofyniad i benodi Cydlynnydd ADY yn ehangu arfer sydd eisoes yn digwydd. O dan opsiwn 2, bydd gofyn i bob lleoliad addysg, gan gynnwys unedau cyfeirio disgyblion a sefydliadau addysg bellach, benodi Cydlynnydd ADY.
- 7.98 Byddai gwneud rôl y Cydlynnydd ADY yn un statudol yn sicrhau bod y rôl wedi ei diffinio'n glir yn y cod, a bod y rôl gydlynnydd yn cael ei chyflawni mewn ffordd gyson ledled Cymru.
- 7.99 Bydd cymhwyster penodol ar lefel meistr yn darparu'r hyfforddiant sydd ei angen er mwyn i'r Cydlynnydd ADY gyflawni cyfrifoldebau'r rôl yn effeithiol, gan gynnwys hyfforddi a chefnogi staff eraill.
- 7.100 Dylai rôl statudol y Cydlynnydd ADY, ynghyd â mentrau polisi eraill, gan gynnwys datblygu'r gweithlu drwy'r cynnig dysgu proffesiynol, gynyddu capasiti ysgolion i ddellio ag ADY ac osgoi asesiadau diangen gan yr awdurdod lleol.

¹⁴ Ni fydd yn ofynnol i leoliadau annibynnol y blynyddoedd cynnar benodi Cydlynnydd ADY, ond bydd yn ofynnol iddynt gyfeirio pobl ifanc ag ADY i'r awdurdod lleol.

Anfanteision

7.101 Nid oes unrhyw anfanteision i opsiwn 2.

Risgiau

7.102 Mae yna risg y gallai'r gofynion newydd o ran Cydlynwyr ADY gael eu hystyried yn rhy feichus. Gallai hyn wneud i bobl deimlo nad ydynt am barhau i fod yn Gydlynnydd ADY neu ymgymryd â'r swydd o gwbl.

7.103 Fodd bynnag, ystyrir mai risg fach yw hon gan y bydd Llywodraeth Cymru yn mynd ati i sicrhau na fydd y rôl yn rhy feichus. Er enghraifft, bydd yn gweithio gydag awdurdodau lleol ac athrawon i ddatblygu rôl y Cydlynnydd ADY; bydd yn ymgynghori ar fanylion y rôl sydd wedi'u nodi yn y rheoliad; a bydd yn darparu hyfforddiant a chymorth i athrawon mewn perthynas â'r cynnig dysgu proffesiynol.

Sail statudol i gydlynwyr strategol ym maes iechyd

- 7.104 Ar hyn o bryd, nid yw'n ofynnol i fyrddau iechyd benodi un prif unigolyn neu un pwynt cyswllt i fod â chyfrifoldeb strategol dros ddarpariaeth iechyd ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 7.105 O dan opsiwn 1, byddai'r ddarpariaeth bresennol yn parhau; hynny yw, byddai byrddau iechyd yn parhau i fabwysiadu amrywiol ddulliau o ddatblygu darpariaeth i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig yn strategol, eu cydlynu a'u goruchwyllo.

Manteision

- 7.106 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 7.107 Er bod byrddau iechyd yn sicrhau darpariaeth anghenion addysgol arbennig ar hyn o bryd, a oruchwylir ac a gydlynir i ryw raddau, nid oes yna rôl arwain ffurfiol. Ni chiff ei goruchwyllo'n gyson nac yn strategol, felly, ledled GIG Cymru, ac nid yw o reidrwydd yn cael blaenoriaeth ar lefel ganolog, strategol. Nid oes un rôl glir ac felly nid oes yna deitl swydd na chyfres o gyfrifoldebau sy'n gyffredin i bob bwrdd.

Opsiwn 2: cyflwyno rôl statudol ar gyfer swyddog meddygol neu glinigol dynodedig

- 7.108 Byddai opsiwn 2 yn cyflwyno rôl statudol ar gyfer swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig. Byddai gofyn i fyrddau iechyd benodi prif swyddog o'r fath.
- 7.109 Byddai'r swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig yn gyfrifol am sefydlu systemau effeithlon i sicrhau bod gan y gwasanaethau iechyd sy'n ymwneud ag asesu ADY (gan gynnwys therapi iaith a lleferydd, therapi galwedigaethol, ffisiotherapi, gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed, pediatreg gymunedol a gwasanaethau anabledd dysgu, timau gofal sylfaenol gan gynnwys meddygon teulu, ymwelwyr iechyd a nyrsys ysgol) y sgiliau i gynnal asesiadau priodol, amserol; llunio argymhellion, ar sail tystiolaeth, ar gyfer ymyriadau effeithiol; monitro canlyniadau; sicrhau ansawdd cyngor a meincnodi ar draws byrddau iechyd er mwyn cyfyngu ar unrhyw amrywiaeth o ran arfer neu ddisgwyliadau.
- 7.110 Bydd y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig yn weithiwr proffesiynol iechyd cofrestredig sydd â chymwysterau clinigol a phrofiad helaeth mewn agwedd ar ofal iechyd sy'n berthnasol i ADY, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i nyrsio meddygol (gofal sylfaenol neu eilaidd), bydwreigiaeth, proffesiynau perthynol i iechyd neu iechyd cyhoeddus.
- 7.111 Y disgwyl yw y caiff un diwrnod yr wythnos ei neilltuo i'r rôl am bob 200,000 o'r boblogaeth neu am bob 40,000 o blant a phobl ifanc. Mae hyn yn cyfateb i dair swydd lawnamser ar draws y saith bwrdd iechyd.
- 7.112 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Manteision

- 7.113 Byddai penodi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig o fewn y byrddau iechyd yn hwyluso'r gwaith o gydlynu darpariaeth ADY y byrddau iechyd yn effeithiol a chydweithio effeithiol rhwng byrddau iechyd a gwasanaethau addysg awdurdodau lleol wrth ddarparu gwasanaethau i ddysgwyr ag ADY. Byddai'r swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig hefyd yn bwynt cyswllt ar gyfer awdurdodau lleol ac eraill o fewn y byrddau iechyd ar gyfer materion

ADY. Yn ogystal, dylai penodi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig sicrhau bod darpariaeth ADY yn dod yn flaenoriaeth strategol i fyrddau iechyd, a allai wella effeithiolrwydd y ddarpariaeth.

- 7.114 Mae disgwyl i'r swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig ddod â manteision i'r dysgwr gan y byddai'n goruchwyllo'r broses o sefydlu arferion a systemau effeithiol mewn perthynas ag ADY ac yn sicrhau bod unrhyw ddarpariaeth iechyd y cytunwyd arni gan y bwrdd iechyd yn cael ei gwireddu.
- 7.115 Y disgwyl yw y bydd cyflwyno rôl y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig yn arbed costau i fyrddau iechyd gan y bydd yna gydweithio ar ddarpariaeth ddysgu ychwanegol, a gallai hynny leihau gwaith ofer.

Risgiau

- 7.116 Er bod byrddau iechyd yn cyflawni cyfrifoldebau'r swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig ar hyn o bryd, mae yna risg y gallai cyflwyno'r rôl yn ffurfiol greu costau.

8. Costau a manteision

Cyflwyniad

- 8.1 Mae'r bennod hon yn nodi'r costau a'r manteision sy'n gysylltiedig â'r opsiynau a amlinellwyd ym mhennod 6. Mae'r costau a'r manteision hyn wedi'u seilio ar sylwadau prif randdeiliaid¹⁵, gwaith a wnaed gan Holtom et al (2012)¹⁶ a Deloitte (2015)¹⁷, a dadansoddiad gan swyddogion Llywodraeth Cymru.
- 8.2 Yn 2012, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ymchwil dros dro (Holtom et al, 2012) i gostau a manteision diwygio anghenion addysgol arbennig yn statudol. Roedd y gwaith ymchwil yn ystyried cost mentrau a gynhelir yn ystod cyfnod treialu'r diwygiadau. Lle bo'n bosibl, mae'r costau wedi'u tynnu o'r gwaith hwn fel sail i gostau a manteision y cynigion a nodir yn y Bil.
- 8.3 Yn 2014, comisiynodd Llywodraeth Cymru Deloitte i gynnal adolygiad er mwyn ymchwilio i'r costau sydd ynghlwm wrth gefnogi dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig neu anawsterau a/neu anabledau dysgu o dan y fframweithiau deddfwriaethol presennol yng Nghymru. Roedd hyn yn cynnwys cyfanswm y costau a'r costau unigol sy'n gysylltiedig ag:
- asesu angen;
 - darparu cefnogaeth;
 - cynnal adolygiadau;
 - anghydfodau ac apelau.
- 8.4 Aeth Deloitte ati i ddadansoddi'r data a oedd ar gael i'r cyhoedd ac i gasglu data gan brif randdeiliaid megis awdurdodau lleol, sefydliadau addysg bellach, ysgolion a Gyrfa Cymru (gweler tabl 1 islaw).

¹⁵ Gan gynnwys rhanddeiliaid o TAAAC, Estyn, Gyrfa Cymru, CLILC a SNAP Cymru.

¹⁶ Holtom et al (2012) Programme of Action Research to Inform the Evaluation of the Additional Learning Needs Pilot: interim report on the costs of the statutory reform of special educational needs provision.

¹⁷ Deloitte (2015) Archwiliad o ddarparu cyllid ar gyfer dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig neu anawsterau a/neu anabledau dysgu (Llywodraeth Cymru: Caerdydd).
<http://gov.wales/docs/dcells/publications/150706-final-report-en.pdf>

8.5 Mae'r data ariannol a gasglwyd gan Deloitte yn cyfeirio at 2011-12 i 2013-14. Defnyddiwyd y ffigurau hyn drwy gydol yr asesiad effaith rheoleiddiol hwn, lle mai dyna'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael. Mae prisiau 2013-14 hefyd wedi'u nodi ar sail prisiau heddiw (2016-17) gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Ac er mwyn cymharu, mae'r costau i gyd wedi'u nodi ar sail prisiau 2016-17.

Tabl 1: ffynonellau data

Corff	Ffynhonnell y data
Byrddau iechyd	Gwariant cyllideb rhaglen y GIG ¹⁸
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	Gwariant alldro referniw ¹⁹ Data arolygon a gasglwyd gan Deloitte
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	Gwariant alldro referniw ²⁰
Sefydliadau addysg bellach	Cyfanswm dyraniadau cyllid sefydliadau addysg bellach Cyfanswm dyraniadau cyllid y brif ffrwd a chyllid ar wahân Data arolygon a gasglwyd gan Deloitte
Ysgolion	Datganiadau alldro Adran 52 ²¹ Cyfrifiad ysgolion blynyddol ar lefel disgyblion (CYBLD) ²² Data arolygon a gasglwyd gan Deloitte
Gyrfa Cymru	Data arolygon a gasglwyd gan Deloitte
Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru	Adroddiadau blynyddol TAAAC ²³

8.6 Yn ogystal â'r ffynonellau uchod, defnyddiwyd data o gofnod dysgu gydol oes Llywodraeth Cymru²⁴.

¹⁸ <http://gov.wales/statistics-and-research/nhs-expenditure-programme-budgets/?skip=1&lang=cy>

¹⁹ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Local-Government/Finance/Revenue/Outturn>

²⁰ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Local-Government/Finance/Revenue/Outturn>

²¹ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Local-Government/Finance/Revenue/Delegated-School-Outturn>

²² <http://gov.wales/statistics-and-research/schools-census/?skip=1&lang=cy>

²³ <http://sentw.gov.uk/about/areports/?lang=en>

²⁴ Ystadegau ar ddysgwyr mewn addysg a hyfforddiant ôl-16, ac eithrio'r rheini mewn ysgolion, ond gan gynnwys y rheini sydd mewn sefydliadau addysg bellach, darpariaeth arall dysgu seiliedig ar waith a darpariaeth dysgu cymunedola gasglwyd drwy gofnod dysgu gydol oes Llywodraeth Cymru.

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Lifelong-Learning-Wales-Record>

- 8.7 Fodd bynnag, nid oedd modd i Deloitte gasglu'r holl ddata sy'n ofynnol i asesu costau a manteision y cynigion a nodir yn y Bil. Y rheswm am hyn, i raddau helaeth, oedd nad yw'n ofynnol i ysgolion, colegau na byrddau iechyd yng Nghymru adrodd ar y symiau sy'n cael eu gwario ar anghenion addysgol arbennig a/neu ar anawsterau a/neu anabledau dysgu.
- 8.8 Yn ogystal, er bod awdurdodau lleol yn adrodd ar wariant anghenion addysgol arbennig ar hyn o bryd drwy adroddiadau alldro refeniw i Lywodraeth Cymru (a bod gwariant anghenion addysgol arbennig yn is-gategori o fewn y rheini), nid yw'r gwariant wedi'i rannu yn ôl gwaith asesu, adolygu, darpariaeth ac anghydfodau.
- 8.9 Lle nad yw'r union ffigurau ar gael neu lle na chawsant eu hamcangyfrif o'r blaen, mae swyddogion wedi amcangyfrif y costau a'r manteision.
- 8.10 Dylid ystyried, felly, mai'r costau a nodir yn yr asesiad effaith rheoleiddiol hwn yw'r amcangyfrifon gorau ar sail y casgliadau a nodwyd gan Holtom et al (2012), Deloitte, amcangyfrifon swyddogion a'r dystiolaeth a oedd ar gael. Yn achos nifer o'r elfennau, bu'n rhaid rhagdybio er mwyn llunio amcangyfrifon. Yn gyffredinol, lle gwnaed hyn, mae'r costau wedi'u talgrynnu i'r £100 agosaf er mwyn lleihau'r perygl o ffigurau annilys.
- 8.11 Mewn rhai achosion, nid oedd yn briodol talgrynnu'r gost a amcangyfrifwyd i'r £100 agosaf, ee lle mae'r gost a amcangyfrifwyd yn llai na £50 a byddai ei thalgrynnu i'r £100 agosaf yn cael gwared ar y gost. Ni thalgrynnwyd cyfanswm costau opsiynau 1 a 2, felly, fel y maent wedi'u nodi yn Nhabl 69 a Thabl 70, i'r £100 agosaf.
- 8.12 Mae Tabl 2 islaw yn dangos, yn 2015-16, fod yna 477,549 o blant a phobl ifanc yng Nghymru mewn ysgolion a gynhelir²⁵, ysgolion annibynnol neu'n cael eu haddysgu gan yr awdurdod lleol (addysg heblaw yn yr ysgol). O'r rhain, roedd gan 94,350 (20%) anghenion addysgol arbennig a oedd yn cael eu cefnogi drwy gynllun anstatudol (gweithredu yn y blynyddoedd cynnar,

²⁵ Gan gynnwys ysgolion meithrin a gynhelir.

gweithredu gan yr ysgol, gweithredu yn y blynyddoedd cynnar a mwy neu gweithredu gan yr ysgol a mwy); ac roedd gan 13,318 (3%) anghenion addysgol arbennig a oedd yn cael eu cefnogi drwy gynllun statudol (datganiad anghenion addysgol arbennig). Yn 2015-16, roedd anghenion addysgol arbennig ar gyfanswm o 107,668 o blant a phobl ifanc mewn lleoliadau addysg yng Nghymru.

Tabl 2: Nifer y plant a'r bobl ifanc ag AAA mewn lleoliadau addysg yng Nghymru

	2011-12	2012-13	2013-14	2015-16
Lleoliadau a gynhelir				
Cyfanswm nifer y disgyblion mewn lleoliad a gynhelir ²⁶	465,943	464,868	465,081	466,555
Gweithredu yn y Blynyddoedd Cynnar/Gweithredu gan yr Ysgol a Gweithredu yn y Blynyddoedd Cynnar a Mwy/Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	89,940	91,053	92,773	92,709
Â datganiad	13,098	12,738	12,530	12,434
Cyfanswm nifer ag AAA mewn lleoliadau a gynhelir	103,038	103,791	105,303	105,143
Annibynnol				
Cyfanswm nifer y disgyblion mewn lleoliad annibynnol ²⁷	8,929	8,862	8,603	8,880
Gweithredu gan yr Ysgol a Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy ²⁸	1,009	1,043	1,092	813
Â datganiad ²⁹	343	386	388	412
Cyfanswm nifer ag AAA mewn lleoliadau annibynnol	1,352	1,429	1,480	1,225
Addysg heblaw yn yr ysgol³⁰				
Cyfanswm nifer y dysgwyr yn derbyn eu haddysg heblaw yn yr ysgol	2,577	2,577	2,367	2,114
Gweithredu gan yr Ysgol a Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	557	589	635	828
Â datganiad	365	443	424	472
Cyfanswm nifer ag AAA yn derbyn eu haddysg heblaw yn yr ysgol	922	1,032	1,059	1,300
Cyfanswm nifer y disgyblion	477,449	476,307	476,051	477,549
Cyfanswm yn derbyn cefnogaeth gan Gweithredu gan yr Ysgol a Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy	91,506	92,685	94,500	94,350
Cyfanswm â datganiad	13,806	13,567	13,342	13,318
Cyfanswm nifer sy'n cael Darpariaeth AAA	105,312	106,252	107,842	107,668

Ffynhonnell: StatsCymru³¹

²⁶ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Pupils/pupils-by-localauthorityregion-agegroup>

²⁷ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Independent-Schools/Pupils/number-by-localauthorityregion-agegroup>

²⁸ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Independent-Schools/Special-Educational-Needs/senbutnostatement-by-year>

²⁹ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Independent-Schools/Special-Educational-Needs/senstatement-by-year>

³⁰ <http://gov.wales/statistics-and-research/pupils-educated-other-than-school/?skip=1&lang=cy>

- 8.13 Mae nifer y plant a'r bobl ifanc y cofnodwyd bod ganddynt anghenion addysgol arbennig rhwng 2011-12 a 2015-16 wedi bod yn gymharol sefydlog ar 23% o'r boblogaeth disgyblion. Yn ystod y cyfnod hwn, parhaodd nifer y plant a'r bobl ifanc yng Nghymru sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig hefyd yn gymharol sefydlog ar ryw 3% o'r boblogaeth disgyblion.
- 8.14 Mae Tabl 3 isod yn dangos, yn 2014-15, fod yna 73,195 o blant a phobl ifanc hyd at 25 oed wedi'u cofrestru yn sefydliadau addysg bellach y brif ffrwd. O'r rhain, roedd 9,025 (12%) yn nodi bod ganddynt anawsterau a/neu anabledau dysgu³² ac roedd 120 (0.2%) o'r rheini yn nodi bod ganddynt anawsterau dysgu dwys a lluosog³³. Yn ogystal, roedd yna 298 o bobl ifanc mewn colegau arbenigol annibynnol a gafodd ddarpariaeth arbenigol i ddiwallu eu hanghenion o ran anawsterau a/neu anabledau dysgu. Roedd cyfanswm o 9,323, felly, o bobl ifanc mewn addysg bellach yng Nghymru yn ystod 2014-15 a nododd eu hunain, neu y nodwyd gan rywun arall, fod ganddynt anawsterau a/neu anabledau dysgu. Gan nad oes rhaid i bobl ifanc mewn addysg bellach ddatgan anawsterau a/neu anabledau dysgu, mae'n bosibl bod union nifer y bobl ifanc mewn addysg bellach a oedd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu yn uwch.

³¹ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Special-Educational-Needs/pupilssen-by-localauthorityregion-provision>

³² Gan gynnwys anawsterau dysgu dwys a lluosog.

³³ Yn 2014-15, roedd cyfanswm o 9,025 o bobl ifanc mewn sefydliadau addysg bellach, o dan 25 oed, oedd ag anhawster a/neu anabledau dysgu, gan gynnwys y bobl ifanc hynny ag anawsterau dysgu dwys a lluosog. Gellir rhannu'r bobl ifanc sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu, ag eithrio anawsterau dysgu dwys a lluosog, yn ôl grŵp oedran fel a ganlyn: o dan 16 oed – 270, 16 oed – 2,300, 17 oed – 2,055, 18 oed – 1,295, 19 oed – 945, a 20-24 oed – 2,040. Gellir rhannu'r bobl ifanc sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog yn ôl grŵp oedran fel a ganlyn: o dan 16 oed – 0, 16 oed – 30, 17 oed – 20, 18 oed – 15, 19 oed – 20, a 20-24 oed – 35. Roedd gan 8,905 o bobl ifanc anawsterau a/neu anabledau dysgu, felly, ac roedd gan 120 anawsterau dysgu dwys a lluosog – sy'n creu cyfanswm o 9,025.

Gweler <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/uniquelearnersenrolledfurthereducationinstitutions-by-primarydisability-gender>

Tabl 3: Nifer y bobl ifanc hyd at 25 oed mewn darpariaeth addysg bellach ag anabledd dysgu a/neu anabledd corfforol

	2012-13	2013-14	2014-15
Cyfanswm y dysgwyr wedi'u cofrestru mewn lleoliad addysg bellach prif ffrwd	81,460	78,920	73,195
Ag anawsterau a/neu anableddau dysgu mewn lleoliad addysg bellach prif ffrwd (yn cynnwys anabledd corfforol)	7,695	8,220	9,025
Mewn coleg arbenigol annibynnol	250	278	298
Cyfanswm y Dysgwyr ag anawsterau a/neu anableddau dysgu	7,945	8,498	9,323

Ffynhonnell: Stats Cymru³⁴

- 8.15 Fel y mae Tabl 4 islaw yn ei ddangos, amcangyfrifir mai cyfanswm cost darpariaeth anghenion addysgol arbennig ac anawsterau a/neu anableddau dysgu yng Nghymru, ar sail prisiau 2016-17, yw £365.4m. Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol ac ysgolion ysgwyddodd y rhan fwyaf o'r costau - £324.6m (89%).

³⁴ Dysgwyr unigryw wedi'u cofrestru mewn sefydliadau addysg bellach yn ôl prif anabledd a/neu anhawster dysgu a rhyw

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/uniquelearnersenrolledfurthereducationinstitutions-by-primarydisability-gender>

Tabl 4: amcangyfrif o gost y system AAA/anawsterau a/neu anabledau dysgu bresennol yng Nghymru fesul sector, 2011-12 i 2013-14

Sector	2011-12 (£m)	2012-13 (£m)	2013-14 (£m)	Cyfanswm 2011/12 - 2013/14	2016-17 ³⁵ (£m)
Llywodraeth Cymru ³⁶	8.9	9.7	10.4	29.00	10.7
Gwasanaethau Addysg Awdurdodau Lleol	167.5	155.7	138.4	461.6	142.8
Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol	5.6	5.8	6.1	17.5	6.3
Ysgolion	157.1	178.3	176.2	511.6	181.8
Sefydliadau Addysg Bellach	7.3	7.4	7.5	22.2	7.7
Byrddau Iechyd	13.7	14.1	14.7	42.5	15.2
Gyrfa Cymru	0.8	0.7	0.7	2.2	0.7
TAAAC ³⁷	0.1	0.2	0.1	0.4	0.2
Cyfanswm	361.0	371.9	354.1	1087.0	365.4

Ffynhonnell: Deloitte (2015)

³⁵ Prisiau 2013-14 wedi'u haddasu ar sail prisiau 2016-17

³⁶ Cost gweinyddu a chyllido lleoliadau arbenigol ôl-16.

³⁷ Mae'r costau i TAAAC a nodir yn yr adran hon yn cyfeirio at gostau gwrandio apelau, gan gynnwys y llywydd, yr aelodau a'r lleoliad. Mae treuliau a hyfforddiant aelodau hefyd wedi'u cynnwys. Nid yw'r costau yn cynnwys costau gweinyddol.

Crynodeb gweithredol

- 8.16 Mae'r crynodeb gweithredol yn darparu trosolwg o gost gwneud dim a chost gweithredu'r opsiynau a ffefrir. Ym mhob achos, opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir. Mae mwy o fanylion i'w gweld yn y crynodeb o'r costau a'r manteision (gweler tudalen 213).
- 8.17 Yn gyffredinol, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn awgrymu y gallai fod yna gost ychwanegol o £7,853,200 dros y cyfnod pedair blynedd rhwng 2017-18 a 2020-21 (gweler Tabl 69), o ystyried pob cost gweinyddu cyhoeddus. Ar gyfartaledd, mae hyn yn gost o tua £1,963,300 y flwyddyn.
- 8.18 Mae yna botensial i ddarpariaethau'r bil arbed costau rheolaidd i'r gwaith gweinyddu cyhoeddus o £3,675,260 dros y cyfnod pedair blynedd 2017-18 i 2020-21 (gweler Tabl 69). Amcangyfrifir arbedion costau rheolaidd bob blwyddyn o 2017-18 o £918,815. Disgwylir i'r rhan fwyaf o'r arbedion a amcangyfrifir ddeillio o'r darpariaethau yn y bil sy'n ceisio gwneud i ffwrdd â natur wrthwynebol y broses o lunio datganiad. Fel y nodir isod, mae yna risgiau sy'n gysylltiedig â'r graddau y caiff yr arbedion posibl eu sicrhau.
- 8.19 Yn ogystal â'r costau a'r manteision a ddaw yn sgil gwaith gweinyddu cyhoeddus, disgwylir i ysgolion annibynnol, rhieni a darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod wynebu costau a gweld manteision. Fel y mae Tabl 71 yn ei ddangos, amcangyfrifir y bydd ysgolion annibynnol yn wynebu costau ychwanegol o £17,300 dros y cyfnod pedair blynedd (£4,325 y flwyddyn); amcangyfrifir y bydd rhieni yn elwa ar arbedion o ryw £3,329,500 (£832,375 y flwyddyn); ac amcangyfrifir y bydd darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn elwa ar arbedion o £293,840 dros y cyfnod pedair blynedd (£73,460 y flwyddyn). Mae'r arbediad hwn yn gyfuniad o arbedion ariannol ac arbedion cyfle. Caiff arbedion eu gwneud o ran amser gwirfoddolwyr ar ddatrys anghytundebau sydd, yn ei dro, yn caniatáu i wirfoddolwyr ymgymryd â gweithgareddau eraill.

8.20 Mae'r drafodaeth isod yn ystyried yn fanylach gostau a manteision gweithredu'r opsiynau a ffefrir. Nid yw'r Bil yn cynnwys unrhyw ddarpariaeth sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru.

Costau pontio Llywodraeth Cymru

- 8.21 Fel y mae Tabl 5 isod yn ei nodi, mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl costau pontio o tua £1,972,510 rhwng 2017-18 a 2020-21 wrth helpu i weithredu'r newidiadau a gynigir yn y Bil. Yn ogystal â'r costau a nodir isod, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu nifer o grantiau i gefnogi rhanddeiliaid i weithredu'r bil.

Tabl 5: Costau pontio Llywodraeth Cymru

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	Cyfanswm
Grwpiau Arbenigol y Grŵp Gweithredu Strategol ynghylch ADY	5,000	5,000			10,000
	-				
Datblygu sgiliau craidd, codi ymwybyddiaeth ac adnoddau	100,000	50,000	135,000	105,000	390,000
Cydymffurfio a monitro effaith	80,000	130,000			210,000
Rheoli'r prosiect gweithredu	217,600	217,600	123,000		558,200
Datblygu cod ymarfer	76,220				76,220
Adolygu polisi a chanllawiau	18,000				18,000
Gyrfa Cymru		354,700	354,700		709,400
Lleoliadau arbenigol ôl-16	320				320
Cofrestru ysgolion annibynnol	370				370
		-	-	-	
Cyfansymiau	497,510	757,300	612,700	105,000	1,972,510

- 8.22 Mae Llywodraeth Cymru yn cyllido nifer o weithgareddau i gefnogi gweithredu'r Bil. Mae hyn yn cynnwys dyrannu £10,000 i'r broses o gefnogi gwaith rheolaidd y grŵp gweithredu strategol ynghylch ADY a grwpiau arbenigol wrth baratoi ar gyfer gweithredu'r Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) rhwng 2017-18 a 2020-21.
- 8.23 Disgwylir i £210,000 gael ei wario rhwng 2017-18 a 2020-21 ar waith i fonitro cydymffurfiaeth â'r gofynion deddfwriaethol newydd ac i asesu i ba raddau y mae'r newidiadau deddfwriaethol wedi'u sefydlu ac yn effeithio ar ganlyniadau dysgwyr.
- 8.24 Rhwng 2017-18 a 2020-21, amcangyfrifir y bydd Llywodraeth Cymru yn gwario tua £390,000 ar ddatblygu adnoddau hyfforddi, datblygu sgiliau craidd a gweithgareddau codi ymwybyddiaeth i helpu i weithredu'r bil. Bydd y gweithgareddau codi ymwybyddiaeth hefyd yn canolbwyntio ar ymgysylltu â rhanddeiliaid am eu dyletswyddau deddfwriaethol newydd, ac esbonio a hyrwyddo'r system a'r hawliau y mae'n eu rhoi i blant, pobl ifanc a rhieni.
- 8.25 Bydd yna rai costau i Lywodraeth Cymru a fydd yn gysylltiedig â rheoli'r rhaglenni gwaith uchod i gefnogi gweithredu'r bil. Bydd hyn yn cynnwys rheoli codi ymwybyddiaeth, gweinyddu grantiau a rheoli'r gwaith o fonitro a gwerthuso'r bil. Amcangyfrifir y bydd hyn yn costio £558,200 rhwng 2017-18 a 2020-21.
- 8.26 Yn ogystal, bydd yna gostau pontio i Lywodraeth Cymru sy'n gysylltiedig â datblygu cod Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd i ategu'r broses o weithredu'r fframwaith deddfwriaethol newydd. Cost llunio'r cod fydd tua £46,220. Mae hyn yn seiliedig ar waith un HEO llawn amser am flwyddyn a phennaeth cangen am bythefnos. Byddai angen ymgynghori ar y cod hefyd, ei gyfieithu a'i hyrwyddo ar gost o tua £30,000. Cyfanswm y gost o lunio'r cod, felly, fyddai tua £76,220.
- 8.27 Bydd yna gostau pontio i Lywodraeth Cymru sy'n gysylltiedig â diweddarau canllawiau a deunyddiau polisi. Amcangyfrifir y bydd hyn yn costio £18,000.

- 8.28 Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gyllido Gyrfa Cymru yn ystod y cyfnod dwy flynedd rhwng 2018-19 a 2019-20. Mae yna gost bontio i Lywodraeth Cymru, felly, o tua £709,400.
- 8.29 Bydd yna gostau pontio o £320 yn sgil newidiadau i leoliadau arbenigol ôl-16, a £370 yn sgil newidiadau i gofrestru ysgolion annibynnol.

Cynlluniau i gefnogi plant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol

- 8.30 Fel y nodwyd uchod, mae'r data ariannol a gasglwyd gan Deloitte yn cyfeirio at 2011-12 i 2013-14. Defnyddiwyd y ffigurau hyn yn yr adran hon mewn perthynas â chynlluniau i gefnogi pobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol lle mai dyna'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael. Mae prisiau 2013-14 hefyd wedi'u nodi ar sail prisiau heddiw (2016-17) gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Ac er mwyn cymharu, mae'r costau i gyd wedi'u nodi ar sail prisiau 2016-17.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 8.31 O dan opsiwn 1, byddai'r arfer presennol o ran cynlluniau addysg i gefnogi plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol yn parhau.
- 8.32 Yn dibynnu ar sail statudol eu darpariaeth ddysgu ychwanegol a lle mae'r plentyn neu'r person ifanc arni o ran ei addysg, bydd gan blentyn neu berson ifanc un o'r cynlluniau canlynol: datganiad statudol o anghenion addysgol arbennig, cynllun addysg unigol anstatudol, cynllun dysgu a sgiliau statudol neu gynllun anstatudol gan y coleg.
- 8.33 Nid oes costau ychwanegol rheolaidd yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Y costau bras

- 8.34 Mae Tabl 6 isod yn nodi cost y prosesau a'r arferion presennol sy'n gysylltiedig â chynlluniau i gefnogi pobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Yn 2016-17, amcangyfrifir mai cyfanswm rheolaidd y gwaith gweinyddu cyhoeddus yw £28,536,850. Mae Tabl 7 yn nodi'r gost reolaidd a amcangyfrifir i rieni yn 2016-17, sef £3,678,600, ac amcangyfrifir cost reolaidd o £320,510 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod. Amcangyfrifir, felly, bod cyfanswm costau rheolaidd o £32,526,460 i opsiwn 1 yn 2016-17.

Tabl 6: costau rheolaidd bras opsiwn gwneud dim, o ran gweinyddu cyhoeddus yn ôl sefydliad, prisiau 2016-17

	2016-17 (£)	Cyfanswm (£)
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol		
Asesiadau statudol	7,980,700	
Adolygiadau statudol	4,023,600	
Gwasanaethau datrys anghytundebau awdurdodau lleol – anghytundebau	384,950	
Ymateb i anghytundebau	1,633,100	
Gwasanaethau datrys anghytundebau awdurdodau lleol – apelau	5,300	
Ymateb i apelau	1,083,300	
Cyfanswm	15,110,950	
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol		
Asesiadau statudol	307,800	
Adolygiadau statudol	182,100	
Cyfanswm	489,900	15,600,850
Ysgolion y brif ffrwd		
Asesiadau statudol	1,410,100	
Adolygiadau statudol	1,547,000	
Asesiadau anstatudol	2,959,300	
Adolygiadau anstatudol	2,158,300	
Cyfanswm	8,074,700	
Ysgolion arbennig		
Asesiadau statudol	0	
Adolygiadau statudol	938,700	
Cyfanswm	938,700	9,013,400
Byrddau iechyd		
Asesiadau statudol	1,829,100	
Adolygiadau statudol	1,082,600	
Cyfanswm	2,911,700	
Gyrfa Cymru		
Asesiadau - Cynlluniau Dysgu a Sgiliau	354,700	
Adolygiadau	274,800	
Cyfanswm	629,500	
TAAAC	152,000	
Cyfanswm	152,000	
Sefydliadau addysg bellach		
Adolygiadau	228,600	
Anghytundebau	800	
Apelau – Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog	0	
Apelau – AAD	0	
Cyfanswm	229,400	
Cyfanswm	28,536,850	

Tabl 7: costau rheolaidd bras opsiwn gwneud dim i rieni ac i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghytundeb, prisiau 2016-17

		2016-17 (£)
Rhieni		
	Apelau	817,550
	Anghytundebau	2,861,050
Cyfanswm y gost i rieni		3,678,600
Darparwyr gwasanaethau		
	Gwasanaethau datrys anghydfod – anghytundebau – cymhorthdal	288,710
	Gwasanaethau datrys anghydfod – apelau – cymhorthdal	31,800
Cyfanswm y gost i ddarparwyr gwasanaethau		320,510

8.35 Gellir rhannu costau'r system bresennol rhwng y canlynol:

- asesiadau ac adolygiadau statudol
- asesiadau ac adolygiadau anstatudol
- anghytundebau ac apelau sy'n ymwneud â'r datganiadau.

8.36 Tabl Mae Tabl 8 yn dangos mai'r amcangyfrif o gost cynnal asesiadau ac adolygiadau statudol oedd tua £19,931,200 ar sail prisiau 2016-17. O'r swm hwn, gwariwyd tua £11,882,400 ar asesu ac £8,048,800 ar adolygu.

Tabl 8: costau bras cynnal asesiadau ac adolygiadau statudol, prisiau 2016-17, yn ôl sefydliad

	Asesiadau statudol (£)	Adolygiadau statudol (£)	Cyfanswm (£)
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	7,980,700	4,023,600	12,004,300
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	307,800	182,100	489,900
Ysgolion y brif ffrwd	1,410,100	1,547,000	2,957,100
Ysgolion arbennig ³⁸	0	938,700	938,700
Byrddau iechyd	1,829,100	1,082,600	2,911,700
Gyrfa Cymru		274,800	629,500

³⁸ Mae Deloitte (2015) yn nodi na amcangyfrifwyd faint sy'n cael ei wneud i asesu anghenion. Nid yw hyn yn golygu nad oes camau yn cael eu cymryd i asesu anghenion, ond bod ysgolion arbennig wedi'i chael yn her dadelfennu 'asesu anghenion' a'r cymorth a roddir bob dydd i ddysgwyr, gan eu bod yn asesu anghenion dysgwyr yn barhaus yn hytrach na gwneud hynny fel gweithgarwch penodol (tudalen 20).

	354,700		
Cyfanswm	11,882,400	8,048,800	19,931,200

Tabl 9: costau bras cynnal asesiadau ac adolygiadau anstatudol, prisiau 2016-17

	Asesiadau anstatudol (£)	Adolygiadau anstatudol (£)	Cyfanswm (£)
Ysgolion y brif ffrwd	2,959,300	2,158,300	5,117,600

- 8.37 Mae Tabl 9 uchod yn nodi'r amcangyfrif o gostau cynnal asesiadau ac adolygiadau anstatudol³⁹. Yr amcangyfrif o gost cynnal asesiadau anstatudol oedd tua £5,117,600 ar sail prisiau 2016-17. O'r swm hwn, gwariwyd tua £2,959,300 ar asesiadau anstatudol a thua £2,158,300 ar adolygiadau anstatudol.
- 8.38 Yn ogystal â chostau cynnal asesiadau ac adolygiadau statudol, mae yna gostau i awdurdodau lleol, TAAAC a rhieni yn sgil anghytundebau ynghylch penderfyniadau am asesiadau ac adolygiadau statudol, ac apelau yn erbyn y penderfyniadau hynny.
- 8.39 Mae Tabl 10 isod yn nodi'r amcangyfrif o'r costau sy'n gysylltiedig â datrys anghytundebau am ddatganiadau. Amcangyfrifir mai cyfanswm cost datrys anghytundebau bob blwyddyn yw tua £5,167,810 (ar sail prisiau 2016-17). Amcangyfrifir bod awdurdodau lleol yn gwario tua £2,018,050 y flwyddyn ar ddatrys anghytundebau. O'r swm hwn, amcangyfrifir bod £1,633,100 yn cael ei wario ar ymateb i anghytundebau a £384,950 ar wasanaethau datrys anghydfodau i gefnogi plant, pobl ifanc a rhieni sy'n anghytuno ag awdurdodau lleol. Amcangyfrifir costau o ryw £288,710 i ddarparu gwasanaethau datrys anghydfodau yn sgil eu cymhorthdal ar gyfer cost gwasanaethau datrys anghydfodau ar gyfer anghytundebau. Yn ogystal, amcangyfrifir costau o £2,861,050 i rieni yn sgil anghytundebau ag awdurdodau lleol am ddatganiadau.

³⁹ Fel y gwelwch, dim ond ar ysgolion y brif ffrwd y mae'r costau yn disgyn. Er y gallai asiantaethau eraill fod wedi cymryd rhan, i ryw raddau, mewn asesiadau ac adolygiadau anstatudol, ni wnaeth Deloitte (2015) gasglu data yn ôl cynlluniau statudol a chynlluniau anstatudol. Mae'r holl gostau sy'n disgyn ar wasanaethau addysg, gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau iechyd awdurdodau lleol yn ymwneud â chynlluniau statudol.

Tabl 10: costau bras datrys anghytundebau am ddatganiadau, prisiau 2016-17⁴⁰

	Y gost bob blwyddyn (£)
Y gost i awdurdod lleol wrth ymateb i anghytundebau	1,633,100
Gwasanaethau datrys anghydfod, anghytundebau – y gost i awdurdod lleol	384,950
Gwasanaethau datrys anghydfod, anghytundebau – y gost i ddarparwyr gwasanaethau	288,710
Y gost i rieni ar gyfartaledd	2,861,050
Cyfanswm	5,167,810

8.40 Fel mae Tabl 11 yn ei nodi, yr amcangyfrif o gost anghytundebau am ddatganiadau a fydd yn cael eu cyfeirio i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru (TAAAC) yw £2,089,950. Amcangyfrifir bod awdurdodau lleol yn gwario tua £1,088,600 y flwyddyn ar gostau sy'n ymwneud ag apelau, sef tua £1,083,300 ar gostau sy'n ymwneud ag amddiffyn a £5,300 ar wasanaethau datrys anghydfodau i gefnogi plant, pobl ifanc a rhieni. Amcangyfrifir costau o ryw £31,800 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfodau yn sgil eu cymhorthdal at gost y gwasanaeth. Amcangyfrifir bod rhieni yn gwario tua £817,550 y flwyddyn ar gostau sy'n ymwneud ag apelau.

Tabl 11: costau bras apelau i TAAAC, prisiau 2016-17

	prisiau 2016-17 (£)
TAAAC ⁴¹	152,000
Cost amddiffyn apêl i awdurdod lleol	1,083,300
Gwasanaethau datrys anghydfod – apelau – y gost i awdurdodau lleol	5,300
Gwasanaethau datrys anghydfod – apelau – y gost i ddarparwyr gwasanaethau	31,800
Rhieni ⁴²	817,550
Cyfanswm	2,089,950

⁴⁰ Gweler Tabl 16 i gael costau awdurdodau lleol a darparwyr gwasanaethau, a Thabl 44 i gael y costau cyfartalog i rieni

⁴¹ Mae'r costau a ysgwyddir gan TAAAC a nodir yn yr adran hon yn cyfeirio at gostau'r rhaglen yn unig. Nid ydynt yn cynnwys costau gweinyddol.

⁴² Mae'r costau i rieni yn amrywio o £5,522 lle mae rhiant yn defnyddio gwasanaethau eirioli i £9,572 lle nad yw rhieni yn manteisio ar wasanaethau eirioli eu hunain ond yn talu am y costau proffesiynol i gyd. Ffynonellau: Kids First (2013).

8.41 Mae'r adran nesaf yn nodi manylion y costau sy'n gysylltiedig â chynlluniau statudol ac anstatudol i gefnogi pobl ifanc ag ADY.

Costau yn ôl Sector

Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol

- 8.42 Mae Deloitte (2015)⁴³ yn amcangyfrif mai'r arian a fuddsoddwyd gan wasanaethau addysg awdurdodau lleol mewn anghenion addysgol arbennig rhwng 2011-12 a 2013-14 oedd £461,600,000⁴⁴.

Asesiadau statudol

- 8.43 Gan fod gan awdurdodau lleol brosesau amrywiol ar gyfer cynllunio darpariaeth anghenion addysgol arbennig, gan gynnwys nifer y staff, gradd y staff a'r amser y mae'r broses yn ei chymryd, ni fu'n bosibl nodi union gost cynnal asesiad. Fodd bynnag, mae modd amcangyfrif cyfartaledd cost asesiad ar sail amcangyfrif Deloitte (2015) o'r arian sy'n cael ei wario gan wasanaethau addysg awdurdodau lleol ar asesu a nifer yr asesiadau a gynhelir gan awdurdodau lleol bob blwyddyn.
- 8.44 Mae Deloitte yn amcangyfrif bod gwasanaethau addysg awdurdodau lleol wedi gwario tua £461,600,000 rhwng 2011-12 a 2013-14. O'r swm hwn, amcangyfrifwyd bod £25,800,000 wedi'i wario ar asesiadau. Hynny yw, aeth tua 6% o wariant gwasanaethau addysg awdurdodau lleol ar asesiadau.
- 8.45 Casglwyd data ar nifer yr asesiadau a gynhaliwyd gan wasanaethau addysg awdurdodau lleol tan 2012⁴⁵. Nid yw union nifer yr asesiadau a gynhaliwyd ar gyfer 2013-14 ar gael felly. Fodd bynnag, roedd modd amcangyfrif nifer yr asesiadau a gynhaliwyd yn ystod 2013-14 drwy ddefnyddio'r amcangyfrif o gost asesiadau 2011-12 a 2012-13.

⁴³ Deloitte (2015) Ymchwiliad i'r cyllid a ddarperir i ddysgwyr ag anghenion addysgol arbennig neu anawsterau a/neu anableddau dysgu (Llywodraeth Cymru: Caerdydd).

<http://gov.wales/docs/dcells/publications/150706-final-report-en.pdf>

⁴⁴ Mae hyn yn cynnwys gwariant ar gynlluniau statudol ac anstatudol, cyllido llefydd i blant o dan 5 oed sydd ag anghenion addysgol arbennig nad ydynt mewn meithrinfa a gynhelir a thaliadau AAA rhwng un awdurdod a'r llall.

⁴⁵ <http://dera.ioe.ac.uk/17898/1/130619-pupils-statements-special-educational-needs-january-2013-en.pdf>

- 8.46 Yn 2011-12, cynhaliodd awdurdodau lleol 1,944 o asesiadau⁴⁶ ar gost o ryw £9,362,000 yn ôl ein hamcangyfrif. Amcangyfrifwyd mai cost asesiad i awdurdod lleol yn ystod 2011-12 oedd tua £4,800, felly.
- 8.47 Yn 2012-13, cynhaliodd awdurdodau lleol 1,870 o asesiadau ar gost o tua £8,702,500, sy'n gost o tua £4,650 yr asesiad. A chymryd bod cost cynnal asesiadau yn ystod 2013-14 yr un fath, yn fras, ag yn 2011-12 a 2012-13, mae modd amcangyfrif nifer yr asesiadau a gynhaliwyd yn 2013-14.
- 8.48 Amcangyfrifir bod awdurdodau lleol wedi gwario £7,735,500 ar asesiadau yn ystod 2013-14. Gan ddefnyddio gwariant 2013-14 a'r amcangyfrif o £4,750 ar gynnal asesiad rhwng 2011-12 a 2012-13, amcangyfrifir bod 1,634 o asesiadau wedi'u cynnal yn 2013-14 (gweler Tabl 12 isod).

Tabl 12: yr amcangyfrif o wariant gwasanaethau addysg awdurdodau lleol ar asesiadau fesul blwyddyn

	2011-12	2012-13	2013-14	prisiau 2016-17 ⁴⁷
Cyfanswm y gwariant ar AAA (£)	167,500,000	155,700,000	138,400,000	142,786,300
Amcangyfrif o'r gwariant ar asesiadau (£)	9,362,000	8,702,500	7,735,500	7,980,700
Nifer yr asesiadau	1,944	1,870	1,634	1,629
Cost pob asesiad (£)	4,800	4,650	4,750	4,900

- 8.49 Amcangyfrifir cost o £7,980,700 i awdurdodau lleol ar gynnal asesiadau bob blwyddyn ar sail prisiau 2016-17.

Cost asesiad i awdurdod lleol

- 8.50 Casglwyd data ar nifer yr asesiadau a gwblhawyd gan bob un o'r 22 o awdurdodau lleol Cymru tan 2012. Roedd modd cyfrifo'r swm a wariwyd, felly, gan bob awdurdod lleol yn 2011-12 a 2012-13.
- 8.51 Amcangyfrifwyd y gost i bob awdurdod lleol yn 2013-14 drwy gymryd nifer cyfartalog yr asesiadau a gynhaliwyd rhwng 2011-12 a 2012-13 gan bob

⁴⁶ Mae hyn yn cynnwys asesiadau a gwblhawyd ac sy'n parhau.

⁴⁷ Costau 2013-14 wedi'u huwchraddio i brisiau 2016-17.

awdurdod lleol fel cyfran o gyfanswm nifer cyfartalog yr asesiadau a gynhaliwyd rhwng 2011-12 a 2012-13.

8.52 Defnyddiwyd y gyfran i amcangyfrif faint o'r cyfanswm o 1,634 o asesiadau a gynhaliwyd gan bob awdurdod lleol.

8.53 Mae Tabl 13 isod yn nodi amcangyfrif o'r arian a gaiff ei wario ar gynnal asesiadau yn ôl awdurdod lleol.

Yr amser sy'n cael ei dreulio ar asesiadau

8.54 Mae Deloitte (2015) yn amcangyfrif bod yr amser a gymerir i adolygu ceisiadau am asesiadau statudol (i benderfynu a oes angen datganiad o anghenion addysgol arbennig) yn amrywio o 1 i 2.25 awr a bod yr amser a gymerir i gyflawni asesiadau statudol yn amrywio o 24 i 65 awr. Amcangyfrifir, felly, bod adolygu ceisiadau a chynnal asesiadau statudol yn cymryd rhwng 25 a 67.25 o oriau i awdurdodau lleol gynnal asesiad statudol.

Tabl 13: nifer yr asesiadau⁴⁸ bob blwyddyn yn ôl awdurdod lleol

Awdurdod lleol	Asesiadau gwirioneddol		Asesiadau a amcangyfrifwyd	Amcangyfrif o'r gost (£)			
	2011	2012	2013	2011-12	2012-13	2013-14	2016-17
Ynys Môn	32	32	27	154,110	148,920	129,800	133,910
Gwynedd	62	76	59	298,580	353,680	279,890	288,760
Conwy	37	35	31	178,190	162,880	146,030	150,660
Sir Ddinbych	46	30	33	221,530	139,610	154,140	159,030
Sir y Fflint	66	72	59	317,850	335,070	279,890	288,760
Wrecsam	46	49	41	221,530	228,030	192,680	198,790
Powys	69	51	51	332,290	237,340	243,380	251,090
Ceredigion	12	2	6	57,790	9,310	28,390	29,290
Sir Benfro	45	73	51	216,710	339,720	239,330	246,920
Sir Gaerfyrddin	202	176	162	972,800	819,060	766,660	790,960
Abertawe	189	177	157	910,200	823,710	742,320	765,850
Castell-nedd Port Talbot	130	159	124	626,060	739,940	586,150	604,730
Pen-y-bont ar Ogwr	47	80	54	226,350	372,300	257,580	265,740
Bro Morgannwg	37	44	35	178,190	204,760	164,280	169,490
Rhondda Cynon Taf	167	193	154	804,250	898,170	730,150	753,290
Merthyr Tudful	32	47	34	154,110	218,730	160,230	165,310
Caerffili	115	106	95	553,820	493,300	448,230	462,440
Blaenau Gwent	117	20	59	563,450	93,080	277,860	286,670
Torfaen	47	26	31	226,350	121,000	148,060	152,750
Sir Fynwy	58	41	42	279,320	190,800	200,790	207,150
Casnewydd	146	170	135	703,110	791,130	640,910	661,220
Caerdydd	242	211	194	1,165,430	981,940	918,770	947,890
Cyfanswm	1944	1870	1634	9,362,020	8,702,480	7,735,520	7,980,700

Adolygiadau

- 8.55 Mae Deloitte (2015) yn awgrymu bod gwasanaethau addysg awdurdodau lleol wedi gwario £11,700,000 ar adolygu datganiadau rhwng 2011-12 a 2013-14. Hynny yw, aeth tua 2.5% o gyfanswm gwariant awdurdodau lleol o £461,600,000 ar adolygiadau.
- 8.56 Ni wnaeth Deloitte ddarparu manylion gwariant awdurdodau lleol ar adolygu datganiadau fesul blwyddyn. Fodd bynnag, mae modd amcangyfrif gwariant awdurdodau lleol bob blwyddyn ar adolygu datganiadau ar sail y rhagdybiaeth

⁴⁸ Wedi'u cwblhau ac yn parhau

bod canran y gwariant yn ystod pob un o'r tair blynedd yn gyson â thua 2.5% o gyfanswm y gwariant.

8.57 Fel y mae Tabl 14 isod yn ei nodi, roedd cost cynnal adolygiad rhwng 2011-12 a 2013-14 yn amrywio rhwng £310 a £260. Nid yw'n glir pam mae'r amcangyfrif o gost cynnal adolygiad rhwng 2011-12 a 2013-14 wedi gostwng £50 fesul adolygiad. Defnyddir y gost gyfartalog o £290 ar gyfer cynnal adolygiad yn ystod y cyfnod hwn, felly, i gyfrifo pris 2016-17.

8.58 Ar sail prisiau 2016-17, amcangyfrifir bod awdurdodau lleol yn gwario £4,023,600 ar gynnal adolygiadau o ddatganiadau.

Tabl 14: amcangyfrif o wariant gwasanaethau addysg awdurdodau lleol ar adolygiadau fesul blwyddyn

	2011-12	2012-13	2013-14	Cost gyfartalog	prisiau 2016-17 ⁴⁹
Cyfanswm y gwariant (£)	167,500,000	155,700,000	138,400,000	153,866,700	158,743,100
Amcangyfrif o'r gwariant ar adolygiadau (£) ⁵⁰	4,245,600	3,946,500	3,508,000	3,900,000	4,023,600
Nifer yr adolygiadau ⁵¹	13,800	13,600	13,300	13,600	14,000
Cost pob adolygiad (£)	310	290	260	290	300

8.59 Amcangyfrifir bod awdurdodau lleol yn gwario cyfanswm o £12,004,300 y flwyddyn yn asesu ac yn adolygu datganiadau, sef tua £7,980,700 ar asesiadau (gweler Tabl 12) a £4,023,600 ar adolygiadau (gweler Tabl 14).

Anghytundebau ac Apelau

Anghytundebau am fod eisiau datganiad neu am gael datganiad

⁴⁹ Costau cyfartalog 2011-12 i 2013-14 wedi'u huwchraddio i brisiau 2016-17.

⁵⁰ Ar sail tua 2.5% o gyfanswm y gwariant blyneddol ar anghenion addysgol arbennig.

⁵¹ A chymryd bod pob datganiad yn cael ei adolygu unwaith bob blwyddyn.

- 8.60 At ddibenion yr asesiad effaith rheoleiddiol hwn, mae'r anghytundebau wedi'u grwpio i'r rheini sy'n ymwneud â bod eisiau datganiad a'r rheini sy'n ymwneud â chael datganiad. Mae anghytundebau am fod eisiau datganiad yn cynnwys anghytundebau am benderfyniad awdurdod lleol i beidio ag asesu ac anghytundebau am benderfyniad awdurdod lleol i beidio â rhoi datganiad. Mae anghytundebau am gael datganiad yn ymwneud â phenderfyniadau awdurdod lleol am gynnwys y datganiad.
- 8.61 Yn ogystal â chostau asesu ac adolygu datganiadau, mae costau yn codi i awdurdodau lleol sy'n gysylltiedig ag anghytundebau am ddatganiadau. Mae'r costau yn codi yn sgil darparu gwasanaethau datrys anghytundeb i blant, pobl ifanc a rhieni sy'n anghytuno â phenderfyniadau awdurdodau lleol ynghylch datganiadau, ac mae yna gostau i awdurdodau lleol wrth ymateb i'r anghytundebau hynny.
- 8.62 Ni fu'n bosibl nodi union nifer yr anghytundebau y gwnaeth awdurdodau lleol ddelio â nhw yn 2013/14, gan nad yw'r data hyn ar gael i'r cyhoedd⁵². Serch hynny, mae wedi bod yn bosibl amcangyfrif costau gan ddefnyddio nifer yr achosion y deliodd SNAP Cymru â nhw. Ar hyn o bryd, mae SNAP Cymru wedi'i gomisiynu gan y rhan fwyaf o awdurdodau lleol Cymru i ddarparu gwasanaeth partneriaethau rhieni a gwasanaethau datrys anghytundeb i blant, pobl ifanc a rhieni.
- 8.63 Ar gyfartaledd, mae SNAP Cymru yn codi tua £574,400 y flwyddyn ar awdurdodau lleol am wasanaethau partneriaethau rhieni a gwasanaethau datrys anghydfod. Mae cyllid gan brosiect Teuluoedd yn Gyntaf yn golygu bod SNAP yn gallu rhoi cymorth ychwanegol i deuluoedd sy'n agored i niwed. Mae SNAP yn derbyn tua £814,200 y flwyddyn ar gyfer y gwasanaethau partneriaethau rhieni a gwasanaethau datrys anghydfod.
- 8.64 Mae'n annhebygol y bydd pob rhiant sy'n anghytuno â phenderfyniad awdurdod lleol i beidio â rhoi datganiad, neu'n apelio yn erbyn penderfyniad

⁵² Aeth swyddogion Llywodraeth Cymru ati i gysylltu â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac awdurdodau lleol unigol. Fodd bynnag, nid oedd y data ar gael.

o'r fath, yn defnyddio gwasanaethau datrys anghytundeb a ariennir gan yr awdurdod lleol. Amcangyfrifir isod yr isafswm costau y gall awdurdodau lleol eu disgwyl.

- 8.65 Yn ystod y cyfnod 30 mis rhwng Hydref 2013 ac Ebrill 2016, deliodd SNAP Cymru â thua 12,600 o achosion ar ran 20 o awdurdodau lleol. Roedd 1,743 o'r 12,600 o achosion yn ymwneud â datganiadau AAA. Roedd 1,723⁵³ yn achosion ynghylch datrys anghytundebau, ac 20 yn achosion a gyfeiriwyd i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.
- 8.66 Cyfanswm cost gyfartalog gwasanaethau datrys anghydfod i gefnogi achos o anghytundeb yw £875⁵⁴. Amcangyfrifir mai cost gyfartalog pob achos i ddatrys anghydfod sy'n anghytundeb i awdurdodau lleol yw £500. Caiff gweddill y gost - £375 – ei dalu gan SNAP Cymru, drwy godi arian, defnyddio cronfeydd elusennol ac oriau gwirfoddoli⁵⁵.
- 8.67 Cyfanswm cost gwasanaethau datrys anghydfodau a oedd yn anghytundebau dros y cyfnod 30 mis rhwng Hydref 2013 ac Ebrill 2016 ar draws 20 o awdurdodau lleol, felly, oedd £1,507,188. O hyn, amcangyfrifir mai'r gost i'r 20 o awdurdodau lleol oedd tua £861,250 ac mai'r gost i SNAP Cymru oedd £645,938. Mae hyn yn gyfystyr â chyfanswm cost blynyddol o £602,875⁵⁶. O hwnnw amcangyfrifir bod £344,500 i'w dalu gan yr 20 o awdurdodau lleol, a £258,375 i'w dalu gan SNAP Cymru (gweler Tabl 15 isod). O gyfrifo'r ffigurau ar gyfer 22 awdurdod lleol ar sail y ffigurau ar gyfer 20 awdurdod lleol, mae hyn yn gyfystyr â 758 o achosion⁵⁷ ar gost a amcangyfrifir o £663,163 y flwyddyn. O hwnnw amcangyfrifir bod £378,950 i'w dalu gan awdurdodau lleol, a £284,213 o gymhorthdal. Ar sail prisiau 2016-17, mae hyn yn cyfateb i amcangyfrif cost o ryw £673,660. O hwnnw byddai £384,950 i'w dalu gan awdurdodau lleol, a £288,710 o gymhorthdal.

⁵³ C yfrifwyd y ffigurau ar sail $1,722.5$ yn hytrach nag $1,723$ ($(3,485/2)-20=1,722.5$)

⁵⁴ Ffynhonnell: SNAP Cymru.

⁵⁵ Cost o £26 yr awr (ffynhonnell: SNAP Cymru)

⁵⁶ $(1,722.5/30)*12=689$ o achosion y flwyddyn ar draws 20 o awdurdodau lleol. 689 o achosion ar gost gyfartalog o £875=£602,875

⁵⁷ $(1,722.50/30)/20=2.87$ o achosion fesul awdurdod lleol bob mis. $(2.87*12)*22= 757.9$ o achosion bob blwyddyn ar draws 22 o awdurdodau lleol

Tabl 15: gwasanaethau datrys anghydfod awdurdodau lleol ar gyfer anghytundebau ynghylch bod eisiau datganiad neu ynghylch cael datganiad

Cost achosion sy'n ymwneud ag anghytundebau am ddatganiad – ac eithrio apelau		Prisiau 2016/17
Cyfanswm nifer y materion dros y cyfnod 30 mis – 20 ALI	3,485	
Cyfanswm nifer yr achosion dros 30 mis – 20 ALI	1,743	
Nifer yr achosion a oedd yn ymwneud ag apelau	20	
Cyfanswm yr achosion a oedd yn anghytundebau dros 30 mis – 20 ALI (heb gynnwys yr achosion a oedd yn ymwneud ag apelau)	1,723	
Nifer yr achosion a oedd yn anghytundebau bob mis ar draws 20 awdurdod lleol	57	

Amcangyfrif o nifer yr achosion a oedd yn anghytundebau bob blwyddyn ar draws 20 awdurdod lleol	689	
Cost gyfartalog pob achos o ddatrys anghytundeb	875	
Cost gyfartalog pob achos o ddatrys anghytundeb i ALI	500	
Cymhorthdal cyfartalog SNAP Cymru fesul achos anffurfiol	375	
Amcangyfrif o'r gost gyfartalog bob blwyddyn ar draws 20 awdurdod lleol	602,875	612,410
Amcangyfrif o'r gost gyfartalog i ALIau bob blwyddyn ar draws 20 awdurdod lleol	344,500	349,950
Amcangyfrif o gymhorthdal cyfartalog SNAP bob blwyddyn ar draws 20 awdurdod lleol	258,375	262,460

Amcangyfrif o'r gost bob blwyddyn – Cymru gyfan (22 ALI)	663,163	673,660
Amcangyfrif o'r gost bob blwyddyn i ALLau – Cymru gyfan	378,950	384,950
Amcangyfrif o'r cymhorthdal i ddarparwyr gwasanaethau bob blwyddyn – Cymru gyfan	284,213	288,710

- 8.68 Yn ogystal â'r gwasanaethau datrys anghydfod, mae yna gostau i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i anghytundebau. Ni wyddom beth yw'r gost i awdurdodau lleol mewn perthynas ag ymateb i anghytundebau, gan nad oes data yn cael eu casglu⁵⁸. Fodd bynnag, mae modd amcangyfrif y gost ar sail cost gwasanaethau datrys anghytundeb a chost amddiffyn apêl i awdurdodau lleol.
- 8.69 Mae Holtom et al (2014)⁵⁹ yn amcangyfrif mai cost amddiffyn achos yr apelir i TAAAC yn ei gylch yw £10,000 i awdurdodau lleol⁶⁰. Ar gyfartaledd, cost gwasanaethau datrys anghydfod i gefnogi plant, pobl ifanc a rhieni drwy'r broses apelio yw £4,125 ar gyfer pob achos⁶¹. Mae cost amddiffyn achos yn

⁵⁸ Aeth swyddogion Llywodraeth Cymru ati i gysylltu â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i ofyn am wybodaeth am gost ymateb i gwynion. Nid oedd data ar gael.

⁵⁹ Gwerthusiad o Brosiect Peilot ar Hawliau Pobl Ifanc i Apelio a Hawlio i Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru. Ewch i: <http://dera.ioe.ac.uk/20424/1/140626-pilot-young-peoples-rights-appeal-claim-sen-tribunal-en.pdf>

⁶⁰ Darparwyd yr amcangyfrif o £10,000 gan un o'r awdurdodau lleol a gymerodd ran yn yr astudiaeth beilot.

⁶¹ Ffynhonnell: SNAP Cymru.

TAAAC, felly, 2.42 o weithiau yn fwy i awdurdodau lleol na chost darparu gwasanaethau i gefnogi plant, pobl ifanc a rhieni drwy'r broses apelio.

- 8.70 Ni wyddom beth yw'r gost i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i anghytundebau ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae modd amcangyfrif y gost hon ar sail y rhagdybiaeth bod y gymhareb rhwng y gost i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i anghytundeb a chost datrys anghytundeb drwy wasanaeth datrys anghydfod awdurdod lleol, yr un fath â'r gymhareb rhwng y gost i awdurdodau lleol yn sgil amddiffyn achos yr apelir yn ei gylch i TAAAC a chost darparu gwasanaethau i gefnogi plant, pobl ifanc a rhieni drwy'r broses apelio. Hynny yw, bydd y gost i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i anghytundeb 2.42 o weithiau yn fwy na chost datrys anghytundeb drwy wasanaeth datrys anghydfod awdurdod lleol (gweler Tabl 16 isod).
- 8.71 Rhwng Hydref 2013 ac Ebrill 2016, cost gyfartalog pob anghytundeb a gafodd ei ddatrys drwy wasanaeth datrys anghytundeb awdurdod lleol oedd tua £875. A chymryd bod y costau i'r awdurdod lleol yn sgil ymateb i anghytundeb 2.42 o weithiau yn fwy na chost anghytundeb a gefnogir drwy wasanaeth datrys anghydfod awdurdod lleol, amcangyfrifir costau o £2,121 i awdurdodau lleol ar gyfer pob anghytundeb yr ymatebir iddo. Ar y sail hon, amcangyfrifir bod awdurdodau lleol wedi gwario tua £1,607,670 y flwyddyn rhwng 2013-14 a 2015-16 yn sgil ymateb i 758 o anghytundebau bob blwyddyn yng Nghymru, ar gyfartaledd.
- 8.72 Ar sail prisiau 2016-17, amcangyfrifir cost o tua £1,633,100 i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i anghytundebau am ddatganiadau.
- 8.73 Fel y mae Tabl 16 isod yn ei nodi, amcangyfrifir cost o tua £2,306,760 y flwyddyn mewn perthynas ag anghytundebau ac apelau, ar sail prisiau 2016-17. O hwnnw, amcangyfrifir costau o £2,018,050 i awdurdodau lleol, a chost cymhorthdal o £288,710. Mae hyn yn cynnwys anghytundebau am fod eisiau datganiad ac am gael datganiad - hynny yw, anghytundebau ynghylch peidio â rhoi datganiad ac anghytundebau ynghylch cynnwys y datganiad.

Tabl 16: y gost bob blwyddyn i awdurdodau lleol yn sgil anghytundebau ynghylch bod eisiau datganiad neu ynghylch cael datganiad

	Cost pob apêl (£)	Ffactor mewn perthynas â chost yr apêl	Cost pob anghytundeb (£)	Nifer yr anghytundebau	Cyfanswm y gost bob blwyddyn – anghytundebau (£)	Cyfanswm y gost bob blwyddyn prisiau 2016-17 – anghytundebau (£)	Y gost i'r awdurdod lleol – fesul anghytundeb (£)	Cymhorthdal – fesul anghytundeb (£)	Cyfanswm y gost i'r awdurdod lleol – anghytundeb (£)	Cyfanswm y cymhorthdal – anghytundeb (£)	Cyfanswm y gost i'r awdurdod lleol – anghytundeb – prisiau 2016-17 (£)	Cyfanswm y cymhorthdal – anghytundeb – prisiau 2016-17 (£)
Gwasanaeth datrys anghytundeb yr ALI	4,125		875	758	663,160	673,660	500	375	378,950	284,210	384,950	288,710
Gwasanaethau addysg yr ALI	10,000	2.42	2,121	758	1,607,670	1,633,100	2,121	0	1,607,670	0	1,633,100	0
Cyfanswm					2,270,830	2,306,760			1,986,620	284,210	2,018,050	288,710

Anghytundebau sy'n ymwneud â bod eisiau datganiad

- 8.74 Mae modd dadelfennu costau awdurdodau lleol sy'n codi yn sgil anghytundebau rhwng y rheini sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad a'r rheini sy'n ymwneud â chynnwys y datganiad.
- 8.75 Rhwng 2013-14 a 2015-16, daeth 284 o apelau i law yn TAAAC. Roedd 150 (53%) ohonynt yn ymwneud â pheidio â chael datganiad ac 134 (47%) ynghylch cael datganiad (gweler Tabl 17 isod).
- 8.76 A chymryd bod cyfran yr anghytundebau ynghylch peidio â chael datganiad yr un fath â'r apelau i TAAAC ynghylch peidio â chael datganiad (53%), gellir amcangyfrif bod 402 o'r 758 o anghytundebau y flwyddyn rhwng 2013-14 a 2015-16 yn ymwneud â pheidio â chael datganiad, a bod 356 yn ymwneud â chael datganiad.

Tabl 17: apêl yn ôl math, 2013/14 i 2015/16

	2015-16	2015-16	2014-15	2014-15	2013-14	2013-14	2013-14 i 2015-16		
Math o apêl	Nifer yr apelau	%	Nifer yr apelau	%	Nifer yr apelau	%	Cyfanswm	Cyfartaledd	%
Gwrthod asesu	41	39	40	39	26	33	107	36	38
Gwrthod rhoi datganiad	11	10	14	14	10	13	35	12	12
Gwrthod ailasesu	3	3	0	0	1	1	4	1	1
Dod â datganiad i ben	2	2	0	0	2	3	4	1	1
Peidio â chael datganiad	57	54	54	53	39	50	150	50	53
Cynnwys datganiadau - rhannau 2 a 3	11	10	11	11	10	13	32	11	11
Cynnwys datganiadau - rhannau 2, 3 a 4	24	23	18	18	18	23	60	20	21
Cynnwys datganiadau - rhan 3 yn unig	5	5	8	8	4	5	17	6	6
Cynnwys datganiadau - rhan 4 yn unig	5	5	8	8	5	6	18	6	6
Cynnwys datganiadau - rhannau 3 a 4	3	3	2	2	2	3	7	2	2
Cael datganiad	48	46	47	47	39	50	134	45	47
Cyfanswm	105	100	101	100	78	100	284	95	100

- 8.77 Amcangyfrifir mai cyfanswm cost darparu gwasanaethau datrys anghytundeb awdurdodau lleol mewn perthynas â 402 o achosion lle mae rhieni eisiau datganiad yw tua £357,040 y flwyddyn, ar sail prisiau 2016-17. O hwnnw, amcangyfrifir bod tua £204,020 yn gost i'r awdurdodau lleol a £153,020 yn cael ei dalu gan gymhorthdal.
- 8.78 Yn ogystal, bydd yna gostau i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i rieni sy'n anghytuno â pheidio â chael datganiad. Amcangyfrifir costau o £865,540 y flwyddyn i awdurdodau lleol, ar sail prisiau 2016-17, yn sgil ymateb i'r 402 o achosion lle mae rhieni yn anghytuno â phenderfyniadau am beidio â chael datganiad.
- 8.79 O gyfuno cost gwasanaethau datrys anghydfod a chost ymateb i rieni, amcangyfrifir costau o £1,069,570 y flwyddyn i awdurdodau lleol, ar sail prisiau 2016-17, yn sgil ymateb i 402 o anghytundebau am beidio â chael datganiad a bod £153,020 yn cael ei dalu gan gymhorthdal (gweler Tabl 18 isod).

Tabl 18: costau i awdurdodau lleol yn sgil anghytundebau yn ôl math o anghytundeb, prisiau 2016-17

	Cost (100 %)	Peidio â chael datganiad (53%)	Cael datganiad (47%)	Peidio â chael datganiad (53%) – costau ALI	Cael datganiad (47%) – costau ALI	Peidio â chael datganiad (53%) - cymhorthdal	Cael datganiad (47%) – cymhorthdal
Gwasanaethau datrys anghytundeb	673,660	357,040	316,620	204,020	180,920	153,020	135,690
Ymateb yr awdurdod lleol	1,633,100	865,540	767,560	865,550	767,560	0	0
Cyfanswm	2,306,760	1,222,580	1,084,180	1,069,570	948,480	153,020	135,690

8.80 Fel y mae Tabl 18 yn ei nodi, amcangyfrifir mai cyfanswm y costau sy'n gysylltiedig ag anghytundebau ynghylch cael datganiad yw £1,084,180 ar sail prisiau 2016-17 yn sgil y 356 o anghytundebau bob blwyddyn sy'n ymwneud â chael datganiad. O hwnnw, amcangyfrifir cyfanswm costau o £948,480 y flwyddyn i awdurdodau lleol ar sail prisiau 2016-17. Gellir rhannu hyn rhwng tua £180,920 ar wasanaethau datrys anghytundeb awdurdodau lleol a £767,560 ar ymateb i anghytundebau ynghylch bod eisiau datganiad. Caiff y swm sy'n weddill, a amcangyfrifir yn £135,690, ei dalu drwy gymhorthdal gan ddarparwyr gwasanaethau datrys anghytundebau.

Apelau am benderfyniadau sy'n ymwneud â bod eisiau datganiad neu sy'n ymwneud â chael datganiad

8.81 Yn ogystal ag anghytundebau am ddatganiadau, mae costau i awdurdodau lleol pan fydd rhieni yn apelio i TAAAC mewn ymateb i benderfyniadau awdurdodau lleol am ddatganiadau.

8.82 Mae awdurdodau lleol yn darparu mynediad i wasanaethau i gefnogi plant, pobl ifanc a rhieni i apelio i TAAAC lle nad oes modd datrys anghytundeb ynghylch penderfyniad.

8.83 Mae SNAP Cymru yn darparu gwasanaethau datrys anghytundeb lle bydd rhieni yn dymuno cyfeirio anghytundeb i TAAAC. Lle caiff achos ei ddatrys drwy wasanaeth datrys anghytundeb, pan na chaiff ei gyfeirio i dribiwnlys, cost gwasanaethau SNAP Cymru, ar gyfartaledd, yw £2000. Cost gyfartalog cefnogi teulu o'r adeg pan fynegant eu pryderon cychwynnol neu adeg yr anghytundeb drwy gydol y cyfnod hyd yr apêl i TAAAC yw £4,125. Cost datrys anghydfod ffurfiol i awdurdodau lleol yw £600.

8.84 Yn ystod y cyfnod 30 mis rhwng Hydref 2013 ac Ebrill 2016, ymdriniodd SNAP Cymru â chyfanswm o 20 o achosion a gyfeiriwyd i dribiwnlys. Mae hynny'n un achos i bob awdurdod lleol dros gyfnod y 30 mis, ar gyfartaledd. Mae'n cyfateb i ryw 9 achos y flwyddyn ar draws 22 o awdurdodau lleol, ar gyfartaledd, neu 0.4 achos y flwyddyn i bob un o'r 22 o awdurdodau lleol. Ar sail y rhagdybiaeth y byddai'r gost gyfartalog o £600 yn sgil gwasanaethau datrys anghydfod, lle cyfeirir

achos i dribiwnlys, yr un fath ar draws pob awdurdod lleol, amcangyfrifir y byddai'r gost i awdurdodau lleol yn rhyw £5,300.

- 8.85 Amcangyfrifir bod SNAP Cymru yn rhoi cymhorthdal o £3,525 am bob achos o ddatrys anghydfod a gyfeirir i dribiwnlys. Amcangyfrifir mai cyfanswm y cymhorthdal a roddir bob blwyddyn yw tua £31,800.
- 8.86 Yn ogystal â chost gwasanaethau datrys anghydfodau, bydd costau i wasanaethau addysg awdurdodau lleol yn sgil cynnal gweithgareddau sy'n gysylltiedig ag amddiffyn penderfyniadau am asesiadau ar gyfer datganiadau mewn nifer o ffyrdd. Mae hyn yn cynnwys paratoi'r amddiffyniad ymlaen llaw a chostau sy'n codi ar y diwrnod.
- 8.87 Nid yw data ar y gost i awdurdodau lleol yn sgil amddiffyn achosion yn TAAAC ar gael i'r cyhoedd. Mae Holtom et al (2014)⁶², er yn cydnabod ei bod yn anodd nodi union ffigurau y costau i awdurdodau lleol yn sgil herio achos yn TAAAC, yn amcangyfrif tua £10,000 yn 2013. Mae hyn yn cyfateb i £10,317 ar sail prisiau 2016-17.
- 8.88 Ar sail prisiau 2016-17, amcangyfrifir cost o tua £1,083,300 y flwyddyn i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i 105 o apelau.
- 8.89 Fel y mae Tabl 19 yn ei nodi isod, amcangyfrifir cost o tua £1,120,400 y flwyddyn yn sgil darparu mynediad i wasanaethau datrys anghydfod ac ymateb i apelau i TAAAC, ar sail prisiau 2016-17. O hwnnw, amcangyfrifir costau o ryw £1,088,600 i awdurdodau lleol, a chymhorthdal o ryw £31,800.

Tabl 19: cost apelau i TAAC i awdurdodau lleol, prisiau 2016-17

Apel au i TAA AC	Cyfanswm cost gwasanaet hau datrys	Cost gwasanaet hau datrys anghytund	Cymhorth dal (£)	Cost amddiffy n achos i awdurdo	Cyfansw m y gost i awdurdo	Cyfans wm y gost
-------------------------------------	---	--	-----------------------------	--	---	---------------------------------

⁶² <http://gov.wales/docs/caecd/research/2014/140626-pilot-young-peoples-rights-appeal-claim-sen-tribunal-en.pdf>

(2015-16)	anghytundeb – apelau (£)	eb – ALI (£)		dau lleol	dau lleol	
105	37,100	5,300	31,800	1,083,300	1,088,600	1,120,400

Apelau am benderfyniadau sy'n ymwneud â bod eisiau datganiad

- 8.90 Gan fod data ynghylch math o apêl yn cael eu casglu, mae modd dadelfennu'r gost i awdurdodau lleol, rhwng apelau sy'n ymwneud â bod eisiau datganiad ac apelau sy'n ymwneud â chael datganiad.
- 8.91 Fel y mae Tabl 20 yn ei nodi, yn ystod 2015/16 gwnaed 57 (54%) o apelau i TAAAC ynghylch penderfyniadau yn ymwneud â pheidio â chael datganiad⁶³ a 48 (46%) o apelau ynghylch penderfyniadau yn ymwneud â chael datganiad.

Tabl 20: apelau i TAAAC 2015-16, yn ôl math

Math o apêl	Nifer yr apelau	Canran
Gwrthod asesu	41	39
Gwrthod rhoi datganiad	11	10
Gwrthod ailasesu	3	3
Dod â datganiad i ben	2	2
Peidio â chael datganiad	57	54
Cynnwys datganiadau - rhannau 2 a 3	11	10
Cynnwys datganiadau - rhannau 2, 3 a 4	24	23
Cynnwys datganiadau - rhan 3 yn unig	5	5
Cynnwys datganiadau - rhan 4 yn unig	5	5
Cynnwys datganiadau - rhannau 3 a 4	3	3
Cael datganiad	48	46
Cyfanswm	105	100

- 8.92 Ar sail y rhagdybiaeth bod y rhaniad yn y gyfran rhwng peidio â chael datganiad a chael datganiad yr un fath yn y 9 achos a gafodd gymorth y gwasanaethau datrys anghydfod â'r rhaniad yn y gyfran honno o ran yr apelau yn 2015-16, amcangyfrifir cost o tua £14,900 y flwyddyn am ddarparu gwasanaethau datrys anghytundebau ar gyfer apelau ynghylch peidio â chael datganiad, ar sail prisiau 2016-17. O hwnnw, bydd £2,900 o gostau i awdurdodau lleol a £17,200 i'w dalu drwy

⁶³ Mae hyn yn gyson â'r cyfartaledd o 53% rhwng 2013-14 a 2015-16 a nodir yn Nhabl 17 uchod.

gymhorthdal gan ddarparwyr y gwasanaethau. Amcangyfrifir cost o £585,000 y flwyddyn i awdurdodau lleol yn sgil amddiffyn 57 o apelau am beidio â chael datganiad, ar sail prisiau 2016-17 (gweler Tabl 21 isod).

- 8.93 Amcangyfrifir cost o £605,000 y flwyddyn yn sgil darparu gwasanaethau datrys anghytundeb ac amddiffyn apelau ynghylch peidio â chael datganiad, ar sail prisiau 2016-17 (gweler Tabl 21 isod). O hwnnw, amcangyfrifir costau o £587,900 i awdurdodau lleol, a chostau darparwyr gwasanaethau o £17,200.

Tabl 21: costau awdurdodau lleol yn sgil apelau, yn ôl apêl, prisiau 2016-17

	POB APEL	Peidio â chael datganiad (54%)	Cael datganiad (46%)
Gwasanaethau datrys anghytundeb – cyfanswm y gost	37,100	20,000	17,100
Gwasanaethau datrys anghytundeb – y gost i ALI	5,300	2,900	2,400
Gwasanaethau datrys anghytundeb - cymhorthdal	31,800	17,200	14,600
Cost amddiffyn i awdurdodau lleol	1,083,300	585,000	498,300
Cyfanswm y gost i awdurdodau lleol	1,088,600	587,900	500,700
Cyfanswm	1,120,400	605,000	515,400

- 8.94 Fel y mae Tabl 21 yn ei nodi, amcangyfrifir cost o £17,100, ar sail prisiau 2016-17, yn sgil darparu gwasanaethau datrys anghytundeb i gefnogi apelau ynghylch cael datganiad. O hwnnw, amcangyfrifir cost o £2,400 i awdurdodau lleol a £10,300 o gymhorthdal. Amcangyfrifir cost o ryw £498,300 y flwyddyn, ar sail prisiau 2016-

17, i awdurdodau lleol sy'n amddiffyn 48 o apelau ynghylch cael datganiad. Amcangyfrifir cyfanswm cost o £515,400 y flwyddyn, ar sail prisiau 2016-17, yn sgil darparu gwasanaethau datrys anghytundeb ac amddiffyn apelau ynghylch cael datganiad. O hwnnw, amcangyfrifir costau o ryw £500,700 i awdurdodau lleol a £14,600 fel cymhorthdal.

Tabl 22: crynodeb o gostau opsiwn 1 i wasanaethau addysg awdurdodau lleol, yn ôl gweithgaredd

	Prisiau 2016-17
Asesiadau	7,980,700
Adolygiadau	4,023,600
Gwasanaethau datrys anghydfod – anghytundebau – costau ALI	384,950
Gwasanaethau datrys anghydfod – anghytundebau – cymhorthdal	288,710
Ymateb i anghytundebau	1,633,100
Gwasanaethau datrys anghydfod – apelau – costau ALI	5,300
Gwasanaethau datrys anghydfod – apelau – cymhorthdal	31,800
Amddiffyn apelau	1,083,300
Cyfanswm	15,431,460

Ysgolion

Asesiadau ac adolygiadau

8.95 Yn ôl amcangyfrifon Deloitte (2015), gwariodd ysgolion gyfanswm o £511,600,000 ar anghenion addysgol arbennig rhwng 2011-12 a 2013-14 (gweler Tabl 23 isod i gael manylion y blynyddoedd a'r mathau o ysgolion). O'r swm hwn, gwariwyd £12,500,000 ar asesiadau statudol ac anstatudol a £13,200,000 ar adolygu cynlluniau statudol ac anstatudol (gweler Tabl 24 isod i gael amcangyfrif o'r gwariant yn ôl math o ysgol).

Tabl 23: amcangyfrif o wariant ysgolion ar AAA yn ôl math o ysgol

	2011-12 (£)	2012-13 (£)	2013-14 (£)	2011-12 i 2013-14 (£)	prisiau 2016- 17 (£)
Ysgolion y brif ffrwd	76,200,000	92,600,000	86,500,000	255,300,000	89,241,400

Ysgolion arbennig	80,900,000	85,700,000	89,700,000	256,300,000	92,542,800
Pob ysgol	157,100,000	178,300,000	176,200,000	511,600,000	181,784,200

Tabl 24: amcangyfrif o wariant ysgolion 2011-12 i 2013-14 ar asesiadau ac adolygiadau yn ôl math o ysgol

	Aseidiadau (£m)	Adolygiadau (£m)
Ysgolion y brif ffrwd	12,500,000	10,600,000
Ysgolion arbennig ⁶⁴	0	2,600,000
Cyfanswm	12,500,000	13,200,000

8.96 Fodd bynnag, ni wnaeth Deloitte ddadelfennu gwariant ar asesiadau ac adolygiadau yn ôl cynlluniau statudol ac anstatudol, ac ni ddarparwyd costau yn ôl blwyddyn.

⁶⁴ Mae Deloitte (2015) yn nodi na amcangyfrifwyd faint sy'n cael ei wneud i asesu anghenion. Nid yw hyn yn golygu nad oes camau yn cael eu cymryd i asesu anghenion, ond bod ysgolion arbennig wedi'i chael yn her dadelfennu 'asesu anghenion' a'r cymorth a roddir bob dydd i ddysgwyr, gan eu bod yn asesu anghenion dysgwyr yn barhaus yn hytrach na gwneud hynny fel gweithgarwch penodol (tudalen 20).

Tabl 25: canran gwariant ysgolion ar asesiadau ac adolygiadau fel canran o gyfanswm y gwariant ar AAA yn 2011-12 i 2013-14 yn ôl math o ysgol

	Gwariant ar asesiadau (%)	Gwariant ar adolygiadau (%)
Ysgolion y brif ffrwd	5	4
Ysgolion arbennig ⁶⁵	0	1

- 8.97 Mae Tabl 26 isod yn nodi amcangyfrif o'r gwariant gan ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig ar asesiadau ac adolygiadau bob blwyddyn. Cyfrifwyd y gwariant blynyddol ar asesiadau ac adolygiadau ar sail y ganran a wariwyd gan ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig ar asesiadau ac adolygiadau rhwng 2011-12 a 2013-14 (gweler Tabl 25 uchod) mewn perthynas â'u hamcangyfrif o'u gwariant blynyddol ar anghenion addysgol arbennig (Tabl 23 uchod).
- 8.98 Er enghraifft, rhwng 2011-12 a 2013-14, defnyddiodd ysgolion y brif ffrwd tua 5% o gyfanswm eu gwariant anghenion addysgol arbennig ar asesiadau. Yn 2013-14, gwariodd ysgolion y brif ffrwd £86,500,000. A chymryd bod tua 5% o hwn wedi'i wario ar asesiadau, gwariodd ysgolion y brif ffrwd tua £4,235,200 ar asesiadau yn 2013-14. Mae hyn yn cyfateb i £4,369,400 ar sail prisiau 2016-17.

⁶⁵ Mae Deloitte (2015) yn nodi na amcangyfrifwyd faint sy'n cael ei wneud i asesu anghenion. Nid yw hyn yn golygu nad oes camau yn cael eu cymryd i asesu anghenion, ond bod ysgolion arbennig wedi'i chael yn her dadelfennu 'asesu anghenion' a'r cymorth a roddir bob dydd i ddysgwyr, gan eu bod yn asesu anghenion dysgwyr yn barhaus yn hytrach na gwneud hynny fel gweithgarwch penodol (tudalen 20).

Tabl 26: amcangyfrif o wariant ysgolion y brif ffrwd ac ysgolion arbennig ar asesiadau ac adolygiadau bob blwyddyn

	2011-12 (£)	2012-13 (£)	2013-14 (£)	2011-12 i 2013-14 (£)	prisiau 2016-17 (£)
Asesiadau - ysgolion y brif ffrwd	3,730,900	4,533,900	4,235,200	12,500,000	4,369,400
Asesiadau - ysgolion arbennig	0	0	0	0	0
Asesiadau - pob ysgol	3,730,900	4,533,900	4,235,200	12,500,000	4,369,400
Adolygiadau - ysgolion y brif ffrwd	3,163,800	3,844,700	3,591,500	10,600,000	3,705,300
Adolygiadau - ysgolion arbennig	820,700	869,400	909,900	2,600,000	938,700
Adolygiadau - pob ysgol	3,984,500	4,714,100	4,501,400	13,200,000	4,644,000
Cyfanswm	7,715,400	9,248,000	8,736,600	25,700,000	9,013,400

- 8.99 Er mwyn dadelfennu'r gost i ysgolion yn sgil cynnal asesiadau ac adolygiadau yn ôl y rhai statudol (datganiadau) a'r rhai anstatudol (cynlluniau addysg unigol), ystyriwyd cyfran yr amser dreuliodd ysgolion ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol.
- 8.100 Roedd yr amser a dreuliodd ar asesiadau ac adolygiadau yn amrywio'n sylweddol o un ysgol i'r llall. Mae Tabl 27 isod yn nodi'r cyfnodau amrywiol a dreuliodd ar asesiadau ac adolygiadau yn ôl math.
- 8.101 Fel y mae Tabl 27 isod yn ei ddangos, mae'r amser a dreuliodd gan ysgolion ar asesiadau statudol yn amrywio'n fawr, o 90 i 720 o funudau ar bob asesiad. Mae'r amser a dreuliodd ar asesiadau anstatudol hefyd yn amrywio, o 60 i 180 o funudau.
- 8.102 Yn ogystal, roedd yna gryn amrywiaeth yn yr amser a dreuliodd ar adolygu cynlluniau statudol, o 60 i 600 o funudau, ac ar adolygu cynlluniau anstatudol, o 10 i 120 o funudau.
- 8.103 Defnyddiwyd canol yr ystod i amcangyfrif cyfran yr amser a dreuliodd ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol. O gofio'r amrywiaeth yn yr amser a dreuliodd ar bob gweithgaredd a'r diffyg data ar ba mor aml y treuliodd

amser ar bob gweithgaredd, efallai nad yw canol yr ystod yn amcan cywir iawn. Dylid trin yr amcangyfrif o gyfran yr amser a dreuliwyd ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol, a'r costau a ddyrannwyd, fel enghraifft eglurhaol, felly.

Tabl 27: amser a dreuliwyd ar asesiadau ac adolygiadau, yn ôl math

	Ystod amser (munudau)		Pwynt canol (£)
	Lleiafswm	Uchafswm	
Asesiadau - datganiad	90	720	405
Asesiadau - cynlluniau addysg unigol	60	180	120
Adolygiadau - datganiad	60	600	330
Adolygiadau - cynlluniau anstatudol	10	120	65

Ffynhonnell: Deloitte (2015)

- 8.104 Yn ogystal ag amcangyfrif faint o amser mae ysgolion yn ei dreulio ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol, roedd angen gwybod nifer yr adolygiadau a'r asesiadau statudol ac anstatudol er mwyn cyfrifo'r gwariant ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol.
- 8.105 Gwyddom nifer yr asesiadau statudol a gynhelir bob blwyddyn (gweler Tabl 12 uchod) ac mae gennym amcan o nifer yr adolygiadau o asesiadau statudol (gweler Tabl 14 uchod). Fodd bynnag, nid ydym yn gwybod beth yw nifer yr asesiadau ar gyfer cynlluniau addysg unigol a gynhelir bob blwyddyn, gan nad yw'r data hyn yn cael eu casglu.

Tabl 28: amcangyfrif o nifer yr asesiadau ar gyfer datganiadau a chynlluniau addysg unigol a gynhelir gan ysgolion bob blwyddyn

	2011-12	2012-13	2013-14
Disgyblion â datganiadau	13,806	13,567	13,342
Nifer yr asesiadau ar gyfer datganiadau a gynhelir	1,944	1,870	1,634
Asesiadau fel cyfran o bob datganiad (%)	14	14	12
Disgyblion â chynlluniau addysg unigol (disgyblion sy'n destun Gweithredu gan yr Ysgol a Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy)	91,506	92,685	94,500
Amcangyfrif o nifer yr asesiadau ar gyfer cynlluniau addysg unigol	12,885	12,775	11,572

- 8.106 Mae'r amcangyfrif o nifer yr asesiadau ar gyfer cynlluniau addysg unigol yn seiliedig ar y rhagdybiaeth bod nifer yr asesiadau ar gyfer cynlluniau addysg unigol, fel cyfran o bob cynllun addysg unigol, yr un fath â nifer yr asesiadau ar gyfer datganiadau, fel cyfran o bob datganiad (gweler Tabl 28 uchod).
- 8.107 Mae'r amcangyfrif o'r gost i ysgolion yn sgil asesiadau ac adolygiadau yn ôl math yn seiliedig ar gyfran yr amser dreuliodd ysgolion ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol. Nodir yr amser cyfartalog dreuliodd ysgolion ar bob gweithgaredd yn Tabl 169 isod ac mae'n seiliedig ar y rhagdybiaeth bod cynlluniau statudol ac anstatudol yn cael eu hadolygu unwaith y flwyddyn⁶⁶.

⁶⁶ Caiff cynlluniau addysg unigol eu hadolygu ddwywaith y flwyddyn, ond fel rheol caiff un o'r adolygiadau hyn eu cynnal yn ystod y cyfarfod gyda rhieni, felly nid oes cost ychwanegol i'r ail adolygiad.

Tabl 29: amser a dreuliwyd gan ysgolion ar asesiadau ac adolygiadau yn ôl math

	Yr amser cyfartalog a dreuliwyd (munudau)		
	2011-12	2012-13	2013-14
Asesiadau - datganiad	787,320	757,350	661,675
Asesiadau - cynlluniau addysg unigol	1,546,177	1,533,022	1,388,615
Cyfanswm y munudau asesu	2,333,497	2,290,372	2,050,290
Adolygiadau - datganiad	4,555,980	4,477,110	4,402,860
Adolygiadau - cynlluniau anstatudol	5,947,890	6,024,525	6,142,500
Cyfanswm y munudau adolygu	10,503,870	10,501,635	10,545,360

8.108 Defnyddiwyd cyfran yr amcangyfrif o'r amser dreuliodd ysgolion yn asesu ac yn adolygu cynlluniau statudol ac anstatudol er mwyn dadelfennu'r gost o gynnal asesiadau ac adolygiadau yn ôl math o adolygiad a math o ysgol. Nodir hyn yn Nhabl 30 isod.

8.109 Mae Tabl 30 isod yn nodi'r amcangyfrif o'r amser a dreuliwyd gan ysgolion yn asesu datganiadau a chynlluniau addysg unigol fel cyfran o'r amser a dreuliwyd ar asesiadau; ac mae'n nodi'r amser a dreuliwyd yn adolygu datganiadau a chynlluniau addysg unigol fel cyfran o'r amser a dreuliwyd ar adolygiadau.

Tabl 30: cyfran o'r amser a dreuliwyd gan ysgolion ar adolygiadau ac asesiadau statudol ac anstatudol

	2011-12 (%)	2012-13 (%)	2013-14 (%)
Asesiadau – datganiad	34	33	32
Asesiadau - cynlluniau addysg unigol	66	67	68
Cyfanswm y munudau asesu	100	100	100
Adolygiadau – datganiad	43	43	42
Adolygiadau - cynlluniau addysg unigol	57	57	58
Cyfanswm y munudau adolygu	100	100	100

8.110 Mae Tabl 31 isod yn nodi'r costau wedi'u dadgyfuno i ysgolion yn sgil cynnal asesiadau ac adolygiadau (gweler Tabl 26) yn ôl y rheini sy'n statudol (datganiadau) a'r rheini sy'n anstatudol (cynlluniau addysg unigol).

Tabl 31: amcangyfrif o wariant ysgolion ar asesiadau ac adolygiadau yn ôl math o adolygiad a math o ysgol

	2011-12 (£)	2012-13 (£)	2013-14 (£)	prisiau 2016-17 (£)
Buddsoddiad AAA - ysgolion y brif ffrwd	76,200,000	92,600,000	86,500,000	89,241,400
Buddsoddiad AAA - ysgolion arbennig	80,900,000	85,700,000	89,700,000	92,542,800
Buddsoddiad AAA - pob ysgol	157,100,000	178,300,000	176,200,000	181,784,200
Asesiadau - ysgolion y brif ffrwd (£)	3,730,900	4,533,900	4,235,200	4,369,400
Datganiad	1,258,800	1,499,200	1,366,800	1,410,100
Cynllun datblygu unigol	2,472,100	3,034,700	2,868,400	2,959,300
Asesiadau - ysgolion arbennig⁶⁷	0	0	0	0
Datganiad	0	0	0	0
Cynllun addysg unigol	0	0	0	0
Asesiadau - pob ysgol (£)	3,730,900	4,533,900	4,235,200	4,369,400
Datganiad	1,258,800	1,499,200	1,366,800	1,410,100
Cynllun addysg unigol	2,472,100	3,034,700	2,868,400	2,959,300
Adolygiadau - ysgolion y brif ffrwd	3,163,800	3,844,700	3,591,500	3,705,300
Datganiad	1,372,300	1,639,100	1,499,500	1,547,000
Cynllun addysg unigol	1,791,500	2,205,600	2,092,000	2,158,300
Adolygiadau - ysgolion arbennig	820,700	869,400	909,900	938,700
Datganiad	820,700	869,400	909,900	938,700
Cynllun addysg unigol	0	0	0	0
Adolygiadau - pob ysgol	3,984,500	4,714,100	4,501,400	4,644,000
Datganiad	1,728,250	2,009,700	1,879,400	1,939,000
Cynllun addysg unigol	1,791,500	2,205,600	2,092,000	2,158,300
Cyfanswm y gwariant	7,715,400	9,248,000	8,736,600	9,013,400

8.111 Mae Tabl 32 isod yn nodi'r costau i ysgolion yn sgil cynnal adolygiad ac asesiad unigol yn ôl math o ysgol a math o asesiad.

⁶⁷ Mae Deloitte (2015) yn nodi na amcangyfrifwyd faint sy'n cael ei wneud i asesu anghenion. Nid yw hyn yn golygu nad oes camau yn cael eu cymryd i asesu anghenion, ond bod ysgolion arbennig wedi'i chael yn her dadelfennu 'asesu anghenion' a'r cymorth a roddir bob dydd i ddysgwyr, gan eu bod yn asesu anghenion dysgwyr yn barhaus yn hytrach na gwneud hynny fel gweithgarwch penodol (tudalen 20).

Tabl 32: cost adolygiadau ac asesiadau unigol yn ôl math o ysgol a math o adolygiad ac asesiad

	2011-12	2012-13	2013-14	prisiau 2016-17
Asesiadau - ysgolion y brif ffrwd (£)	3,730,905	4,533,882	4,235,213	4,369,439
Nifer y datganiadau a aseswyd	1,944	1,870	1,634	1,634
Cyfanswm cost asesu datganiadau (£)	1,258,804	1,499,204	1,366,799	1,410,117
Cost fesul asesiad o ddatganiad - ysgolion y brif ffrwd (£)	648	802	837	864
Nifer y cynlluniau addysg unigol a aseswyd	12,885	12,775	11,572	11,572
Cyfanswm cost asesu cynlluniau addysg unigol	2,472,101	3,034,678	2,868,414	2,959,322
Cost fesul asesiad o gynllun addysg unigol - ysgolion y brif ffrwd (£)	192	238	248	256
Adolygiadau - ysgolion y brif ffrwd (£)	3,163,807	3,844,732	3,591,461	3,705,284
Cyfanswm cost adolygu datganiadau (£)	1,372,279	1,639,105	1,499,494	1,547,017
Nifer y datganiadau a adolygwyd	13,098	12,738	12,530	12,530
Cost adolygu datganiad - ysgolion y brif ffrwd (£)	105	129	120	124
Cyfanswm cost adolygu cynlluniau addysg unigol (£)	1,791,528	2,205,626	2,091,967	2,158,267
Nifer y cynlluniau addysg unigol a adolygwyd	89,940	91,053	92,773	92,773
Cost adolygu cynllun addysg unigol - ysgolion y brif ffrwd (£)	20	24	23	24
Adolygiadau - ysgolion arbennig	820,679	869,372	909,949	938,700
Cyfanswm cost adolygu datganiadau (£)	820,679	869,372	909,949	938,700
Nifer y datganiadau a adolygwyd	343	386	388	388
Cost adolygu datganiad - ysgolion arbennig (£)	2,393	2,252	2,345	2,419

Anghytundebau

- 8.112 Er bod y rhan fwyaf o ysgolion yn casglu data am gwynion, ni chaiff data am nifer, math na chanlyniad y cwynion eu casglu'n ganolog. Nid oes modd, felly, nodi union nifer y cwynion a ddaw i law ysgolion sy'n anghytundebau am ddarpariaeth ddysgu ychwanegol.
- 8.113 Canfu ymchwil a wnaed gan McKenna a Day (2012)⁶⁸ ar ran Adran Addysg Lloegr fod nifer y cwynion a dderbynid gan ysgolion yn isel, ac mai un, ar gyfartaledd,

⁶⁸ McKenna, K. ac L. Day (2012) Parents' and Young People's Complaints about Schools. Ewch i: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/183559/DFE-RR193.pdf

oedd yn dod i law am bob 100 o ddisgyblion bob blwyddyn academaidd, mewn dwy ran o dair o ysgolion cynradd ac uwchradd⁶⁹.

- 8.114 O ragdybio bod y sefyllfa yn debyg yng Nghymru, at ddibenion enghreifftiol amcangyfrifir bod 2,893 o gwynion wedi dod i law ysgolion yng Nghymru yn ystod 2013/14. Fodd bynnag, ni wyddom pa gyfran o'r cwynion hyn oedd yn ymwneud â darpariaeth ddysgu ychwanegol.
- 8.115 Canfu McKenna a Day mai'r materion a nodwyd amlaf oedd bwlio, anghenion addysgol arbennig, ymddygiad athrawon a gwaharddiadau. Fodd bynnag, nid oedd yr ymchwil yn nodi nac yn amcangyfrif cyfran y cwynion a oedd yn ymwneud ag anghenion addysgol arbennig.
- 8.116 Ni fu'n bosibl, felly, amcangyfrif nifer na chostau cwynion a dderbyniwyd gan ysgolion yng Nghymru sy'n ymwneud â darpariaeth ddysgu ychwanegol.

Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol a byrddau iechyd

- 8.117 Mae Deloitte yn amcangyfrif bod gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol wedi gwario tua £17,500,000 ar anghenion addysgol arbennig dros y tair blynedd rhwng 2011-12 a 2013-14 (gweler Tabl 33 isod). Mae hyn yn cynnwys gwariant ar addysg plant sy'n derbyn gofal ag anghenion addysgol arbennig ac ar leoliadau dysgwyr ôl-16 ag anawsterau a/neu anabledau dysgu. Mae gwariant 2013-14 wedi'i addasu i adlewyrchu prisiau 2016-17, gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Mae hyn yn rhoi ffigur o £6,293,300.
- 8.118 Mae Deloitte yn amcangyfrif bod byrddau iechyd wedi gwario tua £42,500,000 ar anghenion addysgol arbennig ac ar anawsterau a/neu anabledau dysgu rhwng 2011-12 a 2013-14 (gweler Tabl 33 isod). Mae hyn yn cynnwys gwariant cyllideb rhaglen y byrddau iechyd ar anawsterau dysgu a chyfraniad y byrddau iechyd i leoliadau arbenigol ôl-16. Amcangyfrifir cost o £15,165,900 ar sail prisiau 2016-17.

⁶⁹ Mae McKenna a Day yn defnyddio'r ffigur at ddibenion enghreifftiol, o ystyried y sampl bach o ysgolion y mae'r cyfrifiadau yn seiliedig arno.

Tabl 33: gwariant gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol a byrddau iechyd ar AAA

	2011-12 (£)	2012-13 (£)	2013-14 (£)	2011-12 i 2013-14 (£)	prisiau 2016-17 (£)
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	5,600,000	5,800,000	6,100,000	17,500,000	6,293,300
Byrddau iechyd	13,700,000	14,100,000	14,700,000	42,500,000	15,165,900
Cyfanswm	19,300,000	19,900,000	20,800,000	60,000,000	21,459,200

- 8.119 Ni wnaeth Deloitte amcangyfrif y swm wariodd y gwasanaethau cymdeithasol ar asesiadau ac adolygiadau o anghenion addysgol arbennig ac o anawsterau a/neu anabledau dysgu. Ni amcangyfrifodd chwaith wariant byrddau iechyd ar asesiadau ac adolygiadau o anghenion addysgol arbennig ac o anawsterau a/neu anabledau dysgu. Amcangyfrifwyd cost cynnal asesiadau ac adolygiadau i wasanaethau cymdeithasol ar sail casgliadau ymchwil o ran costau datganiadau a gynhaliwyd gan Craston et al (2014)⁷⁰.
- 8.120 Mae Tabl 34 isod yn nodi casgliadau'r ymchwil fel cost ganran i bob grŵp o asiantaethau yn sgil cynnal asesiad, fel cyfartaledd ar draws naw ardal ddaearyddol.

⁷⁰ Craston, M., Carr, C., Spivack, R. a G. Thom (2014) Evaluation of the Special Educational Needs and Disability Pathfinder Programme: understanding the comparative costs of delivering the EHC planning and SEN statementing processes for newcomers to the SEN system (Yr Adran Addysg: Llundain). Ewch i: [https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/342285/RR356B - Comparative Costs Evaluation.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/342285/RR356B_-_Comparative_Costs_Evaluation.pdf)

Nod cam cychwynnol y gwerthusiad (Medi 2011-Mawrth 2013) oedd cymharu costau proses gynllunio Addysg, Iechyd a Gofal a phroses ddatganiadau anghenion addysgol arbennig. Roedd yr ymchwil yn seiliedig ar ddwy astudiaeth achos ac yn cwmpasu naw ardal ddaearyddol.

Tabl 34: cyfartaledd cost cynnal asesiadau statudol i asiantaethau yn Lloegr

Grŵp asiantaeth	Cyfartaledd %
AAA ⁷¹	81.34
Iechyd arbenigol ⁷²	15.87
Gofal cymdeithasol	2.67
Arall	0.13
Cyfanswm	100.00

- 8.121 A chymryd bod canran y rhaniad mewn costau yr un fath ar draws asiantaethau yng Nghymru, gellir nodi y byddai tua 81% o gostau asesu statudol, ar gyfartaledd, yn disgyn ar wasanaethau addysg awdurdodau lleol ac ysgolion y brif ffrwd, 16% ar fyrddau iechyd, a 3% ar wasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol.
- 8.122 Amcangyfrifir bod gwasanaethau addysg awdurdodau lleol wedi gwario, ar gyfartaledd, tua £4,750 ar bob asesiad statudol rhwng 2011-12 a 2013-14 (gweler Tabl 12 uchod) ac amcangyfrifir bod ysgolion y brif ffrwd wedi gwario tua £750 ar bob asesiad statudol (gweler Tabl 35 isod).
- 8.123 Ar gyfartaledd, felly, amcangyfrifir bod pob asesiad statudol wedi costio tua £5,500 i wasanaethau addysg awdurdodau lleol ac ysgolion y brif ffrwd. Cymerir bod hyn yn 81% o gyfanswm cost asesiadau statudol, sy'n rhoi ffigur o tua £6,750 ar gyfer pob asesiad statudol. Rhennir y £1,250 (19%) sy'n weddill rhwng byrddau iechyd a gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol. Mae byrddau iechyd yn gwario, ar gyfartaledd, tua £1,050 ar bob asesiad ac mae gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn gwario, ar gyfartaledd, tua £200 ar bob asesiad (gweler Tabl 35 isod).
- 8.124 Amcangyfrifir cost o £1,150 i fyrddau iechyd ar bob asesiad statudol (ar sail prisiau 2016/17) a £200 i adrannau gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol.

⁷¹ Mae Craston et al (2014) yn cynnwys y canlyniol yn y grŵp Anghenion Addysgol Arbennig: tîm AAA yr ALL, seicolegwyr addysgol, staff ysgolion, y tîm pontio, gweithwyr portage proffesiynol ac athrawon cynghori.

⁷² Mae Craston et al (2014) yn cynnwys y canlyniol yn y grŵp iechyd: therapyddion iaith a lleferydd, pediatregydd cymunedol, comisiynwyr clinigol, nyrsys cymunedol, therapyddion galwedigaethol ac ymwelwyr iechyd.

Tabl 35: amcangyfrif o'r gwariant ar bob asesiad statudol 2011-12 i 2013-14

Asiantaeth	Gwariant fesul asesiad statudol (£)				prisiau 2016-17
	2011-12	2012-13	2013-14	Cyfartaledd	
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	4,800	4,650	4,750	4,750	4,900
Ysgolion y brif ffrwd	650	800	850	750	900
Cyfanswm (81%)	5,450	5,450	5,550	5,500	5,800
Byrddau iechyd (16%)	1,050	1,050	1,100	1,050	1,150
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol (3%)	200	200	200	200	200
Cyfanswm cost pob asesiad statudol	6,700	6,700	6,900	6,750	6,950

8.125 Fel y mae Tabl 36 isod yn ei ddangos, rhwng 2011-12 a 2013-14, amcangyfrifwyd bod byrddau iechyd wedi gwario tua £1,942,800 bob blwyddyn, ar gyfartaledd, ar asesiadau a bod gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol wedi gwario tua £326,900. Mae hyn yn cyfateb i tua £1,829,100 y flwyddyn i fyrddau iechyd, a £307,800 y flwyddyn i wasanaethau cymdeithasol ar sail prisiau 2016-17.

Tabl 36: cyfanswm y gwariant a amcangyfrifir ar asesiadau statudol yn ôl asiantaeth

Asiantaeth	Cyfanswm y gwariant ar asesiadau statudol (£)				prisiau 2016-17
	2011-12	2012-13	2013-14	Cyfartaledd	
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	9,362,000	8,702,500	7,735,500	8,600,000	7,980,700
Ysgolion y brif ffrwd	1,258,800	1,499,200	1,366,800	1,374,900	1,410,100
Byrddau iechyd (16%)	2,068,600	1,987,000	1,772,900	1,942,800	1,829,100
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol (3%)	348,100	334,300	298,300	326,900	307,800
Cyfanswm	13,037,500	12,523,000	11,173,500	12,244,600	11,527,700

8.126 A chymryd bod cyfraniad byrddau iechyd a gwasanaethau cymdeithasol i'r broses adolygu yn rhannu yn ôl yr un ganran â'r broses asesu, amcangyfrifir bod byrddau

iechyd wedi gwario tua £1,049,300 ar adolygiadau yn 2013-14, a bod gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol wedi gwario tua £176,500. Ar sail prisiau 2016-17, mae hyn yn cyfateb i wariant o tua £1,082,600 gan fyrddau iechyd ar adolygiadau bob blwyddyn, a thua £182,100 gan wasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol.

Gyrfa Cymru

8.127 Mae Deloitte yn amcangyfrif bod Gyrfa Cymru wedi gwario £2.2m ar anghenion addysgol arbennig ac ar anawsterau a/neu anabledau dysgu rhwng 2011-12 a 2013-14, a bod £0.74m wedi'i wario yn ystod 2013/14 (gweler Tabl 37 isod). Mae Deloitte yn amcangyfrif bod 64%, ar gyfartaledd, o gyfanswm gwariant Gyrfa Cymru ar gefnogi dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig ac sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu dros y tair blynedd wedi mynd ar asesiadau. Mae hyn yn cynnwys asesu anghenion addysg a hyfforddiant pobl ifanc fel sy'n ofynnol o dan Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000, yn ogystal ag unrhyw gais pellach am gyllid i Weinidogion Cymru ar gyfer lleoliadau mewn sefydliadau addysg bellach arbenigol (lle mae'n ofynnol). Gwariwyd y 36% sy'n weddill ar adolygu datganiadau.

Tabl 37: Gwariant Gyrfa Cymru ar AAA/AAD yn ôl gweithgarwch a blwyddyn

Maes	2011-12 (£)	2012-13 (£)	2013-14 (£)	2011-12 i 2013-14 (£)	cyfartaledd (£)	prisiau 2016-17 (£)
Asesu angen (64%) ⁷³	499,200	422,400	473,600	1,395,200	465,050	488,600
Adolygu datganiadau (36%)	280,800	237,600	266,400	784,800	261,600	274,800
Cyfanswm gwariant ar AAA/AAD	780,000	660,000	740,000	2,180,000	726,650	763,400

8.128 Yn 2013-14, rhoddodd Gyrfa Cymru gefnogaeth i 1,103 o ddysgwyr drwy gynlluniau dysgu a sgiliau, sydd ar gyfartaledd yn cymryd deg awr i'w datblygu. O'r rhain, roedd 119 yn cynnwys ceisiadau am gyllid mewn sefydliadau addysg

⁷³ Mae asesu angen yn cynnwys cwblhau ceisiadau am gyllid ar gyfer lleoliadau arbenigol a chefnogi drwy gynlluniau dysgu a sgiliau.

bellach arbenigol. Mae pob un o'r ceisiadau hyn yn golygu 35 o oriau ychwanegol gan staff. Defnyddiwyd yr amser sy'n ofynnol i gwblhau asesiadau a cheisiadau am gyllid i ddadelfennu cyfanswm cost asesu angen i gost cynnal asesiad a chost ceisiadau i Weinidogion Cymru.

- 8.129 Fel y mae Tabl 38 isod yn ei ddangos, yn 2013-14 amcangyfrifir bod Gyrfya Cymru wedi gwario tua £343,800 yn cynnal asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau a thua £129,800 ar geisiadau i gyllido lleoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol. Mae hyn yn cyfateb i wario £354,700 ar asesiadau a £133,900 ar geisiadau i gyllido lleoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol, ar sail prisiau 2016-17.

Tabl 38: Cyfran yr amser a'r gwariant ar asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau a cheisiadau am gyllid ar gyfer lleoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol, yn ôl blwyddyn

	2011-12	2012-13	2013-14	prisiau 2016-17
Nifer yr asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau	1,398	1,166	1,103	1,103
Yr amser a gymerwyd i gwblhau asesiad cynllun dysgu a sgiliau (munudau)	600	600	600	600
Cyfanswm yr amser a gymerwyd i gwblhau asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau (munudau)	838,800	699,600	661,800	661,800
Nifer y ceisiadau am gyllid i fynd i goleg arbenigol annibynnol	71	72	119 ⁷⁴	119
Yr amser a gymerwyd i gwblhau cais am gyllid	149,100	151,200	249,900	249,900
Cyfanswm yr amser a gymerwyd (munudau)	987,900	850,800	911,700	911,700
Cyfran yr amser a dreuliwyd ar asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau (%)	85	82	73	73
Cyfran yr amser a dreuliwyd ar geisiadau am gyllid (%)	15	18	27	27
Amcangyfrif o'r gwariant ar gwblhau asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau (£)	402,100	389,400	343,800	354,700
Amcangyfrif o'r gwariant ar gwblhau ceisiadau am gyllid (£)	71,500	84,200	129,800	133,900
Cyfanswm y gwariant ar asesiadau	499,200	422,400	473,600	488,600

8.130 Mae Deloitte yn amcangyfrif bod £784,800 (36%) o gyfanswm gwariant Gyrfa Cymru ar anghenion addysgol arbennig ac ar anawsterau a/neu anableddau dysgu dros y tair blynedd rhwng 2011-12 a 2013-14 wedi'i wario ar adolygiadau blynyddol i ddysgwyr â datganiad fel rhan o'r broses bontio i addysg bellach. Mae Deloitte yn amcangyfrif bod pob adolygiad wedi cymryd dwy awr, ar gyfartaledd.

⁷⁴ Er bod y 119 o adolygiadau a gynhaliwyd yn 2013-14 yn gynydd sylweddol o gymharu â'r 71 a gynhaliwyd yn 2011-12, defnyddiwyd y ffigur uchaf i gyfrifo prisiau 2016-17, gan fod hyn yn adlewyrchu'r duedd gynyddol yn y lleoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol a ariennir gan Lywodraeth Cymru. Yn 2011-12, 256 o leoliadau a gafwyd mewn colegau arbenigol annibynnol o gymharu â 278 yn 2013-14 - cynnydd o 22. Mae'r duedd gynyddol o ran lleoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol wedi parhau. Yn 2015-16, ariannodd Llywodraeth Cymru 300 o leoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol.

- 8.131 Mae Tabl 39 isod yn nodi'r cyfanswm a wariwyd gan Gyrfa Cymru bob blwyddyn ar gynnal adolygiadau ynghyd â chost pob adolygiad rhwng 2011-12 a 2013-14.

Tabl 39: cost pob adolygiad o ddatganiad, yn ôl blwyddyn

	2011-12 (£)	2012-13 (£)	2013-14 (£)	Cyfanswm	Cyfartaledd	2016-17 prisiau (£)
Gwariant ar adolygiadau (£)	280,800	237,600	266,400	784,800	261,600	274,800
Nifer yr adolygiadau a gynhaliwyd	5,234	4,298	4,668	14,200	4,733	4,668
Cost pob adolygiad	54	55	57		55	59

- 8.132 Fel y mae Tabl 39 yn ei nodi, yn 2013-14 gwariodd Gyrfa Cymru tua £266,400 ar adolygu datganiadau. Mae hyn yn cyfateb i £274,800 ar sail prisiau 2016/17.
- 8.133 Amcangyfrifir mai cyfanswm cost cynnal asesiadau cynlluniau dysgu a sgiliau, paratoi ceisiadau am gyllid ac adolygu datganiadau i Gyrfa Cymru, ar sail prisiau 2016-17, yw tua £763,400 y flwyddyn (gweler Tabl 37 uchod).

Sefydliadau addysg bellach yn y brif ffrwd

- 8.134 Yn 2013-2014, derbyniodd sefydliadau addysg bellach gyllid penodol a phrif ffrwd o £7,500,000 ar gyfer darpariaeth anawsterau a/neu anabledau dysgu. Daw'r cyllid hwn oddi wrth Lywodraeth Cymru, a cheir ei ddefnyddio, er enghraifft, ar gyfer cymorth un-i-un gyda dysgwyr a gweithwyr cymorth cyfathrebu. Y cyfanswm cyllid penodol a phrif ffrwd a dderbyniwyd gan sefydliadau addysg bellach rhwng 2011-12 a 2013-14 oedd £22,200,000.
- 8.135 Mae Deloitte yn awgrymu y gallai cyfran fach o'r cyllid fod at ddibenion asesu anghenion ac adolygiadau blynyddol. Fodd bynnag, nid oedd modd i Deloitte ddadelfennu'r gwariant ar y ddau faes hwn. Eto i gyd, roedd yn bosibl amcangyfrif y costau i sefydliadau addysg bellach sy'n codi yn sgil adolygu cynlluniau ac ymateb i gwynion ar sail y rhagdybiaeth bod y costau i sefydliadau addysg bellach yn cyfateb i gostau ysgolion ac awdurdodau lleol.

- 8.136 Ar hyn o bryd, nid oes gofyniad statudol i bobl ifanc gael cynllun gan eu coleg na chanllawiau sy'n nodi'r hyn sy'n ddisgwyliedig gan gynlluniau i gefnogi pobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig yn ystod eu haddysg bellach. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o sefydliadau addysg bellach yn cwrdd â dysgwyr sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu i gytuno ar y cymorth sy'n ofynnol, a chaiff dogfennaeth o ryw fath ei chwblhau a'i hadolygu bob blwyddyn.
- 8.137 Mae yna 8,905 o bobl ifanc sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu (heb gynnwys pobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog)⁷⁵ yn mynd i sefydliad addysg bellach. A chymryd y bydd y gost i sefydliadau addysg bellach yn sgil adolygu'r cynlluniau i bobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu yn cyfateb i'r £24 a ysgwyddir gan ysgolion y brif ffrwd ar hyn o bryd am adolygu cynlluniau addysg unigol (gweler Tabl 32 uchod), amcangyfrifir bod y gost i sefydliadau addysg bellach yn sgil adolygu 8,905 o gynlluniau tua £213,700 y flwyddyn.
- 8.138 Ar hyn o bryd, mae yna 120 o bobl ifanc mewn sefydliadau addysg bellach sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog⁷⁶. A chymryd y bydd y gost i sefydliadau addysg bellach yn sgil adolygu cynlluniau'r coleg ar gyfer pobl ifanc ag anghenion dysgu dwys a lluosog yn cyfateb i £124, sef cost adolygu datganiad i ysgolion y brif ffrwd (gweler Tabl 32 uchod), amcangyfrifir cost o tua £14,900 y flwyddyn i sefydliadau addysg bellach.
- 8.139 Amcangyfrifir, felly, gyfanswm cost o tua £228,600 y flwyddyn i sefydliadau addysg bellach yn sgil adolygu cynlluniau colegau a chynlluniau dysgu a sgiliau.

⁷⁵ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/UniqueLearnersEnrolledFurtherEducationInstitutions-by-PrimaryDisability-Gender>

⁷⁶ Mae gan blant a phobl ifanc sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog nam gwybyddol/anhawster dysgu dwys. sy'n arwain at oedi arwyddocaol wrth gyrraedd cerrig milltir datblygiadol. Yn ogystal, maent yn amlygu un neu fwy o'r canlynol: namau symud arwyddocaol, namau arwyddocaol ar y synhwyrau, a/neu anghenion gofal iechyd cymhleth neu ddibyniaeth ar dechnoleg.

Tabl 40: amcangyfrif o'r gost i sefydliadau addysg bellach yn sgil cynnal adolygiadau CDU

	Cost unigol	Nifer	Cyfanswm (£)
Adolygu cynlluniau – pobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog	124	120	14,900
Adolygu cynlluniau - pobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu	24	8,905	213,700
	Cyfanswm	9,025	228,600

- 8.140 Mae sefydliadau addysg bellach hefyd yn debygol o dderbyn rhai cwynion am y cymorth maent yn ei ddarparu i bobl ifanc ag ADY.
- 8.141 Fel y nodir uchod, mae yna 120 o bobl ifanc hyd at 25 oed mewn sefydliadau addysg bellach sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog. Os bydd pobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog yn anghytuno ynghylch cynnwys eu cynllun ar yr un gyfradd ag y mae pobl ifanc ag AAA mewn ysgolion ar hyn o bryd yn anghytuno ynghylch cynnwys eu datganiad, amcangyfrifir y bydd sefydliadau addysg bellach yn derbyn un cwyn y flwyddyn ynghylch cynnwys eu cynllun⁷⁷. A chymryd bod y gost i sefydliadau addysg bellach wrth ymateb i gwynion yr un fath â'r gost i awdurdodau lleol (£2,121), amcangyfrifir y gallai sefydliadau addysg bellach wynebu cost o tua £800 y flwyddyn wrth ymateb i gwynion am y cymorth y maent yn ei ddarparu i bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog.
- 8.142 Yn ogystal, 8,905 o bobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu mewn AB yng Nghymru. Yn yr un modd ag ysgolion (gweler paragraff 8.113) ni chaiff data am nifer, math na chanlyniad y cwynion eu casglu'n ganolog. Nid oes modd, felly, nodi union nifer y cwynion a ddaw i law colegau sy'n anghytundebau am ddarpariaeth ddysgu ychwanegol ar gyfer pobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu. Felly, ni fu modd amcangyfrif nifer na chost y cwynion presennol am gynlluniau coleg ar gyfer pobl ifanc ag anawsterau a/neu

⁷⁷ Yn 2015-16, roedd yna 107,668 o bobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion, a defnyddiwyd gwasanaethau datrys anghytundeb awdurdodau lleol tua 758 o weithiau. Hynny yw, defnyddiodd 0.7% o bobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion wasanaethau datrys anghytundeb. A chymryd bod 47%⁷⁷ o'r anghytundebau hyn yn ymwneud â datganiadau, defnyddiodd 0.33% o'r bobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion wasanaethau datrys anghytundeb i ddelio â chwynion ynghylch cynnwys eu datganiad.

anableddau dysgu sy'n dilyn AB yng Nghymru. Nid yw'r costau hyn, felly, yn hysbys.

- 8.143 Amcangyfrifir, felly, fod yna gostau o £229,400 y flwyddyn i sefydliadau addysg bellach wrth adolygu cynlluniau gan golegau a chynlluniau dysgu a sgiliau, ac wrth ymateb i gwynion am y cymorth maent yn ei ddarparu i bobl ifanc ag anawsterau a/neu anableddau dysgu ac anawsterau dysgu dwys a lluosog.

Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru

- 8.144 Mae Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru yn clywed ac yn penderfynu ar apelau sy'n ymwneud â rhai penderfyniadau a wneir gan awdurdodau lleol mewn perthynas â datganiadau.
- 8.145 Yn 2015-16 gwnaed 105 o apelau i TAAAC ynghylch rhai penderfyniadau gan awdurdodau lleol. Roedd 57 (54%) o apelau yn ymwneud â phenderfyniadau awdurdodau lleol am beidio â chael datganiad, a 48 (46%) yn ymwneud â phenderfyniadau awdurdodau lleol am gael datganiad (gweler Tabl 20 uchod).
- 8.146 Amcangyfrifir bod yr achosion oedd yn ymwneud â chael datganiad yn costio deirgwaith yn fwy na'r achosion oedd yn ymwneud â pheidio â chael datganiad⁷⁸. Y rheswm am hyn yw cymhlethdod achosion sy'n ymwneud â chael datganiad. Yn ogystal, caiff cyfran uwch o achosion sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad eu gollwng cyn cael eu clywed⁷⁹. Mewn achosion o'r fath, er bod yna gostau gweinyddol, nid oes costau o ran gwrando ar yr achosion yn y tribiwnlys⁸⁰.

⁷⁸ Ffynhonnell: TAAAC.

⁷⁹ Wrth ddadansoddi apelau rhwng 2012 a 2015 mewn perthynas â gwrthod asesu/ailasesu/datganiad, canfu TAAAC fod 79.5% o achosion wedi'u gollwng cyn cyrraedd cam datganiad yr achos (sef y terfyn amser o ran tystiolaeth ar gyfer cyflwyno datganiad achos mewn perthynas â'r apêl a gyflwynwyd), o gymharu â 45% o achosion a oedd yn ymwneud â chynnwys datganiadau. Lle caiff achosion eu gollwng mor gynnar â hyn, dim ond 10% o'r gwaith/amser fyddai wedi bod yn ofynnol o gymharu â'r gwaith/amser a fyddai'n cael ei wneud a'i dreulio ar achos sy'n cyrraedd gwrandawriad. Gollyngwyd 8.5% arall o achosion gwrthod cyn cyrraedd gwrandawriad (21% ar gyfer achosion cynnwys datganiadau), a oedd yn golygu tua 55% o'r amser/gwaith a gâi ei dreulio a'i wneud ar achos sy'n cyrraedd gwrandawriad. Dim ond 12% o achosion gwrthod a gyrhaeddodd wrandawriad (a oedd yn golygu 100% o amser/gwaith ar achos). Roedd hyn yn cymharu â 34% o achosion cynnwys datganiadau a gyrhaeddodd wrandawriad, lle defnyddiwyd 100% o'r costau.

⁸⁰ Er bod achosion apelio sy'n cael eu gollwng cyn cael eu clywed yn y tribiwnlys yn golygu costau is i'r tribiwnlys, nid ydynt o reidrwydd yn golygu costau is i'r apelydd nac i'r awdurdod lleol, gan y gall costau llunio achos neu amddiffyniad fod yr un fath, p'un a yw'r achos yn cael ei glywed ai peidio. Wrth gyfrifo'r

8.147 Yn 2015-16, roedd costau TAAAC yn rhyw £149,700⁸¹. O'r swm hwn, amcangyfrifir bod tua £107,300 (72%) yn sgil achosion a oedd yn ymwneud â chael datganiad a thua £42,500 (28%) yn sgil achosion a oedd yn ymwneud â pheidio â chael datganiad⁸².

8.148 Ar sail prisiau 2016-17, amcangyfrifir costau o £152,000 i TAAAC - tua £108,900 ohono yn sgil achosion sy'n ymwneud â chael datganiad, a £43,100 yn sgil achosion sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad.

8.149 Mae Tabl 41 isod yn nodi amcangyfrif o'r gost i TAAAC yn sgil apelau sy'n ymwneud â phenderfyniadau ynghylch peidio â chael datganiadau a chost apelau sy'n ymwneud â phenderfyniadau am gynnwys datganiadau, ar sail prisiau 2016-17.

Tabl 41: y gost i TAAAC yn sgil apelau yn erbyn penderfyniadau awdurdodau lleol, prisiau 2016-17, yn ôl math o apêl

	Cyfanswm cost (£)	Cost fesul apêl
Peidio â chael datganiad	43,100	756
Cael datganiad	108,900	2,269
Cyfanswm	152,000	

Plant, pobl ifanc a rhieni

8.150 Mae'r system asesu ac adolygu bresennol yn rhy gymhleth. Gall hyn fod yn rhwystr i ymyrraeth gynnar, gan greu oedi wrth geisio rhoi'r cymorth sydd ei angen ar bobl ifanc pan fo'i angen arnynt. O ganlyniad, gall anghenion gynyddu yn ddiangen, gan effeithio'n negyddol ar y person ifanc.

8.151 Gall cymhlethdod y broses bresennol o asesu a chynllunio mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig arwain at ddryswch, pryder a rhwystredigaeth i rieni, gall eu hynysu a gall arwain at golli hyder yn y system, hyd yn oed lle ymddengys

costau i rieni ac awdurdodau lleol, felly, mewn perthynas ag apelau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad, nid yw'r costau wedi'u haddasu.

⁸¹ Y ffigur gwirioneddol oedd £149,704.97. Mae hyn yn cynnwys costau hyfforddiant i aelodau o tua £30,000.

⁸² $(1*57) + (3*48) = 201$ (neu 57 o unedau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad a 144 o unedau sy'n ymwneud â chael datganiad = 201 o unedau cost). Cost apelau sy'n ymwneud â chael datganiad yw $(£149,704.97/201) * 144 = £107,251$ a chost apelau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad yw $£149,704.97/201 * 57 = £42,454$.

bod yr arferion sydd ar waith yn rhai da a bod yna lefel gymharol o foddhad gyda'r canlyniadau⁸³.

- 8.152 Lle mae pobl ifanc a rhieni am herio penderfyniadau sy'n ymwneud â rhoi datganiad neu gynnwys datganiad, gall y costau fod yn sylweddol i rieni.
- 8.153 Yn 2013, cynhaliodd Kids First arolwg o brofiadau rhieni o'r tribiwnlys Special Educational Needs and Disability (SEND) yn Lloegr. Fel rhan o'r arolwg, gofynnwyd i rieni ynghylch costau gwneud apêl i dribiwnlys SEND⁸⁴. Roedd y gost i rieni yn amrywio o ddim cost i fwy na £30,000⁸⁵. Nid oedd unrhyw gost i 42% o rieni (n=110), ac roedd dros £20,000 o gostau i 10% o rieni (n=25) (gweler Tabl 42 isod).
- 8.154 Lle roedd yn rhaid i rieni dalu pobl broffesiynol (hynny yw, ni wnaethant ddefnyddio gwasanaethau cymorth am ddim gan elusen neu nid oeddent yn gallu eirioli drostyn nhw'u hunain), roedd y costau yn rhyw £9,600, ar gyfartaledd (n=150). Lle defnyddiodd rhieni wasanaethau cymorth am ddim a/neu roeddent yn gallu eirioli drostyn nhw'u hunain, canfu'r arolwg mai cost cofrestru apêl i rieni, ar gyfartaledd, oedd £5,500 (n=260).

Tabl 42: cost gwneud apêl i rieni

Cost	Nifer y rhieni	Canran (%)
Dim cost	110	42
Llai na £5,000	72	28
£5,000 i £20,000	53	20
Dros £20,000	25	10

Ffynhonnell: Kids First (2013)

- 8.155 Ar sail casgliadau arolwg Kids First (2013), roedd cyfanswm y gost i rieni yn 2013-14 yn sgil cofrestru 78 o apelau gyda TAAAC yn amrywio rhwng £430,700, lle

⁸³ <http://www.natcen.ac.uk/media/25055/parental-confidence-special-educational.pdf>

Papur ffocws polisi AAA y Comisiwn Archwilio (2002); y Comisiwn Archwilio, Statutory assessment and statements of SEN: in need of review?; Tennant, R., Callanan, M., Snape, D., Palmer, I. a Read, J. (2008) SEN Disagreement Resolution Services: National Evaluation, DCSF Research Report RR054.

⁸⁴ <http://www.mertonmencap.org.uk/pdfs/SEND-Tribunal-Survey-Results-August2013.pdf>

⁸⁵ Nododd un rhiant ddyled o £80,000 ar ôl talu am apêl i Dribiwnlys ail haen

defnyddiodd rhieni wasanaethau am ddim, a £746,600, lle defnyddiwyd gwasanaethau proffesiynol yn unig⁸⁶.

- 8.156 Mae Tabl 43 yn nodi'r gost i rieni, lle mae'r gost isaf gyfartalog yn seiliedig ar gyfartaledd o £5,500 (lle defnyddiodd rhieni wasanaethau cymorth am ddim neu lle roeddent yn eirioli drostyn nhw'u hunain) ac mae'r achos uchaf cyfartalog yn seiliedig ar ffigur o £9,600 (lle na ddefnyddiodd rhieni wasanaethau cymorth am ddim neu eirioli drostyn nhw'u hunain). Amcangyfrifir ystod costau o £598,200 i £1,036,900 i rieni yn 2016-17. Pwynt canol yr ystod yw £817,550.

Tabl 43: ystod cyfartalog costau cofrestru apêl i rieni

	Apelau i TAAAC	Y gost isaf gyfartalog	Y gost uchaf gyfartalog	Y pwynt canol cyfartalog
2011-12	86	474,900	823,200	649,050
2012-13	73	403,100	698,800	550,950
2013-14	78	430,700	746,600	588,650
2014-15	101	557,700	966,800	762,250
2015-16	105	579,800	1,005,100	792,450
prisiau 2016-17	105	598,200	1,036,900	817,550

- 8.157 Yn ogystal â chostau sy'n ymwneud â chofrestru apelau, mae yna gostau hefyd i rieni sy'n anghytuno â phenderfyniadau a gymerir gan awdurdodau lleol. Fel y mae Tabl 44 isod yn ei nodi, amcangyfrifir bod rhieni wedi gwario cyfanswm o £2,773,150 yn 2013-14 yn datrys anghytundebau ag awdurdodau lleol. Mae hyn yn cyfateb i £2,861,050 ar sail prisiau 2016-17.

⁸⁶ Nid yw costau rhieni yn cynrychioli costau rhieni sy'n defnyddio SNAP Cymru. Er bod ffigurau achosion SNAP Cymru wedi'u defnyddio, mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn cydnabod y bydd yna fwy o rieni yn dilyn trywydd anghytundebau, gan na fydd pob rhiant yn defnyddio gwasanaethau SNAP Cymru. Mae'r ffigurau a ddefnyddir, felly, yn cyfeirio at rieni yn gyffredinol, nid dim ond y rhieni hynny sy'n defnyddio gwasanaethau SNAP Cymru.

Tabl 44: cost gyfartalog datrys anghydfod i rieni

	Cost pob apêl	Ffactor	Cost pob anghydfod	Anghydfodau bob blwyddyn	2013-14 (£)	prisiau 2016-17 (£)
Y gost i'r rhiant - heb gymorth gwasanaethau datrys anghytundeb	9,572	2.32	4,641	758	3,517,400	3,628,900
Y gost i'r rhiant - gyda chymorth gwasanaethau datrys anghytundeb	5,522	1.34	2,677	758	2,028,900	2,093,200
Y gost gyfartalog i'r rhiant			3,659		2,773,150	2,861,050

8.158 Ar sail prisiau 2016-17, amcangyfrifir cyfanswm costau o tua £3,678,600 (gweler Tabl 7) i rieni yn sgil anghytundebau (£2,861,050, gweler Tabl 44) ac apelau (£817,550, gweler Tabl 43) mewn ymateb i benderfyniadau gan awdurdodau lleol am ddatganiadau.

Opsiwn 2: disodli cynlluniau anghenion addysgol arbennig a chynlluniau anawsterau a/neu anabledau dysgu â CDU statudol i'r rheini ag anghenion dysgu ychwanegol

- 8.159 O dan opsiwn 2, byddai'r cynlluniau ar gyfer pobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol, gan gynnwys datganiadau AAA, cynlluniau addysg unigol a chynlluniau dysgu a sgiliau, yn cael eu tynnu ynghyd o dan un cynllun datblygu unigol statudol ar gyfer pob plentyn a pherson ifanc 0-25 oed sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Hefyd, caiff y gofynion presennol o ran pwy sy'n gorfod cyfrannu at y gwaith o baratoi ac adolygu'r cynlluniau eu diwygio gyda'r nod o wneud y system yn fwy effeithlon ac effeithiol.
- 8.160 Ar hyn o bryd, wrth lunio asesiad, rhaid i awdurdod lleol ofyn am gyngor gan:
- riant y plentyn;
 - y pennaeth (neu'r unigolyn cyfatebol);
 - yr awdurdod iechyd, sy'n gorfod cael cyngor gan ymarferydd meddygol sydd wedi'i gofrestru'n llawn;
 - seicolegydd addysg;
 - awdurdod gwasanaethau cymdeithasol; ac
 - unrhyw gyngor arall sydd, ym marn yr awdurdod, yn briodol er mwyn sicrhau asesiad boddhaol⁸⁷.
- 8.161 O dan opsiwn 2, dim ond pan fydd yn berthnasol y bydd yn rhaid i awdurdodau lleol ofyn am gyngor gan weithwyr proffesiynol. Lle nad oes gan blentyn neu berson ifanc unrhyw anghenion meddygol neu iechyd, er enghraifft, ni fydd yn rhaid i awdurdodau lleol ofyn am gyngor y bwrdd iechyd.
- 8.162 O dan opsiwn 2, gall awdurdodau lleol ac ysgolion barhau i wahodd seicolegwyr addysg i gymryd rhan yng nghyfarfodydd asesu ac adolygu CDU.
- 8.163 O dan y system bresennol, daw datganiadau i ben pan aiff person ifanc i addysg bellach, a chaiff cynlluniau dysgu a sgiliau statudol eu datblygu ar gyfer y dysgwyr hynny sydd ag anghenion mwy difrifol a chymhleth. Gyrfa Cymru sy'n gyfrifol am

⁸⁷ Gweler Rheoliadau Addysg (Anghenion Addysgol Arbennig) (Cymru) 2002 (2002 Rhif 152).

ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau i ddysgwyr ag anawsterau a/neu anableddau dysgu sy'n mynd i addysg bellach.

8.164 O dan opsiwn 2, caiff cynlluniau dysgu a sgiliau eu disodli gan CDUau a chaiff y cyfrifoldeb dros ddatblygu neu gynnal CDUau ar gyfer y grŵp hwn o bobl ifanc ei drosglwyddo i wasanaethau addysg yr awdurdod lleol. Bydd gan sefydliadau addysg bellach gyfrifoldeb statudol, lle bo'n briodol, am ddatblygu⁸⁸ a chynnal CDUau i ddysgwyr sydd ag ADY ac y mae angen darpariaeth ddysgu ychwanegol arnynt.

8.165 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Crynodeb o'r costau

8.166 Fel y mae Tabl 45 isod yn ei ddangos, os gweithredir opsiwn 2, mae potensial i arbed tua £822,885 y flwyddyn o ran gweinyddu cyhoeddus (gan ystyried canol yr ystod).

8.167 Mae nifer o brosesau cyfrifo sy'n defnyddio ystod canol ffordd. Mae Tabl 45 yn nodi'r gwahaniaeth rhwng opsiynau 1 a 2 fel costau ac arbedion tebygol. Lle defnyddir ystod canol ffordd, mae colofn olaf y tabl yn nodi'r costau a'r manteision o ystyried yr ystod canol ffordd.

⁸⁸ Gan y bydd gan y rhan fwyaf o ddysgwyr sy'n mynd i addysg bellach o'r ysgol CDU, disgwylir i nifer y CDUau y bydd yn rhaid i sefydliadau addysg bellach eu datblygu fod yn isel iawn.

Tabl 45: cymharu costau opsiynau 1 a 2, yn ôl sefydliad

	Opsiw 1 (£)	Opsiw 2 (£)	Y gwahaniaeth (£)	Y gwahaniaeth gan gynnwys pwynt canol yr ystod (£)
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	7,980,700	7,980,700	0	0
Asesiadau statudol	4,023,600	4,023,600	0	0
Adolygiadau statudol	384,950	180,920	-204,030	-102,015
Gwasanaethau datrys anghytundebau a ariennir gan awdurdodau lleol - anghytundebau	1,633,100	767,560	-865,541	-432,770
Ymateb i anghytundebau	5,300	2,400	-2,900	-1,450
Gwasanaethau datrys anghytundeb a ariennir gan awdurdodau lleol - apelau	1,083,300	498,300	-585,000	-292,500
Ymateb i apelau	0	107,400	107,400	107,400
Adolygiadau CDU - addysg bellach	0	16,400	16,400	15,950
Apelau - addysg bellach ⁸⁹	0	15,500	15,500	15,500
Gwasanaethau datrys anghytundebau a ariennir gan awdurdodau lleol - addysg bellach	0	2,200	2,200	2,200
Awdurdodau lleol - ymateb i anghytundebau - addysg bellach	15,110,950	13,594,980	-1,515,970	-687,685
Cyfanswm	15,110,950	14,423,265	-687,685	-828,285
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod				
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	307,800	307,800	0	0
Asesiadau statudol/ Asesiadau CDU	182,100	182,100	0	0
Adolygiadau statudol /Adolygiadau CDU	489,900	489,900	0	0
Cyfanswm	489,900	489,900	0	0
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod				
Ysgolion y brif ffrwd	1,410,100	1,410,100	0	0
Asesiadau statudol/ Asesiadau CDU	1,547,000	1,547,000	0	0
Adolygiadau statudol /Adolygiadau CDU	2,959,300	2,959,300	0	0
Asesiadau anstatudol /Asesiadau CDU	2,158,300	2,158,300	0	0
Adolygiadau anstatudol/ Adolygiadau CDU	8,074,700	8,074,700	0	0
Cyfanswm	8,074,700	8,074,700	0	0
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod				
Ysgolion arbennig	0	0	0	0
Asesiadau statudol/ Asesiadau CDU	938,700	938,700	0	0
Adolygiadau statudol/ Adolygiadau CDU	938,700	938,700	0	0
Cyfanswm	938,700	938,700	0	0
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod				
Byrddau iechyd	1,829,100	1,829,100	0	0
Asesiadau statudol/ Asesiadau CDU	1,082,600	1,082,600	0	0

⁸⁹ Gwnaed gostyngiad o £450 gan mai dyma ganol ystod y gost a amcangyfrifir, sef £0-900, am wasanaethau datrys anghydfod mewn achosion sy'n mynd i'r tribiwnlys (gweler paragraff 8.186)

Adolygiadau statudol/ Adolygiadau CDU	2,911,700	2,911,700	0	0
Cyfanswm	2,911,700	2,911,700	0	0
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod				
Gyrfa Cymru	354,700	0	-354,700	-354,700
Asesiadau - Cynlluniau Dysgu a Sgiliau				
Adolygiadau	274,800	274,800	0	0
Cyfanswm	629,500	274,800	-354,700	-354,700
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod	629,500	274,800	-354,700	0
TAAAC				
Apelau - yr ystod oedran presennol	152,000	108,900	-43,100	-21,600
Apelau - yr ystod oedran estynedig	0	12,500	12,500	6,300
Cyfanswm	152,000	121,400	-30,600	-15,300
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod	152,000	136,700	-15,300	-15,300
Sefydliadau addysg bellach				
Adolygiadau	228,600	228,600	0	0
Anghytundebau	800	800	0	0
Apelau - Anawsterau dysgu dwys a lluosog	0	2,600	2,600	2,600
Apelau - AAD	0	41,300	41,300	20,600
Cyfanswm	229,400	273,300	43,900	23,200
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod	229,400	250,100	20,700	20,700
Cyfanswm	28,536,850	26,679,480	-1,857,370	-1,034,485
Cyfanswm gan gynnwys canol yr ystod	28,536,850	27,502,365	-1,034,485	-822,885

8.168 Fel y mae Tabl 51 yn ei nodi, gallai darparwyr gwasanaethau arbed amcangyfrif o £150,770 y flwyddyn a gallai rhieni arbed tua £832,375 y flwyddyn, ar gyfartaledd.

8.169 Costau gros yw'r costau pontio⁹⁰ a nodir yn yr adran hon, gan fod Llywodraeth Cymru yn darparu grantiau i awdurdodau lleol ac i TAAAC i gefnogi gweithredu'r bil.

⁹⁰ Costau untro yw'r costau pontio.

Tabl 46: costau pontio gros

	Gweithgaredd	Cost	Costau cyfleoedd	Cyfanswm
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	Hyfforddiant - swyddogion asesu ac adolygu		18,200	18,200
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	Hyfforddiant - cydlynwyr addysg plant sy'n derbyn gofal ⁹¹		3,800	
	Hyfforddi gweithwyr cymdeithasol		114,900	118,700
TAAAC	Hyfforddiant – aelodau'r tribiwnlys	35,100		
	Aelodau ychwanegol	25,300		
	Diweddarau cyhoeddiadau, ffurflenni a phrosesau	50,500		100,900
				237,800

8.170 Fel y mae Tabl 46 yn ei nodi, y costau pontio ar gyfer opsiwn 2 yw £237,800. Amcangyfrifir y bydd gwasanaethau addysg awdurdodau lleol yn wynebu costau cyfleoedd o £18,200, y bydd gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn wynebu costau cyfleoedd o £118,700, ac y bydd TAAAC yn wynebu costau pontio o £100,900.

Llywodraeth Cymru

Costau rheolaidd

8.171 Nid oes unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol i Lywodraeth Cymru yn sgil opsiwn 2.

Costau pontio

8.172 Mae'r costau pontio i Lywodraeth Cymru sy'n gysylltiedig â'r bil wedi'u nodi'n fanwl yn Nhabl 5 uchod.

⁹¹ Cydlynnydd addysg plant sy'n derbyn gofal.

Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol

Costau rheolaidd

- 8.173 Fel y nodir uchod yn Nhabl 45, amcangyfrifir bod awdurdodau lleol yn gwario £12,004,300 y flwyddyn yn asesu (£7,980,700) ac yn adolygu (£4,023,600) datganiadau.
- 8.174 Yn gyffredinol, ni fydd unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol ar gyfer gwasanaethau addysg awdurdodau lleol o dan opsiwn 2. Yn hytrach, mae casgliadau'r asesiad effaith rheoleiddiol yn awgrymu y gallai awdurdodau lleol arbed tua £687,685 (gan ystyried canol yr ystod).
- 8.175 Ar hyn o bryd, mae sefydliadau addysg bellach, ysgolion neu feithrinfeydd a gynhelir yn cwrdd ag anghenion y rhan fwyaf o ddysgwyr sydd ag anghenion addysgol arbennig neu anawsterau a/neu anabledau dysgu. Disgwylir i hyn barhau o dan opsiwn 2.
- 8.176 O dan opsiwn 2, ni fyddai awdurdodau lleol yn cymryd rhan yn y rhan fwyaf o asesiadau ac adolygiadau CDU. Yn hytrach, dim ond lle na fyddai modd, yn rhesymol, i sefydliad addysg bellach, ysgol neu feithrinfa a gynhelir ddiwallu anghenion dysgwr y byddai angen i'r awdurdod lleol helpu i asesu neu adolygu CDU, neu lle mae angen ailystyried penderfyniad sefydliad addysg bellach, ysgol neu feithrinfa a gynhelir ar ADY neu ddarpariaeth ddysgu ychwanegol dysgwr.
- 8.177 Mae plant a phobl ifanc na all ysgolion neu feithrinfeydd a gynhelir gwrdd â'u hanghenion addysgol arbennig yn perthyn i'r grŵp o blant a phobl ifanc sy'n debygol o gael datganiad o anghenion addysgol arbennig. Ar hyn o bryd, mae gwasanaethau addysg awdurdodau lleol yn helpu i asesu ac adolygu datganiadau o anghenion addysgol arbennig. Disgwylir y bydd awdurdodau lleol yn parhau i fod yn gyfrifol am y grŵp hwn o dan opsiwn 2. Ni fyddai unrhyw gyfrifoldebau na chostau ychwanegol, felly, i wasanaethau addysg awdurdodau lleol mewn perthynas â CDUau pobl ifanc mewn lleoliadau ysgol neu feithrinfeydd a gynhelir.

- 8.178 Fodd bynnag, bydd gan awdurdodau lleol gyfrifoldebau newydd mewn perthynas â CDUau pobl ifanc mewn addysg bellach. Ar hyn o bryd, bydd pob dysgwr sydd â datganiad yn yr ysgol yn cael cynllun dysgu a sgiliau wrth fynd i addysg bellach. Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn rhoi cyllid i Gyrfa Cymru i ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau, ar gost o tua £354,700 y flwyddyn.
- 8.179 O dan opsiwn 2, ni fydd Gyrfa Cymru yn gyfrifol bellach am ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau gan y bydd CDUau yn eu disodli. Y grŵp dysgwyr sy'n cael cynlluniau dysgu a sgiliau ar hyn o bryd yw'r rheini â'r anghenion mwyaf cymhleth sy'n mynd i golegau arbenigol annibynnol yn gyffredinol.
- 8.180 Gan y bydd gwasanaethau addysg awdurdodau lleol yn gyfrifol am ddatblygu a chynnal CDUau ar gyfer y bobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth, disgwylir i awdurdodau lleol fod yn gyfrifol yn gyffredinol am gynnal CDUau y bobl ifanc a fyddai, o dan y drefn bresennol, â chynllun dysgu a sgiliau. Ni fydd yn rhaid i awdurdodau lleol ddatblygu cynllun newydd i bobl ifanc sy'n mynd i addysg bellach, gan y bydd y CDU yn dal yn berthnasol. Yn hytrach, y cyfrifoldeb ychwanegol i awdurdodau lleol fydd adolygu CDUau i'r bobl ifanc sydd mewn addysg bellach.
- 8.181 Yn 2015-16, roedd 298 o bobl ifanc, oedd ag anghenion cymhleth, yn mynd i golegau arbenigol annibynnol. Ar sail cost gyfartalog o £300 am bob adolygiad⁹², amcangyfrifir cost ychwanegol o £89,400 i awdurdodau lleol yn sgil adolygu'r CDUau hyn.
- 8.182 Mae rhai pobl ifanc sydd ag anghenion cymhleth yn mynd i addysg bellach y brif ffrwd. Yn 2014-15⁹³ roedd 120 o bobl ifanc, oedd ag anghenion cymhleth, yn mynd i sefydliad addysg bellach⁹⁴. Bydd cyfran o'r bobl ifanc hyn yn derbyn darpariaeth ddysgu ychwanegol gan yr awdurdod lleol i'w cefnogi mewn addysg

⁹² Cost gyfartalog adolygu datganiad i awdurdodau lleol rhwng 2011-12 a 2013-14 oedd £290 (gweler Tabl 14 uchod) neu £300 ar sail prisiau 2016-17.

⁹³ Dyma'r data diweddaraf oedd ar gael wrth ysgrifennu.

⁹⁴ Cyfeirir at yr anghenion hyn fel anawsterau dysgu dwys a lluosog.

<https://statcymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/UniqueLearnersEnrolledFurtherEducationInstitutions-by-PrimaryDisability-Gender>

bellach. Mewn achosion o'r fath, bydd yr awdurdod lleol yn cynnal eu CDU. Ni wyddom beth fydd cyfran y bobl ifanc ag anghenion cymhleth a fydd â CDU a gynhelir gan awdurdod lleol. At ddibenion enghreifftiol, cymerwn y bydd gan 50% o bobl ifanc CDU a gynhelir gan awdurdod lleol. Hynny yw, bydd gan wasanaethau addysg awdurdodau lleol y cyfrifoldeb ychwanegol o adolygu 60 CDU y flwyddyn. Amcangyfrifir cost ychwanegol o £18,000 y flwyddyn⁹⁵ yn sgil adolygu'r CDUau y mae awdurdodau lleol yn eu cynnal i bobl ifanc sy'n mynd i sefydliad addysg bellach.

- 8.183 Amcangyfrifir, felly, y bydd awdurdodau lleol yn wynebu costau ychwanegol o £107,400 yn sgil adolygu CDUau i bobl ifanc sydd mewn addysg bellach.
- 8.184 Mae yna risg y gallai awdurdodau lleol wynebu costau ychwanegol yn sgil y posibilrwydd o fwy o apelau i TAAAC gan bobl ifanc sydd â CDUau awdurdodau lleol sy'n symud i addysg bellach neu sydd mewn addysg bellach.
- 8.185 Os bydd pobl ifanc sydd ag anghenion cymhleth/ anawsterau dysgu dwys a lluosog yn apelio ynghylch cynnwys eu CDU ar yr un gyfradd ag y mae pobl ifanc â datganiadau yn apelio ar hyn o bryd am gynnwys eu datganiad, amcangyfrifir y gwneir tair apêl ynghylch cynnwys CDUau bob dwy flynedd⁹⁶. Fel y nodir uchod, amcangyfrifir cost o £10,317 yn sgil ymateb i apêl. Cost tair apêl yw £30,951 bob dwy flynedd. Ar gyfer pob blwyddyn, felly, mae cost o tua £15,500.
- 8.186 Yn ogystal, mae awdurdodau lleol yn cyllido gwasanaethau datrys anghytundeb i gefnogi pobl ifanc a rhieni sy'n apelio i TAAAC. Amcangyfrifir bod darparu gwasanaethau datrys anghytundeb ar gyfer pob apêl yn costio £4,125. Cost darparu gwasanaethau ar gyfer tair apêl yw £12,375. Y gost flynyddol, felly, yw tua £6,200 y flwyddyn. Gan na wyddom a fydd pobl ifanc a rhieni yn dewis defnyddio'r gwasanaethau datrys anghytundeb, y gost yw £0-6,200, gyda chanol ystod o £3,100. O hwnnw, amcangyfrifir costau ychwanegol o ryw £450 i

⁹⁵ 50% o'r bobl ifanc sydd ag anghenion cymhleth, sy'n mynd i sefydliadau addysg bellach yw $120/2=60$. Amcangyfrifir mai cost pob adolygiad yw £300. $60*300=£18,000$, felly.

⁹⁶ Pe bai 358 o bobl ifanc ag anghenion cymhleth yn apelio ar gyfradd o 0.84%, byddai yna 3 apêl bob blwyddyn neu 1.42 apêl ynghylch cynnwys.

awdurdodau lleol a chostau ychwanegol o ryw £2,650 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod.

- 8.187 Amcangyfrifir mai cost ychwanegol yr apelau i TAAAC yw tua £18,600. O hwnnw, amcangyfrifir costau ychwanegol o £15,950 i awdurdodau lleol a chostau o £2,650 i ddarparwyr gwasanaethau.
- 8.188 Yn ogystal, mae yna risg y bydd yna gostau ychwanegol i awdurdodau lleol yn sgil anghytundebau am gynnwys y cynlluniau. Ar hyn o bryd, mae yna 9,323⁹⁷ o bobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu ac anawsterau dysgu dwys a lluosog mewn addysg bellach yng Nghymru. A chymryd y bydd pobl ifanc mewn addysg bellach yn defnyddio gwasanaethau datrys anghytundeb ar yr un gyfradd ag y mae plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion ar hyn o bryd yn defnyddio gwasanaethau datrys anghytundeb ynghylch eu datganiadau, mae yna bosibilrwydd y gallai tua 31 o bobl ifanc ychwanegol ddefnyddio gwasanaethau a ariennir gan awdurdodau lleol i ddatrys anghytundebau am gynnwys eu CDU⁹⁸.
- 8.189 Amcangyfrifir cyfanswm cost o £875 yn sgil pob anghytundeb a gefnogir drwy wasanaethau datrys anghytundeb. Amcangyfrifir, felly, mai cyfanswm cost 31 o achosion ychwanegol a gefnogir drwy wasanaethau datrys anghytundeb yw tua £27,100. O hwnnw, amcangyfrifir costau o £15,500 i awdurdodau lleol a chostau o £11,600 i wasanaethau datrys anghydfod.
- 8.190 Yn ogystal, bydd yna gostau i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i anghytundebau am gynnwys cynlluniau a gynhelir gan yr awdurdod lleol. A chymryd bod awdurdodau lleol yn cynnal 60 CDU i bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog mewn sefydliadau addysg bellach, a 298 CDU i bobl ifanc sy'n mynd i golegau arbenigol annibynnol, a bod pobl ifanc mewn addysg bellach yn

⁹⁷ 9,025 o bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog ac anawsterau a/neu anabledau dysgu mewn sefydliadau addysg bellach a 298 o bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog mewn colegau arbenigol annibynnol.

⁹⁸ O'r 107,668 o bobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig, gwelwyd 758 o achosion o anghytuno lle defnyddiwyd gwasanaethau a ariannwyd gan awdurdodau lleol. Hynny yw, defnyddiodd 0.7% o'r bobl ifanc ag AAA wasanaethau a ariennir gan awdurdodau lleol ar gyfer anghytundebau, ynghylch cael datganiad a chynnwys y datganiad. Amcangyfrifir bod 47% o'r anghytundebau yn ymwneud â chynnwys y cynllun, gan leihau'r ganran i 0.33.

anghytuno â chynnwys eu cynlluniau ar yr un raddfa â phobl ifanc yn yr ysgol, amcangyfrifir y bydd awdurdodau lleol yn ymateb i un anghytundeb ychwanegol y flwyddyn, ar gost o tua £2,200⁹⁹.

- 8.191 Mae yna bosibilrwydd felly o gostau ychwanegol o £29,300 y flwyddyn yn sgil anghytundebau am gynnwys CDUau a godir gan bobl ifanc mewn addysg bellach. O hwnnw, amcangyfrifir costau ychwanegol o £17,700 i awdurdodau lleol a chostau ychwanegol o £11,600 i ddarparwyr gwasanaethau.
- 8.192 Mae yna bosibilrwydd o gostau ychwanegol o £155,300 yn sgil ehangu cwrmpas cynlluniau statudol i gynnwys pobl ifanc hyd at 25 oed sydd mewn addysg bellach. O hwnnw, amcangyfrifir costau ychwanegol o £141,050 i awdurdodau lleol (sef £107,400 yn ychwanegol yn sgil adolygiadau, £15,950 yn sgil apelau a £17,700 yn sgil anghytundebau), ac amcangyfrifir costau ychwanegol o £14,250 i ddarparwyr gwasanaethau (sef £2,650 yn sgil apelau a £11,600 yn sgil anghytundebau).

Manteision

- 8.193 O gymharu ag opsiwn 1, mae disgwyl llai o gostau i wasanaethau addysg awdurdodau lleol o dan opsiwn 2 am ddau reswm. Yn gyntaf, mae disgwyl llai o anghytundebau ynghylch penderfyniadau am asesu a rhoi CDUau nag a welir ar hyn o bryd gyda datganiadau; ac yn ail, dylai awdurdodau lleol elwa yn sgil llai o benderfyniadau yn cael eu cyfeirio i TAAAC.
- 8.194 Ar hyn o bryd, mae yna gymhelliad i rieni wthio awdurdodau lleol i roi datganiad gan fod diogelwch statudol i'r ddarpariaeth mewn datganiadau. Lle bydd awdurdodau lleol yn penderfynu peidio â rhoi datganiad, gall hyn arwain at anghytundebau costus a/neu apêl i TAAAC yn erbyn y penderfyniad i beidio â rhoi'r datganiad.
- 8.195 Mae opsiwn 2 yn cael gwared â'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol a chynlluniau anstatudol, gan y bydd pob cynllun i gefnogi pobl ifanc ag anghenion

⁹⁹ Pe bai 358 o bobl ifanc yn anghytuno am gynnwys eu CDU ar raddfa o 0.33%, byddai 1.2 o anghytundebau. Pe bai un anghytundeb ar gost o £2,155 (prisiau 2016-17), byddai'n gyfanswm cost o ryw £2,200 y flwyddyn.

dysgu ychwanegol yn statudol. Mae opsiwn 2, felly, yn cael gwared â'r cymhelliad i rieni bwyso am ddatganiad gan awdurdodau lleol.

- 8.196 Gan y ceir gwared â'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol, disgwylir y bydd y costau presennol, sy'n gysylltiedig ag anghytundebau ynghylch penderfyniadau i beidio â rhoi datganiad, yn cael eu harbed.
- 8.197 Fel y nodir uchod yn Nhabl 18, amcangyfrifir cyfanswm cost o £2,306,760 yn sgil 758 o anghytundebau am ddatganiadau. Amcangyfrifir cyfanswm cost o £1,222,580 yn sgil y 402 o anghytundebau am beidio â chael datganiad. Ceir gwared â'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol o dan opsiwn 2. Ni fydd yr anghytundebau am beidio â chael cynllun statudol yn codi, felly. Mae yna bosibilrwydd, felly, y gellid arbed cyfanswm o £1,222,580 y flwyddyn. Disgwylir i awdurdodau lleol arbed tua £1,069,570 y flwyddyn ac i ddarparwyr gwasanaethau arbed tua £153,020 y flwyddyn.
- 8.198 Yn ogystal, fel y nodir yn Nhabl 21, amcangyfrifir cyfanswm costau o £1,120,400 yn sgil 105 o apelau ynghylch penderfyniadau am beidio â chael datganiad ac am gael datganiad. O hwnnw, amcangyfrifir costau o tua £1,088,600¹⁰⁰ i awdurdodau lleol ac amcangyfrifir costau o ryw £31,800 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod. Amcangyfrifir cyfanswm cost o ryw £599,900 yn sgil y 57 o apelau am beidio â chael datganiad. O hwnnw, amcangyfrifir cost o ryw £587,900 i awdurdodau lleol a £17,200 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod. Gan y ceir gwared â'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol a chynlluniau anstatudol o dan y system newydd, ni fydd apelau am beidio â chael datganiad yn codi. Mae yna bosibilrwydd, felly, y gellid arbed tua £599,900 y flwyddyn.

¹⁰⁰ Yn sgil £5,300 a arbedir o ran cyllido gwasanaethau eirioli a £1,083,300 o ran ymateb i apelau.

Tabl 47: arbedion disgwylidig i awdurdodau lleol a darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod, opsiwn 2

	Achosion bob blwyddyn	Y gost bob blwyddyn (£)	Canol yr ystod (£)
Opsiwn 1 - Gwasanaeth datrys anghytundebau awdurdodau lleol - anghytundebau	758	384,950	
Opsiwn 2 - Gwasanaeth datrys anghytundebau awdurdodau lleol - anghytundebau	356	180,920	
Arbediad		-204,030	-102,015
Opsiwn 1 - Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol – anghytundebau	758	1,633,110	
Opsiwn 2 - Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol – anghytundebau	356	767,560	
Arbediad		-865,550	-432,780
Opsiwn 1 - Gwasanaeth datrys anghytundebau awdurdodau lleol – apelau	105	5,300	
Opsiwn 2 - Gwasanaeth datrys anghytundebau awdurdodau lleol – apelau	48	2,400	
Arbediad		-2,900	-1,450
Opsiwn 1 - Awdurdodau lleol - ymateb i apelau	105	1,083,300	
Opsiwn 2 - Awdurdodau lleol - ymateb i apelau	48	498,300	
Arbediad		-585,000	-292,500
Cyfanswm a arbedir i awdurdodau lleol		-1,657,480	-828,740
Opsiwn 1 – darparwyr gwasanaethau datrys anghytundebau – anghytundebau		288,710	
Opsiwn 2 – darparwyr gwasanaethau datrys anghytundebau – anghytundebau		135,690	
Arbediad		-153,020	-76,510
Opsiwn 1 – darparwyr gwasanaethau datrys anghytundebau – apelau		31,800	
Opsiwn 2 – darparwyr gwasanaethau datrys anghytundebau – apelau		14,600	
Arbediad		-17,200	-8,600
Arbediad i ddarparwyr gwasanaethau		-170,220	-85,110
Cyfanswm a arbedir		-1,827,700	-913,850

8.199 Mae yna bosibilrwydd y gellid arbed £1,827,700 yn sgil cael gwared ag anghytundebau ac apelau ynghylch peidio â chael datganiadau (gweler Tabl 47 uchod). O hwnnw, amcangyfrifir y bydd awdurdodau lleol yn arbed £1,657,480 ac y bydd darparwyr yn arbed £170,220.

8.200 Fodd bynnag, mae yna risg hefyd na fydd y fantais hon yn cael ei gwireddu'n llawn.

8.201 O dan opsiwn 2, caiff CDUau eu cynnal gan awdurdodau lleol a chan ysgolion. Mae'n bosibl y gallai rhieni anghytuno â phenderfyniadau awdurdodau lleol i beidio â chynnal CDU. Er yr ystyrir y risg hon yn un isel, nid oes modd rhagweld sut y bydd pobl yn ymddwyn ac, felly, nid oes modd rhagweld hyd a lled y risg. Amcangyfrifir arbediad o tua £0-1,657,480 y flwyddyn i awdurdodau lleol, felly, sy'n arbediad canol ystod o £828,740. Wrth ystyried y costau ychwanegol o £141,050 a nodir ym mharagraff 8.192 uchod, mae yna bosibilrwydd y gallai awdurdodau lleol arbed tua £1,516,430 y flwyddyn o dan opsiwn 2, ac arbediad canol ystod o £687,690. Yn ogystal, amcangyfrifir y bydd darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn arbed £0-170,220, ac arbediad canol ystod o £85,110. O ystyried y gost ychwanegol o £14,250 a nodir ym mharagraff 8.192 uchod, amcangyfrifir y gallai darparwyr arbed tua £155,970, gydag arbediad canol ystod o £70,860. Amcangyfrifir y bydd awdurdodau lleol a darparwyr gwasanaethau datrys anghydfodau yn arbed cyfanswm o tua £1,672,400, gydag arbediad canol ystod o £758,550.

Costau pontio

8.202 Ar hyn o bryd, mae awdurdodau lleol yn cyflogi swyddogion mewn unedau cynhwysiant sy'n gyfrifol am asesiadau ac adolygiadau mewn perthynas â datganiadau. Bydd angen i'r swyddogion hyn ddilyn hyfforddiant sy'n ymwneud â'u cyfrifoldebau newydd, gan gynnwys hyfforddiant ar y gofynion deddfwriaethol a gyflwynir o dan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) a'r rheini a nodir yn y Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol i gyd-fynd â'r Ddeddf. Yn ogystal, bydd angen i swyddogion ddilyn hyfforddiant ar y prosesau a'r gweithgarwch bob dydd sy'n ymwneud â datblygu a chynnal CDUau.

8.203 Ni chesglir data ar nifer y swyddogion asesu ac adolygu a gyflogir gan awdurdodau lleol, felly nid oes modd nodi'r union gostau cyfleoedd a ddisgwylir yn sgil yr hyfforddiant. Fodd bynnag, mae modd nodi, at ddibenion enghreifftiol, y costau cyfleoedd posibl ar sail nifer y swyddogion asesu ac adolygu a gyflogir gan Gyngor Dinas Casnewydd.

- 8.204 Yn 2007-08, cyflogodd Cyngor Dinas Casnewydd ddau swyddog asesu ac adolygu cynorthwyol a dau swyddog asesu ac adolygu¹⁰¹. Yn ystod 2007-08, roedd gan Gyngor Dinas Casnewydd 860¹⁰² o blant a phobl ifanc â datganiadau. Roedd yna un swyddog, felly, i bob 215 o blant a phobl ifanc â datganiadau.
- 8.205 Yn 2015-16, roedd gan 13,318 o blant a phobl ifanc ddatganiad¹⁰³. A chymryd bod gan swyddogion asesu ac adolygu ledled Cymru lwyth achosion tebyg i Gyngor Dinas Casnewydd, amcangyfrifir bod 62 o swyddogion asesu ac adolygu yng Nghymru.
- 8.206 Amcangyfrifir y byddai cwrs hyfforddi deuddydd yn creu cost cyfle o £18,200¹⁰⁴.
- 8.207 Bydd Llywodraeth Cymru yn darparu deunyddiau hyfforddi ar gyfer awdurdodau lleol. Disgwylir i'r deunyddiau hyn gael eu caffael oddi wrth arbenigwyr hyfforddiant. Ar hyn o bryd, mae is-grŵp arbenigol o'r grŵp gweithredu strategol ADY wrthi'n ystyried y gofynion hyfforddi, a bydd yn rhoi cyngor i Lywodraeth Cymru ar y ffordd orau o fynd ati. Yn ogystal, bydd Llywodraeth Cymru yn trafod yr hyfforddiant gyda'r bobl berthnasol. Trafodir y cyfrwng i'w ddefnyddio, er enghraifft e-ddysgu.
- 8.208 Gan na wyddom beth fydd natur yr hyfforddiant, ni fu'n bosibl nodi union gost y deunyddiau hyfforddi i Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi amcangyfrif costau o £390,000 ar gyfer datblygu sgiliau craidd, codi ymwybyddiaeth ac adnoddau yn ystod y cyfnod gweithredu, 2017-18 i 2020-21 (gweler Tabl 5 uchod).

¹⁰¹ Swyddogion asesu ac adolygu cynorthwyol a gyflogir ar bwynt colofn gyflog (SCP) 26-28 llywodraeth leol a swyddogion asesu ac adolygu a gyflogir ar bwynt colofn gyflog 33-36 llywodraeth leol. Cyflog cyfartallog o £35,167 ar sail graddfeydd cyflog llywodraeth leol 2016-17, gan gynnwys argostau.

¹⁰² <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Special-Educational-Needs/pupilssen-by-localauthorityregion-provision>

¹⁰³ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Special-Educational-Needs/pupilssen-by-localauthorityregion-provision>

¹⁰⁴ Ar sail cyflog o £35,167 y flwyddyn, gan gynnwys argostau, 48 wythnos, cost bob dydd yw £146.53. Byddai dau ddiwrnod ar gost o £146.53 ar gyfer 58 o gyflogeion yn £16,997.39.

Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol

Costau

- 8.209 Ni fydd unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol i wasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol yn sgil gweithredu opsiwn 2.

Manteision

- 8.210 O dan opsiwn 2, dim ond pan fyddai eu mewnbwn o fudd i'r dysgwr y byddai'r gwasanaethau cymdeithasol yn cael eu gwahodd i gymryd rhan mewn asesiad neu adolygiad. Bydd angen y gwasanaethau cymdeithasol pan fydd yr asesiad/adolygiad yn cynnwys plant sy'n derbyn gofal; plant â chynllun gofal a chymorth; dysgwr a leolwyd gyda darparwr arbenigol ôl-16; neu lle gall eu cyfraniad fod o werth ychwanegol.
- 8.211 Mae yna bosibilrwydd, felly, y byddai'r gwasanaethau cymdeithasol yn cymryd rhan mewn nifer lai o asesiadau ac adolygiadau. Gan na wyddom faint o'r 200 (amcangyfrif) o asesiadau a gynhelir bob blwyddyn sy'n ymwneud â phobl ifanc y tu allan i'r grŵp gorfodol a nodir yn y paragraff uchod, nid oes modd amcangyfrif yr arbedion posibl.

Costau pontio

- 8.212 Bydd yna rai costau pontio i adrannau gwasanaethau cymdeithasol. Bydd angen i weithwyr cymdeithasol fod yn ymwybodol o'r newidiadau sy'n cael eu cyflwyno o dan y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru), ond ni fydd angen iddynt newid eu harferion. Nid oes disgwyl unrhyw newidiadau, er enghraifft, i'r adroddiadau ysgrifenedig a gyflwynant i'r cydlynnydd ADY/cydlynnydd CDU. O ran y dull o ddatblygu CDUau sy'n canolbwyntio ar unigolion, mae awdurdodau lleol wedi cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r arfer.

- 8.213 Mae yna 1,363¹⁰⁵ o weithwyr cymdeithasol yn y gwasanaethau i blant a phobl ifanc ledled Cymru. Amcangyfrifir cost cyfle o tua £114,900 yn sgil cwrs hyfforddi hanner diwrnod i 1,363 o weithwyr cymdeithasol¹⁰⁶.
- 8.214 Yn ogystal, disgwylir i'r cydlynnydd addysg plant sy'n derbyn gofal ym mhob awdurdod lleol ddilyn cwrs hyfforddi undydd ar y system newydd. Amcangyfrifir cost cyfle o £3,800¹⁰⁷ yn sgil hyfforddi 22 o gydlynwyr addysg plant sy'n derbyn gofal.
- 8.215 Amcangyfrifir, felly gyfanswm cost cyfle o £118,700 i wasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol. Cost untro fyddai hyn a fyddai'n daladwy yn 2017-18.

Ysgolion

Costau

- 8.216 Ni fydd unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol i ysgolion yn sgil opsiwn 2. Bydd nifer y plant a'r bobl ifanc ag ADY yr un fath â'r nifer sydd ag anghenion addysgol arbennig ar hyn o bryd. Ni ddisgwylir i'r galw am ddarpariaeth i gefnogi pobl ifanc ag ADY gynyddu, felly.
- 8.217 Ni fydd cynnydd chwaith yn nifer y bobl ifanc fydd â hawl i gynllun a gynhelir gan eu hysgol. Ar hyn o bryd, mae ysgolion yn helpu i asesu ac adolygu datganiadau a chynlluniau addysg unigol, a bydd hyn yn parhau o dan opsiwn 2 mewn perthynas â CDUau.

Costau pontio

- 8.218 Ni ddisgwylir unrhyw gostau ychwanegol i ysgolion yn sgil cyflwyno CDUau yn lle datganiadau a chynlluniau addysg unigol, gan y bydd modd i'r broses bontio

¹⁰⁵ 2014-15. Dyma'r data diweddaraf oedd ar gael wrth ysgrifennu. Gweler:

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Staffing/staffoflocalauthoritiesocialservicesdepartments-by-localauthority-posttitle>

¹⁰⁶ Cyflog sylfaenol o £30,645 ar gyfer gweithwyr cymdeithasol, prisiau 2014-15 (gweler <http://www.pssru.ac.uk/project-pages/unit-costs/2015/index.php>), £39,839 gan gynnwys argostau. Cost cyflog hanner diwrnod o £83, am 48 wythnos. Cost pob hanner diwrnod, ar sail prisiau 2016-17, yw £84.31. Cyfanswm y gost ar sail prisiau 2016-17 yw £114,915.

¹⁰⁷ Ar sail cyflog o £39,839 gan gynnwys argostau, 2014-15. Cost diwrnod o £168.62 am 48 wythnos. Cost diwrnod o £171.29, prisiau 2016-17. Cost 22 o gydlynwyr addysg plant sy'n derbyn gofal - £3,768.34.

ddigwydd pan fyddai awdurdodau lleol ac ysgolion yn cynnal yr adolygiad blynyddol fel rheol.

- 8.219 Mae yna risg y gallai adolygiadau, yn sgil cyflwyno CDUau yn lle datganiadau a chynlluniau addysg unigol, gymryd yn hirach nag y mae adolygiadau yn eu cymryd ar hyn o bryd, gan na fydd y system mor gyfarwydd â'r system bresennol. Ystyrir mai risg fach yw hon, serch hynny. Bydd awdurdodau lleol ac ysgolion eisoes yn defnyddio dull gweithredu sy'n canolbwyntio ar unigolion ac, felly, byddant yn gyfarwydd â'r dull sy'n sail i CDUau. Yn ogystal, bydd mwyafrif yr wybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer y CDU wedi'i chynnwys yn y datganiad neu'r cynllun addysg unigol presennol.
- 8.220 Lle nad yw ysgolion wedi datblygu cynlluniau addysg unigol ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig sy'n destun cymorth Gweithredu gan yr Ysgol neu Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy, yn unol ag argymhelliad Cod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru¹⁰⁸, bydd yna gostau ychwanegol gan y bydd angen adnoddau ychwanegol.
- 8.221 Nid yw unrhyw gostau ychwanegol sy'n gysylltiedig â datblygu CDUau ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n destun cymorth Gweithredu gan yr Ysgol neu Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy, ond sydd heb gynllun addysg unigol, wedi'u cynnwys yn yr asesiad effaith hwn. Y rheswm am hyn yw nad yw'r adnoddau ychwanegol yn deillio o weithredu darpariaethau'r bil, gan mai'r disgwyl yw y bydd yna gynlluniau addysg unigol wedi'u llunio eisoes.
- 8.222 Disgwylir y bydd cydlynwyr ADY yn dilyn hyfforddiant fel rhan o'r hyfforddiant cychwynnol ar gyfer eu rôl newydd (gweler yr adran ar gydlynwyr cymorth anghenion addysgol arbennig mewn addysg isod).

Manteision

- 8.223 Gan fod y prosesau ar gyfer asesu ac adolygu CDUau yn fwy hyblyg nag ar gyfer datganiadau, bydd CDUau yn hwyluso ymyriadau cynnar. Bydd hyn o fantais i ysgolion gan fod disgwyl i ymyriadau cynnar gadw sefyllfaoedd sy'n peri problem

¹⁰⁸ <http://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/131016-sen-code-of-practice-for-wales-en.pdf>

rhag gwaethygu, gan osgoi defnyddio mwy a mwy o adnoddau o'r herwydd. Nid oedd yn bosibl mesur yr union fanteision sy'n gysylltiedig ag ymyriadau cynnar.

Gyrfa Cymru

Costau

- 8.224 Amcangyfrifir bod Gyrfa Cymru yn gwario tua £763,400 y flwyddyn ar asesu ac adolygu cynlluniau ar gyfer plant a phobl ifanc. O'r swm hwn, caiff £354,700 ei wario ar ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau, caiff £133,900 ei wario ar wneud ceisiadau am gyllid (gweler Tabl 38 uchod), a chaiff £274,800 ei wario ar adolygu datganiadau (gweler Tabl 37 uchod).
- 8.225 O dan opsiwn 2, ni fydd Gyrfa Cymru yn gyfrifol bellach am ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau gan y bydd CDUau yn eu disodli. Hefyd, ni wneir ceisiadau am gyllid o dan opsiwn 2.
- 8.226 Ni fydd unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol i Gyrfa Cymru yn sgil cyflwyno opsiwn 2.

Manteision

- 8.227 Mae cyflwyno un cynllun sy'n dilyn person ifanc drwy gydol ei daith addysgol yn golygu na fydd angen datblygu cynlluniau dysgu a sgiliau cyn i bobl ifanc fynd i addysg bellach. Yn hytrach, bydd y broses gynllunio yn digwydd fel rhan o'r broses o adolygu'r CDU.
- 8.228 Mae Gyrfa Cymru yn gwario tua £354,700 y flwyddyn ar ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau. Gan y bydd cynlluniau dysgu a sgiliau yn cael eu disodli gan CDUau, amcangyfrifir y bydd tua £354,700 yn cael ei arbed bob blwyddyn. Yn y tymor byr, 2018-19 i 2019-20, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gyllido Gyrfa Cymru, gan y bydd rôl Gyrfa Cymru yn newid o ddatblygu cynlluniau dysgu a sgiliau i gefnogi awdurdodau lleol wrth iddynt gynnal CDUau ar gyfer y grŵp penodol hwn o bobl ifanc. Bydd y cyfnod pontio hwn yn sicrhau bod yr wybodaeth y mae Gyrfa Cymru wedi'i chasglu am golegau arbenigol annibynnol yn cael ei throsglwyddo i awdurdodau lleol.

Costau pontio

- 8.229 Fel y nodwyd uchod, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gyllido Gyrfu Cymru yn ystod y cyfnod dwy flynedd rhwng 2018-19 a 2019-20. Mae yna gost bontio i Lywodraeth Cymru, felly, o tua £709,400. Nid yw'r gost hon wedi'i chynnwys yn y crynodeb o'r costau pontio a nodir yn Nhabl 46 uchod, ond mae wedi'i chynnwys yng nghrynodeb Llywodraeth Cymru o'r costau pontio a nodir yn Nhabl 5 uchod.

Byrddau iechyd

- 8.230 O dan opsiwn 2, byddai disgwyl i fyrddau iechyd gyfrannu i CDUau a gynhelir gan awdurdodau lleol fel y bo'n briodol. Ar hyn o bryd mae byrddau iechyd yn cyfrannu at gynlluniau statudol ac anstatudol dysgwyr sydd yn yr ysgol. Ni ddisgwylir, felly, y bydd yr opsiwn hwn yn golygu mwy o waith i'r Byrddau o ran asesu angen ac adolygu cynlluniau dysgwyr ag ADY sydd yn yr ysgol.
- 8.231 Ar hyn o bryd, dim ond tra bydd pobl ifanc yn yr ysgol y bydd y cynlluniau statudol yn berthnasol iddynt. Mae opsiwn 2 yn ehangu cwmpas y cynlluniau statudol i gynnwys pobl ifanc hyd at 25 oed, os ydynt yn dal mewn addysg.
- 8.232 Ar hyn o bryd, mae gan bobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth ac sy'n mynd i sefydliad addysg bellach arbenigol gynllun dysgu a sgiliau statudol. Lle bydd angen gofal meddygol ar berson ifanc tra bydd mewn sefydliad addysg bellach arbenigol, gofynnir i'r bwrdd iechyd gyfrannu i'r cynllun dysgu a sgiliau. O dan opsiwn 2, bydd yr arfer hwn yn parhau, a gofynnir i fyrddau iechyd gyfrannu i'r CDU. Ni fydd unrhyw gostau ychwanegol i fyrddau iechyd, felly, lle bydd person ifanc yn mynd i sefydliad addysg bellach arbenigol.
- 8.233 Ar hyn o bryd, nid yw'n ofynnol i bobl ifanc sydd ag anghenion llai cymhleth gael cynllun anghenion addysgol arbennig. Nid oes unrhyw drefniadau ffurfiol, felly, i awdurdodau lleol na sefydliadau addysg bellach drafod gyda byrddau iechyd wrth gynllunio neu adolygu cynlluniau i bobl ifanc sydd angen gofal iechyd neu feddygol tra byddant mewn sefydliad addysg bellach.
- 8.234 Bydd opsiwn 2 yn cyflwyno gofyniad i fyrddau iechyd helpu gydag asesiadau ac adolygiadau lle bydd gan bobl ifanc anghenion gofal iechyd sy'n effeithio ar eu

haddysg. Nid oes disgwyl i'r gofyniad ychwanegol hwn olygu costau ychwanegol, gan y bydd pobl ifanc sydd ag anghenion gofal iechyd eisoes yn hysbys ers eu cyfnod yn yr ysgol. Mae'n debygol, felly y caiff anghenion gofal iechyd eu hasesu cyn i'r person ifanc fynd i addysg bellach, fel rhan o'r broses CDU.

Manteision

- 8.235 Bydd opsiwn 2 yn fwy hyblyg na'r system bresennol. Dim ond lle mae yna angen sy'n galw am ddarpariaeth iechyd briodol y bydd angen i fyrddau iechyd gyfrannu at CDU. Ar hyn o bryd, mae'n rhaid i awdurdodau lleol wahodd y bwrdd iechyd i gyfrannu at bob asesiad ac adolygiad o ddatganiadau, p'un a oes yna angen iechyd ai peidio.
- 8.236 Ni fyddai staff gwasanaethau iechyd, felly, yn gwneud mwy na'r hyn maent yn ei wneud eisoes, ac efallai y byddant yn gwneud llai, pan fydd hynny'n briodol. Ni fu'n bosibl amcangyfrif unrhyw arbedion posibl yn sgil cyfraniad llai gan y byrddau at gynlluniau lle nad oes angen mewnbwn o'r fath, gan na wyddom sawl datganiad sydd angen mewnbwn o ran cyngor iechyd ar hyn o bryd.

Costau pontio

- 8.237 Bydd angen i staff byrddau iechyd fod yn ymwybodol o'r newidiadau sy'n cael eu cyflwyno o dan y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru). Efallai bod yna rai costau pontio sy'n gysylltiedig, ond disgwylir i staff ddod yn ymwybodol o ddisgwyliadau'r system newydd drwy weithgareddau codi ymwybyddiaeth a gynhelir gan y Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig (gweler yr adran isod ynghylch cydlynwyr iechyd strategol, tudalennau 269-275).
- 8.238 Ni fydd angen hyfforddiant ymarfer ar staff byrddau iechyd, gan na fydd unrhyw newid i'r arferion presennol mewn perthynas â chyfrannu at CDUau. Yn benodol, caiff adroddiadau eu llunio a'u cyflwyno mewn ffordd sy'n gyson â'r trefniadau presennol.
- 8.239 Bydd Llywodraeth Cymru yn datblygu deunyddiau codi ymwybyddiaeth (gweler yr adran am y costau gweithredu i Lywodraeth Cymru uchod).

Risgiau

- 8.240 Mae yna bosibilrwydd y gallai anghenion iechyd ychwanegol gael eu nodi gan fod cynlluniau statudol yn cael eu hehangu i gynnwys pobl ifanc mewn addysg bellach.
- 8.241 Gan mwyaf, fodd bynnag, byddai anghenion dysgwyr ag ADY wedi cael eu nodi fel rhan o'u CDU cyn mynd i addysg bellach, gan gynnwys unrhyw ddarpariaeth iechyd ofynnol.
- 8.242 Ar hyn o bryd, nid oes dyletswydd statudol ar fyrddau iechyd i gymryd rhan yn y gwaith o gynllunio neu adolygu cynlluniau addysgol y rheini sydd mewn addysg bellach, ond mae'n ddyletswydd ar sefydliadau addysg bellach i ofalu am eu dysgwyr a byddent yn eu cyfeirio at y GIG yn ôl yr angen. Rhagwelir y bydd niferoedd y dysgwyr a fydd yn manteisio ar y ddarpariaeth ôl-16 yn parhau'n gymharol debyg i'r lefelau cyfredol. Dylai cyfradd yr achosion newydd a gyfeirir at fyrddau iechyd, felly, mewn perthynas â dysgwyr ôl-16 y nodir bod ganddynt ADY, barhau'n gymharol gyson.
- 8.243 Fodd bynnag, gallai cyflwyno proses gynllunio statudol ar gyfer y rheini mewn addysg ôl-16 gynnwys dysgwyr sydd ag anghenion iechyd nad ydynt, efallai, wedi'u nodi o'r blaen. Gallai hyn godi, er enghraifft, lle mae person ifanc yn cael damwain neu'n datblygu salwch meddwl.
- 8.244 Nid oes modd nodi union nifer y dysgwyr sy'n mynd i sefydliad addysg bellach ac sy'n mynd ymlaen i ddatblygu angen gofal iechyd. Ni fu'n bosibl, felly, amcangyfrif unrhyw gostau ychwanegol. Felly, nid yw'r gost hon yn hysbys.

Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru

Costau rheolaidd

- 8.245 Yn gyffredinol, tybir y gallai TAAAC weld gostyngiad yn ei gostau rheolaidd o tua £15,300 yn sgil opsiwn 2. Ni wyddom faint yn union a arbedir. Y rheswm am hyn yw y gallai'r gost gynyddu hyd at £12,500 ac y gellid arbed hyd at £43,100.

Costau

- 8.246 Mae yna risg y gallai nifer yr apelau i TAAAC gynyddu o dan opsiwn 2, yn sgil y newidiadau yn oedran y plant a'r bobl ifanc fyddai â hawl i apelio.
- 8.247 Ar hyn o bryd, caiff pob plentyn a pherson ifanc dros ddwy oed hyd at ddiwedd eu cyfnod gorfodol yn yr ysgol, a phob person ifanc sy'n hŷn na'r oedran gorfodol hyd at 19 oed sy'n cael eu haddysgu yn yr ysgol, apelio ynghylch peidio â chael datganiad anghenion addysgol arbennig, neu os oes ganddynt ddatganiad, gallant apelio yn erbyn cynnwys eu datganiad.
- 8.248 O dan opsiwn 2, gall pob person ifanc 0-25 oed apelio ynghylch penderfyniadau awdurdodau lleol ynghylch peidio â chael CDU a gynhelir gan yr awdurdod lleol neu, os oes ganddynt CDU a gynhelir gan yr awdurdod lleol, gallant apelio yn erbyn y ddarpariaeth y cytunwyd arni (neu na chytunwyd arni) yn eu CDU. Caiff yr hawl i apelio ei hymestyn i'r rheini sy'n 0-2 oed ac i'r bobl ifanc hynny, nad ydynt yn yr ysgol, ac sy'n hŷn nag oedran ysgol gorfodol, ond sy'n iau na 25 oed ac mewn addysg bellach. Hynny yw, mae opsiwn 2 yn ymestyn yr hawl i apelio i blant o dan ddwy oed ac i bobl ifanc sydd am fynd i addysg bellach, neu sydd eisoes mewn addysg bellach.
- 8.249 Ystyrir bod y risg o fwy o apelau i TAAAC mewn perthynas â'r rheini sy'n 0-2 oed yn fach. Lle bydd yna fater yn codi mewn perthynas â'r grŵp hwn a allai ei gwneud yn anodd iddynt ddysgu, megis anhawster iaith a lleferydd, caiff y mater ei nodi gan ymwelydd iechyd, a'i gyfeirio i'r gweithwyr proffesiynol perthnasol.
- 8.250 Ni wyddom beth yw hyd a lled y risg o ran pobl ifanc mewn addysg bellach. Mae'n bosibl y bydd pobl ifanc mewn addysg bellach sydd ag anghenion cymhleth yn apelio ynghylch cynnwys eu cynllun ar yr un gyfradd ag y mae plant a phobl ifanc yn yr ysgol sydd ag anghenion addysgol arbennig yn apelio yn erbyn cynnwys eu datganiad¹⁰⁹.

¹⁰⁹ Yn 2015-16, roedd gan 13,318 o bobl ifanc ddatganiadau mewn ysgolion, a chyflwynwyd 105 o apelau. Hynny yw, cyflwynodd 0.84% o bobl ifanc â datganiadau apelau. Ar gyfartaledd, mae 47% o'r apelau yn ymwneud â chynnwys y datganiadau.

8.251 Fel y mae Tabl 48 isod yn ei nodi, yn 2014-15 roedd yna 120 o bobl ifanc mewn addysg bellach oedd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog¹¹⁰. Mae yna 298 o bobl ifanc ag anghenion cymhleth sy'n mynd i goleg arbenigol annibynnol. Os bydd y 418 hyn yn apelio ynghylch cynnwys eu CDU ar yr un gyfradd ag y mae pobl ifanc mewn ysgolion yn apelio ar hyn o bryd am gynnwys eu datganiad, disgwylir tua thair apêl ynghylch cynnwys CDUau bob dwy flynedd¹¹¹. Amcangyfrifir cost o £2,269 (gweler tabl 41 uchod) i TAAAC am apêl ynghylch cael datganiad. Cost tair apêl fyddai £6,807. Gallem weld cost ychwanegol i TAAC bob blwyddyn, felly, o tua £3,400.

Tabl 48: pobl ifanc mewn addysg bellach sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog ac anawsterau a/neu anabledau dysgu sy'n effeithio ar eu gallu i ddysgu a/neu ddefnyddio cyfleusterau a ddarperir yn gyffredinol gan y darparwr dysgu, 2014-15

	Anawsterau Dysgu Dwys a Lluosog	Anawsterau a/neu Anabledau Dysgu
Dan 16	0	270
16	30	2,300
17	20	2,055
18	15	1,295
19	20	945
20 i 24	35	2,075
	120	8,905

Ffynhonnell: StatsCymru¹¹²

8.252 Yn ogystal, mae yna risg y gallai fod yna gostau ychwanegol i TAAAC os bydd pobl ifanc sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu mewn addysg bellach yn apelio am gynnwys eu CDU ar yr un gyfradd ag y mae pobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion yn apelio ar hyn o bryd am gynnwys eu datganiad. Yn 2015-16, roedd gan 107,668 o bobl ifanc mewn ysgolion anghenion addysgol arbennig a chyflwynwyd 105 o apelau. Hynny yw, cyflwynodd

¹¹⁰ Dyma'r data diweddaraf oedd ar gael wrth ysgrifennu. Gweler:

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/uniquelearnersenrolledfurthereducationinstitutions-by-primarydisability-gender>

¹¹¹ Pe bai 418 o bobl ifanc yn apelio ar gyfradd o 0.79%, byddai tair apêl bob blwyddyn neu 1.5 apêl am gynnwys.

¹¹² Dyma'r data diweddaraf oedd ar gael wrth ysgrifennu. Gweler:

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/uniquelearnersenrolledfurthereducationinstitutions-by-primarydisability-gender>

0.1% o bobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion apelau i TAAAC.

- 8.253 Pe bai 0.1% o'r 8,905 o bobl ifanc ag anawsterau a/neu anableddau dysgu mewn addysg bellach yn apelio i TAAAC, amcangyfrifir y byddai tua pedair apêl ynghylch cynnwys CDUau bob blwyddyn¹¹³. Amcangyfrifir cost o £2,269 (gweler tabl 41 uchod) i TAAAC am apêl ynghylch cael datganiad. Amcangyfrifir, felly, mai cyfanswm cost ychwanegol pedair apêl am gynnwys CDU i TAAAC fyddai tua £9,100 y flwyddyn.
- 8.254 Gallai ehangu'r ystod oedran i gynnwys pobl ifanc ag anghenion cymhleth sy'n mynd i sefydliadau addysg bellach a cholegau arbenigol annibynnol, felly, arwain at gost reolaidd ychwanegol i TAAAC o £12,500 y flwyddyn.
- 8.255 Fodd bynnag, ni wyddom i ba raddau y bydd pobl ifanc yn apelio ar y lefelau a nodir uchod. Ar y naill law, gallai'r risg fod yn fach iawn gan y bydd pobl ifanc sy'n mynd i addysg bellach yn hysbys i ysgolion a/neu awdurdodau lleol ers peth amser, felly dim ond mewn amgylchiadau eithriadol y mae anghytundebau yn debygol o godi ynghylch cael CDU neu am ddarpariaeth, er enghraifft lle bydd person ifanc wedi datblygu problem iechyd ddifrifol yn sydyn sy'n effeithio ar ei addysg. Ar y llaw arall, mae yna dystiolaeth i awgrymu bod adegau pontio yn gallu arwain at apelau ychwanegol¹¹⁴. Er bod symud o'r ysgol i addysg bellach yn debygol o fod yn bwynt pontio pwysig i bobl ifanc lle mae risg uwch o apêl, dim ond yn achos pobl ifanc sydd yn eu blwyddyn astudio gyntaf y mae hyn yn wir. Mae'n annhebygol y bydd pobl ifanc yn eu hail neu eu trydedd blwyddyn o addysg bellach yn apelio mor aml â'r rheini yn eu blwyddyn gyntaf. Gan na wyddom faint o'r bobl ifanc ag anawsterau a/neu anableddau dysgu fydd yn apelio yn erbyn

¹¹³ Pe bai 8,905 o bobl ifanc ag anawsterau a/neu anableddau dysgu yn apelio ar gyfradd o 0.1%, byddai 8.68 o apelau neu 4.08 o apelau am gynnwys.

¹¹⁴ Ar sail dadansoddiad o apelau a gynhaliwyd gan TAAAC mewn perthynas â'r cyfnod pontio rhwng yr ysgol gynradd a'r ysgol uwchradd. O'r 240 o apelau a ddaeth i law yn ystod y tair blynedd rhwng 2012 a 2015, amcangyfrifir (ar sail oedran a manylion y plant yn eu papurau achos) bod 45 o apelau yn ymwneud â phontio, sy'n cyfateb i 19% o'r apelau a gofrestrwyd. Pan rannwyd y 240 o achosion ag 13 (nifer y blynyddoedd ysgol), roedd hyn yn awgrymu bod 18 o apelau wedi'u cofrestru yn ôl blwyddyn ysgol (7.5% o gyfanswm yr achosion). Mae hyn yn dynodi bod nifer yr apelau yn sgil cyfnodau pontio (19%) yn mwy na dyblu o gymharu ag apelau bob blwyddyn yn gyffredinol.

cynnwys eu CDU, defnyddir £6,300, sef pwynt canol y gost reolaidd ychwanegol bosibl i TAAAC o £12,500 y flwyddyn.

Costau pontio

8.256 Bydd angen i aelodau presennol y tribiwnlys gael hyfforddiant er mwyn deall y system newydd. Amcangyfrifir y bydd hyn yn gost o tua £35,100¹¹⁵. Mae'r costau yn seiliedig ar:

- hyfforddiant undydd ar gyfer yr aelodau cyfreithiol sy'n ymwneud â'r ystyriaethau cyfreithiol ychwanegol wrth ddelio â phobl ifanc hyd at 25 oed
- paratoad undydd am hyfforddiant gan un o gadeiryddion y tribiwnlys
- hyfforddiant dau ddiwrnod ar gyfer holl aelodau'r tribiwnlys
- digwyddiad hyfforddiant dilynol undydd tua chwe mis ar ôl cychwyn y system newydd i adolygu'r sefyllfa. Gallai hyn arwain at hyfforddiant hanner diwrnod ychwanegol i fynd i'r afael ag unrhyw faterion sy'n codi
- dau ddiwrnod i grwpiau defnyddwyr - er mwyn darparu gwybodaeth a delio ag unrhyw bryderon a fynegir ynghylch y system newydd.

8.257 Er mwyn sicrhau bod gan aelodau'r tribiwnlys yr wybodaeth sy'n ofynnol sy'n cwmpasu'r ystod oedran estynedig, disgwylir y bydd angen dau aelod ychwanegol ar TAAAC sydd â gwybodaeth am addysg bellach. Cost recriwtio a sefydlu dau aelod o'r tribiwnlys yw £25,300¹¹⁶.

8.258 Bydd angen i'r tribiwnlys hefyd ddiwygio'i ddogfennau, ei gyhoeddiadau, ei ffurflenni a'i brosesau gweinyddol, gan gynnwys:

- rheolau gweithdrefnol y tribiwnlys
- canllawiau, ffurflenni, gwefan a DVD y tribiwnlys
- cyfarwyddiadau
- llawlyfr yr aelodau.

Bydd yna gostau pontio i TAAAC yn sgil yr adnoddau dynol fydd eu hangen er mwyn sicrhau bod pob gofyniad statudol yn cael ei ymgorffori'n gywir yng

¹¹⁵ Ffynhonnell: TAAAC

¹¹⁶ Ffynhonnell: TAAAC

ngyhoeddiadau, ffurflenni a phrosesau'r tribiwnlys. Mae'n debygol y caiff y gwaith ei wneud gan swyddog gweithredol, gan gymryd 15 mis. Amcangyfrifir cost o tua £40,500¹¹⁷.

Tabl 49: amcangyfrif o gyfran gwariant TAAAC ar apelau sy'n ymwneud ag asesiadau a rhoi datganiadau

	Costau rheolaidd - opsiwn 1 prisiau 2016-17	Costau pontio 2017-18	Costau rheolaidd - opsiwn 2 prisiau 2016-17	Y gwahaniaeth yn y costau rheolaidd	Y gwahaniaeth yn y costau rheolaidd gan gynnwys canol yr ystod
TAAAC	152,000	100,900	108,900	-43,100	-21,600
Cyfanswm	152,000	100,900	108,900	-43,100	-21,600

Manteision

- 8.259 Ar hyn o bryd, mae yna gostau o tua £43,100 y flwyddyn i TAAAC ar apelau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad (gweler Tabl 41 uchod). Mae dileu'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol - datganiadau a chynlluniau addysg unigol - yn dileu'r sail dros apelau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad.
- 8.260 Gan na fydd TAAAC yn clywed apelau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad, gallai TAAAC arbed £43,100 y flwyddyn. Ystyrir mai dyma'r swm mwyaf posibl a gaiff ei arbed, gan y bydd gan TAAAC rai costau sefydlog, na fydd yn lleihau'n berffaith yn unol â gostyngiadau yn niferoedd yr apelau.
- 8.261 Er y bydd gan bob plentyn a pherson ifanc CDU statudol o dan opsiwn 2, bydd yna wahaniaethau o ran sut cânt eu gweinyddu. Caiff CDUau eu cynnal naill ai gan yr awdurdod lleol neu gan yr ysgol. Mae yna risg, felly, na chaiff yr arbedion

¹¹⁷ Ar sail cyflog cyfartalog swyddog gweithredol, sef £32,400 gan gynnwys argostau.

cost a amcangyfrifir eu cyflawni gan y gallai plant, pobl ifanc a rhieni apelio yn erbyn peidio â chael CDU a gynhelir gan yr awdurdod lleol.

8.262 Caiff CDUau ar gyfer y nifer fach o blant a phobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth eu datblygu a'u cynnal gan awdurdodau lleol, tra bydd ysgolion yn datblygu ac yn cynnal CDUau ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion llai cymhleth. Bydd plant, pobl ifanc a rhieni yn gallu herio penderfyniadau awdurdodau lleol i beidio â datblygu a/neu gynnal CDU. Er y bydd opsiwn 2, felly, yn cael gwared ag apelau sy'n ymwneud â phaidio â chael datganiad, gallai'r apelau sy'n ymwneud â phenderfyniadau awdurdodau lleol i beidio â datblygu a chynnal CDU gymryd eu lle.

8.263 Nid oes modd nodi union nifer yr apelau posibl ynghylch penderfyniadau awdurdodau lleol i beidio â datblygu neu gynnal CDU. Amcangyfrifir ystod o arbedion cost, felly, o £0-43,100. At ddibenion enghreifftiol, defnyddir y pwynt canol, sef £21,600, wrth gyfrifo costau a manteision cyffredinol y bil.

Risgiau

8.264 Mae yna risg y bydd opsiwn 2 yn arwain at heriau ychwanegol ynghylch cynnwys CDU.

8.265 Mae ehangu diogelwch statudol i gynnwys pob person ifanc ag ADY yn cynyddu'n sylweddol nifer y cynlluniau sydd â diogelwch statudol. Ar sail data 2015-16, byddai opsiwn 2 yn cynyddu nifer y disgyblion sydd â chynlluniau statudol o 13,318 o i 107,668. Hynny yw, o dan opsiwn 2, bydd gan 94,350 yn rhagor o ddisgyblion gynllun statudol (gweler Tabl 2 uchod). Disgwylir y bydd y CDUau ychwanegol yn rhai a gynhelir gan ysgolion, yn hytrach na chan awdurdodau lleol.

8.266 Ni ddisgwylir cynnydd yn nifer yr apelau i TAAAC am gynnwys cynlluniau statudol i bobl ifanc, gan y bydd y 94,350 o CDUau ychwanegol yn rhai a gynhelir gan ysgolion, ac ni ellir cyfeirio CDUau a gynhelir gan ysgolion yn uniongyrchol i TAAAC. Yn hytrach, disgwylir i anghytundebau gael eu datrys yn lleol, drwy drafodaeth rhwng y rhieni a'r ysgol yn y lle cyntaf.

8.267 Bydd disgwyl i rieni sydd â phryderon am gynlluniau a gynhelir gan yr ysgol eu codi gyda'r ysgol honno. Lle na all rhieni ddatrys y pryderon sydd ganddynt am y cynllun gyda'r ysgol, gallant eu codi gyda'r awdurdod lleol. Mae yna risg, felly, y bydd yna fwy o anghytundebau i awdurdodau lleol ddelio â nhw. Fodd bynnag, disgwylir i'r risg hon fod yn fach gan fod CDUau yn cael eu datblygu mewn ffordd sy'n canolbwyntio ar unigolion, a chanfuwyd bod y dull hwn, o gymharu â'r system bresennol, yn gwella profiad pobl o'r broses ac yn meithrin llawer mwy o ymddiriedaeth a hyder yn y broses, yn benodol ymhlith rhieni a gofalwyr, sy'n cael eu cynnwys yn y broses benderfyniadau ac yn chwarae rôl ganolog ynddi (Holtom a Lloyd-Jones, 2014).

8.268 Lle na fydd plant, pobl ifanc a rhieni yn fodlon â chanlyniad proses yr awdurdod lleol, dyna pryd y cânt apelio i TAAAC, er enghraifft, lle bydd yr awdurdod lleol wedi gwrthod cais i gynnal y CDU. Ni ddisgwylir i hyn arwain at gynnydd yn nifer yr apelau gan fod hon yn broses debyg i'r un bresennol. Lle na fydd plant, pobl ifanc a rhieni yn fodlon, er enghraifft, y gall yr ysgol gyflawni'r ddarpariaeth anghenion addysgol arbennig sydd ei hangen ar y plentyn neu'r person ifanc, gallant wneud cais am asesiad statudol gan yr awdurdod lleol. Lle bydd yr awdurdod lleol yn penderfynu peidio ag asesu neu beidio â rhoi datganiad, gall plant, pobl ifanc a rhieni apelio i TAAAC yn erbyn y penderfyniad hwn.

Sefydliadau addysg bellach

8.269 Amcangyfrifir y gallai opsiwn 2 arwain at gostau rheolaidd ychwanegol o £23,200 i sefydliadau addysg bellach.

Costau

8.270 Ar hyn o bryd, mae sefydliadau addysg bellach wrthi'n helpu i adolygu cynlluniau dysgu a sgiliau a chynlluniau eu colegau ar gyfer pobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog ac anawsterau a/neu anabledau dysgu. Ar hyn o bryd, mae sefydliadau addysg bellach hefyd yn gorfod ymateb i gwynion a ddaw i law am y gefnogaeth y maent yn ei darparu i bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog ac anawsterau a/neu anabledau dysgu. Fel y nodir uchod, amcangyfrifir

bod yna gostau o tua £229,400¹¹⁸ y flwyddyn i sefydliadau addysg bellach yn sgil adolygu cynlluniau dysgu a sgiliau a chynlluniau eu colegau ac ymateb i unrhyw gwynion am ddarpariaeth. Nid oes disgwyl i sefydliadau addysg bellach wynebu costau ychwanegol o dan opsiwn 2 mewn perthynas â chynnal CDUau.

8.271 Fodd bynnag, gallai ehangu'r hawl i apelio i bobl ifanc mewn addysg bellach arwain at gostau ychwanegol i sefydliadau addysg bellach. Mae yna risg y gallai fod yna gostau ychwanegol i sefydliadau addysg bellach lle bydd pobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog ac anawsterau a/neu anabledau dysgu yn apelio ynghylch cynnwys eu CDU a gynhelir gan y sefydliadau. Mae gan 120 o bobl ifanc sy'n mynd i sefydliadau addysg bellach anawsterau dysgu dwys a lluosog. A chymryd y bydd 50% o'r cynlluniau yn cael eu cynnal gan y sefydliadau, byddai 60 cynllun. A chymryd bod pobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog yn apelio ynghylch cynnwys eu datganiad ar yr un gyfradd ag y mae pobl ifanc mewn ysgolion yn cwyno ynghylch cynnwys eu datganiad, amcangyfrifir y byddai un apêl bob pedair blynedd¹¹⁹. A chymryd bod y gost i sefydliadau addysg bellach yn sgil ymateb i apelau yr un fath â'r gost i awdurdodau lleol, amcangyfrifir y byddai cost ymateb i apelau bob blwyddyn tua £2,600¹²⁰.

8.272 Mae yna risg y gallai'r 8,905 o bobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu apelio i TAAAC. Pe bai pobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu yn apelio i TAAAC ar yr un gyfradd â phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn ysgolion (0.1%), gallai hynny olygu pedair apêl ynghylch cynnwys CDU bob blwyddyn. A chymryd bod sefydliadau addysg bellach yn wynebu'r un costau ag awdurdodau lleol wrth ymateb i apêl, amcangyfrifir y gallai sefydliadau addysg bellach wynebu cost ychwanegol o £41,268¹²¹ y flwyddyn.

¹¹⁸ Cyfuniad o £226,600 ar adolygiadau (gweler Tablau 40 a 45) ac £800 ar gwynion (gweler Tabl 45)

¹¹⁹ Yn 2015-16 roedd gan 13,318 o bobl ifanc mewn ysgolion ddatganiadau a gwnaed 105 apêl. Hynny yw, gwnaeth 0.79% o bobl ifanc â datganiadau apelau. Ar gyfartaledd, mae 47% o apelau yn ymwneud â chynnwys datganiadau. Pe bai 60 o bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog yn apelio ar gyfradd o 0.79%, byddai un apêl bob dwy flynedd neu un apêl ynghylch cynnwys datganiad bob pedair blynedd.

¹²⁰ Amcangyfrifir cost o tua £10,317 i awdurdodau lleol yn sgil ymateb i apêl. Chwarter y gost hon yw £2,579.25.

¹²¹ Mae 4 apêl ar gost o £10,317/apêl yn dod i £41,268.

- 8.273 Fodd bynnag, ystyrir bod y risg yn isel gan y disgwylir i anghytundebau am gynnwys CDUau a gynhelir gan sefydliadau addysg bellach gael eu datrys yn lleol.
- 8.274 Hefyd, cyn i berson ifanc fynd i addysg bellach, ni fydd rhwymedigaeth ar sefydliadau addysg bellach i dderbyn cyfrifoldeb gan yr awdurdod lleol am gynnal CDU lle na fyddai'n rhesymol i'r sefydliad addysg bellach gyflwyno'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol sy'n ofynnol. Mewn achosion o'r fath, bydd yr awdurdod lleol yn parhau i gynnal y CDU.
- 8.275 Lle bydd dysgwr wedi dechrau mewn addysg bellach, a'r sefydliad addysg bellach o'r farn bod gan y dysgwr ADY nad yw'r sefydliad addysg bellach o'r farn y byddai'n rhesymol i'r sefydliad ddarparu'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol ar ei gyfer, gall y sefydliad addysg bellach gyfeirio'r mater i'r awdurdod lleol er mwyn i'r awdurdod benderfynu ar anghenion y dysgwr a pharatoi'r CDU.
- 8.276 Lle bydd sefydliad addysg bellach wedi derbyn cyfrifoldeb am CDU, ond wedyn yn teimlo na all gynnal y CDU am nad yw'n gallu darparu cymorth priodol ar gyfer y person ifanc, gall y sefydliad addysg bellach wneud cais i'r awdurdod lleol ymgymryd â'r cyfrifoldeb am gynnal y CDU.
- 8.277 Gan fod risg apelau i TAAAC gan bobl ifanc ag anawsterau a/neu anableddau dysgu yn cael ei hystyried yn isel, gallai fod yna gostau ychwanegol o rhwng £0 a £41,268 y flwyddyn i sefydliadau addysg bellach. Defnyddir cost canol yr ystod, sef £20,600. Mae yna bosibilrwydd, felly, y gallai sefydliadau addysg bellach wynebu costau rheolaidd ychwanegol o £23,200 yn sgil ymateb i apelau gan bobl ifanc ag anawsterau a/neu anableddau dysgu (£20,600) a chan bobl ifanc ag anawsterau dysgu dwys a lluosog (£2,600).

Costau pontio

- 8.278 Disgwylir y bydd Cydlynedd ADY y sefydliad addysg bellach yn mynd i gwrs hyfforddi deuddydd i ddysgu am y gofynion deddfwriaethol newydd. Bydd disgwyl i'r Cydlynedd ADY hefyd gydweithio ag asiantaethau eraill, megis swyddogion yr awdurdod lleol a'r Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig, wrth weithredu

gofynion y ddeddfwriaeth. Mae'r gost sy'n gysylltiedig â'r Cydlynnydd ADY wedi'i nodi isod yn yr adran am gydlynu anghenion dysgu ychwanegol.

Manteision

- 8.279 Gallai sefydliadau addysg bellach elwa ar arbedion o ran costau o ganlyniad i CDPau a gynhelir gan yr awdurdod lleol. Ar hyn o bryd, mae'r sefydliadau addysg bellach yn cynnal ac yn adolygu cynlluniau ar gyfer 120 o bobl ifanc sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog. O dan y cynllun newydd, bydd cyfran o'r cynlluniau hyn yn cael eu cynnal gan yr awdurdodau lleol. Felly, awdurdodau lleol yn hytrach na'r sefydliadau addysg bellach fydd yn gyfrifol am reoli a threfnu'r broses adolygu. Bydd hyn yn arbed arian i'r sefydliadau addysg bellach. Fodd bynnag, ni fu modd amcangyfrif beth yn union fydd yr arbedion hyn. Felly, nid yw'r arbedion hyn yn hysbys.
- 8.280 Disgwylir i sefydliadau addysg bellach a phobl ifanc elwa yn sgil cyflwyno un cynllun ar gyfer pobl ifanc ag ADY. Bydd cael un cynllun, sy'n dilyn person ifanc drwy gydol ei addysg, yn darparu ffynhonnell gyfoethog o wybodaeth am y person ifanc ynghyd â thystiolaeth am y cymorth sydd wedi gweithio'n dda ar gyfer y person ifanc. Drwy beidio â gorfod dechrau o'r dechrau, bydd modd i'r sefydliad addysg bellach ddyrannu adnoddau yn y ffordd fwyaf effeithlon ac effeithiol.
- 8.281 Bydd y person ifanc yn elwa ar y ffaith bod y broses bontio yn rhan o'r broses barhaus o adolygu ei CDU, yn hytrach na bod honno yn broses ar wahân. Dylai cael un cynllun sicrhau bod y gwaith cynllunio yn digwydd yn brydlon; yn effeithlon i'r person ifanc gan na fydd angen cynnal cyfarfodydd ychwanegol nac ailadrodd gwybodaeth a roddwyd o'r blaen; a dylai sicrhau bod y gefnogaeth a roddir yn effeithiol gan y bydd yn seiliedig ar dystiolaeth o'r hyn sy'n gweithio.
- 8.282 Ni fu'n bosibl nodi'r union fanteision ariannol i sefydliadau addysg bellach nac i bobl ifanc a'u rhieni.

Plant, pobl ifanc a rhieni

8.283 Pan fydd rhieni yn mynd ati i anghytuno neu apelio, mae hynny'n creu cryn gostau. Fel y mae Tabl 51 isod yn ei nodi, amcangyfrifir y bydd rhieni yn wynebu costau o £3,678,600 y flwyddyn, ar gyfartaledd, yn sgil anghytundebau ac apelau. Yn gyffredinol, ni fydd yna gostau ychwanegol i rieni yn sgil opsiwn 2. Yn hytrach, amcangyfrifir y bydd rhieni yn arbed tua £980,475 y flwyddyn, ar gyfartaledd, ac yn arbed £832,375 y flwyddyn o ystyried y costau ychwanegol o £148,100..

Costau

- 8.284 Fel y nodir uchod, mae yna bosibilrwydd y gallem weld 32 o anghytundebau ychwanegol ynghylch cynnwys cynlluniau yn sgil ehangu CDUau i gynnwys pobl ifanc hyd at 25 oed mewn addysg bellach. Ar gyfartaledd, mae anghytundeb yn costio £3,775¹²² i rieni. Mae yna bosibilrwydd, felly, y gallai fod yna gostau ychwanegol o tua £120,800 y flwyddyn i rieni.
- 8.285 Mae ehangu hawliau apelio i gynnwys pobl ifanc hyd at 25 oed sydd ag anghenion cymhleth mewn addysg bellach yn debygol o arwain at dair apêl bob dwy flynedd ynghylch cynnwys CDUau. Ar gyfartaledd, mae apêl yn costio £7,787¹²³ i riant. Byddai tair apêl ychwanegol, felly, yn costio £23,359, gan gostio tua £11,700 yn flynyddol.
- 8.286 Mae yna bosibilrwydd hefyd y gwelwn bedair apêl ychwanegol y flwyddyn ynghylch cynnwys CDUau gan bobl ifanc sydd ag anghenion llai cymhleth mewn addysg bellach. Ar gyfartaledd, amcangyfrifir cost o tua £31,100 i rieni yn sgil yr apelau hyn. Ni wyddom faint o risg yw hyn gan y disgwylir i anghytundebau gael eu datrys ar lefel leol. Gallai rhieni, felly, wynebu costau o £0-31,100. Defnyddir cost canol yr ystod, sef £15,600.

Gallai rhieni, felly, wynebu cyfanswm costau ychwanegol o tua £148,100 y flwyddyn.

Tabl 50: cymharu'r gost i rieni yn sgil ehangu CDUau i gynnwys pobl ifanc mewn addysg bellach hyd at 25 oed

	Opsiwn 1 Achosion bob blwyddyn	Opsiwn 1 Y gost bob blwyddyn (£)	Opsiwn 2 Achosion bob blwyddyn	Opsiwn 2 Y gost bob blwyddyn (£)	Y gost ychwanegol (£)	Y gost ychwanegol gan gynnwys canol yr ystod (£)
Anghytundebau	0	0	32	120,800	120,800	120,800
Apelau - Anawsterau dysgu dwys a lluosog	0	0	1.5	11,700	11,700	11,700

¹²² Mae Tabl 44 yn nodi mai £3,659 oedd y gost gyfartalog yn 2013, sy'n cyfateb i £3,774.96 yn 2016-17.

¹²³ Mae Tabl 44 yn nodi mai £7,547 oedd y gost gyfartalog yn 2013, sy'n cyfateb i £7,786.19 yn 2016-17.

Apelau - AAD	0	0	4	31,100	31,100	15,600
Cyfanswm				163,600	163,600	148,100

Manteision

- 8.287 Bydd plant, pobl ifanc a rhieni yn elwa mewn nifer o ffyrdd yn sgil cyflwyno opsiwn 2.
- 8.288 Dylai plant, pobl ifanc a rhieni elwa ar gael system lai cymhleth. Gall y broses bresennol o greu datganiad gymryd hyd at 26 wythnos i'w chwblhau, sy'n groes i egwyddor ymyriadau cynnar ac yn creu oedi o ran y cymorth sydd ei angen ar bobl ifanc. Gall hyn effeithio'n negyddol ar ganlyniadau.
- 8.289 Mae opsiwn 2 yn cynnig dull mwy hyblyg o asesu ac adolygu, a fydd yn lleihau pa mor hir mae'n ei gymryd i wneud penderfyniadau a threfnu darpariaeth. Gallai hyn effeithio'n gadarnhaol ar ganlyniadau pobl ifanc. Gallai leihau'r gyfradd, er enghraifft, o ran gwahardd pobl ifanc ag ADY o'r ysgol gan fod modd gwneud penderfyniadau yn gyflym o ran cael cymorth i bobl ifanc sydd mewn perygl o gael eu gwahardd oherwydd eu hymddygiad. Dylai cael system lai cymhleth leihau dryswch, pryder a rhwystredigaeth i rieni.
- 8.290 Ar hyn o bryd, mae rhieni yn talu symiau sylweddol o arian i fynd ati i anghytuno ag awdurdodau lleol mewn perthynas â phenderfyniadau i beidio â rhoi datganiad¹²⁴. Fel y nodir yn Nhabl 51 isod, ar hyn o bryd amcangyfrifir bod rhieni yn gwario £2,861,050 y flwyddyn, ar gyfartaledd, ar ddatrys anghytundebau, ac £817,550 y flwyddyn, ar gyfartaledd, ar apelau i TAAAC.
- 8.291 O dan opsiwn 2, bydd gwneud i ffwrdd â'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol yn gwneud i ffwrdd ag anghytundebau ac apelau am benderfyniadau sy'n ymwneud â pheidio â chael cynllun statudol.
- 8.292 Bydd rhieni yn elwa ar ostyngiad yn y costau sy'n gysylltiedig â herio penderfyniadau. Amcangyfrifir y gallai rhieni arbed tua £980,475 y flwyddyn, ar

¹²⁴ <http://www.mertonmencap.org.uk/pdfs/SEND-Tribunal-Survey-Results-August2013.pdf>

gyfartaledd, - £758,575 mewn perthynas ag anghytundebau a £221,900 mewn perthynas ag apelau.

8.293 Yn gyffredinol, ar ôl cyfrif y costau ychwanegol posibl o ryw £148,100 y flwyddyn yn sgil ehangu'r ystod oedran, ochr yn ochr â'r arbedion posibl o £980,475 mae disgwyl i rieni arbed tua £832,375 y flwyddyn.

Tabl 51: cymharu'r costau rheolaidd i rieni ac i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghytundeb, prisiau 2016-17

	Opsiw 1 Achosion bob blwyddyn	Opsiw 1 - y gost bob blwyddyn (£)	Opsiw 2 Achosion bob blwyddyn	Opsiw 2 - y gost bob blwyddyn (£)	Opsiw 2 - mantais (£)	Opsiw 2 - mantais gan gynnwys canol yr ystod (£)
Rhieni						
Anghytundeb - heb gymorth gan wasanaethau datrys anghydfod a ariennir gan yr awdurdod lleol	758	3,628,900	356	1,704,600	-1,924,300	-962,150
Anghytundeb - gyda chymorth gan wasanaethau datrys anghydfod a ariennir gan yr awdurdod lleol	758	2,093,200	356	983,200	-1,110,000	-555,000
Cyfartaledd		2,861,050		1,343,900	-1,517,150	-758,575
Cyfartaledd gan gynnwys canol yr ystod		2,861,050		2,102,475	-758,575	-758,575
Opsiw 1: Apelau - heb gymorth gan wasanaethau datrys anghydfod a ariennir gan yr awdurdod lleol	105	1,036,900	48	474,000	-562,900	-281,450
Opsiw 1: Apelau - gyda chymorth gan wasanaethau datrys anghydfod a ariennir gan yr awdurdod lleol	105	598,200	48	273,500	-324,700	-162,350
Cyfartaledd		817,550		373,750	-443,800	-221,900
Cyfartaledd gan gynnwys canol yr ystod		817,550		595,650	-221,900	-221,900
Cyfanswm		3,678,600		1,717,650	-1,960,950	-980,475
Cyfartaledd gan gynnwys canol yr ystod		3,678,600		2,698,125	-980,475	-980,475
Anghytundebau		0	32	120,800	120,800	120,800

Apelau – anawsterau dysgu dwys a lluosog		0	2	11,700	11,700	11,700
Apelau – anawsterau a/neu anabledau dysgu		0	4	31,100	31,100	15,600
Cyfanswm y gost ychwanegol		0		163,600	163,600	148,100
Cyfanswm cyfartalog		3,678,600		1,881,250	-1,797,350	-832,375
Cyfanswm cyfartalog gan gynnwys canol yr ystod		3,678,600		2,846,225	832,375	-964,975
Darparwyr gwasanaethau						
Anghytundebau		288,710	356	135,690	-153,020	-76,510
Apelau		31,800		14,600	-12,000	-6,000
Anghytundebau – ehangu'r oedran i 25		0		5,300	2,650	2,650
Apelau – ehangu'r oedran i 25		0		23,200	11,600	11,600
Cyfanswm y darparwyr		320,510		178,790	-150,770	-68,260

Risgiau

- 8.294 O dan opsiwn 2, bydd cynlluniau'r ysgol yn gynlluniau statudol. Mae yna risg y bydd hyn yn cynyddu'r disgwyliadau mewn ffordd nad yw'n realistig ac, o ganlyniad, y bydd yna gynnydd yn yr anghytundebau a'r costau cysylltiedig. Ni fu modd amcangyfrif y gost hon, ac felly nid yw'r gost yn hysbys.
- 8.295 Fodd bynnag, disgwylir i'r risg hon fod yn fach gan fod CDUau yn cael eu datblygu mewn ffordd sy'n canolbwyntio ar unigolion, a chanfuwyd bod y dull hwn, o gymharu â'r system bresennol, yn gwella profiad pobl o'r broses ac yn meithrin llawer mwy o ymddiriedaeth a hyder yn y broses, yn benodol ymhlith rhieni a gofalwyr, sy'n cael eu cynnwys yn y broses benderfyniadau ac yn chwarae rôl ganolog ynddi (Holtom a Lloyd-Jones, 2014).

Datrys anghydfodau

8.296 Fel y nodir uchod, mae'r data ariannol a gasglwyd gan Deloitte yn cyfeirio at 2011-12 i 2013-14. Defnyddiwyd y ffigurau hyn yn yr adran hon ynghylch datrys anghydfodau, lle mai dyma'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael. Mae prisiau 2013-14 hefyd wedi'u nodi ar sail prisiau heddiw (2016-17) gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Yn ogystal, at ddibenion cymharu, nodwyd pob cost ar sail prisiau 2016-17.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 8.297 O dan opsiwn 1, byddai'r dull presennol o ddatrys anghydfod yn parhau.
- 8.298 Ar hyn o bryd, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi neu ddatrys anghydfodau mewn perthynas â phenderfyniadau am ddatganiadau Anghenion Addysgol Arbennig. Yn fwy cyffredinol, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer osgoi neu ddatrys anghydfodau am ddarpariaeth addysgol arbennig rhwng ysgolion a phlant, eu rhieni a phobl ifanc.
- 8.299 Ar hyn o bryd, mae cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion yn cael ei gyflwyno ledled Cymru. Mewn gwerthusiad diweddar o'r math hwn o gynllunio yng Nghymru, daeth Holtom a Jones (2014) i'r casgliad, er ei bod yn rhy gynnar i farnu a fyddai gostyngiad yn nifer ac amllder anghytundebau, fod yna dystiolaeth bod cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion, a'r broses o ran cynlluniau datblygu unigol wedi cael effaith gadarnhaol ar brofiad teuluoedd o'r system. Roedd staff ysgolion, yn benodol, yn teimlo bod y broses fwy cydweithredol ac anffurfiol yn cynnig cyfle i feithrin ymddiriedaeth rhieni a gofalwyr, yn ogystal â'u hyder, gan leihau nifer ac amllder anghydfodau ac anghytundebau.
- 8.300 Felly, gallai'r costau sy'n deillio o wneud dim byd, fel y nodir isod, fod yn oramcangyfrif.

Crynodeb o'r costau

Tabl 52: Opsiwn 1 - crynodeb o'r costau i ddatrys anghydfodau

	2016-17 ¹²⁵ (£)
Gwasanaethau awdurdodau lleol i ddatrys anghydfodau - anghytundebau	384,950
Awdurdodau lleol – ymateb i anghytundebau	1,633,100
Gwasanaethau awdurdodau lleol i ddatrys anghydfodau - apelau	5,300
Awdurdodau lleol – ymateb i apelau ¹²⁶	1,083,300
Cyfanswm awdurdodau lleol	3,106,650
Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru (TAAAC) ¹²⁷	152,000
Cyfanswm TAAAC	152,000
Cyfanswm gweinyddu cyhoeddus	3,258,650
Darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod - anghytundebau ¹²⁸	288,710
Darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod - apelau ¹²⁹	31,800
Darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod – cyfanswm	320,510
Rhieni – anghytundebau ¹³⁰	2,861,050
Rhieni – apelau ¹³¹	817,550
Rhieni - cyfanswm	3,678,600
Cyfanswm	7,257,760

8.301 Mae Tabl 52 uchod yn rhoi crynodeb o'r costau sy'n gysylltiedig â datrys anghydfodau, fel y nodir yn Nhabl 6. Nid yw'r costau sy'n gysylltiedig â datrys anghydfodau wedi'u nodi ar wahân yn Nhabl 69 a Thabl 70 gan eu bod wedi'u cynnwys yn y costau sy'n gysylltiedig â chynlluniau datblygu unigol. Fel y mae Tabl 52 yn ei ddangos, amcangyfrifir mai cyfanswm y gost sy'n ymwneud ag anghydfodau a'u datrys yw tua £7,257,760 y flwyddyn.

¹²⁵ Newidiwyd prisiau 2013-14 i adlewyrchu prisiau 2016-17 gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC.

¹²⁶ Gweler Tabl 19

¹²⁷ Gweler paragraffau 8.144-8.149. Mae'r costau i TAAAC a nodir yn yr adran hon yn cyfeirio at gostau sy'n ymwneud â gwrandawiaid, gan gynnwys y llywydd, yr aelodau a'r costau ar gyfer lleoliad y gwrandawiad. Yn ogystal, maent yn cynnwys ad-dalu treuliau a hyfforddiant ar gyfer aelodau. Nid yw'r costau'n cynnwys costau gweinyddol.

¹²⁸ Gweler Tabl 43

¹²⁹ Gweler Tabl 19

¹³⁰ Gweler Tabl 44

¹³¹ Gweler Tabl 15

- 8.302 Amcangyfrifir bod awdurdodau lleol yn gwario £3,106,650 y flwyddyn ar anghytundebau ac apelau. Mae hyn yn cynnwys costau o £2,018,050 er mwyn delio ag anghytundebau (£384,950 i ddarparu gwasanaethau datrys anghydfodau a £1,633,100 o ganlyniad i ymateb i anghydfodau). Mae'r £1,088,600 sy'n weddill yn deillio o'r broses ymdrin ag apelau (£5,300 er mwyn darparu mynediad i wasanaethau datrys anghytundeb a £1,803,300 yn sgil ymateb i apelau)¹³². Amcangyfrifir costau o £320,510 i ddarparwyr mewn cymhorthdal i wasanaethau datrys anghydfod (£288,710 yn sgil anghytundebau a £31,800 yn sgil apelau).
- 8.303 Amcangyfrifir bod costau i TAAAC, sy'n gwranddo ar apelau yn erbyn rhai penderfyniadau am ddatganiadau anghenion addysgol arbennig a wnaed gan awdurdodau lleol, o tua £152,000 y flwyddyn.
- 8.304 Mae costau hefyd i rieni o ganlyniad i anghytundebau neu apelau yn erbyn penderfyniadau a wnaed ynghylch darpariaeth addysgol arbennig. Amcangyfrifir bod y gost flynyddol i rieni tua £3,678,600 (£2,861,050 yn sgil anghytundebau a £817,550 yn sgil apelau).

Manteision

- 8.305 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

¹³² Gweler hefyd yr adran ar gynlluniau i roi cymorth i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, opsiwn 1.

Opsiwn 2: ehangu cwmpas y trefniadau i ddatrys anghydfodau

- 8.306 Mae opsiwn 2 yn wahanol i opsiwn 1 mewn dwy ffordd. Yn gyntaf, caiff y trefniadau eu hehangu i gynnwys pob person ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, gan gynnwys y rheini mewn addysg bellach hyd at 25 mlwydd oed.
- 8.307 Yn ail, bydd yn ofynnol i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi a datrys anghytundebau. Ar hyn o bryd, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi *neu* ddatrys anghydfodau.
- 8.308 Ar y cyfan, ni ddisgwylir y bydd opsiwn 2 yn arwain at unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol ar gyfer awdurdodau lleol, TAAAC, darparwyr gwasanaethau neu ar gyfer rhieni. Yn hytrach, disgwylir arbed cyfanswm o £920,840 – arbediad o £156,690 i weinyddu cyhoeddus a £765,600 i rieni (gweler Tabl 54). Gan fod angen mwy o dystiolaeth i benderfynu a fydd yr arbedion posibl yn cael eu gwireddu, nid yw'r arbedion wedi'u cynnwys yn Nhablau 69 a 70. Yn hytrach, rhagdybiwyd y bydd y costau yn aros yr un peth ag opsiwn 1. Ni fu'n bosibl amcangyfrif yr arbedion posibl i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod mewn manylder, ac felly ni wyddom beth yn union yw'r arbedion hyn.
- 8.309 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Costau

Awdurdodau lleol

Gwasanaethau datrys anghytundebau

- 8.310 Gallai fod rhai costau ychwanegol i awdurdodau lleol o ganlyniad i ehangu gwasanaethau datrys anghytundebau i gynnwys pobl ifanc hyd at 25 mlwydd oed sydd mewn addysg bellach.
- 8.311 A chymryd bod cyfran y bobl ifanc mewn addysg bellach sy'n anghytuno â phenderfyniadau a wnaed gan awdurdodau lleol yr un peth â chyfran pobl ifanc sy'n anghytuno â phenderfyniadau gan awdurdodau lleol am gynnwys eu datganiad, mae'n bosibl y gallai fod cost ychwanegol i awdurdodau lleol o tua

£760 y flwyddyn, a chost ychwanegol o £570 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod (gweler Tabl 54).

- 8.312 Fel y nodir yn yr adran ynghylch cynlluniau i roi cymorth i bobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, mae awdurdodau lleol yn ariannu gwasanaethau i ddatrys, ar gyfartaledd, 356 o anghytundebau y flwyddyn ynghylch cynnwys datganiadau. Yn 2015-16, roedd gan 13,318 o bobl ifanc yng Nghymru ddatganiad. Hynny yw, roedd 2.7% o bobl ifanc â datganiad yn anghytuno â chynnwys y datganiad.
- 8.313 Mae 120 o bobl ifanc o dan 25 mlwydd oed mewn addysg bellach sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog¹³³. A bwrw y bydd gan 50% o bobl ifanc mewn addysg bellach gynllun datblygu unigol gan yr awdurdod lleol, a bod 2.7% ohonynt yn anghytuno â chynnwys eu CDU, byddai tri o anghytundebau ychwanegol bob dwy flynedd yn cael cymorth oddi wrth wasanaethau awdurdodau lleol i ddatrys anghydfodau. Y gost gyfartalog ar gyfer anghytundeb, lle nad oes apêl i driwlynys yw £889¹³⁴. Felly, amcangyfrifir mai cost ychwanegol datrys anghytundebau am gynnwys cynlluniau yw tua £1,330 y flwyddyn. O hwnnw, mae cost o £760 i awdurdodau lleol a £570 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod (gweler Tabl 54).
- 8.314 Mae risg hefyd, fel y nodir yn yr adran ar gynlluniau i roi cymorth i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, y gallai estyn yr hawl i apelio i TAAAC i gynnwys pobl ifanc mewn addysg bellach hyd at 25 mlwydd oed, arwain at apelau ychwanegol i TAAAC. A bwrw bod canran y bobl ifanc mewn addysg bellach sy'n apelio yn erbyn cynnwys eu cynllun yr un peth â chanran pobl ifanc mewn ysgolion sy'n cwyno am gynnwys eu cynllun, disgwylir y bydd un person ifanc sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog mewn addysg bellach yn apelio i

¹³³ Wrth ysgrifennu, dyma'r data diweddaraf sydd ar gael. Gweler:

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/uniquelearnersenrolledfurthereducationinstitutions-by-primarydisability-gender>

Yn ogystal, mae 8,940 o bobl ifanc o dan 25 mlwydd oed sydd mewn addysg bellach. Nid yw canran pobl ifanc sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu y byddai ganddynt gynlluniau a gynhelir gan yr awdurdod lleol yn hysbys, gan nad yw difrifoldeb yr anawsterau a/neu anabledau dysgu yn hysbys.

¹³⁴ Prisiau 2016-17.

TAAAC am gynnwys ei gynllun bob pedair blynedd¹³⁵. Y gost gyfartalog i awdurdodau lleol ar gyfer darparu gwasanaethau datrys anghytundeb i roi cymorth i bobl ifanc a'u rhieni i apelio i TAAAC yw tua £4,125. Felly, amcangyfrifir mai'r gost ychwanegol i wasanaethau datrys anghydfod yw tua £1,030 y flwyddyn. O hwnnw, mae cost o ryw £150 y flwyddyn i awdurdodau lleol a thua £880 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod (gweler Tabl 54).

Osgoi anghytundebau

- 8.315 Disgwylir y bydd trefniadau sydd wedi'u cynllunio i osgoi anghytundebau yn arwain at arbedion o ran costau i awdurdodau lleol.
- 8.316 Nid yw'n bosibl pennu'r gwir gost i awdurdodau lleol yn sgil sefydlu arferion i osgoi anghytundebau, gan nad yw'r arferion wedi'u rhagnodi yn y Bil¹³⁶.
- 8.317 Fodd bynnag, mae'n bosibl cyflwyno enghraifft esboniadol drwy gyfeirio at yr arferion a sefydlwyd gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Ers 2012-13, mae Cyngor Sir Caerfyrddin wedi cyflogi gweithiwr cymorth i deuluoedd o ran ADY sy'n rhoi gwybodaeth a chymorth i blant, pobl ifanc a rhieni sy'n mynd drwy broses y datganiad. Nod y rôl yw gwella cyfathrebu â theuluoedd, drwy esbonio proses y datganiad a'r penderfyniadau, er mwyn lleihau gwrthdaro ac anghytundebau¹³⁷.
- 8.318 Y gost flynyddol ar gyfer y gweithiwr cymorth i deuluoedd yw tua £43,600 (gan gynnwys argostau)¹³⁸. Yn ogystal â chostau staffio, amcangyfrifir bod cost o £1,100 y flwyddyn ar gyfer costau teithio¹³⁹. Pe bai pob awdurdod lleol yng Nghymru yn mabwysiadu'r un dull, amcangyfrifir y byddai'r gost ychwanegol tua

¹³⁵ Byddai 120 o bobl ifanc sydd ag anawsterau dysgu dwys a lluosog yn apelio ar gyfradd o 0.46% yn arwain at 0.56 o apelau bob blwyddyn neu 0.26 o apelau am gynnwys.

¹³⁶ Disgwylir y bydd y cod anghenion dysgu ychwanegol newydd yn nodi'r diben a'r egwyddorion sy'n sail i arferion a ddilynir er mwyn osgoi anghytundebau. Ni ddisgwylir y bydd y cod yn fanwl o ran yr arferion y dylai awdurdodau lleol eu sefydlu.

¹³⁷ <http://gov.wales/docs/caecd/research/2014/140626-pilot-young-peoples-rights-appeal-claim-sen-tribunal-en.pdf>

¹³⁸ Cyflog o £32,524 y flwyddyn, yn ogystal ag argostau ar sail prisiau 2013-14. Mae hyn yn cyfateb i £43,641 ar sail prisiau 2016-17.

¹³⁹ Costau petrol. Yn seiliedig ar y grant a hawliwyd yn Sir Gaerfyrddin, sef £527 ar gyfer cyfnod o 6 mis o fis Hydref 2012 i fis Mawrth 2013.

£915,600 o ran costau staffio a £23,100¹⁴⁰ o ran costau teithio. Hynny yw, amcangyfrifir y byddai'r gost ychwanegol yn £938,700 y flwyddyn.

- 8.319 Yn 2015-16, Sir Gaerfyrddin oedd â'r boblogaeth disgyblion anghenion addysgol arbennig bedwaredd fwyaf yng Nghymru¹⁴¹. Felly, byddai'r amcangyfrif hwn ar ben uchaf y raddfa, gan na fyddai angen i rai awdurdodau lleol gyflogi gweithiwr cymorth i deuluoedd ar sail amser llawn.
- 8.320 Er y bydd cost i gyflwyno dulliau i osgoi anghytundebau, disgwylir y bydd y manteision yn fwy na'r gost.
- 8.321 Mae'r data ynghylch nifer yr apelau yn Sir Gaerfyrddin, er nad ydynt yn dystiolaeth bendant, yn awgrymu bod y rôl yn cael effaith ar leihau nifer yr apelau a wneir i TAAAC.
- 8.322 Cyn i'r gweithiwr cymorth i deuluoedd gael ei benodi, roedd tua 10 apêl ar gyfartaledd yn Sir Gaerfyrddin bob blwyddyn¹⁴² (gweler 53 a Ffigur 1 isod). Ers penodi'r gweithiwr cymorth i deuluoedd, mae 1.5 o apelau y flwyddyn ar gyfartaledd yn cael eu gwneud yn Sir Gaerfyrddin¹⁴³. Hynny yw, bu gostyngiad o tua 8.5 o apelau y flwyddyn i TAAAC yn Sir Gaerfyrddin.
- 8.323 Mae perygl bod y gostyngiad hwn yn oramcangyfrif gan fod cynnydd yn nifer yr achosion dros y cyfnod o bedair blynedd rhwng 2007-08 a 2010-11, pan wnaed cyfanswm o 62 o apelau¹⁴⁴, sef 15.5 o apelau y flwyddyn ar gyfartaledd i TAAAC.

¹⁴⁰ Gan fod Sir Gaerfyrddin eisoes yn cyflogi gweithiwr cymorth dysgu o ran ADY, mae'r amcangyfrif ar gyfer y gost ychwanegol yn seiliedig ar y 21 o awdurdodau lleol sy'n weddill.

¹⁴¹ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Special-Educational-Needs/pupilssen-by-localauthorityregion-provision>

¹⁴² Yn ystod y cyfnod o ddeg mlynedd rhwng 2002-03 a 2011-12, cafodd 98 o apelau eu gwneud yn Sir Gaerfyrddin. Gweler tabl 53.

¹⁴³ Yn ystod y cyfnod o bedair blynedd rhwng 2012-13 a 2015-16, roedd cyfanswm o chwe apêl yn Sir Gaerfyrddin – dwy yn 2012-13, dim un yn 2013-14, un yn 2014-15 a thair yn 2015-16. Gweler tabl 53.

¹⁴⁴ Roedd y cynnydd hwn yn cyd-fynd â'r cynlluniau peilot i ddiwygio ADY, a'r ymwybyddiaeth gynyddol ymhlith rhieni y byddai datganiadau yn cael eu disodli gan gynlluniau datblygu unigol.

Os ydym yn diystyru'r blynyddoedd 2007-08 i 2010-11, mae chwe apêl y flwyddyn ar gyfartaledd, sy'n awgrymu gostyngiad o 4.5 o apelau y flwyddyn¹⁴⁵.

- 8.324 Amcangyfrifir bod pob apêl i TAAAC yn costio £10,917 i Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae tua £600 o'r ffigur hwnnw ar gyfer gwasanaethau datrys anghydfodau a ariennir gan awdurdodau lleol¹⁴⁶ ac mae £10,317¹⁴⁷ ar gyfer costau amddiffyniad yr awdurdod lleol. Felly, amcangyfrifir bod Cyngor Sir Caerfyrddin wedi lleihau cost apelau tua £49,100 y flwyddyn ar gyfartaledd. O dynnu cost y gweithiwr cymorth teulu o'r darlun, yr arbediad net yw tua £4,400. Pe bai'r arbediad hwn yn cael ei ddyblygu ledled Cymru, amcangyfrifir y byddai awdurdodau lleol yn arbed £96,800. Yn ogystal, amcangyfrifir bod darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn rhoi cymhorthdal o £3,525 am bob achos a gefnogir i TAAAC. Gan mai dim ond tua 9% o achosion a gefnogir gan y darparwyr (cyfartaledd o ryw 9 achos o'r nifer cyfartalog o 95 o achosion apêl), mae'n anodd nodi'r union arbedion posibl i ddarparwyr gwasanaethau. Nid yw'r arbediad posibl yn hysbys felly.

¹⁴⁵ Wrth gyfrifo'r gostyngiadau posibl yn nifer yr apelau y gellir eu sicrhau yn sgil cyflwyno arferion i osgoi anghytundebau, gwnaed hyn yn annibynnol ar gynigion eraill sy'n ceisio lleihau gwrthdaro o fewn y system bresennol. Ni addaswyd y gostyngiad yn nifer yr apelau, felly, i ystyried y newidiadau arfaethedig i gael gwared ar y gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol. Hynny yw, ni chafwyd gwared ar apelau sy'n ymwneud â pheidio â chael datganiad. Os cyflwynir y ddarpariaeth i gael gwared ar y gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol a gweithwyr cymorth ADY ledled Cymru, mae nifer yr apelau a gaiff eu hosgoi yn sgil cyflwyno'r gweithwyr cymorth i deuluoedd â phlentyn ag ADY yn debygol o fod yn llai na'r gostyngiad o 4.5 y flwyddyn, sef y nifer a amcangyfrifir, gan y bydd rhai o'r rhain wedi'u hosgoi drwy gael gwared ar y gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol ac anstatudol. Nid yw hyn yn effeithio ar y costau a'r manteision cyffredinol a amcangyfrifir yn sgil cyflwyno darpariaethau'r bil, gan fod yr arbedion posibl o ganlyniad i gyflwyno gweithwyr cymorth i deuluoedd â phlentyn ag ADY wedi'u nodi at ddibenion enghreifftiol yn unig a heb eu cynnwys yn y tablau sy'n crynhoi cyfanswm costau a manteision darpariaethau'r bil.

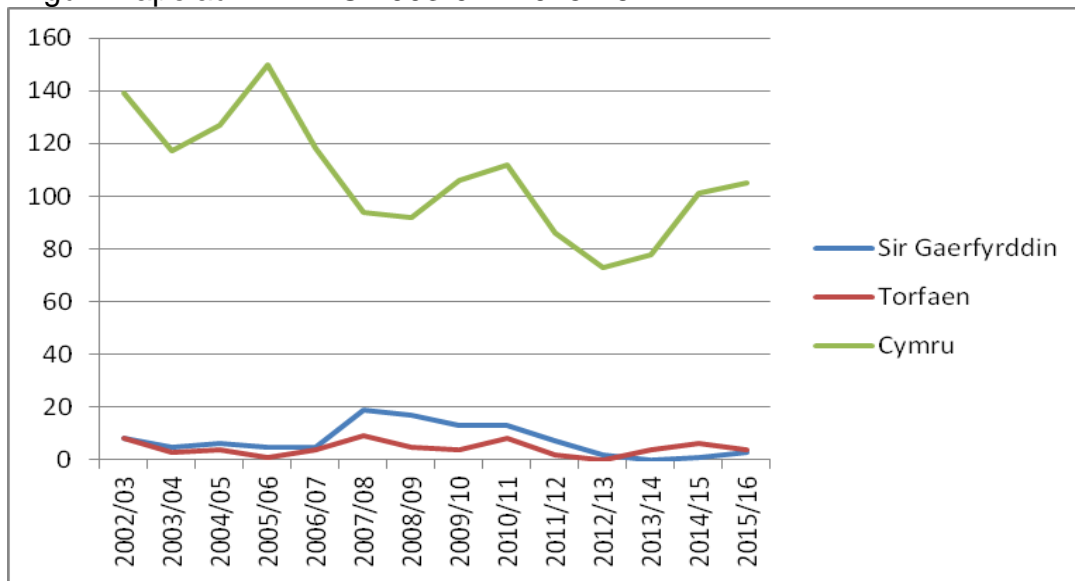
¹⁴⁶ Ffynhonnell: SNAP Cymru. Ar sail y gost gyfartalog rhwng Hydref 2014 ac Ebrill 2016.

¹⁴⁷ 10,000 wedi'i addasu i adlewyrchu prisiau 2016-17.

Tabl 53: apelau i TAAAC yn Sir Gaerfyrddin a Thorfaen

	Apelau a gofrestrwyd - Sir Gaerfyrddin	Apelau a gofrestrwyd - Torfaen	Apelau a gofrestrwyd - Cymru
2002/03	8	8	139
2003/04	5	3	117
2004/05	6	4	127
2005/06	5	1	150
2006/07	5	4	118
2007/08	19	9	94
2008/09	17	5	92
2009/10	13	4	106
2010/11	13	8	112
2011/12	7	2	86
2012/13	2	0	73
2013/14	0	4	78
2014/15	1	6	101
2015/16	3	4	105

Ffigur 1: apelau i TAAAC 2003-04 i 2015-16

8.325 Nid oes ymchwil wedi cael ei gwneud i benderfynu a oes cysylltiad rhwng penodi'r gweithiwr cymorth i deuluoedd a'r gostyngiad yn nifer yr apelau i TAAAC yn Sir Gaerfyrddin. Mae'n bosibl, fodd bynnag, ystyried effaith y gweithiwr cymorth i deuluoedd drwy gymharu tueddiadau ledled Cymru.

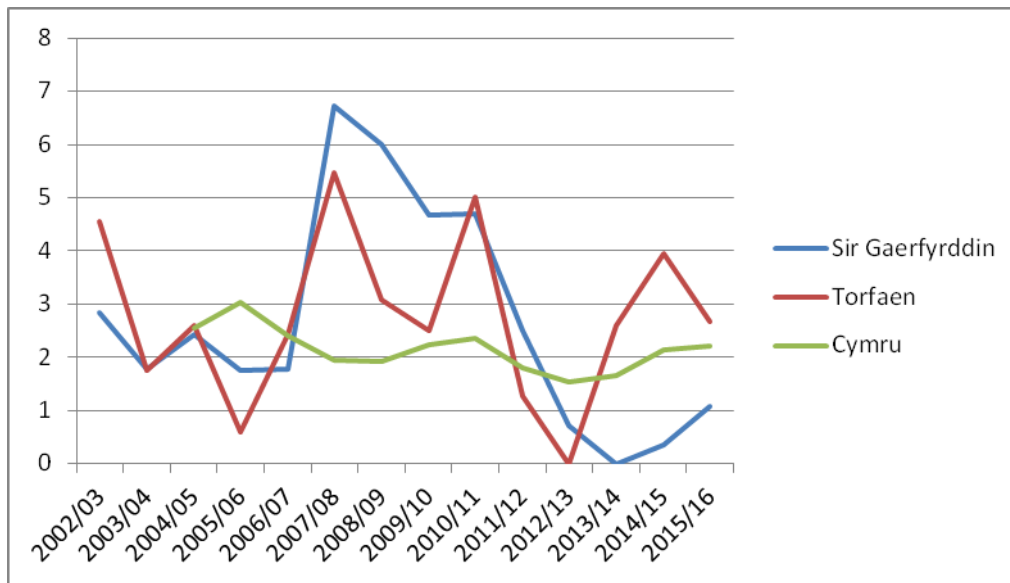
8.326 Wrth gymharu'r cyfnod 2002-03 i 2006-07 yn erbyn y cyfnod 2012-13 i 2015-16, mae Sir Gaerfyrddin wedi gweld gostyngiad o 4.5 o apelau y flwyddyn ar gyfartaledd o'i chymharu â Chymru gyfan, sydd wedi gweld gostyngiad o tua dwy

apêl y flwyddyn. Felly, er bod gostyngiad yn nifer yr apelau ar draws Cymru yn gyffredinol, mae'r gostyngiad wedi bod yn llawer mwy yn Sir Gaerfyrddin.

- 8.327 Mae hefyd yn bosibl cymharu'r cyfnod 2002-03 i 2006-07 yn erbyn y cyfnod 2012-13 i 2015-16, o ran nifer yr apelau fel cyfran o'r boblogaeth ysgol (gweler Ffigur 2 isod). Yn ystod y cyfnod 2002-03 i 2006-07, roedd dwy apêl ar gyfartaledd yn Sir Gaerfyrddin am bob 10,000 o'r boblogaeth ysgol, o gymharu â 0.5 o apelau am bob 10,000 o'r boblogaeth ysgol yn ystod y cyfnod 2012-13 i 2015-16. Hynny yw, gwelodd Sir Gaerfyrddin ostyngiad o 1.5 o apelau am bob 10,000 o'r boblogaeth ysgol. Mae'r ffigur hwn yn cymharu â gostyngiad o un apêl am bob 10,000 ar draws Cymru.
- 8.328 Mae'n bosibl y gallai'r gostyngiad yn nifer yr apelau yn Sir Gaerfyrddin fod wedi digwydd o ganlyniad i gyflwyno'r broses cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion fel rhan o'r cynllun peilot ADY, yn hytrach nag yn sgil penodi'r gweithiwr cymorth. Er mwyn ystyried hyn, mae'n bosibl cymharu'r gostyngiad mewn apelau yn Sir Gaerfyrddin ag unrhyw ostyngiad mewn apelau yn Nhorfaen, a oedd hefyd yn ymwneud â'r cynllun peilot ADY¹⁴⁸ yn ogystal â chyflwyno cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion, ond ni chyflwynwyd rôl y gweithiwr cymorth i deuluoedd yn Nhorfaen.
- 8.329 Wrth gymharu'r cyfnod 2002-03 i 2006-07 yn erbyn y cyfnod 2012-13 i 2014-15, roedd gostyngiad o 0.5 o apelau y flwyddyn ar gyfartaledd yn Nhorfaen o'i gymharu â Sir Gaerfyrddin, lle y gwelwyd gostyngiad o 4.5 o apelau y flwyddyn ar gyfartaledd.

¹⁴⁸ Roedd Sir Gaerfyrddin a Thorfaen yn ffurfio cynllun peilot B, a sefydlwyd i ddatblygu a threialu model rhyngddisgyblaethol er mwyn nodi, asesu, cynllunio ac adolygu darpariaeth ar gyfer plant a phobl ifanc sydd ag anghenion difrifol a/neu gymhleth. Y cyfnod datblygu oedd 2009 i 2011, a dilynwyd hyn gan y cynllun peilot yn ystod 2012. Felly, byddai cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion ar gyfer pobl ifanc sydd ag anghenion cymhleth a/neu ddifrifol wedi cael ei roi ar waith erbyn 2012-13 yn Sir Gaerfyrddin, pan gyflwynwyd rôl y gweithiwr cymorth i deuluoedd. Mae Torfaen yn gweithredu fel cymharydd, gan fod cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion wedi cael ei gyflwyno ar yr un pryd, ond ni chyflwynwyd rôl y gweithiwr cymorth.

Ffigur 2: apelau am bob 10,000 o'r boblogaeth ysgol 2003-04 i 2015-16

8.330 Mae casgliad tebyg yn dod i'r amlwg wrth gymharu nifer yr apelau am bob 10,000 o'r boblogaeth ysgol yn Sir Gaerfyrddin ac yn Nhorfaen. Fel y nodir uchod, gwelwyd gostyngiad o 1.5 o apelau yn Sir Gaerfyrddin rhwng y cyfnod 2002-03 i 2006-07 a 2012-13 i 2014-15. Yn ystod yr un cyfnod, ni welwyd gostyngiad yn nifer yr apelau am bob 10,000 o'r boblogaeth ysgol yn Nhorfaen. Felly, gallwn gasglu bod rôl y gweithiwr cymorth, yn hytrach na chynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion, wedi cael effaith i leihau nifer yr apelau yn Sir Gaerfyrddin.

8.331 Er bod angen gwneud ymchwil i gadarnhau'r casgliad hwn, nid yw'n syndod gan fod rôl y gweithiwr cymorth wedi'i chyflwyno i ganolbwyntio ar broses y datganiad, tra bwriedir i gynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion weithio ar gyfer pob person ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, fel ffordd o ymgysylltu â phlant, rhieni a phobl ifanc yn y broses benderfynu. Byddai disgwyl, felly, i'r gweithiwr cymorth i deuluoedd gael mwy o effaith ar anghytundebau ar lefel apêl, ac y byddai cynllunio sy'n canolbwyntio ar unigolion yn cael mwy o effaith ar osgoi anghytundebau yn fwy cyffredinol.

8.332 Yn ogystal ag osgoi apelau, disgwylir y bydd awdurdodau lleol hefyd yn osgoi anghytundebau. Nid yw'n hysbys pa gyfran o anghytundebau a gaiff eu hosgoi unwaith y bydd dulliau osgoi anghytundebau wedi cael eu rhoi ar waith. Ni fu'n

bosibl, felly, gyfrifo'n ariannol y manteision cost posibl a fyddai'n deillio o roi'r dulliau hyn ar waith. Felly, nid yw'r arbedion hyn yn hysbys.

Manteision

8.333 Fel y nodir yn Tabl 54 isod, gallai opsiwn 2 leihau costau i awdurdodau lleol a TAAAC tua £156,690 y flwyddyn.

Tabl 54: crynodeb o amcangyfrif y costau a'r manteision posibl, opsiwn 2

	Arbedion a chostau (£)
Gwasanaethau datrys anghytundebau awdurdodau lleol – anghytundebau (cynyddu'r ystod oed hyd at 25 mlwydd oed)	760
Gwasanaethau datrys anghytundebau awdurdodau lleol – apelau (cynyddu'r ystod oed hyd at 25 mlwydd oed)	150
Arbedion net o ran apelau ledled Cymru o ganlyniad i weithwyr cymorth i deuluoedd o ran ADY	-96,800
Cyfanswm	-95,890
Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru	-60,800
Cyfanswm TAAAC	-60,800
Cyfanswm gweinyddu cyhoeddus	-156,690
Darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod – anghytundebau (cynyddu'r ystod oed hyd at 25 mlwydd oed)	570
Darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod – apelau (cynyddu'r ystod oed hyd at 25 mlwydd oed)	880
Cyfanswm y darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod	1,450
Rhieni	-765,600
Cyfanswm y rhieni	-765,600
Cyfanswm yr arbedion	-920,840

8.334 Amcangyfrifir y gallai rhieni arbed £765,600, pe bai'r gostyngiad yn nifer yr apelau a gyflawnwyd yn Sir Gaerfyrddin yn cael ei ddyblygu ledled Cymru (gweler paragraff 8.345 isod). Yn ogystal, disgwylir i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod weld gostyngiad cyffredinol yn eu costau gan y byddai disgwyl i nifer yr anghytundebau a'r anghydfodau a gefnogir i TAAAC ostwng. Gan mai dim ond tua 9% o achosion o'r fath a gefnogir gan y darparwyr ar hyn o bryd (cyfartaledd o ryw

9 achos o'r nifer cyfartalog o 95 o achosion apêl), mae'n anodd amcangyfrif yr union arbedion posibl i ddarparwyr gwasanaethau. Nid yw'r arbediad posibl yn hysbys felly.

Awdurdodau Lleol

- 8.335 Bydd rhai costau rheolaidd i awdurdodau lleol o ganlyniad i ddarparu gwasanaethau datrys anghytundebau a gwasanaethau datrys anghytundebau ar gyfer pobl ifanc hyd at 25 mlwydd oed. Amcangyfrifir y bydd hyn tua £910 y flwyddyn. Yn ogystal, disgwylir costau o £1,450 i ddarparwyr gwasanaethau datrys anghydfod yn sgil cymhorthdal i wasanaethau datrys anghydfod i bobl ifanc hyd at 25 mlwydd oed.
- 8.336 Dylai'r gost hon gael ei gwrthbwysu gan arbedion posibl drwy opsiwn 2. Fel y nodir uchod, mae tystiolaeth galonogol oddi wrth Gyngor Sir Caerfyrddin sy'n awgrymu y gallai cyflwyno dulliau i osgoi anghytundebau arwain at arbedion posibl i awdurdodau lleol o £96,800 y flwyddyn.
- 8.337 Gan nad yw'n hysbys pa ddulliau y bydd awdurdodau lleol yn eu mabwysiadu, nid yw'n bosibl datgan gydag unrhyw sicrwydd y bydd yr arbedion hyn yn cael eu gwireddu. Tybir, fodd bynnag, y bydd awdurdodau lleol a darparwyr yn elwa o leiaf i'r graddau na fydd costau net iddynt wrth gyflwyno dulliau i osgoi anghytundebau.

Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru

Costau

- 8.338 Ni fydd unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol i TAAAC o ganlyniad i roi opsiwn 2 ar waith.

Manteision

- 8.339 Gan nad yw'n hysbys pa ddulliau y bydd awdurdodau lleol yn eu mabwysiadu wrth roi arferion i osgoi anghytundebau ar waith, nid yw'n bosibl nodi gydag unrhyw sicrwydd y manteision posibl i TAAAC.

- 8.340 Fodd bynnag, gellir dangos yr arbedion posibl i TAAAC ar sail amcangyfrif o'r gostyngiad ar gyfartaledd yn nifer yr apelau i TAAAC ers i'r gweithiwr cymorth i deuluoedd gael ei benodi yng Nghyngor Sir Caerfyrddin.
- 8.341 Rhwng 2012-13 a 2015-16, roedd y gost ar gyfartaledd i TAAAC yn £1,600 ar gyfer pob apêl. Byddai'r gostyngiad a welwyd yn Sir Gaerfyrddin, sef 4.5 o achosion y flwyddyn ar gyfartaledd, wedi arwain at arbedion i TAAAC o tua £7,200 y flwyddyn rhwng 2012-13 a 2015-16 – cyfanswm yr arbedion a amcangyfrifir yw £28,800.
- 8.342 Os bydd y gostyngiad hwn yn nifer yr apelau yn cael ei ddyblygu ledled Cymru, gallai hynny olygu gostyngiad o 42% yn nifer yr apelau i TAAAC. Mae'r lleihad yn nifer yr apelau yn Sir Gaerfyrddin o 6 i 1.5 rhwng 2002-03 i 2006-07 a 2012-13 i 2015-16 yn cynrychioli gostyngiad o 75%. Roedd y gostyngiad ar draws Cymru yn ystod y cyfnod hwn yn 32%. Felly, mae'r gwahaniaeth yn cyfateb i ostyngiad o 43%. Mae'n bosibl, felly, pe bai'r gostyngiad yn cael ei ddyblygu ledled Cymru, gallem weld lleihad yn nifer yr apelau ar gyfartaledd o 89 y flwyddyn i 51 y flwyddyn, sef 38 yn llai o achosion y flwyddyn. Ar sail cost gyfartalog o £1,600 ar gyfer pob apêl, mae'n bosibl y gallai TAAAC arbed £60,800 y flwyddyn.
- 8.343 Mae angen gwneud ymchwil bellach i benderfynu a oes cysylltiad rhwng cyflwyno'r gweithiwr cymorth a'r gostyngiad yn nifer yr apelau a welwyd yn Sir Gaerfyrddin. Yn ogystal, nid yw'n hysbys a fydd pob awdurdod lleol yn mabwysiadu'r un arfer â Sir Gaerfyrddin er mwyn rhoi opsiwn 2 ar waith. O ganlyniad, nid yw'n bosibl amcangyfrif gydag unrhyw sicrwydd a fydd unrhyw arbedion cost posibl i TAAAC o ganlyniad i opsiwn 2. Felly, arbedion posibl yw'r arbedion a nodir yn Tabl 54. Fodd bynnag, nid yw'r arbedion hyn wedi cael eu cynnwys yn Nhabl 69 a Thabl 70 sy'n nodi'r costau a'r arbedion cyffredinol ar gyfer yr opsiynau a ffefrir.

Plant, pobl ifanc a rhieni

- 8.344 Bydd plant a phobl ifanc yn elwa lle y bydd anghytundebau'n cael eu hosgoi ac os na fydd eu sylw'n cael ei dynnu oddi ar eu hastudiaethau gan ansicrwydd.

- 8.345 Ar hyn o bryd, amcangyfrifir bod costau cyfartalog i rieni o £7,738¹⁴⁹ wrth wneud apêl i TAAAC. Byddai gostyngiad o 4.5 o apelau y flwyddyn, felly, wedi arwain at arbedion i rieni yn Sir Gaerfyrddin o tua £34,800 y flwyddyn. Pe bai'r ffigur hwn yn cael ei ddyblygu ledled Cymru, byddai rhieni yn arbed tua £765,600.
- 8.346 Yn ogystal, mae costau cyfartalog o £3,817 i rieni ar hyn o bryd¹⁵⁰ wrth anghytuno â phenderfyniadau a wnaed gan awdurdodau lleol. Gan nad yw'n hysbys pa gyfran o anghytundebau a gaiff eu hosgoi o dan opsiwn 2, nid yw'n bosibl nodi'r manteision o ran cost ar gyfer rhieni.
- 8.347 Oherwydd yr ansicrwydd ynghylch a yw'r gostyngiad yn nifer yr apelau yn deillio o gyflwyno'r gweithwyr cymorth i deuluoedd o ran ADY, darperir yr arbedion posibl ar gyfer rhieni at ddibenion enghreifftiol. Nid ydynt wedi cael eu cynnwys yn Nhabl 69 a Thabl 70, sy'n amlinellu crynodeb o'r costau a'r arbedion sy'n gysylltiedig â'r opsiynau a ffeirir.

Risgiau

- 8.348 Mae'n bosibl y gallai'r gofyniad clir i sefydlu trefniadau ar gyfer osgoi yn ogystal â datrys anghydfodau gynyddu'r costau. Gallai hyn ddigwydd, er enghraifft, lle nad yw'r trefniadau osgoi a datrys yn cael eu rhoi ar waith mewn modd effeithiol ac, o ganlyniad, bydd costau'n cynyddu, yn hytrach na'n bod yn gweld yr arbedion disgwylidig. Er mwyn cefnogi'r broses o roi trefniadau osgoi a datrys anghytundebau ar waith mewn modd effeithiol, bydd Llywodraeth Cymru yn annog rhannu arferion da ar draws awdurdodau lleol. Yn ogystal, bydd casgliadau ac argymhellion yn sgil y broses fonitro a gwerthuso ar ôl rhoi'r trefniadau ar waith yn cael eu rhannu ag awdurdodau lleol i annog gweithredu'r trefniadau yn effeithiol.

¹⁴⁹ Ar sail cost 2013-14 o £7,500, wedi'i haddasu i adlewyrchu prisiau 2016-17.

¹⁵⁰ Ar sail cost 2013-14 o £3,700, wedi'i haddasu i adlewyrchu prisiau 2016-17.

Cyfrifoldeb dros sicrhau a chyllido darpariaeth addysg bellach arbenigol

- 8.349 Fel y nodir uchod, mae'r data ariannol a gasglwyd gan Deloitte yn cyfeirio at 2011-12 i 2013-14. Defnyddiwyd y ffigurau hyn yn yr adran hon ar sicrhau a chyllido darpariaeth addysg bellach lle mai dyna'r wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael. Mae prisiau 2013-14 hefyd wedi'u hamlinellu ar sail prisiau heddiw (2016-17) gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Yn ogystal, at ddibenion cymharu, mae'r costau i gyd wedi'u nodi ar sail prisiau 2016-17.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 8.350 O dan opsiwn 1, byddai'r cyfrifoldebau presennol o ran sicrhau a chyllido addysg ôl-16 arbenigol yn parhau.
- 8.351 Nid oes goblygiadau o ran cost ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Costau

Gyrfa Cymru

- 8.352 Mae cyllido lleoliadau arbenigol ar gyfer pobl ifanc sydd ag anawsterau a/neu anabledau dysgu yn dechrau drwy gynnal asesiad o dan adran 140 o Ddeddf 2000. Caiff asesiadau adran 140 (a140), sy'n arwain at ddatblygu Cynllun Dysgu a Sgiliau ar gyfer y person ifanc, eu cynnal ar ran Gweinidogion Cymru gan Gyrfa Cymru.
- 8.353 Fel y mae Tabl 55 isod yn ei ddangos, yn 2013-14 cynhaliodd Gyrfa Cymru 1,103 o asesiadau a140 ar gost o £343,800¹⁵¹ a chwblhaodd 119 o geisiadau am gyllid i fynd i goleg arbenigol annibynnol ar gost o £129,800 (gweler hefyd Dabl 38 uchod). A chymryd bod y lefel hon o weithgarwch yn parhau yn y blynyddoedd i

¹⁵¹ Nid yw'r gost hon wedi'i chynnwys yn y tablau cryno gan ei bod wedi'i chynnwys yn yr adran ar gynlluniau i gefnogi pobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

ddod, amcangyfrifir y bydd cost cynnal asesiad a140 a'r ceisiadau yn dod i gyfanswm o £488,600 y flwyddyn (ar sail prisiau 2016-17)¹⁵².

Tabl 55: cost ceisiadau am gyllid i Gyrfa Cymru

	2013-14	Y gost flynyddol reolaidd
		-
Nifer y ceisiadau am gyllid i fynd i goleg arbenigol annibynnol	119	-
Amcangyfrif o'r gwariant ar gwblhau ceisiadau am gyllid (£)	129,800	133,900
Cyfanswm y gwariant (£)	129,800	133,900

Llywodraeth Cymru

8.354 Yn 2015-16, daeth y gost o gyllido lleoliadau i bobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu mewn colegau arbenigol annibynnol i £12,054,251 i Lywodraeth Cymru. Amcangyfrifir cost o £12,244,983 i Lywodraeth Cymru yn 2016-17 (gweler Tabl 56 isod).

8.355 Yn ogystal, gwariodd Llywodraeth Cymru £195,720 ar gyflogau¹⁵³ swyddogion a fu'n asesu ceisiadau am gyllid i bobl ifanc dros 16 oed¹⁵⁴. Amcangyfrifir cost o £12,440,703 i Lywodraeth Cymru yn 2016-17, felly.

Byrddau iechyd

8.356 Mae Tabl 56 isod yn dangos amcangyfrif o'r costau rheolaidd i fyrddau iechyd lleol yn sgil cyllido lleoliadau colegau arbenigol annibynnol, sef £903,893. Ni ddisgwylir i'r gost hon newid o dan opsiwn 2.

¹⁵² Addaswyd prisiau 2013-14 i adlewyrchu prisiau 2016-17 gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Ar sail yr un nifer o geisiadau yn 2016-17 ag yn 2013-14.

¹⁵³ Canol ystodau cyflog 2016-17, gan gynnwys argostau. Swyddogion gweithredol £32,424; Swyddogion gweithredol uwch (HEO) £43,200 ac Uwch-swyddogion gweithredol (SEO) £55,248.

¹⁵⁴ Mae'r tîm ceisiadau cyllid ôl-16 yn cynnwys un uwch-swyddog gweithredol (SEO), un swyddog gweithredol uwch (HEO) a thri swyddog gweithredol. Defnyddiwyd man canol graddfeydd cyflog y swyddi ac eithrio yn achos y swyddogion gweithredol, lle defnyddiwyd cyfartaledd yr holl raddfeydd cyflog. Ychwanegwyd argost o 30% at y cyflogau.

Tabl 56: cost flynyddol lleoliadau colegau arbenigol annibynnol yn ôl corff cyllido

	2015/16	Y gost flynyddol reolaidd ¹⁵⁵
Nifer y dysgwyr	298 ¹⁵⁶	-
Cyfanswm cost y lleoliadau (£)	18,577,467	18,871,415
Llywodraeth Cymru (£)	12,054,251	12,244,983
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol (£)	5,633,402	5,722,538
Byrddau iechyd (£)	889,813	903,893
Cyfartaledd cost y lleoliadau (£)	62,264	63,249
Ystod y costau – isel (£)	7,136	7,249
Ystod y costau – uchel (£)	196,333	199,440

Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol

8.357 Mae Tabl 56 uchod yn dangos amcangyfrif o'r costau rheolaidd i wasanaethau cymdeithasol yn sgil lleoliadau colegau arbenigol annibynnol, sef £5,722,538. Ni ddisgwylir i'r costau hyn newid o dan opsiwn 2.

Estyn

8.358 Hyd at fis Medi 2016, roedd chwe coleg arbenigol annibynnol yng Nghymru yr oedd Estyn yn eu harolygu a'u monitro mewn cylch chwe mlynedd. Roedd y colegau'n cael eu monitro bob blwyddyn yn gyffredinol, ac eithrio blwyddyn yr arolygiad¹⁵⁷. Fel rhan o'r arolygiadau a'r ymweliadau monitro, mae'r arolygwyr yn gwerthuso:

- ansawdd yr addysg a'r hyfforddiant
- y safonau a gyrhaeddir gan y rheini sy'n derbyn yr addysg a'r hyfforddiant hwnnw; ac

¹⁵⁵ Addaswyd prisiau 2015-16 i adlewyrchu prisiau 2016-17 gan ddefnyddio'r datchwyddydd CMC. Ar sail yr un nifer o ddysgwyr ag anghenion tebyg ag yn 2015-16.

¹⁵⁶ Total learners in ISCs at various stages of study.

¹⁵⁷ O fis Medi 2016, cyflwynwyd cylch arolygu saith mlynedd. Yn ogystal, agorwyd seithfed coleg arbenigol annibynnol yng Nghymru ym mis Medi 2016. I gael rhagor o wybodaeth am arolygu colegau arbenigol annibynnol, gweler: <https://www.estyn.gov.wales/document/guidance-inspection-independent-specialist-colleges>.

- a yw'r adnoddau ariannol sydd ar gael i'r rheini sy'n darparu'r addysg a'r hyfforddiant yn cael eu rheoli'n effeithlon a'u defnyddio mewn ffordd sy'n sicrhau gwerth am arian.

- 8.359 Ar gyfartaledd mae Estyn yn treulio 16.5 diwrnod yn arolygu coleg annibynnol ar gost o ryw £14,500. Amcangyfrifir bod y broses fonitro yn cymryd 6.5 diwrnod ym mhob coleg arbenigol annibynnol ar gost o ryw £5,700 fesul coleg arbenigol annibynnol.
- 8.360 Caiff pob coleg arbenigol annibynnol ei arolygu bob chwe mlynedd, ac felly ar gyfartaledd byddai un coleg yn cael ei arolygu bob blwyddyn. Amcangyfrifir cost flynyddol o £14,500 ar gyfer y gwaith o arolygu colegau arbenigol annibynnol felly. Yn ogystal, byddai Estyn yn monitro chwe choleg arbenigol annibynnol bob blwyddyn ar gost flynyddol o ryw £34,200.
- 8.361 Ar hyn o bryd, amcangyfrifir mai cyfanswm y gost flynyddol gyfartalog o arolygu a monitro'r chwe choleg arbenigol annibynnol yng Nghymru yw tua £48,700¹⁵⁸.

Tabl 57: cost flynyddol arolygiadau ac ymweliadau monitro colegau arbenigol annibynnol i Estyn

	Y gost bob blwyddyn (£)
Arolygu	14,500
Monitro	34,200
Cyfanswm	48,700

- 8.362 Mae Tabl 58 isod yn darparu crynodeb o'r costau presennol yn ôl gweithgarwch ac asiantaeth. Amcangyfrifir mai cyfanswm cost y system bresennol yw £19,249,734 y flwyddyn. Gellir rhannu hyn yn £19,201,034 ar gyfer sicrhau darpariaeth a £48,700 ar gyfer monitro ac arolygu colegau arbenigol annibynnol. Dyma'r amcangyfrif gorau o'r gost flynyddol reolaidd ar gyfer yr opsiwn o wneud dim.

¹⁵⁸ Wrth ysgrifennu, roedd seithfed coleg arbenigol annibynnol Cymru i fod i ddechrau cymryd myfyrwyr o fis Medi 2016.

Tabl 58: crynodeb o gost flynyddol sicrhau ac arolygu darpariaeth arbenigol

	Sicrhau darpariaeth	Arolygu a monitro colegau arbenigol annibynnol
Llywodraeth Cymru (gweinyddu)	195,720	-
Llywodraeth Cymru (darpariaeth)	12,244,983	-
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol (darpariaeth)	5,722,538	-
Byrddau iechyd (darpariaeth)	903,893	-
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	-	-
Gyrfa Cymru ¹⁵⁹	133,900	-
Estyn	-	48,700
Cyfanswm¹⁶⁰	19,201,034	48,700

Manteision

8.363 Nid oes unrhyw fanteision yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

8.364 O dan y trefniadau presennol, pan fydd dysgwyr yn symud o'r ysgol i addysg bellach, maent yn symud o ddeddfwriaeth anghenion addysgol arbennig i ddeddfwriaeth anawsterau a/neu anabledau dysgu. O dan y system newydd, yr un ddeddfwriaeth fydd yn berthnasol i bob dysgwr drwy gydol yr ysgol ac addysg bellach.

8.365 Mae'r ffaith nad un cynllun sydd gan bobl ifanc o'r ysgol i addysg bellach yn golygu nad yw'r wybodaeth berthnasol yn cael ei throsglwyddo o reidrwydd gyda'r person ifanc wrth symud o'r naill i'r llall.

8.366 O dan y trefniadau presennol, yr awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am asesu anghenion ac am sicrhau darpariaeth addysgol arbennig ar gyfer plant a phobl ifanc hyd at 16 oed (neu 19 oed lle mae'r person ifanc mewn ysgol arbennig). O

¹⁵⁹ Nid yw'r costau o £354,700 sy'n deillio o asesu anghenion pobl ifanc a datblygu'r Cynlluniau Dysgu a Sgiliau wedi'u cynnwys gan eu bod wedi'u cynnwys yn yr adran ar y cynlluniau i gefnogi pobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu. Byddai eu cynnwys yma, felly, yn golygu ein bod yn eu cyfrif ddwywaith.

¹⁶⁰ Mae'r system hon yn seiliedig ar anghenion. Mae'r costau, felly, yn mynd i fyny neu i lawr bob blwyddyn yn dibynnu ar nifer ac anghenion y dysgwyr sy'n dod drwy'r system y flwyddyn honno.

hynny ymlaen, cyfrifoldeb Gyrfu Cymru, ar ran Gweinidogion Cymru, yw asesu anghenion addysg a hyfforddiant dysgwyr sy'n mynd i addysg bellach.

- 8.367 Mae'n bosibl i'r wybodaeth y mae'r awdurdod lleol wedi'i chasglu am y dysgwr yn ystod ei yrfa ysgol gael ei cholli yn ystod y cyfnod pontio. Yn wahanol i awdurdodau lleol, nid yw swyddogion Llywodraeth Cymru wedi datblygu perthynas gyda'r person ifanc, ac felly mae'r wybodaeth sydd ganddynt i seilio penderfyniadau arni yn gyfyngedig.
- 8.368 Hefyd, mae'r berthynas rhwng yr awdurdod lleol a'r person ifanc a'i rhieni yn dod i ben ac mae'n rhaid i'r rhieni ddatblygu perthynas newydd gyda Llywodraeth Cymru. Gall hyn fod yn rhwystredig i bobl ifanc a'u rhieni.

Opsiwn 2: pennu bod awdurdodau lleol yn gyfrifol am gynllunio a sicrhau darpariaeth addysg bellach arbenigol ar gyfer dysgwyr ag ADY

- 8.369 O dan opsiwn 2, lle mae gan ddysgwyr Gynllun Datblygu Unigol (CDU) a gynhelir gan yr awdurdod lleol, byddai'r cyfrifoldeb dros sicrhau darpariaeth ôl-16, gan gynnwys darpariaeth arbenigol, yn cael ei drosglwyddo i awdurdodau lleol.
- 8.370 Yn ogystal, byddai'n ofynnol i Weinidogion Cymru gynnal a chyhoeddi rhestr o ddarparwyr ôl-16 arbenigol annibynnol. Lle nad yw darparwyr yn cytuno â phenderfyniadau Gweinidogion Cymru mewn perthynas â'r rhestr, ee lle gwrthodir rhestru sefydliad, bydd darparwyr arbenigol yn gallu apelio i dribiwnlys.
- 8.371 Ni fyddai awdurdodau lleol yn gallu rhoi person ifanc mewn darpariaeth ôl-16 arbenigol annibynnol nad oedd ar y rhestr o golegau arbenigol annibynnol a gynhelir gan Weinidogion Cymru.
- 8.372 Byddai gwasanaethau addysg awdurdodau lleol yn gweithio'n uniongyrchol gydag ysgolion a darparwyr ôl-16 i nodi'r ddarpariaeth y mae ei hangen i fodloni anghenion y dysgwr, ac i sicrhau ei bod ar gael.
- 8.373 Disgwylir i opsiwn 2 arwain at gostau pontio o £9,520 (gweler Tabl 59 isod) a mantais o £133,580 bob blwyddyn.
- 8.374 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Costau

Gyrfa Cymru

- 8.375 O dan opsiwn 2, ni fydd Gyrfa Cymru yn gyfrifol bellach am ddatblygu Cynlluniau Dysgu a Sgiliau gan y bydd CDUau yn eu disodli.
- 8.376 Dysgwyr sydd ag anawsterau dysgu sy'n cael Cynlluniau Dysgu a Sgiliau ar hyn o bryd. Gan y bydd gwasanaethau addysg awdurdodau lleol yn gyfrifol am ddatblygu a chynnal CDUau ar gyfer y bobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth, disgwylir i awdurdodau lleol fod yn gyfrifol am lunio a chynnal nifer fach

o'r cynlluniau hyn ar gyfer y grŵp o bobl ifanc sydd â Chynlluniau Dysgu a Sgiliau ar hyn o bryd. Fodd bynnag, darperir ar gyfer anghenion y rhan fwyaf o bobl ifanc sydd ag anawsterau dysgu mewn sefydliad addysg bellach. Lle bo'n briodol, felly, y sefydliad addysg bellach fydd yn cynnal y rhan fwyaf o CDUau y grŵp hwn o ddysgwyr.

8.377 Ni wneir ceisiadau am gyllid o dan opsiwn 2. Ni fydd unrhyw gostau i Gyrfa Cymru, felly, o dan opsiwn 2. Fel y nodwyd uchod (gweler paragraff 8.28 uchod), bydd yna gyfnod pontio o ddwy flynedd (2018-19 i 2019-20) pan fydd Llywodraeth Cymru yn ariannu Gyrfa Cymru i helpu awdurdodau lleol i nodi lleoliadau addas. Mae yna gost dros dro, felly, i Lywodraeth Cymru o ryw £709,400 (gweler Tabl 5) i gael gweld y costau gweithredu i Lywodraeth Cymru)¹⁶¹.

8.378 Bydd trosglwyddo'r gwaith sy'n gysylltiedig â chynnal asesiadau a140 a gwneud ceisiadau i Lywodraeth Cymru am gyllid i fynd i goleg arbenigol annibynnol yn golygu y bydd Gyrfa Cymru yn cael llai o gyllid. Fel y nodwyd uchod, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ddarparu cyllid ar gyfer Gyrfa Cymru am ddwy flynedd ar ôl cyflwyno opsiwn 2.

Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol

8.379 Bydd y gyllideb bresennol a ddefnyddir gan Weinidogion Cymru ar hyn o bryd i sicrhau a chyllido darpariaeth ôl-16 arbenigol yn cael ei throsglwyddo i awdurdodau lleol wrth iddynt ysgwyddo'r cyfrifoldebau ychwanegol. At ddibenion yr asesiad effaith rheoleiddiol, rhagdybir y bydd yn cyfateb i'r gwariant presennol o £12,440,703 y flwyddyn¹⁶² Ni fydd unrhyw gostau rheolaidd ychwanegol i awdurdodau lleol, felly, yn sgil opsiwn 2¹⁶³.

¹⁶¹ Nid yw'r gost hon wedi'i chynnwys yn nhablau cryno yr adran hon gan ei bod wedi'i chynnwys yn yr adran ar gynlluniau i gefnogi pobl ifanc ag anawsterau a/neu anabledau dysgu. Byddai ei chynnwys yma, felly, yn golygu y gallai gael ei chyfrif ddwywaith.

¹⁶² Prisiau 2016-17. Darpariaeth addysgol arbennig o £12,244,983 a chostau cyflog o £195,720, gweler Tabl 58.

¹⁶³ O dan opsiwn 2, ni fydd angen i awdurdodau lleol gynnal proses geisiadau. Ni fydd unrhyw gyfrifoldebau ychwanegol, felly.

8.380 Mae Llywodraeth Cymru hefyd am ddarparu cyllid rheolaidd¹⁶⁴ am ddwy flynedd ar gyfer Gyrfu Cymru er mwyn ei gwneud yn bosibl trosglwyddo gwybodaeth o Gyrfu Cymru i awdurdodau lleol. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, hyfforddiant gan Gyrfu Cymru i awdurdodau lleol. Ni ddisgwylir unrhyw gostau pontio i awdurdodau lleol, felly.

Llywodraeth Cymru

8.381 Bydd yna gostau i Lywodraeth Cymru wrth ddatblygu a chynnal y rhestr o golegau arbenigol annibynnol.

8.382 Bydd swyddogion Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â nifer o weithgareddau gweinyddol a fydd yn cynnwys, er enghraifft, sicrhau bod darparwyr ôl-16 arbenigol annibynnol wedi cyflwyno'r holl wybodaeth sydd ei hangen er mwyn dangos eu bod yn bodloni'r meini prawf i gael bod ar y rhestr a gyhoeddir, ac i gael aros arni. Bydd y swyddogion hefyd yn adolygu adroddiadau arolygu a monitro blynyddol Estyn i sicrhau na chodwyd unrhyw bryderon¹⁶⁵. Byddant yn diweddar'u'r wybodaeth ar y rhestr a gyhoeddir am unrhyw newidiadau i ddarpariaeth ôl-16 arbenigol annibynnol a nodir gan y darparwr.

8.383 O 2016-17 y disgwyl yw gweld saith coleg arbenigol annibynnol yng Nghymru¹⁶⁶. Rydym yn disgwyl i bob un wneud cais i gael eu cynnwys ar y rhestr a gyhoeddir.

8.384 Ar hyn o bryd, mae 64 o golegau arbenigol annibynnol yn Lloegr wedi'u cofrestru ar y rhestr a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU. Disgwylir i rai darparwyr ôl-16 arbenigol annibynnol yn Lloegr wneud cais i gael bod ar restr Cymru, yn enwedig y rheini sydd ar ffin Cymru-Lloegr. Er na wyddom faint ohonynt fydd yn gwneud cais i gael eu cofrestru ar y rhestr, gallwn ddisgwyl o leiaf cymaint â nifer y darparwyr ôl-16 arbenigol annibynnol y mae'r cohort presennol o ddysgwyr Cymru yn eu defnyddio.

¹⁶⁴ Bydd cyllid pontio o £709,400 ar gael i Gyrfu Cymru (gweler Tabl 5).

¹⁶⁵ Caiff y rhain eu hanfon at Lywodraeth Cynulliad Cymru ac wedyn at yr ysgol, fel rhan o'r gwaith o fonitro'r ysgol i sicrhau yr eir i'r afael ag unrhyw ddiffygion a nodwyd.

¹⁶⁶ Mae coleg arbenigol annibynnol newydd wedi'i sefydlu yng Nghymru, ac mae disgwyl iddo ddechrau derbyn dysgwyr o 2016/17. Wrth ysgrifennu, nid oedd y coleg hwn wedi dechrau gweithredu.

- 8.385 Yn ystod 2014-15 a 2015-16, roedd dysgwyr o Gymru yn mynd i sefydliadau 10 darparwr ôl-16 arbenigol annibynnol yn Lloegr.
- 8.386 Amcangyfrifir costau gweinyddol o ryw £320. Mae hyn yn seiliedig ar swyddog gweithredol Llywodraeth Cymru'n treulio tua 60 munud ar bob un o'r 17 cais a wneir gan ddarparwyr ôl-16 arbenigol annibynnol i fod ar y rhestr¹⁶⁷. Cost drosiannol untro fyddai hyn a fyddai'n daladwy yn 2017-18.
- 8.387 Yn ogystal, bydd yn rhaid i golegau arbenigol annibynnol sydd am gael eu hystyried ar gyfer y rhestr a gyhoeddir roi gwybodaeth ariannol i Lywodraeth Cymru. Caiff yr wybodaeth honno ei hasesu gan swyddogion Llywodraeth Cymru (fel rhan o wiriad 'iechyd' ariannol). Disgwylir i'r gwiriadau ariannol gael eu gwneud gan uwch-swyddog gweithredol (SEO) a dylai gymryd 30 munud i asesu pob cais. Amcangyfrifir cost o tua £280 i asesu 17 o geisiadau gan ddarparwyr ôl-16 arbenigol annibynnol i gael bod ar y rhestr¹⁶⁸. Disgwylir costau pontio o £320 i Lywodraeth Cymru, felly, yn 2017-18 a chostau rheolaidd o £280 y flwyddyn.

Gwasanaethau Cymdeithasol a Byrddau Iechyd

- 8.388 Fel y nodwyd uchod (paragraff 8.357 a 8.356), ni ddisgwylir i'r costau newid o dan yr opsiwn hwn i wasanaethau cymdeithasol a byrddau iechyd o ran cyllido lleoliadau arbenigol.

Estyn

- 8.389 O dan opsiwn 2, bydd Estyn yn parhau i fonitro colegau arbenigol annibynnol yng Nghymru. Bydd y gost ar gyfer monitro coleg arbenigol annibynnol yr un peth ag opsiwn 1¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Ar sail cyflog cyfartalog swyddog gweithredol yn 2016-17 o £32,424 gan gynnwys argostau, cost wythnosol o £704.87 (46 wythnos) a chost fesul awr o £19.05 (37 awr). Cyfanswm y gost yw £323.86.

¹⁶⁸ Ar sail cyflog cyfartalog uwch-swyddog gweithredol (SEO) yn 2016-17 o £55,248 gan gynnwys argostau, cost wythnosol o £1201.04 (46 wythnos) a chost fesul 30 munud o £16.23 (37 awr). Cyfanswm y gost yw £275.92.

¹⁶⁹ At ddibenion enghreifftiol, mae'r RIA yn cymryd bod nifer y colegau arbenigol annibynnol wedi aros yn sefydlog ar chew coleg a bod y cylch arolygu wedi aros yr un peth. Nid yw'r naill na'r llall o'r newidiadau hyn o ganlyniad i ddarpariaethau yn y Bil.

- 8.390 Bydd Estyn hefyd yn asesu'r wybodaeth a ddarperir gan golegau arbenigol annibynnol yng Nghymru sy'n gwneud cais i gael bod ar y rhestr a gyhoeddir. Amcangyfrifir costau o tua £9,200¹⁷⁰ i Estyn a fydd yn cynnal saith asesiad. Cost drosiannol untro fyddai hyn a fyddai'n daladwy yn 2017-18.

Manteision

- 8.391 O dan opsiwn 2, disgwylir arbed £133,580 y flwyddyn (gweler Tabl 59 isod), yn sgil cael gwared â'r angen i Gyrfa Cymru wneud ceisiadau i Weinidogion Cymru sicrhau a chyllido lleoladau.
- 8.392 Gwnaed i ffwrdd hefyd â'r angen i Gyrfa Cymru ddatblygu Cynlluniau Dysgu a Sgiliau. Mae cyflwyno un cynllun sy'n dilyn person ifanc drwy gydol ei daith addysgol yn golygu na fydd angen datblygu Cynlluniau Dysgu a Sgiliau cyn i bobl ifanc fynd i addysg bellach. Yn hytrach, bydd y broses gynllunio yn digwydd fel rhan o'r broses o adolygu'r CDU. Nid yw'r fantais hon wedi'i chynnwys yn y crynodeb o'r costau ar gyfer yr adran hon gan ei bod wedi'i chynnwys yn yr adran ar gynlluniau i gefnogi plant a phobl ifanc ag ADY.
- 8.393 Byddai'r cydberthnasau sydd wedi'u meithrin yn cael eu cadw ac ni fydd yr wybodaeth y mae'r awdurdod lleol wedi'i chasglu am y person ifanc yn cael ei cholli pan aiff i addysg bellach.

¹⁷⁰ Ar sail 1.5 diwrnod ar gyfradd ddyddiol o £878. Cyfanswm y gost yw £9,219.

Tabl 59: y gwahaniaeth mewn costau

	Costau blynyddol - gwneud dim	Costau pontio 2017-18 i 2020-21	Costau blynyddol - opsiwn 2	Y gwahaniaeth o ran costau rheolaidd
Llywodraeth Cymru - gweinyddu	195,720	320	280	-195,400
Llywodraeth Cymru - darpariaeth	12,244,983		0	-12,244,983
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol - darpariaeth	5,722,538		5,722,538	0
Byrddau iechyd - darpariaeth	903,893		903,893	0
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	0		12,440,703	12,440,703
Gyrfa Cymru	133,900		0	-133,900
Estyn	48,700	9,200	48,700	0
Cyfanswm	19,249,734	9,520	19,116,114	-133,580

8.394 Byddai trosglwyddo'r cyfrifoldeb i awdurdodau lleol yn galluogi gwasanaethau addysg awdurdodau lleol a gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol i gydweithio wrth ddatblygu'r ddarpariaeth a negodi'r gost. Yn hyn o beth, mae'r awdurdod lleol mewn sefyllfa well na swyddogion Llywodraeth Cymru i hyrwyddo pecynnau cymorth lleol yn ogystal â darparu gwell trefniadau pontio rhwng ysgolion ac addysg bellach a thu hwnt.

8.395 Yn ogystal, byddai ymgymryd â rôl uniongyrchol yn caniatáu i'r awdurdod lleol gydweithio â sefydliadau addysg bellach a darparwyr arbenigol lleol wrth ddatblygu darpariaeth leol ar gyfer pobl ifanc ag anghenion cymhleth. Bydd hyn yn hwyluso'r ffordd i awdurdodau lleol a sefydliadau addysg bellach gydgynllunio lleoliadau ar sail anghenion plant a phobl ifanc tra byddant yn dal yn yr ysgol. Gellid ehangu darpariaeth ôl-16 ar gyfer pobl ifanc sydd ag anghenion cymhleth yn lleol felly. Gallai hyn leihau'r arfer o'u lleoli mewn sir neu wlad arall, gan sicrhau arbedion yn sgil hynny. Byddai pobl ifanc a'u teuluoedd yn elwa ar opsiwn darpariaeth leol.

- 8.396 Ni fu'n bosibl amcangyfrif nifer y lleoliadau lleol a fyddai'n cael eu trefnu yn lle'r lleoliadau mewn sir neu wlad arall. Nid ydym yn gwybod yn iawn beth fyddai hyd a lled y fantais hon, felly.
- 8.397 Dylai rhestr Gweinidogion Cymru o golegau arbenigol annibynnol roi sicrwydd i awdurdodau lleol ac i bobl ifanc ynghylch safonau ac ansawdd yr addysgu.
- 8.398 Bydd hefyd yn cynyddu ymwybyddiaeth o'r ddarpariaeth arbenigol sydd ar gael, gan y bydd y rhestr a gyhoeddir yn amlinellu'r ddarpariaeth benodol y gall pob coleg arbenigol annibynnol ei chynnig.
- 8.399 Bydd y rhestr yn hwyluso'r ffordd i awdurdodau lleol osod pobl ifanc mewn colegau arbenigol annibynnol priodol, a allai sicrhau defnydd mwy effeithiol o arian cyhoeddus yn sgil deilliannau positif i'r bobl ifanc.

Risgiau

- 8.400 Mae yna risg y caiff yr wybodaeth y mae Gyrfu Cymru wedi'i chasglu am ddarpariaeth ôl-16 arbenigol ei cholli, o ran y cymorth y gall ei ddarparu i grwpiau penodol o bobl ifanc ag anghenion ychwanegol. Yn ei dro, mae yna risg y gallai hyn arwain at leoliadau amhriodol a mwy o apeliadau ynghylch penderfyniadau awdurdodau lleol.
- 8.401 Disgwylir i'r risg hon fod yn isel a gellir ei chadw'n isel drwy sicrhau bod Gyrfu Cymru yn trosglwyddo gwybodaeth i awdurdodau lleol. Fel y nodir uchod, mae Llywodraeth Cymru am ddarparu cyllid rheolaidd am ddwy flynedd i Gyrfu Cymru er mwyn ei gwneud yn bosibl trosglwyddo gwybodaeth o Gyrfu Cymru i awdurdodau lleol. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, hyfforddiant gan Gyrfu Cymru i awdurdodau lleol.
- 8.402 Mae yna risg y gallai'r costau gynyddu lle bydd colegau arbenigol annibynnol yn apelio i'r tribiwnlys yn erbyn penderfyniadau a wneir gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â'r rhestr, ee gwrthod rhestru sefydliad. Fodd bynnag, ystyrir bod hon yn risg fach iawn yng ngoleuni profiad o drefniadau tebyg mewn perthynas â chofrestru ysgolion annibynnol.

8.403 O dan opsiwn 2, mae'r hawl i apelio sydd gan golegau arbenigol annibynnol yn erbyn penderfyniadau a wneir gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â'r rhestr yn debyg i'r hawl i apelio sydd gan ysgolion annibynnol yn erbyn penderfyniadau Gweinidogion Cymru mewn perthynas â chofrestru¹⁷¹. Mae profiad o'r system a ddefnyddir i gofrestru ysgolion annibynnol yng Nghymru yn dangos na chyflwynwyd unrhyw apeliadau ers iddi gael ei sefydlu yn 2002. Mae'n bosibl bod hyn oherwydd:

- y cydweithio agos gydag Estyn;
- y cymhelliant sy'n codi o'r cysylltiad rhwng cofrestru a gallu'r darparwr i weithredu;
- y cyfle i ddarparwyr gyflwyno cynllun gweithredu sy'n nodi sut y byddant yn rhoi sylw i unrhyw safonau nad ydynt wedi eu bodloni'r tro cyntaf, ac erbyn pryd y byddant yn gwneud hynny.

8.404 Dilynir dull tebyg wrth weithredu'r rhestr er mwyn lleihau'r posibilrwydd o herio.

¹⁷¹ Mae'r system i gofrestru ysgolion annibynnol o dan Ran 10 o Ddeddf Addysg 2002 yn rhoi'r hawl i berchennog ysgol annibynnol apelio yn erbyn penderfyniad gan Weinidogion Cymru i wrthod cofrestru'r ysgol neu ganslo'r cofrestriad. Gwneir yr apeliadau hyn i Siambr Iechyd, Addysg a Gofal Cymdeithasol Tribiwnlys yr Haen Gyntaf, rhan o Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi, un o asiantaethau'r Weinyddiaeth Gyfiawnder, y mae ei hawdurdodaeth yn cwmpasu Cymru a Lloegr.

Cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol o safbwynt anghenion addysgol arbennig

- 8.405 Mae 66 ysgol annibynnol yng Nghymru¹⁷², ac mae 31 ohonynt wedi cael 'cymeradwyaeth gyffredinol' i dderbyn dysgwyr sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig.
- 8.406 Ar hyn o bryd, mae yna ddwy system ddeddfwriaethol wahanol ar gyfer 'cofrestru' a 'cymeradwyo' ysgolion annibynnol yng Nghymru o safbwynt anghenion addysgol arbennig¹⁷³.
- 8.407 Rhaid i unrhyw sefydliad sydd am weithredu fel ysgol yn y sector annibynnol gael ei gofrestru gyda Gweinidogion Cymru. Caiff pob ysgol annibynnol ei harolygu gan Estyn fel rhan o gylch arolygu saith mlynedd. Cyflwynwyd y cyfnod arolygu hwn ym mis Medi 2016.
- 8.408 Yn ogystal, rhaid i Weinidogion Cymru gymeradwyo ysgol annibynnol i gael derbyn plant a phobl ifanc â datganiad anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol. Gall sefydliadau naill ai geisio cymeradwyaeth pan fyddant yn gwneud cais i fod yn ysgol annibynnol gofrestredig neu, os yw ysgol wedi cofrestru eisoes, gall gyflwyno cais ar gyfer newid sylweddol. Yn y ddau achos, rhaid nodi'r math o anghenion addysgol arbennig y gellir darparu ar eu cyfer. Bydd ysgolion annibynnol sydd wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig yn cael eu monitro bob blwyddyn gan Estyn.
- 8.409 Os nad yw ysgol annibynnol wedi'i chymeradwyo i dderbyn plant â datganiad anghenion addysgol arbennig, mae modd i awdurdod lleol geisio cydsyniad Gweinidogion Cymru i leoli un plentyn sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig o fewn yr ysgol. Ers 2008, mae 24 ysgol ar draws Cymru a Lloegr wedi

¹⁷²<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Independent-Schools/Schools/schools-by-localauthorityregion-year>

¹⁷³ Mae adran 160 o Ddeddf Addysg 2002 yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion gofrestru o safbwynt anghenion addysgol arbennig, ac mae adran 347 o Ddeddf Addysg 1996 yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion gael cymeradwyaeth Gweinidogion Cymru er mwyn derbyn plentyn sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig.

derbyn disgyblion ar sail cydsyniad Gweinidogion Cymru¹⁷⁴. Yn yr achos hwn, ni fydd yr ysgol annibynnol y mae'r dysgwr yn cael ei dderbyn iddi yn cael ei monitro'n flynyddol gan Estyn.

- 8.410 Mae nifer y ceisiadau am gydsyniad i dderbyn dysgwr â datganiad anghenion addysgol arbennig i ysgol annibynnol yn seiliedig ar y galw. Felly, gall y niferoedd amrywio o un flwyddyn i'r llall. Er enghraifft, yn ystod 2014/15 cafwyd 17¹⁷⁵ cais am gydsyniad i dderbyn disgyblion i chwe ysgol annibynnol yng Nghymru, o'i gymharu â chwe¹⁷⁶ chais ar gyfer tair ysgol annibynnol yn ystod 2015/16. Roedd nifer y ceisiadau ar gyfer ysgolion yn Lloegr yn fwy sefydlog. Yn ystod 2014/15, cafwyd saith cais ar gyfer chwe ysgol annibynnol yn Lloegr, o'i gymharu â deg cais ar gyfer saith ysgol annibynnol yn 2015/16. Felly, cafwyd cyfanswm o 40 cais yn ystod 2014/15 a 2015/16 ar gyfer 18 ysgol¹⁷⁷ yng Nghymru a Lloegr.
- 8.411 Mae modd i rieni wneud eu trefniadau eu hunain i dalu am le i blentyn neu berson ifanc â datganiad anghenion addysgol arbennig mewn ysgol annibynnol nad yw wedi'i chymeradwyo gan Weinidogion Cymru, cyhyd ag y bo'r awdurdod sy'n cynnal y datganiad yn fodlon bod y trefniadau'n addas.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 8.412 O dan opsiwn 1, bydd y trefniadau presennol ar gyfer cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol sydd am dderbyn plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig yn parhau.

Costau

- 8.413 Fel y mae Tabl 60 a Thabl 61 yn nodi, amcangyfrifir mai cost opsiwn 1 yw £451,020. Mae hyn yn cynnwys cost o £63,420 ar gyfer cofrestru, cymeradwyaeth

¹⁷⁴ Mae'r cofnodion yn mynd yn ôl i Fai 2008. Ers hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi cydsyniad i 24 ysgol nad ydynt wedi cofrestru i dderbyn disgyblion ag anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol, i dderbyn disgyblion ag anghenion addysgol arbennig. Mae 14 o'r ysgolion hyn bellach wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn pobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig.

¹⁷⁵ Blwyddyn ariannol. Ac eithrio ceisiadau nad oedd eu hangen gan fod yr ysgol eisoes wedi'i chofrestru.

¹⁷⁶ Blwyddyn ariannol. Ac eithrio ceisiadau nad oedd eu hangen gan fod yr ysgol eisoes wedi'i chofrestru.

¹⁷⁷ Cyfanswm nifer yr ysgolion unigol y gwnaeth awdurdodau lleol gais am gydsyniad Gweinidogion Cymru iddynt gael derbyn dysgwr â datganiad anghenion addysgol arbennig rhwng 2014-15 a 2015-16 yw 18 yn hytrach na 22. Y rheswm am hyn yw bod rhai ceisiadau yn 2015-16 yn ymwneud â chydsyniad i osod dysgwr mewn ysgol lle rhoddwyd cydsyniad i osod person ifanc yn 2014-15.

gyffredinol a chydsyniad unigol, a £387,600 ar gyfer arolygu a monitro. Estyn sy'n ysgwyddo'r rhan fwyaf o'r costau, sef £414,550.

Tabl 60: cost cofrestru, cymeradwyaeth gyffredinol a chydsyniad unigol yn ôl corff

	Cofrestru a chymeradwyaeth (£)	Newid sylweddol (£)	Cydsyniad unigol (£)	Cyfanswm (£)
Ysgolion	9,600	25	1,000	10,625
Llywodraeth Cymru	70	5	110	185
Estyn	45,700	650	5,900	52,250
Gwasanaeth addysg awdurdodau lleol	0	0	360	360
Cyfanswm	55,370	680	7,370	63,420

Tabl 61: cost arolygu a monitro

	Arolygu pob ysgol annibynnol (£)	Arolygu ysgolion annibynnol nad ydynt wedi'u cymeradwyo (£)	Arolygu ysgolion annibynnol sydd wedi'u cymeradwyo (£)	Monitro'n flynyddol ysgolion annibynnol sydd wedi'u cymeradwyo (£)	Cyfanswm (£)
Estyn	210,700	136,100	74,600	151,600	362,300
Ysgolion	10,400	5,500	4,900	14,900	25,300
Cyfanswm	221,100	141,600	79,500	166,500	387,600

Cost y broses o gofrestru a chael cymeradwyaeth gyffredinol

Llywodraeth Cymru

8.414 Ar ôl derbyn cais i gofrestru¹⁷⁸ ysgol annibynnol, bydd Llywodraeth Cymru'n gwirio bod y ffurflen wedi'i chwblhau'n gywir a bod yr holl waith papur angenrheidiol wedi'i gyflwyno, cyn anfon y cais ymlaen at Estyn.

8.415 Rhwng 2011/12 a 2015/16, daeth 19 cais i law¹⁷⁹ ar gyfer cofrestru ysgol annibynnol, sef tua phedwar y flwyddyn ar gyfartaledd. Rhyw £18¹⁸⁰ oedd y gost i

¹⁷⁸ Bydd unrhyw gais lle mae sefydliad wedi nodi ei ddymuniad i dderbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig, yn cael ei ystyried ar gyfer cymeradwyaeth gyffredinol hefyd ar yr un pryd. Dyma broses gofrestru integredig. Nid oes proses ar wahân ar gyfer cael cymeradwyaeth gyffredinol.

Lywodraeth Cymru ar gyfer cwblhau'r broses wirio ar gyfer pob cais cyn ei anfon ymlaen at Estyn, ac ymateb i'r ysgol yn dilyn argymhelliad Estyn. Felly, amcangyfrifir mai cyfanswm y gost bob blwyddyn yw tua £70¹⁸¹.

Estyn

8.416 Mae gan Estyn broses dair rhan¹⁸² ar gyfer arolygu ceisiadau i gofrestru fel ysgol annibynnol:

- asesiad o'r wybodaeth a ddarparwyd ar y ffurflen gais
- ymweliad cyn cofrestru ac adroddiad i Lywodraeth Cymru yn amlinellu ei argymhelliad
- ymweliad ar ôl cofrestru.

8.417 Mae Estyn yn cymryd 13 diwrnod ar gyfartaledd i gwblhau'r broses arolygu fel y nodwyd uchod, ar gost o ryw £11,400¹⁸³ ar gyfer pob cais i gofrestru. Felly, cyfanswm y gost ar sail pedwar cais i gofrestru ysgol annibynnol bob blwyddyn yw £45,700 (gweler Tabl 60 uchod).

8.418 Ar ôl cofrestru, mae Estyn yn arolygu ysgolion annibynnol fel rhan o'r cylch arolygu saith mlynedd cyffredinol. Mae Estyn yn treulio rhwng 17 a 35 diwrnod yn arolygu ysgol annibynnol, yn dibynnu ar faint yr ysgol. Y gost gyfartalog ar gyfer arolygu ysgol annibynnol yw £21,072¹⁸⁴.

8.419 Mae'r rhan fwyaf o arolygiadau o ysgolion annibynnol cymeradwy yn cymryd 17 diwrnod ar gost o £14,926¹⁸⁵, ac mae'r rhan fwyaf o arolygiadau o ysgolion

¹⁷⁹ 2 yn 2011/12, 5 yn 2012/13, 2 yn 2013/14, 3 yn 2014/15 a 7 yn 2015/16.

¹⁸⁰ Yn seiliedig ar swyddog gweithredol yn treulio awr ar bob cais. Cyflog cyfartalog o £31,200 gan gynnwys argostau, cost wythnosol o £678.26 (46 wythnos) a chost bob awr o £18.33 (37 awr). Mae'r costau cyflog ar gyfer 2014/15 a 2015/16 yr un peth.

¹⁸¹ £18*4 cais y flwyddyn=£72

¹⁸² Os yw sefydliad wedi nodi ei fod yn dymuno derbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig, bydd Estyn yn ystyried fel rhan o'i broses gofrestru a ddylid argymhell bod y sefydliad yn cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig.

¹⁸³ Yn seiliedig ar gyfradd ddyddiol o £878. Mae'r gyfradd hon wedi'i seilio ar y gyllideb gyfan o £11.594 miliwn wedi'i rhannu â chyfanswm nifer y diwrnodau o weithgaredd AEM sydd ar gael mewn blwyddyn (60AEM*220 diwrnod gwaith=13,200 diwrnod).

¹⁸⁴ Ffynhonnell: Estyn

¹⁸⁵ Ffynhonnell: Estyn

annibynnol nad ydynt wedi'u cymeradwyo yn cymryd 31 diwrnod ar gost o £27,218¹⁸⁶.

- 8.420 Mae Estyn yn arolygu 10 ysgol annibynnol ar gyfartaledd bob blwyddyn ar gost o ryw £210,700 y flwyddyn. O'r ysgolion hyn, bydd cyfartaledd o bump yn ysgolion annibynnol cymeradwy. Mae'n costio £14,926 ar gyfer arolygu pob ysgol annibynnol gymeradwy. Felly, rhyw £74,600 y flwyddyn yw'r gost i Estyn ar gyfer arolygu pum ysgol o'r fath bob blwyddyn.
- 8.421 Bydd y pum ysgol annibynnol sy'n weddill yn ysgolion nad ydynt wedi'u cymeradwyo, ac mae'n cymryd 31 diwrnod i arolygu ysgolion o'r fath ar gost o £27,218. Golyga hyn ei fod yn costio rhyw £136,100 y flwyddyn i arolygu'r pum ysgol annibynnol nad ydynt wedi'u cymeradwyo. Felly, cyfanswm y gost i Estyn ar gyfer arolygu ysgolion annibynnol yw £210,700 (gweler Tabl 61 uchod).
- 8.422 Yn ogystal ag arolygu, mae Estyn yn mynd ati bob blwyddyn i fonitro ysgolion annibynnol sydd wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig. Amcangyfrifir bod y broses fonitro'n cymryd 6.5 diwrnod ar gost o ryw £5,700 fesul ysgol. Y gost i Estyn ar gyfer monitro 31 ysgol annibynnol gymeradwy yng Nghymru fyddai rhyw £176,900 y flwyddyn, pe bai'r monitro'n digwydd bob blwyddyn. Gan fod Estyn yn cynnal ymweliadau monitro chwe blynedd o bob saith am fod un o'r blynyddoedd yn arolygiad llawn, y gost flynyddol ar gyfartaledd i Estyn ar gyfer ymweliadau monitro yw tua £151,600¹⁸⁷ (gweler Tabl 61 uchod).
- 8.423 Cyfanswm y gost i Estyn ar gyfer arolygu a monitro ysgolion yw £362,300 y flwyddyn.

Ysgolion annibynnol

¹⁸⁶ Ffynhonnell: Estyn

¹⁸⁷ Mae ymweliad monitro unigol yn costio £5,707 i Estyn, ac mae cynnal ymweliad monitro blynyddol i 31 ysgol yn costio £176,917. Felly, y gost flynyddol gyfartalog ar gyfer chwe o bob saith blynedd yw $(176,917/7)*6 = 151,643$.

- 8.424 Ar hyn o bryd, mae angen i sefydliadau sy'n dymuno cofrestru i fod yn ysgol annibynnol wneud cais i Lywodraeth Cymru¹⁸⁸. Os yw sefydliad yn dymuno cofrestru i fod yn ysgol annibynnol sy'n derbyn pobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig, bydd angen i'r sefydliad nodi'r anghenion addysgol arbennig y gellir darparu ar eu cyfer fel rhan o'r broses gofrestru.
- 8.425 Amcangyfrifir bod ysgolion yn treulio dwy awr yn casglu'r gwaith papur angenrheidiol ac yn cwblhau'r ffurflen gais. A chymryd bod y ffurflen gais yn cael ei chwblhau gan y pennaeth arfaethedig, amcangyfrifir mai'r gost ar gyfer gwneud cais i gofrestru yw £100 fesul ysgol¹⁸⁹. Felly, cyfanswm y gost bob blwyddyn ar sail pedwar cais i gofrestru ysgol annibynnol yw tua £400.
- 8.426 Fel rhan o'r broses ymgeisio, mae angen i ysgolion gyflwyno cynlluniau o'r ysgol wrth raddfa mewn metrau sgwâr yn dangos safle'r ysgol a manylion yr holl adeiladau. Ni fu modd pennu cost fesul ysgol ar gyfer y gofyniad hwn oherwydd bod amgylchiadau pob ysgol yn wahanol. Er enghraifft, efallai bod gan rai ysgolion gynlluniau eisoes a ddrafftiwyd gan bensaer fel rhan o gais am ganiatâd cynllunio, neu efallai bydd rhai'n dewis drafftio cynlluniau'n fewnol neu gomisiynu pensaer i ddatblygu'r cynlluniau.
- 8.427 Bydd perchennog/perchnogion yr ysgol yn gorfod cael gwiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS). Mae'r perchennog yn cynnwys y rheini sydd â'r cyfrifoldeb am lywodraethu'r ysgol, megis aelodau'r bwrdd llywodraethu. Mae gwiriad gan y DBS yn costio £44 ar hyn o bryd¹⁹⁰. Bydd nifer y gwiriadau sydd eu hangen yn dibynnu ar nifer y perchnogion. At ddibenion enghreifftiol, tybir bod gan bob ysgol fwrdd llywodraethwyr sydd â rhwng 15 a 30 o aelodau¹⁹¹, sy'n costio

¹⁸⁸ Ceir gwybodaeth ynghylch cofrestru ysgol annibynnol yn y ddogfen isod (Saesneg yn unig):

<http://gov.wales/docs/dcells/publications/141126-independent-school-registration-handbook-en.pdf>

¹⁸⁹ Yn seiliedig ar gyflog pennaeth o £85,848 gan gynnwys argostau, £1,866 yr wythnos (46 wythnos) a £50 yr awr (37 awr).

Canllaw IAPS: <https://www.hcrlaw.com/wp-content/uploads/2015/06/Independent-Schools-%E2%80%93-IAPS-Guide-to-Salaries-2015.pdf>

Canllaw NASUWT:

http://www.nasuwt.org.uk/consum/groups/public/@salariespensionsconditions/documents/nas_download/nas_uwt_014603.pdf

¹⁹⁰ <https://www.gov.uk/disclosure-barring-service-check/overview>

¹⁹¹ <http://www.moderngovernor.com/wp-content/uploads/2011/06/Who-Governs-the-Governors.pdf>

£1,000 ar gyfartaledd fesul ysgol¹⁹². Felly, tua £4,000 yw'r cyfanswm bob blwyddyn ar gyfer pedair ysgol.

- 8.428 Cynhelir ymweliad ag ysgolion cyn ac ar ôl iddynt gofrestru. Bydd staff yn helpu i baratoi ar gyfer yr ymweliadau, yn cwrdd â'r arolygwyr, yn tywys yr arolygwyr o amgylch yr ysgol ac yn ymateb i geisiadau ganddynt am ragor o wybodaeth. Bydd disgwyl i'r ysgol dreulio diwrnod a hanner ar weithgareddau'n ymwneud ag ymweliad cyn cofrestru a dau ddiwrnod ar weithgareddau'n ymwneud ag ymweliad ar ôl cofrestru. Amcangyfrifir mai £1,300 fesul ysgol yw'r gost i ysgolion¹⁹³. Felly, y gost bob blwyddyn ar gyfer pedair ysgol yw tua £5,200.
- 8.429 Felly, byddai'n costio rhyw £2,400 i ysgolion gwblhau'r broses gofrestru¹⁹⁴, sy'n gyfanswm o tua £9,600 ar gyfer pedair ysgol bob blwyddyn (gweler Tabl 60 uchod).
- 8.430 Ar ôl cofrestru, bydd ysgolion yn cael eu harolygu gan Estyn fel rhan o'r cylch arolygu saith mlynedd. Bydd disgwyl i ysgolion dreulio tri diwrnod ar weithgareddau sy'n gysylltiedig â'r arolygiad, a hynny unwaith bob saith mlynedd. A chymryd bod y pennaeth yn ymgymryd â'r gweithgareddau hyn, amcangyfrifir mai'r gost i ysgolion fydd tua £1,100¹⁹⁵ fesul arolygiad, gyda chost gyfartalog o ryw £160¹⁹⁶ y flwyddyn. Felly, amcangyfrifir cost o £10,400¹⁹⁷ y flwyddyn ar gyfer y 66 ysgol annibynnol gofrestredig yng Nghymru. O'r cyfanswm hwn, £4,900 yw'r gost o arolygu'r 31 ysgol annibynnol gymeradwy (gweler Tabl 61 uchod).
- 8.431 Os yw ysgol yn llwyddo i gael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig, bydd yn destun proses fonitro flynyddol. Caiff y gwaith monitro ei wneud chwe blynedd o bob saith am fod arolygiad llawn unwaith bob chwe blynedd. A chymryd bod ysgol yn treulio 1.5 diwrnod ar weithgareddau

¹⁹²Nifer cyfartalog o lywodraethwyr $22,5*44=990$.

¹⁹³ Yn seiliedig ar gyflog pennaeth o £85,848 gan gynnwys argostau, £1,866 yr wythnos (46 wythnos) a £373 y diwrnod.

¹⁹⁴ £1,000 ar gyfartaledd ar wiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd, £1,300 ar ymweliadau cyn ac ar ôl cofrestru a £100 ar y cais

¹⁹⁵ Yn seiliedig ar gyflog pennaeth o £85,848 gan gynnwys argostau, £1,866 yr wythnos (46 wythnos) a £373 y diwrnod. $3*£373=£1,119$

¹⁹⁶ $1/7$ o'r gost o £1,100 fesul arolygiad. Cost o £157 fesul arolygiad i bob ysgol.

¹⁹⁷ $£157.88*66=£10,420.08$

sy'n gysylltiedig ag ymweliad monitro, fel tywys yr arolygydd a darparu gwybodaeth bellach, amcangyfrifir mai'r gost i ysgolion yw £560 fesul ymweliad¹⁹⁸, gyda chost gyfartalog flynyddol o ryw £480¹⁹⁹ fesul ysgol. Felly, amcangyfrifir mai cyfanswm y gost i'r 31 ysgol gymeradwy yng Nghymru yw tua £14,900 y flwyddyn.

¹⁹⁸ Yn seiliedig ar gyflog pennaeth o £85,848 gan gynnwys argostau, £1,866 yr wythnos (46 wythnos) a £373 y diwrnod.

¹⁹⁹ 6/7 o £560 yw £467.

Cost - newid sylweddol i dderbyn pobl ifanc â datganiad anghenion addysgol arbennig

Llywodraeth Cymru

- 8.432 Os nad yw ysgol annibynnol wedi gofyn am gael derbyn plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig wrth gofrestru, ac felly cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn plant a phobl ifanc â datganiadau anghenion addysgol arbennig, gall yr ysgol wneud cais dilynol am gymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru i wneud hynny.
- 8.433 Ar ôl i gais ddod i law ar gyfer newid sylweddol i dderbyn plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig, mae Llywodraeth Cymru'n gwirio bod y cais yn gyflawn cyn gofyn am sylwadau Estyn.
- 8.434 Mae'n cymryd tua 30 munud i Lywodraeth Cymru wirio cais ac mae'r broses hon yn costio rhyw £9 fesul cais²⁰⁰. Yn ystod blynyddoedd academaidd 2014/15 a 2015/16, un cais yn unig ddaeth i law ar gyfer newid sylweddol mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig²⁰¹. A chymryd bod un cais bob dwy flynedd ar gyfartaledd, amcangyfrifir mai £5 y flwyddyn yw'r gost i Lywodraeth Cymru (gweler Tabl 60 uchod).

Estyn

- 8.435 Ar ôl cael cais gan Lywodraeth Cymru i ystyried cais am newid sylweddol gan ysgol annibynnol, mae Estyn yn cynnal asesiad cyn gwneud ei argymhelliad. Amcangyfrifir bod y broses asesu'n cymryd 1.5 diwrnod ar gost o ryw £1,300 fesul cais. A chymryd bod angen asesu un cais ar gyfer newid sylweddol bob dwy flynedd, amcangyfrifir mai'r gost i Estyn yw £650 y flwyddyn (gweler Tabl 60 uchod).
- 8.436 Mae Estyn yn monitro'r ysgolion hynny sydd wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig, yn flynyddol.

²⁰⁰ Yn seiliedig ar swyddog gweithredol yn treulio awr ar bob cais. Cyflog cyfartalog o £31,200 gan gynnwys argostau, cost wythnosol o £678.26 (46 wythnos) a chost bob awr o £18.33 (37 awr).

²⁰¹ Nid yw data'n ymwneud â newidiadau sylweddol cyn Medi 2014 wedi'u dadelfennu yn ôl y math o newid y gwneir cais amdano.

Amcangyfrifir bod y broses fonitro yn cymryd 6.5 diwrnod ar gost o ryw £5,700 fesul ysgol. A chymryd bod un ysgol bob dwy flynedd yn cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig, y gost bob blwyddyn fyddai £2,850. Fodd bynnag, cynhelir ymweliadau monitro chwe blynedd o bob saith am fod arolygiad llawn unwaith bob chwe blynedd. Felly, rhyw £2,400 y flwyddyn²⁰² yw'r gost ar gyfer cynnal ymweliadau monitro ag ysgolion ychwanegol sydd wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn pobl ifanc â datganiadau anghenion addysgol arbennig. Mae'r gost ar gyfer monitro'r ysgolion sydd newydd gael eu cofrestru wedi'i chynnwys yn y gost ar gyfer monitro pob un o'r 31 ysgol gymeradwy yng Nghymru (gweler paragraff 8.422 uchod)²⁰³.

Ysgolion annibynnol

- 8.437 Os yw ysgol annibynnol yn penderfynu ar ôl cyflwyno cais ei bod yn dymuno derbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig, rhaid iddi gael cymeradwyaeth gyffredinol gan Lywodraeth Cymru. I gael cymeradwyaeth ar gyfer newid sylweddol mewn perthynas â darpariaeth anghenion addysgol arbennig, mae gofyn i ysgolion annibynnol ysgrifennu at Lywodraeth Cymru yn nodi niferoedd ac ystod oedran y disgyblion arfaethedig a darparu gwybodaeth am y math o anghenion addysgol arbennig y bydd yn darparu ar eu cyfer.
- 8.438 Ni ddisgwylir i'r gwaith o baratoi cais o'r fath i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig a chasglu unrhyw wybodaeth ychwanegol²⁰⁴ gymryd mwy nag awr. A chymryd bod y cais yn cael ei wneud gan y pennaeth, amcangyfrifir mai'r gost fesul ysgol yw £50. Cyfanswm y gost bob blwyddyn ar sail un cais bob dwy flynedd yw tua £25 (gweler Tabl 60 uchod).
- 8.439 Os yw ysgol yn llwyddo i gael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr ag anghenion addysgol arbennig, bydd yn destun monitro blynyddol. Caiff y gwaith monitro ei wneud pum mlynedd o bob chwech am fod arolygiad llawn unwaith bob

²⁰² (£2,850/7)*6=£2,442.86.

²⁰³ Mae'r ysgolion sydd newydd gael eu cymeradwyo wedi'u cynnwys yn y 31 ysgol y mae Estyn yn eu monitro, gan fod cyfanswm o 31 ysgol gymeradwy yng Nghymru. Felly, mae'r gost hon eisoes wedi'i chynnwys yn y gost o fonitro'r 31 ysgol hyn.

²⁰⁴ Yn dibynnu ar nifer y disgyblion y bwriedir darparu ar eu cyfer, gall Llywodraeth Cymru ofyn am fanylion ynghylch y cwricwlwm a chynlluniau gwaith, a dau gopi o gynlluniau'r ysgol wrth raddfa mewn metrau sgwâr os gwnaed addasiadau i safle'r ysgol.

chwe blynedd. A chymryd bod ysgol yn treulio 1.5 diwrnod ar weithgareddau sy'n gysylltiedig ag ymweliad monitro, fel tywys yr arolygydd a darparu gwybodaeth bellach, amcangyfrifir mai'r gost i ysgolion fydd £560 fesul ymweliad²⁰⁵, gyda chost gyfartalog flynyddol o ryw £480²⁰⁶ fesul ysgol. Y gost bob blwyddyn ar gyfer yr ysgolion hynny sy'n gwneud cais dilynol am newid sylweddol yw tua £240 (yn seiliedig ar un ysgol bob dwy flynedd). Mae'r gost hon wedi'i chynnwys yn y cyfanswm o£14,900 y flwyddyn ar gyfer pob un o'r 31 ysgol gymeradwy yng Nghymru²⁰⁷.

Cost - cydsyniad unigol i dderbyn dysgwyr â datganiad anghenion addysgol arbennig

- 8.440 Os yw awdurdod lleol yn dymuno lleoli dysgwr mewn ysgol yng Nghymru a Lloegr nad yw wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig, rhaid i'r awdurdod gael cydsyniad Gweinidogion Cymru i wneud hynny.
- 8.441 Fel y nodwyd uchod, daeth 40 cais i law yn ystod 2014-15 a 2015-16 ar gyfer 18 ysgol yng Nghymru a Lloegr. Felly, 20 cais ar gyfartaledd ar gyfer naw ysgol yng Nghymru a Lloegr bob blwyddyn.
- 8.442 Mae'r broses yn cynnwys llenwi ffurflen gais a darparu dogfennau ategol, fel y datganiad anghenion addysgol arbennig. Amcangyfrifir y bydd awdurdodau lleol yn treulio tua awr yn paratoi'r cais ar gost o ryw £18²⁰⁸ fesul cais. Felly, rhyw £360 y flwyddyn yw cyfanswm y gost i awdurdodau lleol ar gyfer 20 cais bob blwyddyn (gweler Tabl 60 uchod).

²⁰⁵ Yn seiliedig ar gyflog pennaeth o £85,848 gan gynnwys argostau, £1,866 yr wythnos (46 wythnos) a £373 y diwrnod.

²⁰⁶ 5/6 o £560 yw £467.

²⁰⁷ Mae'r ysgolion sydd newydd gael eu cymeradwyo wedi'u cynnwys yn y 31 ysgol y mae Estyn yn eu monitro, gan fod cyfanswm o 31 ysgol gymeradwy yng Nghymru. Felly, mae'r gost hon wedi'i chynnwys yn y gost o fonitro'r 31 ysgol hyn.

²⁰⁸ Yn seiliedig ar swyddog gweithredol Llywodraeth Cymru yn treulio awr ar bob cais. Cyflog cyfartalog o £31,200 gan gynnwys argostau, cost wythnosol o £678.26 (46 wythnos) a chost bob awr o £18.33 (37 awr).

- 8.443 Mae gofyn cynnwys tystiolaeth yn y cais hefyd bod yr ysgol yn gallu diwallu anghenion y dysgwyr. Amcangyfrifir y bydd yn costio rhyw £50²⁰⁹ i ysgolion baratoi cadarnhad ysgrifenedig o'u gallu i ddiwallu anghenion y dysgwyr. Felly, rhyw £1,000 y flwyddyn yw cyfanswm y gost i ysgolion ar gyfer 20 cais bob blwyddyn (gweler Tabl 60 uchod).
- 8.444 Ar ôl cael cais ar gyfer ysgol yng Nghymru, mae Llywodraeth Cymru'n anfon y cais ymlaen at Estyn. Mae Estyn yn ystyried yr wybodaeth a ddarparwyd gan yr awdurdod lleol ynghyd â'r wybodaeth a gasglwyd fel rhan o unrhyw arolygiadau a wnaed ac yn gwneud argymhelliad i Lywodraeth Cymru. Amcangyfrifir bod Estyn yn treulio 1.5 diwrnod ar gyfartaledd yn ystyried yr wybodaeth ar gost o ryw £1,300 fesul cais. Felly, amcangyfrifir mai £5,900 y flwyddyn yw cyfanswm y gost i Estyn, ar sail 4.5 cais bob blwyddyn ar gyfer ysgolion yng Nghymru (gweler Tabl 60 uchod).
- 8.445 Bydd Llywodraeth Cymru'n penderfynu ar y cais ar sail argymhelliad Estyn. Amcangyfrifir bod Llywodraeth Cymru'n treulio awr yn asesu'r wybodaeth ar gost o ryw £24 fesul cais. A chymryd bod 4.5 cais y flwyddyn, amcangyfrifir mai tua £110 y flwyddyn yw'r gost i Lywodraeth Cymru (gweler Tabl 60 uchod).
- 8.446 Yn wahanol i ysgolion sydd wedi cael cymeradwyaeth gyffredinol i dderbyn pobl ifanc â datganiad anghenion addysgol arbennig, nid yw Estyn yn monitro'n flynyddol ysgolion annibynnol sydd wedi cael cydsyniad Gweinidogion Cymru i dderbyn plentyn neu berson ifanc â datganiad anghenion addysgol arbennig.

Manteision

- 8.447 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 8.448 Bydd gofyn i Weinidogion Cymru barhau i weithredu dwy system ddeddfwriaethol wahanol sydd, i ryw raddau, yn cyflawni'r un gwaith â'i gilydd.

²⁰⁹ Yn seiliedig ar gyflog pennaeth o £85,848 gan gynnwys argostau, £1,866 yr wythnos (46 wythnos) a £50 yr awr (37 awr).

- 8.449 O dan y trefniadau presennol, byddai'n dal i fod yn bosibl i blant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig gael eu lleoli mewn ysgol annibynnol sy'n cael ei harolygu fel rhan o'r cylch arolygu saith mlynedd ond nad yw'n cael ei monitro'n flynyddol. Byddai hyn yn digwydd lle nad oedd gan ysgol gymeradwyaeth gyffredinol Gweinidogion Cymru i dderbyn plant a phobl ifanc sydd â datganiad anghenion addysgol arbennig, ond lle'r oedd yr awdurdod lleol wedi cael cydsyniad i leoli plentyn â datganiad anghenion addysgol arbennig yn yr ysgol.
- 8.450 Yn ogystal, nid yw'n glir ar hyn o bryd beth y mae pob ysgol annibynnol yn gallu darparu ar ei gyfer. O dan y trefniadau presennol, nid oes gwybodaeth gyhoeddus ar gael ar gyfer yr holl ysgolion annibynnol o ran y ddarpariaeth addysgol arbennig y maent yn ei chynnig. Mae hyn yn cyfyngu ar y dewis i blant, pobl ifanc a rhieni.

Opsiwn 2: diwygio'r system ar gyfer cofrestru a chymeradwyo ysgolion annibynnol o safbwynt anghenion addysgol arbennig

- 8.451 Mae opsiwn 2 yn wahanol i'r sefyllfa bresennol fel a ganlyn. Yn gyntaf, mae opsiwn 2 yn dileu'r system ddeddfwriaethol bresennol ar gyfer cymeradwyo ysgolion annibynnol ac yn cyflwyno un proses ddeddfwriaethol ar gyfer cofrestru ysgolion annibynnol sy'n dymuno derbyn dysgwyr ag ADY.
- 8.452 Yn ail, fel rhan o'r broses gofrestru bydd gofyn i ysgolion annibynnol nodi'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y maent yn gallu ei chynnig, yn hytrach na'r math o ADY y maent yn darparu ar eu cyfer.
- 8.453 Yn drydydd, gan y byddai'r system ddeddfwriaethol ar gyfer cymeradwyo ysgolion annibynnol yn cael ei dileu, gan gynnwys y gofyniad i gael cydsyniad ar gyfer lleoli dysgwyr unigol, mae opsiwn 2 yn cyflwyno cyfyngiad ar awdurdodau lleol. Golyga hyn na fyddant yn gallu rhoi dysgwyr sydd â Chynllun Datblygu Unigol (CDU) a gynhelir gan yr awdurdod lleol mewn ysgol annibynnol nad yw wedi'i chofrestru'n ysgol sy'n cynnig y ddarpariaeth ddysgu ychwanegol sydd ei hangen ar y dysgwr.
- 8.454 Yn olaf, byddai opsiwn 2 yn cyflwyno gofyniad i Weinidogion Cymru gynnal a chyhoeddi cofrestr o ysgolion annibynnol. Os na fydd ysgol annibynnol yn cytuno â phenderfyniad a wnaed gan Weinidogion Cymru, fel penderfyniad i beidio â chynnwys yr ysgol yn y rhestr gyhoeddedig, gall yr ysgol apelio yn erbyn y penderfyniad.
- 8.455 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Crynodeb o'r costau

- 8.456 Mae Tabl 62 a Thabl 63 isod yn nodi'r costau ar gyfer opsiwn 2. Amcangyfrifir mai cyfanswm cost opsiwn 2 yw £497,710. Mae hyn yn cynnwys £56,410 o ganlyniad i gofrestru, newid sylweddol a chydsyniad unigol a £441,300 o ganlyniad i arolygu a monitro ysgolion annibynnol.

8.457 Mae hyn yn cymharu â chost o ryw £451,020 ar gyfer opsiwn 1 (gweler paragraff 8.413 uchod). Felly, y gwahaniaeth cyffredinol o ran cost yw tua £46,690 ychwanegol.

Tabl 62: cost flynyddol cofrestru, newid sylweddol a chydysyniad unigol yn ôl corff

	Cofrestru a chymradwyaeth (£)	Newid sylweddol (£)	Cydysyniad unigol (£)	Cyfanswm (£)
Ysgolion	9,600	25	0	9,625
Llywodraeth Cymru	70	5	0	75
Estyn	45,700	650	0	46,350
Gwasanaeth addysg awdurdodau lleol	0	00.0	360	360
Cyfanswm	55,370	680	360	56,410

Tabl 63: cost flynyddol arolygu a monitro ysgolion annibynnol

	Arolygu	Monitro blynyddol	Cyfanswm
Estyn	210,700	200,500	411,200
Ysgolion	10,400	19,700	30,100
Cyfanswm	221,100	220,200	441,300

8.458 Fel y mae Tabl 64 yn ei nodi, bydd costau pontio o ryw £55,770 yn gysylltiedig â gweithredu opsiwn 2. Costau i ysgolion annibynnol, Estyn a Llywodraeth Cymru fydd y rhain ac maent yn gysylltiedig â'r 41 ysgol annibynnol y mae disgwyl iddynt wneud cais i gofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol. Mae'r 41 ysgol yn cynnwys y 10 ysgol annibynnol yng Nghymru sydd â dysgwyr a leolwyd ar sail cydysyniad unigol, a'r 31 ysgol sydd wedi'u cymeradwyo'n gyffredinol ar hyn o bryd i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig. Disgwylir i'r costau pontio godi yn 2017-18.

Tabl 64: costau pontio sy'n gysylltiedig â diwygio manylion cofrestru i nodi'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y gall ysgol ei chynnig

	Cost bontio (£)
Ysgolion annibynnol sy'n gwneud cais ar gyfer newid sylweddol	2,100
Estyn	53,300
Llywodraeth Cymru	370
Cyfanswm	55,770

- 8.459 Mae Tabl 65 isod yn nodi'r gwahaniaeth o ran cost rhwng opsiynau 1 a 2 mewn perthynas â chofrestru, cymeradwyaeth a chydysniad. Nid oes newidiadau i'r costau yn ymwneud â chofrestru a newid sylweddol. O ran cydsyniad unigol, disgwylir arbed swm o ryw £7,010. Hynny am na fydd cydsyniad unigol yn bodoli o dan opsiwn 2, ac felly ni fydd y costau a ysgwyddir gan ysgolion annibynnol, Llywodraeth Cymru ac Estyn yn codi o dan opsiwn 2.

Tabl 65: y gwahaniaeth o ran cost rhwng opsiwn 1 ac opsiwn 2 - cofrestru, cymeradwyaeth a chydysniad

	Cofrestru (£)	Newid sylweddol (£)	Cydsyniad unigol (£)	Cyfanswm
Ysgol	0	0	-1,000	-1,000
Llywodraeth Cymru	0	0	-110	-110
Estyn	0	0	-5,900	-5,900
Gwasanaeth addysg awdurdodau lleol	0	0	0	0
Cyfanswm	0	0	-7,010	-7,010

- 8.460 Fodd bynnag, fel y nodwyd yn Nhabl 66 isod, bydd ysgolion annibynnol yn ysgwyddo costau ychwanegol o ganlyniad i'r nifer ychwanegol o ysgolion y mae disgwyl iddynt gael eu cofrestru i ddarparu ar gyfer pobl ifanc â Chynllun Datblygu Unigol a gynhelir gan yr awdurdod lleol, a'r ymweliadau monitro ychwanegol yn sgil hyn. Disgwylir i'r gweithgarwch ychwanegol hwn arwain at gostau o ryw £4,800 i ysgolion a £48,900 i Estyn.
- 8.461 Amcangyfrifir mai cyfanswm y gost ychwanegol reolaidd i ysgolion annibynnol yw £3,800 y flwyddyn, a'r gost i Estyn yw £43,000.

Tabl 66: y gwahaniaeth o ran cost rhwng opsiwn 1 ac opsiwn 2 - arolygu a monitro

	Arolygu pob ysgol annibynnol (£)	Monitro blynyddol ar ysgolion cymeradwy (£)
Estyn	0	48,900
Ysgolion	0	4,800
Cyfanswm	0	53,700

Costau

Ysgolion annibynnol

- 8.462 O dan opsiwn 2, byddai adran 347 o Ddeddf Addysg 1996 yn cael ei diddymu, ac felly bydd y dyblygu deddfwriaethol presennol yn cael ei ddileu²¹⁰.
- 8.463 Ni fydd costau na manteision ychwanegol yn deillio o'r newid hwn ar gyfer sefydliadau sy'n gwneud cais i gofrestru fel ysgol ar ôl i'r Bil gael ei weithredu. Ar hyn o bryd, caiff y system bresennol ar gyfer cofrestru a chael cymeradwyaeth ei gweinyddu fel un system, gan fod cais i gofrestru ysgol annibynnol yn cynnwys yr un wybodaeth â'r hyn sydd ei angen i asesu a oes modd rhoi cymeradwyaeth i'r sefydliad i dderbyn plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol. Yn ogystal, bydd y system bresennol ar gyfer gwneud cais am newid sylweddol yn aros yr un peth o dan opsiwn 2. Felly, ni fydd costau na manteision ychwanegol i ysgolion sy'n dymuno gwneud cais dilynol i gofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol drwy newid sylweddol.
- 8.464 Fodd bynnag, ceir costau pontio ar gyfer y 31 ysgol sydd eisoes wedi cofrestru i dderbyn pobl ifanc ag AAA yn gyffredinol. Yn ogystal, ceir costau rheolaidd a chostau pontio ar gyfer y 10 ysgol sydd wedi cael cydsyniad gan Weinidogion Cymru i leoli plant a phobl ifanc â datganiadau AAA.
- 8.465 Bydd y gost fesul ysgol annibynnol i ddiwygio eu cofrestrriad er mwyn nodi'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y gellir ei chynnig, yr un peth â chost bresennol

²¹⁰ Mae adran 347 o Ddeddf Addysg 1996 yn dyblygu gofynion adrannau 160 a 162 o Ddeddf Addysg 2002 yn y bôn. Bydd y safonau ysgolion sy'n gysylltiedig â Deddf 2002 yn cael eu diweddarau i gynnwys dwy safon a amlinellwyd yn y rheoliadau cymeradwyo sy'n ymwneud â Deddf Addysg 1996.

cais ar gyfer newid sylweddol. Hynny yw, £50 fesul ysgol. Felly, amcangyfrifir mai cyfanswm y gost i 41 ysgol gofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol yw £2,100 (gweler Tabl 64). Cost bontio untro yw hon, a fydd yn daladwy yn 2017/18.

- 8.466 Yn dilyn y newid sylweddol i ddarparu darpariaeth ddysgu ychwanegol, bydd y 10 ysgol annibynnol sydd wedi cael cydsyniad Gweinidogion Cymru i leoli disgyblion unigol yn cael eu monitro'n flynyddol. Amcangyfrifir mai'r gost ychwanegol ar gyfer hyn fydd £560 fesul ysgol ar gyfer pob ymweliad monitro. Gan fod ysgolion yn destun ymweliad monitro chwech o bob saith mlynedd, y gost fesul ysgol fydd tua £480 y flwyddyn a'r cyfanswm ychwanegol ar gyfer y 10 ysgol fydd tua £4,800 y flwyddyn. Rhyw £14,900 yw'r gost ar gyfer y 31 ysgol sydd eisoes yn cael eu monitro gan Estyn. Felly, rhyw £19,700 y flwyddyn fydd y gost ar gyfer 41 ysgol (gweler Tabl 63 uchod)..
- 8.467 Nid oes costau ychwanegol yn ymwneud ag arolygiadau, am fod pob ysgol annibynnol eisoes yn cael eu harolygu.

Risgiau

- 8.468 Mae yna risg y bydd pob un o'r 66 ysgol annibynnol yn ystyried bod angen iddynt gofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol, yn enwedig lle mae gan ddysgwyr lefel is o ADY megis math llai difrifol o ddyslecsia. Fodd bynnag, yn yr un modd ag ysgol brif ffrwd, gall ysgol annibynnol addasu arferion addysgu i ddiwallu anghenion y dysgwyr hyn.
- 8.469 I osgoi sefyllfa lle byddai angen i bob ysgol annibynnol yng Nghymru gofrestru'r holl ddarpariaeth ddysgu ychwanegol a ddarperir ganddynt, bydd Llywodraeth Cymru'n diweddarau Canllawiau Cofrestru a Gweithredu Ysgolion Annibynnol²¹¹ er mwyn darparu cyngor ynghylch pa lefel o ddarpariaeth ddysgu ychwanegol sydd angen ei chofrestru. Mae Llywodraeth Cymru wedi dyrannu £18,000 ar gyfer diweddarau'r polisi a'r canllawiau ar ôl gweithredu'r Bil (gweler Tabl 5 uchod).

Estyn

²¹¹ <http://gov.wales/docs/dcells/publications/141126-independent-school-registration-handbook-en.pdf>

- 8.470 Yn yr un modd ag opsiwn 1, bydd Estyn yn cynnal arolygiad cyn ac ar ôl cofrestru, a fydd yn cynnwys ystyriaeth o'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y mae'r ysgol wedi gwneud cais i gofrestru ar ei chyfer. Disgwylir i'r gost y bydd Estyn yn ei hysgwyddo fod yr un peth â'r gost bresennol. Hynny yw, tua £11,400 ar gyfer pob cais i gofrestru, sef cyfanswm o ryw £45,700 y flwyddyn (gweler Tabl 62 uchod).
- 8.471 Mae disgwyl i Estyn ysgwyddo costau monitro blynyddol ychwanegol o dan opsiwn 2. Hynny am fod yn rhaid i unrhyw ysgol sy'n dymuno darparu darpariaeth ddysgu ychwanegol gofrestru i wneud hynny, ac felly byddant yn destun monitro blynyddol gan Estyn.
- 8.472 A chymryd bod y 10 ysgol annibynnol sydd wedi cael cydsyniad Gweinidogion Cymru i leoli disgybl unigol â datganiad anghenion addysgol arbennig yn cofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol, y gost ychwanegol i Estyn fydd rhyw £48,900 y flwyddyn.
- 8.473 £151,600 y flwyddyn (gweler Tabl 61 uchod) yw'r gost bresennol a ysgwyddir gan Estyn ar gyfer monitro'r 31 ysgol sydd eisoes wedi'u cymeradwyo i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig. Felly, amcangyfrifir mai cyfanswm y gost o dan opsiwn 2 ar gyfer monitro ysgolion sydd wedi cofrestru i ddarparu darpariaeth ddysgu ychwanegol fydd £200,500 (gweler Tabl 63 uchod).
- 8.474 Nid oes costau ychwanegol yn ymwneud ag arolygiadau, am fod pob ysgol annibynnol eisoes yn cael eu harolygu.
- 8.475 Bydd Estyn hefyd yn ysgwyddo cost untro o ganlyniad i'r gofyniad bod ysgolion yn cofrestru'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y maent yn bwriadu ei darparu. Mae disgwyl i'r 31 ysgol sydd eisoes wedi'u cymeradwyo'n gyffredinol ynghyd â'r 10 ysgol sydd wedi derbyn disgyblion ar sail cydsyniad unigol, gyflwyno cais ar gyfer newid sylweddol i ddiwygio eu cofrestriad er mwyn nodi'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y byddant yn ei darparu. Bydd y gost i Estyn ar gyfer ystyried y ceisiadau hyn yr un peth â'r gost bresennol ar gyfer ystyried unrhyw gais arall am newid sylweddol, sef £1,300 fesul ysgol. Felly, amcangyfrifir mai £53,300 fydd

cyfanswm y gost i Estyn ar gyfer ystyried 41 cais o'r fath. Cost bontio untro yw hon. Mae disgwyl i'r gost fod yn daladwy yn 2017-18 (gweler Tabl 64 uchod).

Awdurdodau Lleol

- 8.476 Nid oes disgwyl i awdurdodau lleol ysgwyddo unrhyw gostau ychwanegol o dan opsiwn 2. Ar hyn o bryd, mae awdurdodau lleol yn paratoi cais er mwyn cael cydsyniad gan Weinidogion Cymru i leoli plentyn neu berson ifanc â datganiad anghenion addysgol arbennig mewn ysgol annibynnol nad yw wedi'i chymeradwyo i dderbyn dysgwyr â datganiadau anghenion addysgol arbennig yn gyffredinol. O dan opsiwn 2, bydd yr awdurdodau lleol yn parhau i fodloni eu hunain bod y lleoliad yn addas. Felly, mae disgwyl y bydd awdurdodau lleol yn ymgymryd â'r un gweithgarwch o dan opsiwn 1 ac opsiwn 2. Mae hyn yn golygu cost flynyddol o £360 i awdurdodau lleol.

Llywodraeth Cymru

- 8.477 Ni fydd Llywodraeth Cymru'n ysgwyddo unrhyw gostau ychwanegol rheolaidd am fod cofrestr o ysgolion annibynnol eisoes ar gael.
- 8.478 Serch hynny, bydd Llywodraeth Cymru'n ysgwyddo costau pontio yn ymwneud â newid y 41 ysgol annibynnol y mae disgwyl iddynt gofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol. Amcangyfrifir y bydd yn cymryd tua 30 munud i gofnodi'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol, ar gost o ryw £9 fesul ysgol²¹². Felly, disgwylir mai rhyw £370 fydd y gost ar gyfer cofnodi darpariaeth ddysgu ychwanegol 41 ysgol. Cost bontio untro yw hon. Mae disgwyl i'r gost fod yn daladwy yn 2017-18 (gweler Tabl 64).

Manteision

- 8.479 Byddai cyhoeddi'r gofrestr o ysgolion annibynnol, ynghyd â newid y system gofrestru, yn sicrhau bod y ddarpariaeth ddysgu ychwanegol y gall ysgol ei darparu yn glir i wasanaethau addysg awdurdodau lleol a rhieni dysgwyr sydd ag

²¹² Yn seiliedig ar swyddog gweithredol yn treulio awr ar bob cais. Cyflog cyfartalog o £31,200 gan gynnwys argostau, cost wythnosol o £678.26 (46 wythnos) a chost bob awr o £18.33 (37 awr).

ADY. Bydd hyn yn codi ymwybyddiaeth am y dewis o ddarpariaeth sydd ar gael, ac felly'n debygol o arwain at well dewis o ddarpariaeth i rieni a dysgwyr.

- 8.480 Byddai'r wybodaeth gliriach a fyddai ar gael drwy'r gofrestr gyhoeddedig a'r cyfyngiad ar awdurdodau lleol o ran lle y gallant leoli dysgwr, yn helpu i leihau'r risg o leoliadau amhriodol i ddysgwyr ag ADY mewn ysgolion annibynnol.
- 8.481 Mae opsiwn 2 yn sicrhau lefel o sicrwydd ar gyfer yr awdurdod lleol a rhieni o ran gallu'r ysgol annibynnol i fodloni anghenion y dysgwr, yn unol â'r hyn a nodir yn ei CDU. Yn ogystal, bydd pob ysgol annibynnol sydd wedi cofrestru eu darpariaeth ddysgu ychwanegol yn cael eu monitro bob blwyddyn gan Estyn, gan roi sicrwydd i bob plentyn, person ifanc a'u rhieni am y ddarpariaeth ac ansawdd y ddarpariaeth yn yr ysgol.

Risgiau

- 8.482 Mae yna risg y gallai'r costau gynyddu lle bydd ysgolion annibynnol yn apelio i'r tribiwnlys yn erbyn penderfyniadau a wneir gan Weinidogion Cymru mewn perthynas â'r rhestr, ee gwrthod rhestru ysgol annibynnol. Fodd bynnag, ystyrir bod y risg yn fach iawn yng ngoleuni'r profiad a gafwyd o drefniadau tebyg ar gyfer cofrestru ysgolion annibynnol.
- 8.483 Ar hyn o bryd, mae gan ysgolion annibynniol hawl i apelio er mwyn herio penderfyniadau Gweinidogion Cymru mewn perthynas â chofrestru²¹³. Mae'r profiad a gafwyd hyd yn hyn o system gofrestru ysgolion annibynnol yng Nghymru yn dangos na chyflwynwyd unrhyw apelau ers iddi gael ei sefydlu yn 2002.

Anfanteision

- 8.484 Nid oes unrhyw anfanteision i opsiwn 2.

²¹³ Mae'r system i gofrestru ysgolion annibynnol o dan Ran 10 o Ddeddf Addysg 2002 yn rhoi'r hawl i berchennog ysgol annibynnol apelio yn erbyn penderfyniad gan Weinidogion Cymru i wrthod cofrestru'r ysgol neu ganslo'r cofrestriad. Gwneir yr apeliadau hyn i Siambr Iechyd, Addysg a Gofal Cymdeithasol Tribiwnlys yr Haen Gyntaf, rhan o Wasanaeth Llysoedd a Thribiwnlysoedd Ei Mawrhydi, un o asiantaethau'r Weinyddiaeth Gyfiawnder, y mae ei hawdurdodaeth yn cwmpasu Cymru a Lloegr.

Sail statudol i gydlynwyr cymorth anghenion addysgol arbennig mewn addysg

- 8.485 Ar hyn o bryd, drwy gydlynnydd anghenion addysgol arbennig yr ydym yn cydlynu cymorth i blant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig mewn lleoliadau blynyddoedd cynnar ac ysgolion²¹⁴. Mae'r Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig yn gyfrifol am gydlynu darpariaeth AAA i blant, gan gynnwys hyfforddi staff eraill, cydweithio ag ystod o asiantaethau ac â theuluoedd, addysgu a chefnogi plant a phobl ifanc, a chynnal cofnodion.
- 8.486 Er bod rôl Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig yn rôl gydnabyddedig, ar hyn o bryd nid yw'n ofynnol i leoliadau blynyddoedd cynnar, ysgolion prif ffrwd, unedau cyfeirio disgyblion na sefydliadau addysg bellach ddynodi aelod o'u staff i gyflawni'r rôl.
- 8.487 Nid oes sail orfodol i God Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru, ac nid yw Gweinidogion Cymru felly yn gallu rhagnodi ar hyn o bryd sut y dylid mynd ati i gyflawni rôl Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig. Mae'r cod yn amlinellu prif gyfrifoldebau *posibl* rôl Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig, ond nid oes llawer o gyfarwyddyd am yr amser a'r gefnogaeth y dylid eu rhoi i'r rôl. Felly nid oes diffiniad clir o'r rôl ar lefel leol na chenedlaethol, a chyflawnir y rôl mewn sawl ffordd.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 8.488 O dan opsiwn 1, byddai'r dull presennol o gydlynu'r ddarpariaeth ar gyfer plant a phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig ac anawsterau a/neu anabledau dysgu yn parhau. Hynny yw, ni fyddai unrhyw ofyniad statudol i ysgolion, na lleoliadau addysg eraill, benodi Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig nac unrhyw ofyniad i sefydliadau addysg bellach sefydlu gwasanaethau cymorth.

²¹⁴Yn wahanol i ysgolion prif ffrwd, mae ysgolion arbennig wedi'u cynllunio'n benodol i gyflenwi darpariaeth addysgol arbennig, ac felly nid oes angen i ysgolion arbennig benodi Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig i gydlynu'r ddarpariaeth Anghenion Addysgol Arbennig.

Cost

Ysgolion

- 8.489 Mae 1,574²¹⁵ ysgol yng Nghymru ar hyn o bryd. A chymryd bod cyfartaledd o un Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig ar gyfer pob ysgol²¹⁶ ar gyflog o £39,466.05²¹⁷ y flwyddyn, amcangyfrifir mai'r gost bob blwyddyn yw £62,119.600. Yn ogystal, bydd gan rai Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig hawl i gael lwfans AAA²¹⁸. A chymryd bod 50% o Gydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig yn derbyn lwfans AAA o £4,030.65, amcangyfrifir mai'r gost gyffredinol yw £3,172,100 y flwyddyn. Felly, cyfanswm y gost i ysgolion ar gyfer cyflogi Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig yw £65,291,700 y flwyddyn.

Unedau cyfeirio disgyblion

- 8.490 Mae 28 uned cyfeirio disgyblion yng Nghymru ar hyn o bryd. Mae'r unedau hyn yn ddarparwyr arbenigol gan fod yr holl staff addysgu â phrofiad o ddarparu addysg i bobl ifanc â phroblemau ymddygiad, a allai fod ag anghenion addysgol arbennig hefyd. Yn wahanol i ysgolion, nid oes gan unedau cyfeirio disgyblion Gydlynnydd

²¹⁵ <https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Schools/schools-by-localauthorityregion-welshmediatype>

²¹⁶ Ar gyfartaledd, mae'n debygol y bydd llai nag un Cydlynnydd AAA ym mhob ysgol gan y bydd y bil ond yn ei gwneud yn ofynnol i'r corff llywodraethu ddynodi unigolyn i fod yn gyfrifol am gydlynw darpariaeth ddysgu ychwanegol. Nid yw'r bil yn ei gwneud yn ofynnol i'r unigolyn fod wedi'i gyflogi gan yr ysgol. Bydd yn bosibl, felly, i ysgolion fanteisio ar glystyrau sydd eisoes yn bod neu drefniadau ffederal. Bydd y trefniant presennol sy'n ei gwneud yn bosibl i ysgolion bach rannu Cydlynnydd AAA ac i ysgolion mwy o faint gyflogi mwy nag un Cydlynnydd AAA, yn parhau felly ar ôl cyflwyno'r bil. At ddibenion amcangyfrif y costau cyfredol, fodd bynnag, defnyddir cyfartaledd o un Cydlynnydd AAA fesul ysgol.

²¹⁷ Cyflawnwyd rôl y Cydlynnydd AAA mewn sawl ffordd. Gall fod yn gynorthwy-ydd addysgu lefel uwch (CALU), athro/athrawes neu aelod o'r grŵp arwain megis pennaeth blwyddyn, pennaeth adran neu ddirprwy bennaeth. Felly, nid yw'n bosibl pennu union gostau cyflog cenedlaethol Cydlynwyr AAA. At ddibenion amcangyfrif y costau cyfredol, defnyddiwyd y man canol ar gyfer athrawon dosbarth o fis Medi 2016 i fis Awst 2017, sef £30,358.50 (£39,466.05 gan gynnwys argostau).

Yn ogystal, ni wyddom faint o'i amser y mae Cydlynnydd AAA yn ei dreulio'n cyflawni ei ddyletswyddau addysgu mewn perthynas â'r rôl. O ganlyniad, ni fu'n bosibl gwahanu'r gost o ymgymryd â thasgau sy'n gysylltiedig â rôl Cydlynnydd AAA o gyfanswm y costau cyflog. Felly, mae'r costau cyflog yn debygol o fod wedi'u gorbrisio yn hytrach na'u tanbrisio.

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/550286/STPCD_2016_guidance.pdf

²¹⁸ Mae'r lwfans AAA yn amrywio o £2,085 i £4,116 gyda man canol o £3,100.50 (£4,030.65 gan gynnwys argostau). Telir y lwfans AAA i athrawon dosbarth yn unig. Ni thelir y lwfans i gynorthwywyr addysgu lefel uwch (CALU) nag i staff yn ystod cyflog y grŵp arwain. Ar hyn o bryd ni chesglir data ar nifer y Cydlynwyr AAA sy'n derbyn y lwfans AAA. Yn ogystal, ni wyddom pa gyfran o'r Cydlynwyr AAA sy'n athrawon dosbarth. Felly, ni fu modd pennu union gost cyfredol y lwfans AAA. At ddibenion amcangyfrif cost presennol y lwfans AAA, tybir bod 50% o'r Cydlynwyr AAA yn athrawon dosbarth sy'n derbyn y lwfans AAA.

Anghenion Addysgol Arbennig penodedig fel arfer. Fodd bynnag, mae aelod o staff yn cyflawni rôl cydlynu. At ddibenion enghreifftiol, tybir bod y rôl yn cael ei gyflawni gan un o'r staff addysgu ar gyflog o £39,466.05²¹⁹ y flwyddyn a chaiff pob Cydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig lwfans AAA cyfartalog o £4,030.65. Amcangyfrifir mai'r gost gyfredol i unedau cyfeirio disgyblion ar gyfer cyflogi Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig yw £1,217,900.

- 8.491 Mae 13 sefydliad addysg bellach yng Nghymru ar hyn o bryd. Er nad yw'n ofynnol, mae pob sefydliad addysg bellach yn darparu gwasanaethau cymorth i fyfyrwyr ac mae ganddynt Gydlynnydd Anawsterau a/neu Anabledau Dysgu sydd â rôl sy'n debyg yn fras i rôl Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig mewn ysgolion. Gall yr unigolyn sy'n ymgymryd â'r rôl fod yn aelod o'r staff addysgu neu'n un o staff y gwasanaethau cymorth i fyfyrwyr. At ddibenion enghreifftiol, tybir bod y Cydlynnydd Anawsterau a/neu Anabledau Dysgu ar ystod gyflog debyg i'r Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig - £39,466.05²²⁰ y flwyddyn. Felly, amcangyfrifir mai cyfanswm cost y rôl bresennol mewn sefydliadau addysg bellach yw £513,100.
- 8.492 Amcangyfrifir felly mai cyfanswm cost Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig a rolau tebyg yw £67,022,700 (gweler Tabl 67 isod).

Tabl 67: amcangyfrif o gost gyfredol Cydlynwyr AAA a rolau tebyg

	Cost Cydlynwyr AAA (£)
Ysgolion	65,291,700
Unedau Cyfeirio Disgyblion	1,217,900
Sefydliadau Addysg Bellach	513,100
Cyfanswm	67,022,700

Manteision

- 8.493 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

²¹⁹ At ddibenion amcangyfrif y costau cyfredol, defnyddiwyd y man canol ar gyfer athrawon dosbarth rhwng mis Medi 2016 a mis Awst 2017, sef £30,358.50 (£39,466.05 gan gynnwys argostau).
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/550286/STPCD_2016_guidance.pdf

²²⁰ At ddibenion amcangyfrif y costau cyfredol, defnyddiwyd y man canol ar gyfer athrawon dosbarth rhwng mis Medi 2016 a mis Awst 2017, sef £30,358.50 (£39,466.05 gan gynnwys argostau).
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/550286/STPCD_2016_guidance.pdf

Anfanteision

- 8.494 Ar hyn o bryd, nid yw'n ofynnol i leoliadau addysg benodi Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig. Er bod yna rai mewn ysgolion, nid oes gweithdrefn gyson ledled Cymru o ran pwy ddylai fod yn Gydlynnydd Anghenion Addysgol Arbennig, pa gymwysterau ddylai fod ganddynt, a sut y dylid cyflawni'r rôl. Er bod Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig yn athrawon sydd wedi cymhwyso yn gyffredinol, mae hefyd yn bosibl i Gydlynwyr beidio â bod yn athrawon cymwysedig. Er enghraifft, gallai fod yn gynorthwydd addysgu lefel uwch neu'n aelod o'r staff nad ydynt yn addysgu.
- 8.495 Er mwyn cyflawni'r rôl yn effeithiol, mae angen hyfforddiant penodol ar Gydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig ar asesu ac addysgu pobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig. Fodd bynnag, mae yna ddiffyg hyfforddiant penodol ar hyn o bryd ac felly diffyg cysondeb o ran gwybodaeth a sylfaen sgiliau Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig.
- 8.496 Mae yna gwestiwn hefyd ynghylch i ba raddau y mae athrawon wedi'u hyfforddi i asesu ac addysgu pobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig (gweler, er enghraifft, Rose, 2010 a ddyfynnwyd gan Holtom et al 2012)²²¹. Mewn astudiaeth ddiweddar a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru, daeth Holtom et al (2010)²²² i'r casgliad bod staff ym maes addysg yn gyffredinol hyderus yn eu sgiliau a'u gwybodaeth mewn perthynas ag anghenion addysgol arbennig. Mae'r dystiolaeth o'r astudiaeth yn awgrymu, er bod asesu a gwahaniaethu yn eithriadau pwysig²²³, fod yna sail weddol dda i'r hyder hwn.
- 8.497 Gall diffyg hyfforddiant ar gyfer Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig ac athrawon olygu nad oes gan rai ysgolion ddigon o gapasiti i ddelio ag anghenion addysgol arbennig, gan arwain at asesiadau diangen gan yr awdurdod lleol

²²¹ <http://dera.ioe.ac.uk/16170/1/120626learningneedsfinalen.pdf>

²²² <http://dera.ioe.ac.uk/22888/1/150330-sen-en.pdf>

²²³ Dull addysgol yw gwahaniaethu sy'n ei gwneud yn ofynnol i athrawon deilwra eu dysgu, eu haddysgu a'u hasesu, gan addasu'r cwricwlwm yn ôl anghenion y plant, gan gynnwys y rheini ag anghenion addysgol arbennig, yn hytrach na disgwyl i'r disgyblion addasu i'r cwricwlwm cyfredol (Cole, R, (2008), *Educating Everybody's Children: Diverse Strategies for Diverse Learners*, Association for Supervision and Curriculum Development, Google Books, <http://books.google.co.uk/books?id=ixmW-porsOAC>; Rogers, C. (2007), *Experiencing an Inclusive Education: Parents and their Children with Special Educational Needs*, *British Journal of Sociology of Education*, 28, 1, pp55-68).

(gweler, er enghraifft, Rose, 2010 a ddyfynnir gan Holtom et al 2012)²²⁴. Yn ogystal, mae rhieni wedi mynegi pryderon ynghylch anghysondeb yn effeithiolrwydd ac ansawdd gwasanaeth Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig ysgol eu plant²²⁵.

²²⁴ <http://dera.ioe.ac.uk/16170/1/120626learningneedsfinalen.pdf>

²²⁵ Llywodraeth Cymru (2008) Datganiadau neu Rywbeth Gwell?: Crynodeb o'r cynnydd a wnaed hyd yma a'r camau nesaf. Ewch i:
<http://gov.wales/dcells/publications/publications/guidanceandinformation/ellscomiteerecommendations/summaryprogressenglish?lang=en>

Opsiwn 2: cyflwyno rôl cydlynedd cymorth ADY statudol

- 8.498 O dan opsiwn 2, byddai rôl statudol yn cael ei chyflwyno ar gyfer Cydlynedd ADY (anghenion dysgu ychwanegol). Bydd y Cydlynedd ADY yn gyfrifol am roi arweiniad strategol ar ddarparu darpariaeth ddysgu ychwanegol.
- 8.499 Bydd y Cydlynedd ADY yn cydlynu ar lefel strategol ond ni fydd o reidrwydd yn gyfrifol am weithgareddau bob dydd yn ymwneud â'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol fel yr addysgu neu reoli unedau ADY arbenigol o fewn ysgolion. Disgwylir i'r swyddogaethau hyn barhau'n gyfrifoldeb i athrawon a chynorthwyr addysgu lefel uwch.
- 8.500 Byddai'n ofynnol i bob lleoliad addysg, ac eithrio ysgolion arbennig, benodi Cydlynedd ADY. Yn wahanol i ysgolion prif ffrwd, mae ysgolion arbennig wedi'u cynllunio'n benodol i gyflenwi darpariaeth addysgol arbennig, ac felly nid oes angen i ysgolion arbennig benodi Cydlynedd ADY i gydlynu'r ddarpariaeth.
- 8.501 Disgwylir i'r Cydlynwyr ADY mewn ysgolion a lleoliadau blynyddoedd cynnar a gynhelir²²⁶, fod yn athrawon cymwysedig. Mewn sefydliadau addysg bellach, byddant yn ymarferwyr addysgu. Yn ogystal, bydd yn rhaid i bob Cydlynedd ADY fod wedi dilyn rhaglen hyfforddiant ar lefel meistr.
- 8.502 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Cost

- 8.503 Nid oes costau ychwanegol parhaus ar gyfer ysgolion, unedau cyfeirio disgyblion a sefydliadau addysg bellach am fod ganddynt Gydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig neu rôl Cydlynedd Anghenion Addysgol Arbennig eisoes. Felly, amcangyfrifir mai cyfanswm cost parhaus rôl y Cydlynedd ADY fydd £67,022,700 (gweler Tabl 67 uchod). Os nad yw'r Cydlynedd Anghenion Addysgol Arbennig presennol yn athro cymwysedig er enghraifft, bydd angen rhoi'r cyfrifoldeb am gydlynu strategol i athro cymwysedig. Fodd bynnag, gall y swyddogaethau bob dydd sy'n cael eu harfer gan Gydlynedd Anghenion Addysgol Arbennig ar hyn o

²²⁶Ni fydd yn ofynnol i leoliadau blynyddoedd cynnar annibynnol benodi Cydlynedd ADY, ond bydd yn ofynnol iddynt gyfeirio pobl ifanc ag ADY i'r awdurdod lleol.

bryd, barhau i gael eu cyflawni gan gynorthwyydd addysgu lefel uwch er enghraifft. I'r perwyl hwn, disgwylir i'r costau aros yr un peth.

- 8.504 Serch hynny, bydd ysgolion, unedau cyfeirio disgyblion a sefydliadau addysg bellach yn ysgwyddo costau trosglwyddo'n ymwneud â hyfforddi Cydlynwyr ADY. Disgwylir i'r costau trosglwyddo gyrraedd cyfanswm o £9,255,320 (gweler Tabl 68 isod).

Tabl 68: cost Cydlynwyr ADY

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	Cyfanswm
Ysgolion - cost gradd	944,400	1,888,800	1,888,800	944,400	5,666,400
Ysgolion - cost diwrnodau hyfforddi	558,770	1,117,540	1,117,540	558,770	3,352,620
Cyfanswm ysgolion	1,503,170	3,006,340	3,006,340	1,503,170	9,019,020
Unedau Cyfeirio Disgyblion - cost gradd	16,800	33,600	33,600	16,800	100,800
Unedau Cyfeirio Disgyblion - cost diwrnodau hyfforddi	10,407	20,813	20,813	10,407	62,440
Cyfanswm Unedau Cyfeirio Disgyblion	27,207	54,413	54,413	27,207	163,240
Sefydliadau addysg bellach - cost gradd	7,800	15,600	15,600	7,800	46,800
Sefydliadau addysg bellach - cost diwrnodau hyfforddi	4,377	8,753	8,753	4,377	26,260
Cyfanswm Sefydliadau addysg bellach	12,177	24,353	24,353	12,177	73,060
Cyfanswm	1,542,554	3,085,106	3,085,106	1,542,544	9,255,320

Ysgolion

8.505 Bydd ysgolion yn ysgwyddo costau trosglwyddo o ganlyniad i ariannu'r cymhwyster lefel meistr ar gyfer 1,574²²⁷ Cydlynnydd ADY. A bwrw bod cwrs

²²⁷ <https://statcymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Schools-and-Teachers/Schools-Census/Pupil-Level-Annual-School-Census/Schools/schools-by-localauthorityregion-welshmediumtype>

astudio yn costio £3,600²²⁸, cyfanswm y gost fyddai £5,666,400. Disgwylir y bydd y cwrs yn cael ei wneud ar sail ran-amser dros dair blynedd. Felly, a thybio bod 787 o Gydlynwyr ADY yn dechrau'r cwrs yn 2017/18 a 2018/19, amcangyfrifir mai'r gost yn 2017/18 fydd £944,400, y gost yn 2018/19 a 2019/20 fydd £1,888,800 a'r gost yn 2020/21 fydd £944,400.

8.506 Yn ogystal, bydd ysgolion yn ysgwyddo costau cyfle o ganlyniad i'r amser y bydd Cydlynwyr ADY yn ei dreulio y tu allan i'r ysgol yn astudio. Tybir y bydd athrawon yn treulio o leiaf 10 diwrnod yn mynychu prifysgol ac yn cwblhau aseiniadau²²⁹. Felly, amcangyfrifir mai'r gost cyfle fesul Cydlynnydd ADY fydd £1,960²³⁰, a'r cyfanswm fydd £3,352,620²³¹. Disgwylir i'r gost hon gael ei rhannu dros bedair blynedd gyda chostau cyfle o £558,770 yn 2017/18, £1,117,540 yn 2018/19 a 2019/20 a £558,770 yn 2020/21.

8.507 Er mai cost cyfle a nodir yma, gallai fod yn gost ariannol i ysgolion os ydynt yn cyflogi staff cyflenwi i weithio yn lle'r Cydlynwyr ADY pan nad ydynt yn yr ysgol.

Unedau Cyfeirio Disgyblion

8.508 Bydd unedau cyfeirio disgyblion yn ysgwyddo costau trosglwyddo o ganlyniad i ariannu'r cymhwyster lefel mistr ar gyfer 28 Cydlynnydd ADY. A bwrw bod cwrs astudio yn costio £3,600²³², cyfanswm y gost fyddai £100,800. Disgwylir y bydd y cwrs gael ei wneud yn rhan-amser. Felly, a thybio bod cyfartaledd o 14 Cydlynnydd ADY yn dechrau'r cwrs ym mlynnyddoedd 2017-18 a 2018-19, amcangyfrifir mai'r gost fydd £16,800 yn 2017/18, £33,600 yn 2018/19 a 2019/20 a £16,800 yn 2020/21.

8.509 Yn ogystal, bydd unedau cyfeirio disgyblion yn ysgwyddo costau cyfle o ganlyniad i'r amser y bydd Cydlynwyr ADY yn ei dreulio y tu allan i'r uned yn astudio. Tybir y

²²⁸ Yn seiliedig ar gwrs Gradd Meistr mewn Ymarfer Addysgol Llywodraeth Cymru a ddarperir rhwng 2013/14 a 2016/17.

²²⁹ Mae'r 10 diwrnod hyn yn gyfartaledd ar draws y cwrs gradd tair blynedd gan fod disgwyl i bob myfyriwr ddewis cymryd eu hamser astudio ar wahanol adegau yn ystod y cwrs.

²³⁰ $\text{£}39,466.05/195 \text{ diwrnod cytundebol} + ((4030.65/195 \text{ diwrnod cytundebol}) * .5) = \text{£}212.73 \text{ fesul diwrnod} (\text{£}2,127.25 \text{ am } 10 \text{ diwrnod}).$

²³¹ $\text{£}2,130 * 1,574 \text{ o Gydlynwyr ADY} = \text{£}3,352,620$

²³² Yn seiliedig ar dendr Llywodraeth Cymru ar gyfer y cwrs Meistr mewn Ymarfer Addysgol rhwng 2013/14 a 2016/17.

bydd athrawon mewn unedau cyfeirio disgyblion yn treulio o leiaf 10 diwrnod yn mynychu prifysgol ac yn cwblhau aseiniadau²³³. Amcangyfrifir mai'r gost cyfle fesul Cydlynnydd ADY fydd £2,230²³⁴, a'r cyfanswm fydd £62,440. Disgwylir i'r gost gael ei rhannu dros bedair blynedd gyda chostau cyfle o £10,407 yn 2017/18, £20,813 yn 2018/19 a 2019/20 a £10,407 yn 2020/21.

- 8.510 Er mai cost cyfle a gyflwynir yma, gallai fod yn gost ariannol i unedau cyfeirio disgyblion os ydynt yn penderfynu cyflogi staff cyflenwi i weithio yn lle'r Cydlynwyr ADY pan nad ydynt yn yr uned.

Sefydliadau Addysg Bellach

- 8.511 Bydd sefydliadau addysg bellach yn ysgwyddo costau trosglwyddo o ganlyniad i ariannu'r cymhwyster lefel meistr ar gyfer 13 Cydlynnydd ADY. A bwrw bod cwrs astudio yn costio £3,600²³⁵, cyfanswm y gost fydd £46,800. Disgwylir i'r cwrs gael ei wneud yn rhan-amser. Felly, a thybio bod cyfartaledd o 6.5 Cydlynnydd ADY yn dechrau'r cwrs ym mlynnyddoedd 2017-18 a 2018-19, amcangyfrifir mai'r costau fydd £7,800 yn 2017/18, £15,600 yn 2018/19 a 2019/20 a £7,800 yn 2020/21.
- 8.512 Yn ogystal, bydd sefydliadau addysg bellach yn ysgwyddo costau cyfle o ganlyniad i'r amser y bydd Cydlynwyr ADY yn ei dreulio y tu allan i'r uned yn astudio. Tybir y bydd y Cydlynnydd ADY yn treulio o leiaf 10 diwrnod yn mynychu prifysgol ac yn cwblhau aseiniadau²³⁶. Felly, os yw Cydlynnydd ADY mewn sefydliad addysg bellach yn cael cyflog tebyg i Gydlynnydd ADY mewn ysgol, amcangyfrifir mai'r gost fesul Cydlynnydd fydd £2,020²³⁷, a chyfanswm y costau cyfle fydd £26,260 ar gyfer yr 13 Cydlynnydd ADY. Disgwylir i'r gost hon gael ei rhannu dros bedair blynedd gyda chostau cyfle o £4,377 yn 2017/18, £8,753 yn 2018/19 a 2019/20 a £4,377 yn 2020/21.

²³³ Mae'r 10 diwrnod hyn yn gyfartaledd ar draws y cwrs gradd tair blynedd gan fod disgwyl i bob myfyriwr ddewis cymryd eu hamser astudio ar wahanol adegau yn ystod y cwrs.

²³⁴ £39,466.05/195 diwrnod cytundebol + £4030.65/195 diwrnod cytundebol = £223.06 fesul diwrnod (£2,231 am 10 diwrnod).

²³⁵ Yn seiliedig ar dendr Llywodraeth Cymru ar gyfer y cwrs Meistr mewn Ymarfer Addysgol rhwng 2013/14 a 2016/17.

²³⁶ Mae'r 10 diwrnod hyn yn gyfartaledd ar draws y cwrs gradd tair blynedd gan fod disgwyl i bob myfyriwr ddewis cymryd eu hamser astudio ar wahanol adegau yn ystod y cwrs.

²³⁷ £39,466.05/195 diwrnod cytundebol = £ 202.39 fesul diwrnod (£2,023.90 am 10 diwrnod).

- 8.513 Er mai cost cyfle a gyflwynir yma, gallai fod yn gost ariannol i sefydliadau addysg bellach lle mae angen cyflogi staff cyflenwi i weithio yn lle'r Cydlynwyr ADY pan nad ydynt yn y sefydliad.
- 8.514 Ar ôl i'r Bil gael ei basio, bydd tîm gweithredu ADY Llywodraeth Cymru yn ymgymryd â nifer o weithgareddau'n gysylltiedig â'r cymhwyster lefel meistr mewn anghenion addysgol arbennig. Bydd hyn yn cynnwys ymgysylltu â sefydliadau addysg bellach i archwilio'r opsiynau cyflawni a gweinyddu grant gweithredu ADY Llywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Mae costau'r tîm gweithredu ADY wedi'u hamlinellu yn Nhabl 5 ac felly nid ydynt wedi'u nodi yma.
- 8.515 Bydd Llywodraeth Cymru'n darparu cyllid i'r awdurdodau lleol drwy grant gweithredu ADY awdurdodau lleol er mwyn helpu i dalu'r gost o ariannu'r cymhwyster lefel meistr. Nid yw cost y grant gweithredu ADY wedi'i chynnwys yma am fod yr wybodaeth hon wedi'i nodi yn Nhabl 5.

Risgiau

- 8.516 Mae yna risg y gallai'r costau pontio sy'n gysylltiedig â'r cymhwyster lefel meistr fod yn uwch na'r hyn a ragwelwyd. Byddai hyn yn codi os yw Cydlynnydd ADY yn dechrau'r cymhwyster yn ystod y cyfnod gweithredu o bedair blynedd ond nad yw'n ei gwblhau am ei fod, er enghraifft, wedi ymddiswyddo. Nid oes gennym unrhyw wybodaeth ar ba mor aml y mae Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig yn gadael eu swydd, ac felly nid yw'r gost hon yn hysbys ac ni fu modd ei amcangyfrif ar hyn o bryd.
- 8.517 Mae risg hefyd na fydd digon o gapasiti i hyfforddi'r holl Gydlynwyr ADY o fewn yr amserlen o bedair blynedd a nodir uchod. Byddai hyn yn golygu bod y costau gweithredu fesul blwyddyn yn llai na'r hyn a nodir uchod gan y byddai'r gost yn cael ei rhannu dros fwy o flynyddoedd.

Manteision

- 8.518 Bydd y gofyniad i benodi Cydlynnydd ADU yn ehangu'r arfer bresennol. O dan opsiwn 2, bydd gofyn i bob lleoliad addysg, gan gynnwys unedau cyfeirio disgyblion a sefydliadau addysg bellach, benodi Cydlynnydd ADY.

- 8.519 Byddai gwneud rôl y Cydlynnydd ADY yn un statudol yn sicrhau bod y rôl wedi'i diffinio'n glir mewn rheoliadau ac yn y cod, ac yn sicrhau bod y rôl gydlynu yn cael ei chyflawni mewn ffordd gyson ledled Cymru.
- 8.520 Bydd cymhwyster penodol ar lefel meistr yn darparu'r hyfforddiant sydd ei angen er mwyn i'r Cydlynnydd ADY gyflawni cyfrifoldebau'r rôl yn effeithiol, gan gynnwys hyfforddi a chefnogi staff eraill.
- 8.521 Bydd Cydlynnydd ADY cymwysedig sydd wedi'i hyfforddi yn sicrhau bod gan bob lleoliad fynediad at unigolyn sydd â gwybodaeth a sgiliau lefel uwch ar draws yr ystod a'r mathau gwahanol o ADY. Bydd hyn yn golygu bod pob ymarferydd mewn lleoliad addysgol yn cael eu cefnogi'n well yn y dosbarth. Bydd hefyd yn sicrhau bod anghenion dysgwyr yn cael eu nodi'n gynharach a bod ymyriadau'n cael eu darparu i ddiwallu'r anghenion hynny, sy'n seiliedig ar dystiolaeth.
- 8.522 Dylai cefnogaeth well gan Gydlynwyr ADY i ymarferwyr dosbarth a'u dysgwyr helpu i wella deilliannau dysgu a chyrhaeddiad dysgwyr ADY.
- 8.523 Ar lefel strategol, bydd Cydlynnydd ADY cymwysedig yn gallu gweithredu systemau/dulliau gweithio ar gyfer y lleoliad cyfan a sicrhau bod adnoddau'n cael eu rheoli'n effeithiol er mwyn diwallu anghenion pob dysgwr yn well.
- 8.524 Bydd Cydlynnydd ADY cymwysedig hefyd yn helpu i leihau nifer yr atgyfeiriadau amhriodol i wasanaethau arbenigol ac felly'n gwella gallu gwasanaethau arbenigol i ddiwallu anghenion y dysgwyr hynny sydd wir angen eu cefnogaeth. Dylai'r wybodaeth a'r sgiliau lefel uwch a gaiff y Cydlynnydd ADY drwy'r cymhwyster fod yn ddigonol i ddiwallu anghenion y mwyafrif o ddysgwyr yn eu lleoliad. Y Cydlynnydd ADY fydd y pwynt cyswllt canolog ar gyfer y lleoliad ac felly bydd ganddo rôl benodol o ran nodi'r dysgwyr hynny y mae arnynt angen gwasanaeth arbenigol a'u hatgyfeirio yn ôl y gofyn.

Anfanteision

- 8.525 Nid oes unrhyw anfanteision i opsiwn 2.

Risgiau

- 8.526 Mae risg y gallai'r gofynion newydd o ran Cydlynwyr ADY gael eu hystyried yn rhy feichus. Gallai hyn wneud i bobl deimlo nad ydynt am barhau i fod yn Gydlynwyr ADY neu ymgymryd â'r swydd o gwbl.
- 8.527 Fodd bynnag, ystyrir mai risg fach yw hon gan y bydd Llywodraeth Cymru'n mynd ati i sicrhau na fydd y rôl yn rhy feichus. Bydd yn cynnwys, er enghraifft, grŵp gweithredu strategol ADY a'i is-grŵp arbenigol, a fydd yn canolbwyntio ar rôl y Cydlynwyr ADY; ymgynghori ar fanylion y rôl sydd wedi'u nodi yn y rheoliad; a darparu hyfforddiant a chymorth i athrawon mewn perthynas â'r cynnig dysgu proffesiynol.
- 8.528 Mae hefyd risg y gallai'r cyfrifoldeb ychwanegol a'r cymhwyster uwch olygu bod yna ddisgwyliad o gyflogau uwch. Fodd bynnag, nid oes cysylltiad rhwng y cymhwyster ar gyfer Cydlynwyr ADY a chyflogau athrawon.

Sail statudol i gydlynwyr strategol ym maes iechyd

- 8.529 Ar hyn o bryd, nid yw'n ofynnol i fyrddau iechyd benodi un prif unigolyn neu un pwynt cyswllt i fod â chyfrifoldeb strategol dros ddarpariaeth iechyd ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion addysgol arbennig.

Opsiwn 1: gwneud dim

- 8.530 O dan opsiwn 1, byddai'r ddarpariaeth bresennol yn parhau. Hynny yw, byddai byrddau iechyd yn parhau i fabwysiadu amrywiol ddulliau o ddatblygu darpariaeth iechyd i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig yn strategol, ei chydlynu a'i goruchwyllo.

Costau

- 8.531 Ni fu'n bosibl nodi costau datblygu darpariaeth iechyd i blant a phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig yn strategol, ei chydlynu a'i goruchwyllo, oherwydd yr amrywiaeth o ddulliau sydd wedi cael eu mabwysiadu gan fyrddau iechyd. Gan fod y rôl yn cael ei chyflawni eisoes, disgwylir mai lleiafswm y costau a nodir yn opsiwn 2 fydd y costau cyfredol. Hynny yw, tua £206,400²³⁸ (gweler paragraff 8.563).

Manteision

- 8.532 Nid oes costau ychwanegol yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

Anfanteision

- 8.533 Er bod byrddau iechyd yn sicrhau darpariaeth anghenion addysgol arbennig ar hyn o bryd, a oruchwylir ac a gydlynir i ryw raddau, nid oes yna rôl arwain ffurfiol. Nid yw'n cael ei goruchwyllo'n gyson nac yn strategol, felly, ledled GIG Cymru, ac nid yw o reidrwydd yn cael blaenoriaeth ar lefel ganolog, strategol. Nid oes un rôl glir wedi'i diffinio ac felly, nid oes yna deitl swydd na chyfres o gyfrifoldebau sy'n gyffredin i bob bwrdd. Ar ben hynny, nid oes un pwynt cyswllt yn aml iawn o fewn byrddau iechyd mewn perthynas â materion anghenion addysgol arbennig. Gallai

²³⁸ Gan gynnwys argostau.

diffyg cydlynw ar gyfer dyletswyddau anghenion addysgol arbennig statudol
gynyddu risg hawliadau esgeulustod neu achosi niwed i enw da y byrddau iechyd.

Opsiwn 2: cyflwyno rôl statudol ar gyfer swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig.

- 8.534 Byddai opsiwn 2 yn cyflwyno rôl statudol ar gyfer swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig. Byddai'n ofynnol i bob bwrdd iechyd benodi swyddog o'r fath.
- 8.535 Byddai'r swyddog arweiniol yn gyfrifol am godi ymwybyddiaeth o'r darpariaethau yn y Bil ac am sefydlu systemau effeithlon i sicrhau bod gan y gwasanaethau iechyd sy'n ymwneud ag asesu ADY (gan gynnwys therapi iaith a lleferydd, therapi galwedigaethol, ffisiotherapi, gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed, pediatreg gymunedol a gwasanaethau anabled dysgu, timau gofal sylfaenol gan gynnwys meddygon teulu, ymwelwyr iechyd a nyrsys ysgol) y sgiliau i gynnal asesiadau priodol, amserol; llunio argymhellion, ar sail tystiolaeth, ar gyfer ymyriadau effeithiol; monitro canlyniadau; sicrhau ansawdd cyngor a meincnodi ar draws byrddau iechyd er mwyn cyfyngu ar unrhyw amrywiaeth o ran arfer neu ddisgwyliadau.
- 8.536 Mae disgwyl y bydd y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig yn weithiwr gofal iechyd proffesiynol cofrestredig sydd â chymwysterau clinigol a phrofiad helaeth mewn agwedd ar ofal iechyd sy'n berthnasol i ADY, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i nyrsio meddygol (gofal sylfaenol neu eilaidd), bydwreigiaeth, proffesiynau perthynol i iechyd neu iechyd cyhoeddus.
- 8.537 Y disgwyl yw y caiff un diwrnod yr wythnos ei neilltuo i'r rôl am bob 200,000 o'r boblogaeth neu am bob 40,000 o blant a phobl ifanc. Y boblogaeth yng Nghymru yw 3,092,000²³⁹, felly byddai hyn yn cyfateb i dair swydd lawnamser²⁴⁰. Lleolir y swyddi ar draws y byrddau iechyd. Ar gyfartaledd, byddai gan bob un o'r saith bwrdd iechyd yng Nghymru weithiwr gofal iechyd proffesiynol sy'n ymgymryd â chyfrifoldebau'r swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig am tua 2 ddiwrnod yr wythnos.

²³⁹ Amcangyfrifon Blyneddol Canol-blwyddyn o'r Boblogaeth: 2014

<http://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/bulletins/annualmidyearpopulationestimates/2015-06-25>

²⁴⁰ $(3,092,000/200,000)/5=3$

8.538 Opsiwn 2 yw'r opsiwn a ffefrir.

Cost

Byrddau iechyd

8.539 Gan y gall amryw uwch weithwyr iechyd proffesiynol cofrestredig ymgymryd â'r rôl, bydd y gost o ran cyflog yn dibynnu ar briif rôl yr unigolyn sy'n dod yn swyddog arweiniol. At ddibenion enghreifftiol, cymerer cyflog o tua £68,800²⁴¹. Byddai cyfanswm y gost ar gyfer tri swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig, a benodir ar bwynt canol band 8, yn £206,400 (gan gynnwys argostau). Y gost uchaf bosibl fydd hyn, gan ei bod yn debygol y bydd rhai costau yn is. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, ryddhau mwy o amser ar gyfer gweithwyr gofal iechyd proffesiynol sydd ar hyn o bryd yn ymwneud â chydlynu darpariaeth.

Costau gweithredu

Llywodraeth Cymru a byrddau iechyd

8.540 Mae Llywodraeth Cymru wedi llunio swydd-ddisgrifiad ar gyfer rôl y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig, a gynhwysir yn y cod ADY. Bydd y cod wedi cael ei gwblhau erbyn i'r Bil gael ei weithredu. Felly, bydd unrhyw gostau ychwanegol yn gostau suddedig. Ni fydd costau recriwtio allanol sy'n gysylltiedig â chyflwyno rôl y swyddog arweiniol, gan mai unigolyn sydd eisoes yn weithiwr gofal iechyd proffesiynol fydd yn ymgymryd â'r rôl.

8.541 Yn y tymor byr, bydd gweithgareddau cychwynnol i sicrhau bod y swyddogion arweiniol clinigol addysg dynodedig yn ymsefydlu yn effeithiol o fewn y byrddau iechyd. Yn benodol, bydd yna raglen ymsefydlu a hyfforddiant aml-asiantaethol a sefydlu cysylltiadau a pherthnasau gwaith perthnasol.

8.542 Bydd angen i'r swyddogion arweiniol gymryd rhan mewn hyfforddiant aml-asiantaethol ynghylch y disgwyliadau cyffredin sy'n ymwneud â rôl a chyfrifoldebau'r swyddog arweiniol. Caiff y gost o ddatblygu'r hyfforddiant ei thalu o'r £390,000 ar gyfer y costau pontio sy'n gysylltiedig â datblygu sgiliau craidd,

²⁴¹ Yn seiliedig ar raddfeydd cyflog Agenda ar gyfer Newid 2016/2017, pwynt yng nghanol band 8a i fand 8c gan gynnwys argostau (£68,801). Byddai angen recriwtio unigolyn ar lefel band 8 a allai ddarparu'r mewnbwn strategol sy'n ofynnol ar gyfer y rôl.

codi ymwybyddiaeth a datblygu adnoddau. Caiff y costau gweithredu eu talu drwy gyllid grant Llywodraeth Cymru. Cost drosiannol untro fydd hon. Ni fydd costau i'r byrddau iechyd gan y disgwylir y bydd y swyddogion arweiniol clinigol addysg dynodedig yn dilyn yr hyfforddiant o fewn yr oriau a neilltuir i gyflawni rôl y swyddog arweiniol.

- 8.543 Bydd sefydlu perthnasau gwaith effeithiol rhwng byrddau iechyd a sefydliadau addysgol yn allweddol, er mwyn cyflwyno rôl newydd y swyddogion arweiniol yn ddidrafferth, ac i sicrhau'r gwerth ychwanegol mwyaf ar gyfer y tymor hir. Gan eu bod yn weithwyr iechyd proffesiynol fydd â phrofiad helaeth ac arbenigedd sy'n berthnasol i ADY a darpariaeth ddysgu ychwanegol, bydd gan y swyddogion arweiniol gysylltiadau eisoes ag ymarferwyr iechyd eraill. Bydd angen sefydlu a meithrin cysylltiadau â phob swyddog awdurdod lleol perthnasol a staff Sefydliadau Addysg Bellach. Bydd rhaid i'r saith swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig gysylltu â swyddogion yr awdurdodau lleol sy'n rhannu ffin ardal â'r bwrdd iechyd, yn ogystal â staff o'r rheini ymhlith yr 13 o Sefydliadau Addysg Bellach sydd â chysylltiadau ag ardal y bwrdd iechyd.
- 8.544 Mae gwaith yn mynd rhagddo i annog sefydlu'r cysylltiadau hyn nawr, cyn y daw'r ddyletswydd statudol ar fyrddau iechyd i rym, drwy ddefnyddio cyllid Llywodraeth Cymru i gynorthwyo yn ystod y broses bontio²⁴² a gwaith partneriaid drwy Grŵp Gweithredu Strategol ADY Llywodraeth Cymru. Disgwylir y bydd y cysylltiadau wedi cael eu datblygu i raddau helaeth cyn i'r Bil gael ei weithredu. Felly, disgwylir y bydd unrhyw gostau ychwanegol yn gostau suddedig²⁴³.
- 8.545 Yn ogystal, rhagwelir y bydd swyddogion arweiniol clinigol addysg dynodedig yn datblygu rhwydwaith cymorth i hwyluso gwaith meincnodi, gwella ansawdd a phrosesau archwilio, a rhannu arferion da. Mae'n debygol y bydd angen cyfuniad o gyfarfodydd wyneb yn wyneb (rhwng dwywaith a phedair gwaith y flwyddyn ar y dechrau, hyd nes y bydd y gwasanaethau'n ymsefydlu, wedyn bob chwe mis) a chyfarfodydd fideogynadleda neu dros y ffôn er mwyn cyflawni hyn. Amcangyfrifir

²⁴²Yn benodol, Cronfa Arloesi Llywodraeth Cymru.

²⁴³ Mae hyn yn cynnwys cronfa Arloesi Llywodraeth Cymru o £1,100,000 a ddyfarnwyd i awdurdodau lleol yn 2016-17 i gefnogi datblygiad cysylltiadau a cydweithio (gweler tabl 5).

mai cyfanswm y gost ychwanegol ar gyfer teithio fydd tua £330 y flwyddyn²⁴⁴. Ni fydd costau staff ychwanegol gan y bydd y rhwydwaith cymorth yn cael ei ddatblygu fel rhan o rôl y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig.

Manteision

- 8.546 Byddai penodi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig o fewn byrddau iechyd yn hwyluso'r gwaith o gydlynu darpariaeth ADY o fewn y byrddau iechyd yn effeithiol, ac yn hyrwyddo cydweithio effeithiol rhwng byrddau iechyd a'u partneriaid wrth ddarparu gwasanaethau i ddysgwyr ag ADY. Byddai penodi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig hefyd yn sicrhau bod un pwynt cyswllt o fewn y byrddau iechyd ar gyfer awdurdodau lleol ac eraill o ran materion ADY. Yn ogystal, dylai penodi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig sicrhau y bydd darpariaeth ADY yn flaenoriaeth strategol briodol ar gyfer y GIG, sy'n rhoi cyfle i wella'r broses o ran integreiddio gofal iechyd â darpariaeth effeithiol ac effeithlon ar gyfer y dysgwyr.
- 8.547 Mae disgwyl i benodiad swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig gynnig manteision i'r dysgwyr gan y bydd yn goruchwyllo'r broses o sefydlu arferion a systemau effeithiol mewn perthynas ag ADY, ac yn sicrhau bod unrhyw ddarpariaeth iechyd y cytunwyd arni gan y bwrdd iechyd yn cael ei gwireddu wedyn. Disgwylir y bydd cyflwyno rôl y swyddogion arweiniol hefyd yn hwyluso datblygu safonau ymarfer ar lefel Cymru gyfan drwy rannu'r sylfaen dystiolaeth, barn gyffredin gweithwyr proffesiynol, modelau sydd wedi cael eu gwerthuso, a gwelliannau o ran ansawdd a phrosesau archwilio, gan helpu i sefydlu tegwch cenedlaethol ar gyfer darpariaeth ddysgu ychwanegol ar draws GIG Cymru waeth beth fo'i lleoliad daearyddol.
- 8.548 Disgwylir y bydd cyflwyno rôl y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig yn arwain at gydweithio ar ddarpariaeth ddysgu ychwanegol, a allai gyfrannu at ganlyniadau gwell ar gyfer plant, a lleihau dyblygu gwaith.

²⁴⁴ Yn seiliedig ar gyfarfod y byrddau iechyd lleol ym Mwrdd Iechyd Addysgu Powys, a fyddai'n golygu teithio tua 730 o filltiroedd. Ar sail cyfradd o 45 o geiniogau y filltir, byddai'r gost i fyrdau iechyd lleol yn £328.50. Mae'r gyfradd o 45 o geiniogau y filltir yn seiliedig ar gytundeb lleol GIG Cymru ar ad-dalu costau teithio, yn weithredol o 1 Ionawr 2015 hyd at 31 Rhagfyr 2017, <http://www.wales.nhs.uk/documents/NHSWalesSection17.pdf>

Risgiau

- 8.549 Er bod byrddau iechyd yn cyflawni cyfrifoldebau'r swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig mewn ffordd wasgaredig ar hyn o bryd, ac felly, maent yn adnodd a fyddai'n elwa o gael gwell ffocws a threfn, mae yna risg y gallai cyflwyno'r rôl yn ffurfiol greu costau. Gan fod yr arferion cyfredol yn amrywiol ar draws y byrddau iechyd, ni fu modd amcangyfrif beth fydd y costau ychwanegol hyn, os o gwbl. Felly, nid yw'r gost hon yn hysbys.
- 8.550 Mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr ag ADY y mae angen darpariaeth ddysgu ychwanegol a ddarperir gan GIG Cymru arnynt, eisoes yn derbyn y cymorth sydd ei angen. Mae'n bosibl, fodd bynnag, drwy roi ADY ar agenda strategol byrddau iechyd a gwella'r ffordd mae'r GIG yn rheoli swyddogaethau a'u cyfrifoldebau ADY, y gallai cyflwyno rôl y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig arwain at y darganfyddiad bod mwy o alw am ddarpariaeth ddysgu ychwanegol. Nid yw'n bosibl mesur yr union gynnydd posibl yn y galw ond dylai ystyried rôl y prif swyddog yn gynnar sicrhau bod mesurau yn eu lle i gynllunio ar gyfer unrhyw alw newydd a'i reoli. Felly, nid yw'r gost hon yn hysbys.
- 8.551 Mae'r niferoedd ychwanegol o bobl 18-24 oed sydd erbyn hyn yn dod o fewn cylch gorchwyl ADY yn grŵp newydd o gleientiaid posibl nad ydynt wedi derbyn unrhyw gyfraniad gan GIG o'r blaen o ran cymorth dysgu. Nid yw hyn wedi cael ei fesur hyd yn hyn, ond ni ddisgwylir y bydd yn cynnwys llawer o ddysgwyr nad ydynt wedi cael eu nodi cyn 16 oed fel rhai sydd ag ADY.

Crynodeb o gost a manteision cyflwyno'r opsiynau a ffefrir dros gyfnod o bedair blynedd

- 8.552 Mae Tablau 69 a 70 isod yn nodi amcangyfrif o gostau bras yr opsiynau gwneud dim a'r opsiynau a ffefrir dros gyfnod o bedair blynedd, yn ôl opsiwn a grŵp.
- 8.553 Mae'r tablau yn cyflwyno cost opsiwn 2 wedi'i haddasu, lle bo'n berthnasol, i ymgorffori'r cynnydd neu'r gostyngiad a amcangyfrifir yng nghost canol yr ystod. Mae Tabl 45, er enghraifft, yn nodi'r gost a amcangyfrifir ar gyfer opsiynau 1 a 2, ynghyd â'r gost a amcangyfrifir ar gyfer opsiwn 2 ar ôl iddi gael ei haddasu i ystyried y gostyngiad yng nghost canol yr ystod. Er enghraifft, yn hytrach na defnyddio'r gost a amcangyfrifir i wasanaethau addysg awdurdodau lleol, sef £13,594,980 y flwyddyn, addaswyd y gost i £14,423,265, sy'n lleihau'r arbediad posibl o £1,515,970 i £687,685 y flwyddyn. Defnyddir cost o £14,423,265 y flwyddyn yn y tabl cryno. Gwneir hyn er mwyn osgoi gorddatgan unrhyw arbedion posibl.

Costau rheolaidd o ran gweinyddu cyhoeddus

- 8.554 Yn gyffredinol, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn awgrymu y gallai fod yna gost ychwanegol o £7,853,200 dros y cyfnod pedair blynedd o 2017-18 i 2020-2021, ar ôl ystyried yr holl gostau gweinyddu cyhoeddus (costau rheolaidd a chostau pontio). Mae hon yn gost ychwanegol o tua £1,963,300 y flwyddyn.
- 8.555 Mae yna bosibilrwydd y gallai darpariaethau'r bil olygu arbedion cost rheolaidd o £3,675,260 o ran gweinyddu cyhoeddus dros y cyfnod o bedair blynedd rhwng 2017-18 a 2020-21. Yr arbedion bob flwyddyn o 2017-18 fyddai tua £918,815. Fel y nodwyd uchod, mae risgiau'n gysylltiedig â'r graddau y bydd yr arbedion posibl hyn yn cael eu gwireddu.
- 8.556 Disgwylir i'r arbedion gael eu gwireddu drwy ddarpariaethau yn y bil sy'n ceisio dileu natur wrthwynebol y broses ar gyfer datganiadau.
- 8.557 Yn ogystal â chydabod yr arbedion a allai fod yn bosibl o ganlyniad i gyflwyno'r opsiynau a ffefrir, mae'r asesiad effaith rheoleiddiol hefyd yn cydnabod na

wyddom i ba raddau y bydd yr arbedion hyn yn cael eu gwireddu. Felly, defnyddiwyd canol yr ystod wrth gyfrif yr arbedion er mwyn osgoi eu gorddatgan.

- 8.558 Hefyd, lle nad oedd yn bosibl nodi'r arbedion posibl oherwydd yr amrywiaeth o arferion sy'n debygol o gael eu rhoi ar waith wrth weithredu darpariaethau'r bil, nodir arbedion enghreifftiol yn y testun ond nid yn y tabl crynhoi. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, yr arbedion y gellid eu gwireddu drwy gyflwyno gofyniad i osgoi a datrys anghytundebau. Er yr amcangyfrifwyd y gallai fod arbedion i TAAAC, er enghraifft, pe bai gweithwyr cymorth i deuluoedd â phlentyn ag ADY yn cael eu sefydlu ar draws Cymru mewn ymateb i'r gofyniad i osgoi anghytundebau, nid yw'r bil yn argymhell arferion penodol. Felly, ni wyddom a fydd y gostyngiad o 38 apêl y flwyddyn yn cael ei wireddu. Yn sgil hyn, ystyriwyd bod yr arbedion posibl o £60,800 y flwyddyn yn enghreifftiol ac felly nid ydynt wedi'u cynnwys yn y tabl sy'n crynhoi'r costau.
- 8.559 Mae'r asesiad effaith rheoleiddiol yn awgrymu y bydd awdurdodau lleol yn arbed tua £2,750,740 mewn costau rheolaidd dros y cyfnod o bedair blynedd. Amcangyfrifir arbedion o £687,685 y flwyddyn o 2017-18, sy'n £31,258 ar gyfartaledd fesul awdurdod lleol bob blwyddyn. Disgwylir i'r arbedion hyn gael eu gwireddu drwy leihau natur ddadleuol y system bresennol a hynny drwy ddileu'r gwahaniaeth rhwng cynlluniau statudol a chynlluniau anstatudol ac felly'r costau cysylltiedig ar gyfer darparu gwasanaethau datrys anghydfod, ynghyd â'r gost o ymateb i anghytundebau ac apelau.
- 8.560 Mae disgwyl i Gyrfa Cymru, a ariennir gan Lywodraeth Cymru, arbed £1,954,400 dros y cyfnod o bedair blynedd. Rhyw £488,600 fydd yn cael ei arbed bob blwyddyn o 2017-18. Bydd hyn yn cael ei wireddu drwy ddileu'r gofyniad i gynnal asesiadau adran 140 a hefyd dileu'r angen i wneud cais i Lywodraeth Cymru am gyllid ar gyfer lleoliadau mewn colegau arbenigol annibynnol. Fel y nodwyd yn Nhabl 5 uchod, bydd Llywodraeth Cymru'n parhau i ariannu Gyrfa Cymru yn 2018-19 a 2019-20.
- 8.561 Mae'n bosibl y gallai TAAAC arbed tua £61,200 o ran costau rheolaidd dros y cyfnod o bedair blynedd, sef £15,300 bob blwyddyn o 2017-18. Mae hyn yn

dibynnu ar y darpariaethau i leihau natur wrthwynebol y system a fydd yn arwain at lai o apelau. Mae'r risgiau a allai achosi i'r arbedion beidio â chael eu gwireddu wedi'u trafod yn fanwl uchod.

- 8.562 Disgwylir y bydd rhai sefydliadau yn ysgwyddo costau ychwanegol rheolaidd pan fydd y darpariaethau'n cael eu gweithredu. Mae hyn yn cynnwys sefydliadau addysg bellach a allai weld cynnydd o £92,800 yn eu costau rheolaidd dros y cyfnod o bedair blynedd. Y gost ychwanegol reolaidd o 2017-18 fydd rhyw £23,200 y flwyddyn. Mae hyn yn gost reolaidd gyfartalog o tua £1,800 bob blwyddyn ar gyfer pob un o'r 13 sefydliad addysg bellach yng Nghymru. Disgwylir i'r gost hon godi yn sgil y ddarpariaeth i ehangu cwmpas Cynlluniau Datblygu Unigol (CDUau) er mwyn cynnwys pobl ifanc mewn addysg bellach hyd at 25 oed. Bydd hyn yn golygu bod sefydliadau addysg bellach yn cael cyfrifoldeb ychwanegol, sef adolygu CDUau ac ymateb i unrhyw anghytundebau a allai godi. Y gost a amcangyfrifwyd yw'r uchafswm sy'n bosibl oherwydd bod gan sefydliadau addysg bellach gynlluniau eu hunain ar gyfer pobl ifanc ag ADY. Ni wyddom beth yw'r gost bresennol ar gyfer cynnal y cynlluniau hyn, ac felly nid oedd modd ei thynnu o'r costau a ddisgwylir ar gyfer ehangu cwmpas y CDUau i gynnwys pobl ifanc ag ADY mewn sefydliadau addysg bellach hyd at 25 oed. Yn sgil hyn, ni ragwelir y bydd y gost bosibl yn cael ei gwireddu'n llawn.
- 8.563 Mae disgwyl i Estyn ysgwyddo costau rheolaidd ychwanegol o £172,000 dros y cyfnod o bedair blynedd. Amcangyfrifir mai'r gost ychwanegol o 2017-18 fydd rhyw £43,000 y flwyddyn. Daw'r gost hon o ganlyniad i gynnydd disgwylidig yn nifer yr ysgolion annibynnol y bydd Estyn yn gyfrifol am eu monitro.
- 8.564 Mae disgwyl i fyrddau iechyd ysgwyddo costau rheolaidd ychwanegol o £825,600 dros y pedair blynedd. Amcangyfrifir mai'r gost ychwanegol o 2017-18 fydd £206,400 y flwyddyn, sef £29,490 y flwyddyn ar gyfer pob un o'r saith bwrdd iechyd lleol. Mae hyn yn sgil y gofyniad i fyrddau iechyd benodi cydlynedd ADY. Caiff hyn ei gyflawni drwy gyflogi swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig. Ystyrir mai'r gost gros yw hon oherwydd bydd gan fyrddau iechyd rai arferion yn eu lle eisoes i gydlynu'r ddarpariaeth. Yn ogystal, mae arbedion effeithlonrwydd yn

bosibl lle bydd y swyddog arweiniol clinigol addysg dynodedig yn cael gwared ar unrhyw ddyblygu a allai fod yn y system.

Costau pontio o ran gweinyddu cyhoeddus

- 8.565 Amcangyfrifir mai £11,528,460 fydd cyfanswm y gost o weithredu'r Bil. Costau pontio Llywodraeth Cymru yw £1,972,510, a bydd y costau pontio sy'n weddill, sef £9,555,950, yn cael eu hysgwyddo gan naw corff sector cyhoeddus (gweler Tablau 69 a 70). Mae Llywodraeth Cymru'n darparu cyllid grant i sefydliadau yn y sector cyhoeddus dros y cyfnod o bedair blynedd i'w helpu i weithredu'r bil.
- 8.566 Bydd y rhan fwyaf o'r costau gweithredu'n deillio o'r gofyniad i ysgolion a gynhelir, Unedau Cyfeirio Disgyblion a sefydliadau addysg bellach gyflogi Cydlynnydd ADY sydd â chymhwyster ôl-radd priodol. Amcangyfrifir mai'r gost er mwyn i'r Cydlynwyr ADY presennol ennill cymhwyster lefel meistr yw £9,255,320.
- 8.567 Mae disgwyl i'r costau gweithredu sy'n weddill, sef £300,630, ddeillio o weithredu darpariaethau sy'n gysylltiedig â Chynlluniau Datblygu Unigol, swyddogion arweiniol clinigol addysg dynodedig, cofrestru ysgolion annibynnol a'r ddarpariaeth addysgol arbennig ôl-16.

Costau i rieni, ysgolion annibynnol a darparwyr gwasanaethau datrys anghydfod

- 8.568 Yn gyffredinol, mae'n bosibl y gallai rhieni arbed tua £3,329,500 dros y cyfnod o bedair blynedd (gweler Tabl 71). Amcangyfrifir arbedion o £832,375 y flwyddyn. Mae hyn yn dibynnu ar y darpariaethau i leihau natur wrthwynebol y system a fydd yn lleihau nifer yr anghytundebau a'r apelau.
- 8.569 Amcangyfrifir costau ychwanegol o £17,300 i ysgolion annibynnol dros y pedair blynedd. Mae hyn yn cynnwys costau pontio o £2,100 a chostau rheolaidd o £15,200. Y gost ychwanegol o 2017-18 fydd £3,800 y flwyddyn. Mae'r cynnydd hwn yn gysylltiedig â'r darpariaethau sy'n newid y broses o gofrestru ysgolion annibynnol.

Amcangyfrifir y gallai darparwyr gwasanaethau arbed £293,840 dros y cyfnod pedair blynedd. Amcangyfrifir arbediad o £73,460 y flwyddyn o 2017-18.

Tabl 69: cost y bil yn ôl darpariaeth, 2016-17 i 2020-21

	Tabl	2016-17		2017-18	2018-19	2019-20	2020-21		
		Gwneud dim		Cyflwyno'r opsiwn a ffefrir					
		(£)	Cyfanswm 4 blynedd – gwneud dim	(£)	(£)	(£)	(£)	Cyfanswm 4 blynedd – yr opsiwn a ffefrir	Gwahaniaeth o ran cost
Cynlluniau datblygu unigol									
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	Tabl 45	15,110,950	60,443,800	14,423,265	14,423,265	14,423,265	14,423,265	57,693,060	-2,750,740
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	Tabl 46			18,200	0	0	0	18,200	18,200
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	Tabl 45	489,900	1,959,600	489,900	489,900	489,900	489,900	1,959,600	0
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	Tabl 46			118,700	0	0	0	118,700	118,700

Ysgolion y brif ffrwd	Tabl 45	8,074,700	32,298,800	8,074,700	8,074,700	8,074,700	8,074,700	32,298,800	0
Ysgolion arbennig	Tabl 45	938,700	3,754,800	938,700	938,700	938,700	938,700	3,754,800	0
Byrddau iechyd lleol	Tabl 45	2,911,700	11,646,800	2,911,700	2,911,700	2,911,700	2,911,700	11,646,800	0
Gyrfa Cymru	Tabl 45	629,500	2,518,000	274,800	274,800	274,800	274,800	1,099,200	-1,418,800
TAAAC	Tabl 45	152,000	608,000	136,700	136,700	136,700	136,700	546,800	-61,200
TAAAC	Tabl 45			100,900	0	0	0	100,900	100,900
Sefydliadau Addysg Bellach	Tabl 45	229,400	917,600	252,600	252,600	252,600	252,600	1,010,400	92,800
Cynlluniau datblygu unigol – costau rheolaidd		28,536,850	114,147,400	27,502,365	27,502,365	27,502,365	27,502,365	110,009,460	-4,137,940
Cynlluniau datblygu unigol – cost bontio				237,800	0	0	0	237,800	237,800
Datrys anghydfodau									
Gwasanaethau addysg	Tabl 52	0	0	0	0	0	0	0	0

awdurdodau lleol									
Datrys anghydfodau – costau rheolaidd		0	0	0	0	0	0	0	0
Datrys anghydfodau – cost bontio				0	0	0	0	0	0
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16									
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	Tabl 59	0	0	12,440,703	12,440,703	12,440,703	12,440,703	49,762,812	49,762,812
Gwasanaeth addysg awdurdodau lleol – trosglwyddiad Llywodraeth Cymru	Tabl 59	0	0	-12,440,703	-12,440,703	-12,440,703	-12,440,703	-49,762,812	-49,762,812
Gyrfa Cymru	Tabl 59	133,900	535,600	0	0	0	0	0	-535,600
Llywodraeth Cymru	Tabl 59	12,440,703	49,762,812	280	280	280	280	1,120	-49,761,692
Llywodraeth Cymru - trosglwyddiad i wasanaethau addysg	Tabl 59	0	0	12,440,703	12,440,703	12,440,703	12,440,703	49,762,812	49,762,812

awdurdodau lleol									
Byrddau iechyd lleol	Tabl 59	903,893	3,615,572	903,893	903,893	903,893	903,893	3,615,572	0
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	Tabl 59	5,722,538	22,890,152	5,722,538	5,722,538	5,722,538	5,722,538	22,890,152	0
Estyn	Tabl 59	48,700	194,800	48,700	48,700	48,700	48,700	194,800	0
Estyn	Tabl 59			9,200	0	0	0	9,200	9,200
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16 – costau rheolaidd		19,249,734	76,998,936	19,116,114	19,116,114	19,116,114	19,116,114	76,464,456	-534,480
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16 – cost bontio				9,200	0	0	0	9,200	9,200
Cofrestru ysgolion annibynnol									
Llywodraeth Cymru	Tabl 60 a Tabl 65	185	740	75	75	75	75	300	-440
Estyn	Tabl 60 a Tabl 61	414,550	1,658,200	457,550	457,550	457,550	457,550	1,830,200	172,000

Estyn	Tabl 64			53,300	0	0	0	53,300	53,300
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	Tabl 62	360	1,440	360	360	360	360	1,440	0
Cofrestru ysgolion annibynnol – costau rheolaidd		415,095	1,660,380	457,985	457,985	457,985	457,985	1,831,940	171,560
Cofrestru ysgolion annibynnol – cost bontio				53,300	0	0	0	53,300	53,300
Cydlynnydd ADY									
Ysgolion prif ffrwd – costau rheolaidd	Table 67	65,291,700	261,166,800	65,291,700	65,291,700	65,291,700	65,291,700	261,166,800	0
Ysgolion prif ffrwd – costau pontio	Tabl 68			1,503,170	3,006,340	3,006,340	1,503,170	9,019,020	9,019,020
Unedau Cyfeirio Disgyblion – costau rheolaidd	Tabl 67	1,217,900	4,871,600	1,217,900	1,217,900	1,217,900	1,217,900	4,871,600	0
Unedau Cyfeirio Disgyblion - costau pontio				27,207	54,413	54,413	27,207	163,240	163,240
Sefydliadau Addysg Bellach – costau rheolaidd	Tabl 67	513,100	2,052,400	513,100	513,100	513,100	513,100	2,052,400	0

Sefydliadau Addysg Bellach – costau pontio	Tabl 68			12,177	24,353	24,353	12,177	73,060	73,060
Cydlynnydd ADY – cyfanswm y costau rheolaidd		67,022,700	268,090,800	67,022,700	67,022,700	67,022,700	67,022,700	268,090,800	0
Cydlynnydd ADY – cyfanswm y costau pontio	Tabl 68			1,542,554	3,085,106	3,085,106	1,542,554	9,255,320	9,255,320
Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig									
Byrddau iechyd lleol	Gweler paragraff 8.553	0	0	206,400	206,400	206,400	206,400	825,600	825,600
Byrddau iechyd lleol				330	0	0	0	330	330
Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig – costau rheolaidd		0	0	206,400	206,400	206,400	206,400	825,600	825,600
Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig – cost bontio	Gweler paragraff 8.559			330	0	0	0	330	330

Cyfanswm y costau rheolaidd		115,224,379	460,897,516	114,305,564	114,305,564	114,305,564	114,305,564	457,222,256	-3,675,260
Costau pontio Llywodraeth Cymru - costau	Tabl 5			497,510	757,300	612,700	105,000	1,972,510	1,972,510
Cyfanswm y costau pontio				2,340,694	3,842,406	3,697,806	1,647,554	11,528,460	11,528,460
CYFANSWM COSTAU CYFFREDINOL		115,224,379	460,897,516	116,646,258	118,147,970	118,003,370	115,953,118	468,750,716	7,853,200

Tabl 70: cost y bil yn ôl sefydliad, 2016-17 i 2020-21

	2016-17		2017-18	2018-19	2019-20	2020-21		
	Gwneud dim		Cyflwyno'r opsiwn a ffefrir					
	(£)	Cyfanswm 4 blynedd – gwneud dim	(£)	(£)	(£)	(£)	Cyfanswm 4 blynedd – yr opsiwn a ffefrir	Gwahaniaeth o ran cost
Gwasanaethau addysg awdurdodau lleol								
Cynlluniau datblygu unigol	15,110,950	60,443,800	14,423,265	14,423,265	14,423,265	14,423,265	57,693,060	-2,750,740
Cost bontio			18,200	0	0	0	18,200	18,200
Datrys anghydfodau	0	0	0	0	0	0	0	0
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	0	0	12,440,703	12,440,703	12,440,703	12,440,703	49,762,812	49,762,812
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16 – trosglwyddiad Llywodraeth Cymru	0	0	-12,440,703	-12,440,703	-12,440,703	-12,440,703	-49,762,812	-49,762,812
Cofrestru ysgolion annibynnol	360	1,440	360	360	360	360	1,440	0

Cyfanswm costau rheolaidd gwasanaethau addysg awdurdodau lleol	15,111,310	60,445,240	14,423,625	14,423,625	14,423,625	14,423,625	57,694,500	-2,750,740
Cyfanswm costau pontio gwasanaethau addysg awdurdodau lleol			18,200	0	0	0	18,200	18,200
Gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol								
Cynlluniau datblygu unigol	489,900	1,959,600	489,900	489,900	489,900	489,900	1,959,600	0
Costau pontio			118,700	0	0	0	118,700	118,700
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	5,722,538	22,890,152	5,722,538	5,722,538	5,722,538	5,722,538	22,890,152	0
Cyfanswm costau rheolaidd gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol	6,212,438	24,849,752	6,212,438	6,212,438	6,212,438	6,212,438	24,849,752	0
Cyfanswm costau pontio gwasanaethau cymdeithasol awdurdodau lleol			118,700	0	0	0	118,700	118,700
Ysgolion prif ffrwd								
Cynlluniau datblygu unigol	8,074,700	32,298,800	8,074,700	8,074,700	8,074,700	8,074,700	32,298,800	0
Cydlynnydd ADY – costau rheolaidd	65,291,700	261,166,800	65,291,700	65,291,700	65,291,700	65,291,700	261,166,800	0

Cydlynnydd ADY – costau pontio			1,503,170	3,006,340	3,006,340	1,503,170	9,019,020	9,019,020
Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig – costau rheolaidd	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm costau rheolaidd ysgolion prif ffrwd	73,366,400	293,465,600	73,366,400	73,366,400	73,366,400	73,366,400	293,465,600	0
Cyfanswm costau pontio ysgolion prif ffrwd			1,503,170	3,006,340	3,006,340	1,503,170	9,019,020	9,019,020
Ysgolion arbennig								
Cynlluniau datblygu unigol	938,700	3,754,800	938,700	938,700	938,700	938,700	3,754,800	0
Cyfanswm – costau rheolaidd	938,700	3,754,800	938,700	938,700	938,700	938,700	3,754,800	0
Cyfanswm – costau pontio			0	0	0	0	0	0
Byrddau iechyd								
Cynlluniau datblygu unigol	2,911,700	11,646,800	2,911,700	2,911,700	2,911,700	2,911,700	11,646,800	0
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	903,893	3,615,572	903,893	903,893	903,893	903,893	3,615,572	0
Swyddog Arweiniol Clinigol	0	0	206,400	206,400	206,400	206,400	825,600	825,600

Addysg Dynodedig – costau rheolaidd								
Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig – costau pontio			330	0	0	0	330	330
Cyfanswm byrddau iechyd – costau rheolaidd	3,815,593	15,262,372	4,021,993	4,021,993	4,021,993	4,021,993	16,087,972	825,600
Cyfanswm byrddau iechyd – costau pontio			330	0	0	0	330	330
Gyrfa Cymru								
Cynlluniau datblygu unigol	629,500	2,518,000	274,800	274,800	274,800	274,800	1,099,200	-1,418,800
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	133,900	535,600	0	0	0	0	0	-535,600
Cyfanswm byrddau iechyd – costau rheolaidd	763,400	3,053,600	274,800	274,800	274,800	274,800	1,099,200	-1,954,400
Cyfanswm costau pontio Gyrfa Cymru			0	0	0	0	0	0
TAAAC								
Cynlluniau datblygu unigol	152,000	608,000	136,700	136,700	136,700	136,700	546,800	-61,200
Cyfanswm costau rheolaidd TAAAC	152,000	608,000	136,700	136,700	136,700	136,700	546,800	-61,200
Cynlluniau datblygu unigol			100,900				100,900	100,900
Cyfanswm costau pontio TAAAC			100,900	0	0	0	100,900	100,900
Sefydliadau addysg bellach								

Cynlluniau datblygu unigol	229,400	917,600	252,600	252,600	252,600	252,600	1,010,400	92,800
Datrys anghydfodau	0	0	0	0	0	0	0	0
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	0	0	0	0	0	0	0	0
Cofrestru ysgolion annibynnol	0	0	0	0	0	0	0	0
Cydlynnydd ADY – costau rheolaidd	513,100	2,052,400	513,100	513,100	513,100	513,100	2,052,400	0
Cydlynnydd ADY – costau pontio			12,177	24,353	24,353	12,177	73,060	73,060
Cyfanswm costau rheolaidd sefydliadau addysg bellach	742,500	2,970,000	765,700	765,700	765,700	765,700	3,062,800	92,800
Cyfanswm costau pontio sefydliadau addysg bellach			12,177	24,353	24,353	12,177	73,060	73,060
Estyn								
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	48,700	194,800	48,700	48,700	48,700	48,700	194,800	0
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16 – costau pontio			9,200	0	0	0	9,200	9,200
Cofrestru ysgolion annibynnol – costau rheolaidd	414,550	1,658,200	457,550	457,550	457,550	457,550	1,830,200	172,000
Cofrestru ysgolion annibynnol – costau pontio			53,300	0	0	0	53,300	53,300

Cyfanswm costau rheolaidd Estyn	463,250	1,853,000	506,250	506,250	506,250	506,250	2,025,000	172,000
Cyfanswm costau pontio Estyn			62,500	0	0	0	62,500	62,500
Unedau Cyfeirio Disgyblion								
Cydlynnydd ADY – costau rheolaidd	1,217,900	4,871,600	1,217,900	1,217,900	1,217,900	1,217,900	4,871,600	0
Cydlynnydd ADY – costau pontio			27,207	54,413	54,413	27,207	163,240	163,240
Cyfanswm costau rheolaidd sefydliadau addysg bellach	1,217,900	4,871,600	1,217,900	1,217,900	1,217,900	1,217,900	4,871,600	0
Cyfanswm Unedau Cyfeirio Disgyblion – costau pontio			27,207	54,413	54,413	27,207	163,240	163,240
Llywodraeth Cymru								
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16	12,440,703	49,762,812	280	280	280	280	1,120	-49,761,692
Darpariaeth addysgol arbennig ôl-16 – trosglwyddiad i wasanaethau addysg awdurdodau lleol	0	0	12,440,703	12,440,703	12,440,703	12,440,703	49,762,812	49,762,812
Cofrestru ysgolion annibynnol	185	740	75	75	75	75	300	-440
Costau pontio Llywodraeth Cymru – costau			497,510	757,300	612,700	105,000	1,972,510	1,972,510
Cyfanswm costau rheolaidd Llywodraeth Cymru	12,440,888	49,763,552	12,441,058	12,441,058	12,441,058	12,441,058	49,764,232	680
Cyfanswm y costau	115,224,379	460,897,516	114,305,564	114,305,564	114,305,564	114,305,564	457,222,256	

rheolaidd								-3,675,260
Cyfanswm y costau pontio			2,340,694	3,842,406	3,697,806	1,647,554	11,528,460	11,528,460
COSTAU CYFFREDINOL	115,224,379	460,897,516	116,646,258	118,147,970	118,003,370	115,953,118	468,750,716	7,853,200

Tabl 71: cost y bil i rieni, ysgolion annibynnol a darparwyf gwasanaethau

	2016-17		2017-18		2018-19	2019-20	2020-21		
	Gwneud dim		Cyflwyno'r opsiwn a ffefrir						
	Rheolaidd	Cyfanswm 4 blynedd – gwneud dim	Pontio	Rheolaidd	Rheolaidd	Rheolaidd	Rheolaidd	Cyfanswm – yr opsiwn a ffefrir (gan gynnwys costau pontio)	Gwahaniaeth o ran cost
Ysgolion annibynnol									
Cofrestru ysgolion annibynnol	35,925	143,700	2,100	39,725	39,725	39,725	39,725	161,000	17,300
Cyfanswm	35,925	143,700	2,100	39,725	39,725	39,725	39,725	161,000	17,300
Rhieni									
Apelau	817,550	3,270,200	0	595,650	595,650	595,650	595,650	2,382,600	-887,600
Anghytundebau	2,861,050	11,444,200	0	2,102,475	2,102,475	2,102,475	2,102,475	8,409,900	-3,034,300
Cyfanswm manteision	3,678,600	14,714,400	0	2,698,125	2,698,125	2,698,125	2,698,125	10,792,500	-3,921,900
Apelau – hawl estynedig i apelio	0	0	0	27,300	27,300	27,300	27,300	109,200	109,200

Anghytundebau – hawl estynedig i apelio	0	0	0	120,800	120,800	120,800	120,800	483,200	483,200
Cyfanswm costau	0	0	0	148,100	148,100	148,100	148,100	592,400	592,400
Cyfanswm costau	3,678,600	14,714,400		2,550,025	2,550,025	2,550,025	2,550,025	10,200,100	-3,329,500
Darparwyr gwasanaethau									
Apelau	31,800	127,200		20,600	20,600	20,600	20,600	82,400	-44,800
Anghytundebau	288,710	1,154,840		212,200	212,200	212,200	212,200	848,800	-306,040
Cyfanswm budd-daliadau darparwyr gwasanaethau	320,510	1,282,040	0	232,800	232,800	232,800	232,800	931,200	-350,840
Apelau – ehangu'r hawl i apelio	0	0	0	11,600	11,600	11,600	11,600	46,400	46,400
Anghytundebau – ehangu'r hawl i apelio	0	0	0	2,650	2,650	2,650	2,650	10,600	10,600
Cyfanswm costau darparwyr gwasanaethau	0	0	0	14,250	14,250	14,250	14,250	57,000	57,000
Cyfanswm cyffredinol darparwyr gwasanaethau	320,510	1,282,040	0	218,550	218,550	218,550	218,550	874,200	-293,840

Tabl 72: Costau pontio Llywodraeth Cymru

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	Cyfanswm
Grwpiau Arbenigol Grŵp Gweithredu Strategol ADY	5,000	5,000			10,000
Datblygu sgiliau craidd, codi ymwybyddiaeth ac adnoddau	100,000	50,000	135,000	105,000	390,000
Cydymffurfio a monitro effaith	80,000	130,000			210,000
Rheoli'r prosiect gweithredu	217,600	217,600	123,000		558,200
Datblygu cod ymarfer	76,220				76,220
Adolygu polisi a chanllawiau	18,000				18,000
Gyrfa Cymru		354,700	354,700		709,400
Lleoliadau arbenigol ôl-16	320				320
Cofrestru ysgolion annibynnol	370				370
	497,510	757,300	612,700	105,000	1,972,510

